శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

శ్రీ

గుంటూరిసీమ

(ఉత్తరరంగము)

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే

రచింపఁబడినది

రెండవకూర్పు 1,000 ప్రతులు.

బందరు మినర్వాప్రెస్సందు ముద్రింపఁబడియె.

1934

 [వెల రు. 1-0-0

ఉపోద్ఘాతము

రేబాల శంకరరెడ్డి గారి జ్ఞాపకార్థం
ఆయనగారి ధర్మపత్ని శేషమ్మ గారి ధర్మం
ముదివర్తిపాళెం, నెల్లూరు జిల్లా.

చదువరులారా !

విపులమగు పూర్వరంగపీఠికయు, వేమవరాగ్రహారశతావధానపీఠికయుఁ జదివియున్న మీకుఁ బ్రకృతవివాదమునకు సంబంధించిన సోదరులయుఁ, బదభిమానులయుఁ గుకల్పనలు చాలవఱకు బోధించి యుండును. ; వ పుటలోని శ్రీసోదరుల తప్పుడు రిజిష్టరుత్తరముకూడఁ బై విషయమును బలపఱచునట్టిదియే, అది యటులుండె, ఈ క్రిందియుత్తరమును దిలకింపుఁడు.

నెకరికల్లుపోష్టు, నర్సారావుపేటతాలూకా 6-12-13 కుంకులగుంట.

...నేను ఏతగుపాటియో కావ్యపరిచితిగలవాడను సుకవిపాదపద్మవిధేయ పరమాణువును... నన్ను నేమహాలాభము నభిలషించియో యేయోర్పులేని యోగ్యులో తమరాశిలోఁ జేర్చికొనుటకు అక్టోబరునెలలోఁ బ్రచురించిన సువర్ణలేఖలో తమ్మును దమ, యవధాననిందను గూర్చి వ్రాసిన యవాచ్యోపన్యాసములో నన్ను దస్కతుదారునిగా జేర్చి "ఫోర్జరీ" యనియేని వెలువక ప్రకటించియున్నారు ఆసాహసచాకచక్యములు వారికేతగును. నిజమునకు నేనింతవరకు తమ పుస్తకములలోని ఫొటోలనుజూచిన భాగ్యవంతుడనే కాని తమ సాక్షాద్దర్శనము చేసిన ధన్యుడనుకాను. ఇట్టిస్థితిలో అవధాన మెపుడు చూచితినో యా యసత్యవాది యుపన్యాస మెపుడు వ్రాసితినో పరమాత్మునకెఱుకయగు, ఈ జాల్మప్రజ్ఞలు తాము యెరింగియేయున్నను కాలౌచిత్యమునుబట్టి తమకు నేనిట్లనపరాధినని విశదపరచికొనుటయుక్తమని వ్రాసికొంటిని, తమ యనుగ్రహపూర్వకపుజాబు వచ్చువరకు నిరీక్షించుచుందును.

శ్రీ: టక్కరులల్లెడి టక్కులు, టక్కున గ్రహియించు నాకొడంకయుఁ దమకే
చిక్కును వెంకటకవివర !. యక్కలికాలంబునం దనేకవిధాలన్.

చిత్తగింపుడు.

పాశం నృసింహయ్యా

ఇట్టి తప్పుడు సృష్టిచేయఁగల మహానుభావులు చేతులోఁ గల సోదరులకు నెవరు దీటుగాఁగలరు? పైయుత్తరమువలన వారిపక్షమున నుండువారితత్త్వము నంత దెలిసియుండును గానఁ దాదృశుల * ప్రల్లదములను నిత్యము బ్రకటిం

(* హితకారిణి చేయు నధికప్రసంగము దిఙ్మాత్రము)

'మీలో వెంకటకవియా?, తిరుపతికవియా?, 'వెట్టివెంకటాయ' 'నిజముగా శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వరుల ప్రజ్ఞావిశేషమునకుపమింపఁదగినది యొక్క మేడిపండే, గంగిరెద్దులయాటలోఁ గోనంకిదాసుఁడు అను వేషధారి అమ్మల్లారా నాదీపెండ్లి, అయ్యల్లారా నాదీపెండ్లి, అన్నల్లారా నాదీపెండ్లి, అని కేకలు వేయునట్లుగా మేము శతావధానులమని ప్రకటించుకొనుట మిగులఁ బరిహాస పాత్రముగా నున్నది. "వారి పూర్వక్రియలఁదెలుపు గుంటూరిసీమ పూర్వరంగము...ఉత్తరక్రియల నెఱిఁగించు గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము, వీరీ చండాలపుబని నేలచేయవలెను. చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రుఁట?...మనోరంజనిమీద మామిడికేడు,... తురకదాసరికి ఈతమజ్జిగన్నట్లు, అప్పయ్యశాస్త్రి తురకతెలుగు" వెరప్పయ్యా,... తిరుపతివేంకటేశ్వర్ల మేళంలో యితడో హంగుదారుడు,- చీవాట్లు తినకు "వేశ్యవిధమున ... వీరు నింద్యులగుట చాల శోచనీయముగానున్నది. నియోగిశిఖామణులనియు... యు... యుఁ దెగబొగడుచుండిరి...గంగిరెద్దులవాండ్రు...పైస..., యిచ్చిన ఎట్టియధముఁడైనను వానిని మహారాజు...అని పొగడుచుందురు అట్టి మతమునే తమరవలంబించుట చాల శోచనీయము" 'ప్రాతలంజలు వీరమాతలైరి' "తిరుపతివేంకటేశ్వరులు... వేశ్యమాత కప్పయో చెల్లెలోయైన ప్రజ్ఞచే నిరసించుచు... యనుకూలురైనవారిని బెద్దఁబొగడుచు 'గంజాయిపోకురా, సారాయిపోకురా, బాపనోండ్లందర్లో పెద్దోడుతాగలేద" అను పాటలుపాడుచున్నారు. "చీ, చీ, యని నిరసింప శోచ్యస్థితిలోనున్న యభినవసరస్వతిని" ఆయన (వీర్యాచరి సుబ్బయ్యగారు) తి॥ వెం॥ ల, నెక్కించి యన్నతమహిషమ్ములంబూనిచి పాపపుబండిదోలుచున్న మహానుభావుఁడు, అయ్యా గంగరాజుగారు: 2 గంగరాజుగారూ, ఓహో గంగ రాజుగారూ??? మురిగినకాలును మూసిపెట్టుకొని 'మీగుండూరుసీమ'' సలాములు చేయుచున్నాను. క॥ మస్తానునామకుండ ... మహమదుసుతుఁడ" "గాని స్వయంపాకివాని సర్వశూన్యశతకము,"

చుచు యుక్తాయుక్తజ్ఞానము నవలకు నెట్టి పాటుపడుచున్న 'హితకారిణి' 'మనోరంజను'ల యందలి పర్వతప్రాయములగు దబ్బఱల నిందుదాహరించి ఖండించుటకు మీరే సమ్మతింపరు. లోకులహృదయమునం దవి యేతీరున నెక్కియున్నవో సుంత తెల్పుటవలన నాపత్రికాద్వయమునకుఁ గొండొక వివేక మబ్బవచ్చునని యెంచి దిఙ్మాత్ర మందులకు సాధకములగు నంశములు గొన్ని యుదాహరించెదము.

12th August 13.

(1)......మఱియు హితకారిణి, మనోరంజని యీ రెండుపత్రికలు మీ కపయశస్సును గలిగించుటకై గంకణముఁ గట్టికొన్నట్లు దోచుచున్నది. జూలై నెలలో

☞ ఇట్టి తప్పుడుకూఁతలు కుప్పతెప్పలు, ఈ స్వయంపాకివాఁ, డెవరో యెఱుఁగుదురా ? స్వయంపాకుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రికి వచ్చిన పాటివి.

(మనోరంజనిచేయు నధికప్రసంగము దిఙ్మాత్రము.)

ఓ యెండుగండి కవులారా, జైలులనరయుఁడయ్యా, భరణంబునకు దావవై వుఁడయ్యా, ఒకలెరుంగనిసివ మిప్పుడుండఁదగునె, ఛీఛీ? యనిప్రజ్ఞాతిశయము లేవ గింపఁగ నేతావున నభయటన్న నింక నేగకుఁడీ 'వారు (తిరుపతి వెంకటకవులు) వ్యర్థముగా మాపై మిడుకుదురు, నీ యిజారులో నాపైజారన్నట్లు వారిపుస్తకములో వీరి పద్యమెట్లో" "వారి (తిరుపతివేంకటేశ్వరుల) యీతలవంపు చైదముల" "అమ్మదగ్గఱఁగిరిందఁ దొంగున్ననేమి అయ్యదగ్గఱ నేలఁ దొంగున్న నేమి" "లేని మగతనము నాశించియెగడ? తమలో నొకరు మీసమువంచికొనిరి" "పాగా, పంచా చూచి పాపరాజువనుకొన్నాను, పేరాజువంటోయ్! యీ శాస్త్రిజా, "ఛీ? వహ్వా? యెంతబిడ్డె ఈబిడ్డెనువీరు (తి॥ వెం॥ కవులు) మాయింటిపొరుగు బుచ్చమ్మ కడ నేర్చుకొని యుండవలెను. మా చిన్ననాఁడు మా పొరుగున నొక సద్బ్రాహ్మణుఁడు నివసించెడివాఁడు' ఆయనభార్య బుచ్చెమ్మ కొంచెం పై యాటకత్తె..." "పండితరాయలు తిట్టెంగాని తమవలె బూతులు తిట్టి తన్నులు తిని........"

☞ ఇట్టి వెన్నోకలవు, పాకము ముదురుచున్నది. ఇంకు మొదటివేవో కొన్ని తప్పఁ దక్కినవి పత్రికాప్రవర్తకుని స్వహస్తలిఖితములు సుఁడీ, ఇతఁడుగూడ నొకసత్యనివేదకుఁడే, ఇతఁడును విమర్శనకర్తయే, ఇతఁడును మానిసియే??? ఔరా! కాలమహిమ, శాంతంపాపమ్.

వెలువడిన మనోరంజనిలో పత్రికాధిపతిగారు తమ గుర్తిట్టూరిసీమ గ్రంథము నంతను విమర్శింతుమని వ్రాసియున్నారు. చూచుకొనెదము గాక, 'యతోధర్మ స్తతోజయః' చూడఁజూడఁ గొందఱు మీ యమూల్యమగు కాలమును వ్యర్థపుచ్చఁ జేయుటకై పూనినట్లున్నది. ఇంతకు నిది కాలమహిమ..."

ఎ, యస్, రామకృష్ణులు.
5489 Regimental Bazaar
Secunderabad (Deccan)

అమరావతి 10-2-14.

"హితకారిణి" యను ఏలూరులో ప్రచురింపబడుచుండు వారపత్రికలో యిప్పటికి౨ వారమునుంచి అనగా ది 14-12-13 తారీఖు పత్రికలోయున్నూ, ది 1-2-14 తారీఖు పత్రికలోయున్నూ 'పాతగోడకు పూత చక్కన' అను హెడ్డింగుపెట్టి వ్రాయుచుండు అవాచ్యపువ్రాతలను తమరు పత్రికాముఖమున చూచియే యుందురు. యిట్టి యప్రస్తుత ప్రసంగమును జరుపుచుండు ఘనుం డెవడో 'సశేష' మని వ్రాయుచుండుటచే దెలియకుండానున్నది. ఇంత మాత్రపు కొరుకూతలు వ్రాసినంత నే...యిట్టి తప్పుడు వ్రాతలు వ్రాయుచుండు మహానుభావు డెవడో తమకు తెలిసినయడల తెలుపవేడెద.

జానపాటి వెంకటప్పయ్యవ్రాలు.

యేలూరు, 6-8-13

...మనోరంజని దుడుకుగ వదరుచున్నది. చూచితిరా?.

మై. కృష్ణమూర్తి.

జానపాడు 7-9-13.

..."హితకారిణి మీరు చూచుటలేదా, వాగుడెక్కువయినదే?

జా॥ పట్టాభిరామశాస్త్రి.

లోకులయభిప్రాయముల నటుంచి తోడిపత్రిక లగు సుదర్శని మొదలయి నవి వీరల పోకడల నెట్లు నిరసించుచున్నవో చూపుటకూడఁ బ్రస్తుతము కాకపోదు.

(1914 సం॥ జనేవరి 1 వ తేది సుదర్శిని పత్రికనుండి)

విజ్ఞప్తి

ఆర్యులారా! దేశము చేసుకొన్న పాపము చొప్పున నిప్పు డెచ్చట జూచినను మనోదండి, కవులు మిక్కుటమయి గురుకులవాసపాఠపఠనాది వృథాశ్రమము లక్కరలేకుండనే సులక్షణసారనామకగ్రంథమాత్రశరణ్యులయి తగుదుమని ముందునకు వచ్చుచున్నారు. తమ రాడుకొనుమాటలనే గణములను ప్రస్తరించుకొని యందిమిడ్చి పద్యముగా పాదుపఱపెట్టిన వాఁడెల్ల కవియగుచున్నాఁడు. ఇందంతగాఁ దప్పులేదు కాని తానాస్థితిలోనే యుండి తనతోడి బాలిశులతోడనే సల్లాపములాడికొనక విశేషించి పెద్దకుండల కెసళ్ళు పెట్టఁ జూచుచు భాషావ్యవసాయమున గడిదేరిన పెట్టి పండితకవులనేనియుఁ బూచిక పుల్లలవలెఁ దీసివేయుచు నోడలెఱుంగని సివములాడుచున్నారు! ఇందుకుఁ గారణ మిప్పుడీతెగ యెక్కువగుటయు నాతెగ తక్కువగుటయే! వినీతవాణి కిప్పుడు కాలదోషము పట్టినది. ఈపత్రికలలో నప్పుడప్పుడు తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులంగూర్చి చర్చించఁబడుచు వచ్చినది. తత్సందర్భమునఁ గొప్పరపు గవులను గూర్చి కూడ నొండు రెండు సారులు వ్రాయఁబడినది. ఈ పత్రిక యుద్దేశము పాండిత్యము నభిలషించుటయేకాని వేరుకాదు. ఈ తిరుపతివెంకట కవు లెట్టివారో కనులనైనఁ జూడలేదు కొప్పరపువారి నంతకుమునుపే చూడలేదు. పరిచయ మున్నప్పుడుగదా స్నేహవిరోధము లేర్పడుట, అదిలేనప్పుడవియు నుండవుగదా? ఇట్టివిషయములో డిశంబరు 14 వ తేదీ హితకారిణిలో "సుదర్శినీ పత్రికాధిపతి సోదరకవులను దిట్టినట్లుగా" అను నీమొదలయిన వాక్యములుకొన్ని సశేషవ్యాసములో నెవ్వరో వ్రాసిరి. ఇదేటి యన్యాయము? సోదరకవులను దిట్టినదెప్పుడు? తారతమ్యచర్చ చేయుటయెల్లఁ దిట్టుటయేనా? ఈ సోదరకవులెవ్వరు? వీరి నెందుకుఁ దిట్టవలెను? ఎందుకు గౌరవించవలెను? గౌరవా గౌరవము లెప్పుడుపుట్టును? తదనుభవముమీఁదఁ బుట్టును. ఆయనుభవ మెట్టిది? తద్గ్రంథపఠనరూప మయినది. తిరుపతి వేంకటకవులమీఁద గౌరవ భావమేలగుదురవలెను? వారిగ్రంథములను బఠించుటవలన, ఆగ్రంథములలోఁ గవిత్వవస్తు వుండుటవలన. కవిత్వవస్తువన నేమో? ప్రత్యేక మొకగ్రంథము వ్రాసినఁగాని యిక్కడ స్ఫుటపఱుపఁజాలము. అట్లే కొప్పరపువారుఁగూడ పదిగ్రంథములు రచించి మన కనుగ్రహించనిండు అప్పుడు గౌరవాగౌరవములు

స్థిరపఱుతము. రెండు బంగారు కణికలు వన్నె గట్టవలసి వచ్చినప్పుడు నికషోపలము (గీటురాయి) పైనొక్క రేఖయే కానవచ్చుచుండెను. రెండవది స్వరూపశూన్య మయి యుండెను. అప్పట్లఁ జేయవలసినదెద్ది? గీటురాతిపై రెండవ కణికగూడ నొకింతగీసి చూపరాదా? అప్పు డేతగవులు నుండవుగా! అది యేలొకో రహస్యముగ దాఁచిపెట్టి ఊరక "నాకణిక పదియార్వన్నెవచ్చునంతక్కినవన్నియు దీనికి దిగదుడుపు" అని బూకరించనేల? వారి కవిత్వము విన్నవారికిఁ జాలదా? యని చెప్పఁదలఁతురేమో? "వారువిన్నారు వీరువిన్నా" రని యీ మూజివానీ సాక్ష్యము లెందుకు? నాల్గుగ్రంథములీవలఁ బాఱవేయరాదా? అవియే పోరాడును గా! కావున నో ప్రాజ్ఞులారా! సుదర్శనీపత్రికాధిపతి తిరుపతి వెంకటకవులను ఆకాశమున కెత్తుచున్నాఁడనియుఁ గొప్పరపువారిని దిట్టుచున్నాఁడనియు, నిత్యాదులు వ్రాసి స్వచ్ఛపత్రములఁ గళంకపఱచవలదు. దైవసాక్షిగా నిం దెవ్వరును నాకు హితులుగాని అహితులుగాని కారు. ఇదిగాక నేనొక్కఁడను ఆకాశమున కెత్తినంతమాత్రమున నిస్తేజస్కులు ప్రకాశవంతులగుదురా? లేక తృణీకరించినంతమాత్రమునఁ బ్రకాశవంతులు నిస్తేజస్కులగుదురా? ప్రాజ్ఞలోకమున నేదియో స్థిరపడి యుండనే యుండినది. ఇంతకును లోకమంతయుఁ బక్షపాతమయమై యున్నది. తారతమ్యజ్ఞానము పోయినది. సత్పాండిత్యమునకుఁ గాలదోషము పట్టినది. నేతిబీఱకాయలోని నేతితో సంతర్పణములు చేయుచున్నారు. అయిన నో యధునాతన కవినామకులారా! దైవపదార్థము తన విలాసమును దెలిసికొనఁ దగినప్రాజ్ఞులను మచ్చునకైన నచ్చటచ్చట దాఁచియుంచకపోలేదు. వాణి యొకరిసొమ్ము గాదు. ముఖే ముఖే సరస్వతీ. కాని, విభక్తిప్రత్యయజ్ఞానమయినను లేక రామశబ్దమైనను దెలియక యొండురెండు తెలుఁగు పొత్తములుచూచి యందందలి ముక్కల నేరితెచ్చి యతుకుఁ బెట్టుచునుండువారు, వ్రాయుటకుఁ బత్రిక లందుఁబాటుగా నున్నవి గదా యని ఉభయభాషా నిరాఘాట పాండిత్యమును సంపాదించి యావ్యవసాయములోఁ దలలు చితుగఁగొట్టుకొని వ్రణకిణాంక దేహులయి యున్న విద్యాకర్కశులను గుడ్డిగవ్వలక్రిందఁ జేసివేయుచున్నపుడు మానవసామాన్యశక్తికి నూఱట గలుగదు. కావున నవధారుఁడు! ఎంత చచ్చుకవిత్వముఁ జెప్పఁబూనినను అకారాకారసకారాంత భేదములు, ధర్మధర్మి భేదములు, మున్నగు సామాన్యవిషయము లయినను దెలియవలసి యుండెను. అందుకుఁ బంచకావ్యజ్ఞానమయిన నుండవలెను. అంతమాత్రపు శ్రమకైనను ఓర్వలేక తీరి కూరుచుండి.

యూరక తేరగా విద్యాప్రాముఖ్యత సంపాదింపవలెననెడు దురాశచే వికట వాదములు చేయుచు బొల్లి కవిత్వములు చెప్పుచు వాణీప్రసన్నుల గడ్డి పఱకల వలెఁ దీసివేయుచుందురేని అట్టివారి ముక్కులు పిండి తద్రుధిరబిందువులచే భూదేవికి దర్పణము చేయుటకై సజ్జీకృతాంగుళిపుటులు కొందఱు అప్రమత్తులయి యున్నారని యిప్పటి యమిధునకృత్యప్రసవలాభాభిలాషు లెఱిఁగి యుందురు గాక. లజ్జ యనునది నిఘంటువులలోనైన దర్శన మిచ్చుగాక. "మహారాజ సుతా వాసి న సూతే— వినా" మహారాజసుతశ్చాఽపి నకవిః పాండితీం వినా.

(1914 సం॥ ఫిబ్రవరి అభినవ సరస్వతినుండి.)

నీతిబోధ

మనోరంజనీ పత్రికాసంపాదకుఁడగు ......రావుగారు తమ మృషావచనంబులు గుంటూరుసీమ, ఆర్యమతబోధిని, సుదర్శని, పత్రికలలో సవిశేషముగఁ జర్చింపఁబడుటఁజే, కసిపోక మసిఁబూసికొనినట్టుల సరసమగుమార్గమున విమర్శింపఁజాలక కడకు వాగ్వ్యయముఁ జేయుచున్నారు ....పత్రికలలో మూఁడుపాళ్ళు తిట్లుతప్ప మఱియేమి కానవచ్చుటలేదు ... ... వీరికి సద్బుద్ధి గఱపువా రనేకులు గలరు గాని, వారు కులాభిమాను లని యపలాపింతురేమో యని మతాంతరుల (వైష్ణవుల) మగు మేమే వీరి కీవిధమున నీతిగఱపుచున్నారము.....

క. మును బ్రహ్మద్వేషంబునఁ, జనినాఁడవు కొన్నినాళ్ళ సత్యంబును గ
న్గొనఁజాలక నేఁడకటా, ఘనుఁ దిర్పతివెంకటేశు గర్హించెదవే!

ఉ. పత్రిక చేతనుండెనని వ్రాయఁగఁబోకు మసత్యముల్ సదా
పత్రపపీడి ధీవరులఁబైకొనఁబోకుము చేతిమీఁదుగాఁ
గృత్రిమముల్ లిఖింపకుము కింకవిమత్తగజేంద్రసింహులో
కత్రయభాసమానవర గర్జితముల్ విని మిన్నకుండుమా!

చ. తెలిసియు నిద్రఁబోవకుము దేవుఁడొకండుఁగలాఁడటంచెదన్
దలఁపుము పుణ్యపాపముల ధ్యానముఁజేయుము కూలికిన్ విసం
బెలమినిఁ గ్రోలఁబోకుము కవీశ్వర వైరము వాల్పఁబోకు మీ
తెలివిడిఁగూర్చుమమ్ముఁ బడఁదిట్టకుమయ్య! గుణంబెఱుంగుమా.

శేషాద్రిరమణకవులు.

మునుపు 'దర్బారుపత్రిక' చాలనవ్యక్తముగాఁ బ్రకాశించుచుండెడిది. కర్మవశమున నది యంతరించినది. పదపడి దానిభారమును వహించి నియతముగాఁ బ్రోఁగుచున్నవి 'హితకారిణీ' 'మనోరంజనులు' వీనియందలితప్పొప్పుఁబ్రసంగమునకు రోసి కొందఱుప్రాజ్ఞులు మండలింపులనువ్రాసి పత్రకర్తులపేరనే పంపుచుండిరఁట. కాని వానినిగూడ స్వీకరింపవలసినభార మీపత్రికల కుండుట న్యాయసిద్ధమైనను నివి *స్వీకరించుట లేదఁట. సోదరపక్షీయులు దేనిని శ్రీ॥వెం॥ కవులపక్షపుఁబత్రికగా నపలపించుచున్నారో, ఆయభినవసరస్వతిగూడఁ బ్రచురించుటలేదఁట? హితకారిణీమనోరంజనులలో నేయే పేరులతోఁ దప్పొప్పుప్రసంగము వెలువడుచున్నదో, అందుఁ గొందఱయోగ్యతను నిర్ణయింపఁ దగునంశములను లోకమునకుఁ జెప్పినచో వారివ్రాఁతలతత్త్వము తెలుపకయే బోధపడవచ్చునని యెంచి కొందఱట్టిసందర్భములను దెల్పుచుఁ గడు మృదులముగా వ్రాసిపంపుచువచ్చిరఁట! వ్రాసినవిషయములు యథార్థము లనుటకు లవమును సందియములేదఁట! అందుల కితరులసాక్ష్యము లక్కఱయే లేదఁట! ఎవరినిగూర్చి వ్రాసిరో వారే యొప్పుకొనఁ దగియుండునఁట! ఆయాసంగతులు పదిమంది పెద్దమనుష్యులు గలవివాహపుసభలు లోనగు ప్రదేశములకు సంబంధించినవి కాని పరమరహస్యములు గావఁట. అట్టి బహిరంగ సందర్భములను గూడ నభినవ సరస్వతి ప్రచురించుటకుఁ గొంకి 'యేకజ్ఞునిష్పన్న నదియే కాలునని యుపేక్షించుచున్నదఁట. వ్యాసప్రేషకులీతత్త్వము 'నెఱుఁగక మా పేర వానిని ప్రకటింపవలసిన దని ప్రార్థనాపూర్వకముగాఁ బంపుచున్నారు. సత్యనిర్ధారణాతత్పరులగు నవ్వారికి మాకృతజ్ఞతా పూర్వక నమస్కారముల నర్పించుచు గ్రంథవిస్తరభీతిచే నవ్వారివిపులవ్యాసములను వదలి యయ్యనఘుల నామములలోఁ గొన్ని మాత్రమిట నుదాహరించుచున్నారము.

(1) చింతామణి రాజగోపాలకవి (2) చేపూరి లక్ష్మణకవి, లోనగువారు. వీరిలోఁ గొంద ఱభినవసరస్వతియం దారోపించిన దోషమును దెలుపఁదగు

---

* దీనిని హితకారిణికిఁ బంపించియుంటిని. కాని యది ప్రచుర పడలేదు. తిరిగి వ్రాయలేక యీచిత్తునే తమకు పంపించితిని.

చివుకుల అప్పయ్య.

ఈయన దేనిమాకడనంపెనో దానిని విస్తరభీతిచే వదలితిమి,

నుత్తరములలో నొకటి రెండిట నుదాహరించెదము.

“ యీ...రావు యిదివరకు తమ నోటీసులోనికి వచ్చినవాడే. యీతడు మా పల్లెటూళ్లలో మిగుల గప్పాలు గొట్టుచూ “వారనగ నెంత వీరనగ నెంత” యనుచుండును ఇట్టి వీనికి నేటికి తగిన ప్రాయశ్చిత్తము జరిగినది యీ సంగతి పత్రికాముఖమున నెల్లరకు నెఱిగించుట సర్వోత్తమమని నా యభిప్రాయము”...పట్టాభిరామశాస్త్రిగారు యిట్టి విషయములలో శ్రద్ధపుచ్చుకొనరు. అనేక పిచ్చి పత్రికలీ కాలమందు ఓంకారం గురవరాజు మొదలగువారి పిచ్చి వ్యాసములచే నిండుచున్నను...అభినవ సరస్వతి సాహసింపకున్నందులకు చింతిల్లుచున్నవారము. యీ గాథను...తమ గుంటూరు సీమయందుగాని ప్రచురింప ప్రార్థించుచున్నాను

చేపూరి లక్ష్మణకవి 6-2-14.

“ చింతామణి రాజగోపాలం వ్రాసుకున్న విజ్ఞాపన.....ప్రస్తుత కాలమున గాకపు బెంపరో తమ యశస్సునకు లోటు గలిగింప యత్నించి నోటికి వచ్చినయట్లు పత్రికలలో గీకుచున్నారు. అట్టి పిచ్చి వ్రాతలనేని పెరుగనిచ్చుటంత మంచిది గాదనుట జగద్విదితమే కదా! కాన నటువంటి తప్పుడు వ్రాతలకు మీరు జవాబు నొసంగుట సమంజసము కాదు గనుక నన్నుబోట్లందులకు తగియుందుఁగదా ? యీ సంగతి నెఱిగియో యెఱుగకయో పట్టాభిరామశాస్త్రిగారేదేని వ్యాసమునుగాని, పద్యములనుగాని, సహేతుకముగ వ్రాసి పంపినను బ్రచురింపక మిన్నకొనుచున్నారు. అందుచే ‘హితకారిణి’ మొదలగు పిచ్చి పత్రికలకు జవాబులు రాక నిలవయున్నవి. యింతయేల యీమధ్య......గారికి...వలన కలిగిన పరాభవమును క్లుప్తముగా వ్రాసి పంపుకొని యున్నాను. అది యేమగునో తెలియదు ...”

చింతామణి రాజగోలం. 14-1-14.

పత్రిక యనఁగా వివేచనాజ్ఞానము కలదియే గాని యన్యము కానేరదు. ఆంధ్ర, కృష్ణ, సువర్ణలేఖ, లోనైనవి మొదట నీ శాఖాభిమానుల తత్త్వము తెలుఁగకయో, అభిమానులలోని పురుషులలోఁ గొందఱు కార్యస్థానముల నుండుటంబట్టియో మోసపడి పదపడి కన్ను తెఱచి యిప్పు డిప్పు డీ గొడవనుండి విరమించినవి, కాని విరమించునప్పుడు పై పత్రికలలోఁ గొన్ని చాల సయుక్తికముగా విరమించినవని వ్రాయక తప్పదు. ఆయీ సందర్భము, వేమవరపు

క్షేత్రికలో వారి వారి స్వహస్త లిఖితములగు జాబులవల్లనే తెలిసికొన వచ్చును. అది యటులుండె, సత్కృతము

క....మతియొకటిగి యొఱుఁగనేరని, కఱటిం దెలుపంగఁ గమలగర్భుని వశమే. (భార-ఆది-౪-౫)

అను తెఱఁగున వర్తించు పత్రికల రీతిం దెలుప నందలి వ్యాస మొకటియే యుదాహరింపక "నీటిలో గేదెను బెట్టి బేరము చెప్పుట యుక్తము" కాదని స్థాలీపులాక న్యాయమున నాయయుక్తప్రసంగము కొంచె ముదాహరించి చూపుచున్నారము.

(1914 సం॥ 4-11 వ జనవరి తేదీల హితకారిణి నుండి.)

...మరి నాల్గు దినములకు కవుల కంకణముల సభ జరిగెను. ముతక సామ్య చందంబున "ఎక్కడో కొడితే ఎక్కడో రాలిన వన్నట్లు" ఎక్కడ వేమవరం? ఎక్కడ గుంటూరు? ఎప్పటి అవధానం! ఆహా గుంటూరుసీమను పడ తిట్టిన దిట్టకవులకు తిర్గి గుంటూరునందు నిట్టి కంకణములు దగిలించుట చిత్రము. చివరకు యిట్టి గుంటూరేదిక్కయ్యెగా యీ కవులకు!......అనగా దీని కంతకు కారకులు గుంటూరు వైదికోత్తములు గొందఱని యూహింపనగును. ఈ రోజులలో ఒక చిన్న పిల్లవాడైన ఒక పనిని చేస్తే 'థ్యాంకుయు' అన్నట్లు ఊ-ఊ అంటె మెడల్సు, కడియాలు, గాజులు, ఉంగరాలు, తాలిబొట్లు, మున్నగు బహుమానాలు. పూర్వకాలంలో యెంతో గొప్ప పండితుడైతే దుసాలువలు బహుమానం యిచ్చే టప్పటికి యెక్కువ. నక్షత్రికుడు.

ఏ 'నక్షత్రకుఁడో' యేదియో వ్రాసెనే యనుఁడు ఇందేమి స్వప్రయమగు వంశ మున్నది. ఇందు నక్షత్రికుఁ డింకను నెంతో *సోద జెప్పెఁ

గుంటూరు గుబగుబలు. సానిపాట, కవులు.

* ఈ నెల 16 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు బెంగుళూరు నాగరత్నం పాటకచేరి జరిగి యుండెను...... ముందు కవులకు గంకణాలు తగిలించి తరువాత రాత్రి సానిపాట అని అనుకున్నారట. కాని యేకారణమువల్లనో ముందు పాట జరిగినది. 20 తేదీని కవులకు కంకణముల బహుమానము జరిగినది. రాత్రి సానిపాటకు కవులు హాజరైరి...... అదిగాక యొక చక్కని సిద్ధాంతమును వెలిబుచ్చిరి. సానులు వివాహమే చేసుకొనినచో జనులకిట్టి యానందమెటు

జెప్పెను. అది యటులుండె, ఏమైనను 'హితకారిణి' ప్రచురించు నితరవ్యాసములకన్న భాషావిషయమగు నిక్కృష్టతలో నిది చాల మెఱుగు, ఎట్టి బూతుఁ గూఁతలేని యిది ప్రచురించెడి నను రహస్యము నీ 'నక్షత్రకుఁ' డెఱుఁగఁ డని తలఁచెదము, లేనిచో నిరఁ డింత మృదువుగా వ్రాయఁడు, మఱియు నీవిచారగ్రస్తుని విచారమును బ్రచురించిననాఁటి "హితకారిణి"యే వేఱొకట నీక్రింది యక్షరములను బ్రచురించినది.

"ఈ నెల 18 వ తేదీ రాత్రి 3 న్నర గంటలకు శ్రీరాజా మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు బహద్దూర్‌వారి జ్యేష్ఠపుత్రికకు... పాణిగ్రహణ మహోత్సవము కలుగుననియు అందున సానులు వివాహము జేసుకొనక యిట్లుండవలెననియు దీవించి మరీ కూర్చొనిరి. ఆహా! ఎంత నీతికోవిదులు...... ఇంతకు 'మాలాంటి వారు లేరు' అనే గర్వం యున్నంత వరకు సత్యము (తి॥ వెం॥ ల) కనులకు గోచరముకాదు......"

☞ నక్షత్రకుని ప్రలాపము దిఙ్మాత్రము చూపఁబడినది ఈప్రలాపమునకు నాఁటి గానప్రశంసాపద్యములకును గల సంబంధమును వివేచకులు నిర్ణయించుకొందురుగాక యని నాఁడు మానోడివినపద్యము లీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

శా. గానంబుల్ వినునేర్పె కా కనుము నాగస్త్రీలకున్ గాన వి
ద్యానైపుణ్య మటంచు జెప్పికొనువార్తల్ మాపఁగాఁ బుట్టె నే
దో నాగాంగన యంచు లోపలఁ దలంతు ర్నిన్ను ; నీగానవి
ద్యాసందామృతవార్ధిలో మునుఁగు నార్యశ్రేణి నాగాంగనా!

తే. గీ. స్వరము రాగమ్ము పురుషుల సరణిఁ దోఁచు
మధురిమము పూవుఁబోఁడులమాద్రి నొప్పు
చాటుగా నాగరత్నము పాటవిన్నఁ
బురుషుఁడో లేక కాంతయో యెఱుకపడదు.

ఉ. పాడుదు రెందఱో యెటులు పాడినను న్ 'మగవానిగానమున్
జేడెల సంస్కృతంబును రుచింప' పటంచు వచించె మున్ను నే
వాఁ డల శూద్రికుం డమృతవాదిగ నే టికిఁదోఁచకున్నె ! పూఁ
బోఁఢులు నాగరత్నమును బోలెదువాం డ్రిదయుంప కున్నచో

జరిగెను...... సోదరకవులకు మణిఖచిత స్వర్ణపతకములు•చెఱియొకటి శ్రీరాజా గారొసంగిరి... బిరుదము నిచ్చిరి''

'నక్షత్రికుని' తుట్టతుదివిచార మీ 'సోదరుల' బిరుదప్రదానాదులకుఁ దగులకుండుఁగాక. అది యటులుండె, నీహితకారిణి ననుసరించి మేము సవరింప వలసిన దొకటి కలదు. పూర్వరంగపీఠిక 2 వ పుటలో—

'తిరుపతివెంకటేశకవిధీరులఁ దెల్పెద మిమ్ముఁ దెల్పెదన్'

అని సవరించితిమి. ఇంతకన్న హితకారిణీమనోరంజనులలో గణింపఁదగిన యంశ మించుకయుఁ గానరాదు, పూర్వరంగము 51 వ పుట 28 పంక్తిలో

వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ,

అని సవరింపనగుఁ, అందులకుఁగల బీజ మీక్రిందియుత్తరము తెల్పును.

“శ్లో॥ కేచిత్తిరుపతి వెంకటేశ్వరకవీ... గురుతాహేతూకవీసంశ్రయే॥
శ్లో॥ తెనాలిపుర్యాం శివరామశాస్త్రి, ప్రవర్తితే సాధు శతావధానే। అకీరచం పద్యమిదం సభాయాం, ప్రశస్తిపద్యే ష్వతిహృష్టచిత్తః॥

వేమూరి నృసింహశాస్త్రీ, శతావధానీ

శా. పెండ్లాడన్ వలె వేశ్యలందురకటా! పెక్కండ్రు; రీజాతికిన్
బెండ్లిండ్లే యగుచో సుధామధురిమ వ్రీడాకరంబౌనటుల్
చెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ వినుపహాళిన్ రాగముల్ వాడుపూఁ
బోండ్లన్ జూచుట గల్గునే సభల నెప్డున్ నాగరత్నాదులన్?

చ. అచలశిరమ్ములన్ జలన మందఁ దొడంగెడి 'నాగరత్న' మన్
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై సదా
ప్రచలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొన నేల? సద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకున్ జగమెల్ల నూఁగెడిన్.

ఉ. “రాగము లేదు నా'' కను విరాగి మనమ్మునయందు సైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునది రాగము; రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగము పుట్టఁజేయునది రాగమె?'' యన్ వివరం బెఱింగి తా
నాగమణీగళంబు గలనాదము లీనె మనోహరమ్ముగన్.

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు

'హితకారిణి' లో నంతమాత్రమేని గణింపఁ దగినయంశము కలదు గాని 'మనోరంజని' లో లవమును గానఁ బడలేదు. దానిపోకడలు కేవల కుతంత్రములకుఁగాఁ బాటుపడుచున్నవి. ఆయంశ మీక్రిందిపంక్తులు తెలుపఁ గలవు.

(15 జూలై 1913 సం॥ మనోరంజనినుండి)

"...చూడలేదా- గుంటూరు మ మొదటనే నియోగు లందఱు స్త్రీలనియు, వైదికులందఱుఁ బురుషు లనియు, దమ [illegible] ం గొంత బయటఁ బెట్టుకొనిరి..."

ఇది తనవలెఁ జెల్వితక్కువగా శాఖాభిమానమును వినియోగింపని సహృదయులగు నియోగిశిఖామణులకు 'పుల్లింగములు' పెట్టుతలఁపుతో వ్రాసినవ్రాఁత. భవతు, వ్రాయుఁగాక, నియోగివైదికుల యైకమత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పరదేవతనుగా నియోగులను సంభావించిన యుపమానకల్పమునం దేదో దుర్ధ్వని నాపాదించుచున్న యీపత్రికగాని వేఱొకటిగాని యీవిషయమున కంతకన్నఁ జక్కని యుపమానమును సేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దుకొనుచున్నారము. 'ఆ' అంటే అపశబ్దము 'ఊ' అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయణా, అంటే, బూతుమాటయనుగాఁ బ్రసంగించు జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధునిశంక యగుటచే 'ఛందానురోధమున' నుత్తరింపఁబడియె, తగిన సహృదయు లెవరేని యడుగుచో * సాంఖ్యమతానుసారమునఁగాని, ‡ దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, † ఆలంకారిక మతసందర్భమునఁ గాని యియ్యెడ వ్రాయవలసిన ప్రమాణములు చాలఁ గలవని విజ్ఞులరయుదురుగాక. పనిలోఁ బని. మనోరంజనీ, హితకారిణులించుక యుత్తర మీఁదగినదని తలఁపఁదగు వేఱొక విషయమును గూర్చి బుక్కించినవి. అవి యీక్రింది సందర్భములవలనఁ దెలిసికొనఁదగు.

---

*(1) అజామేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణాం బహ్వీం ప్రజాం జనయంతీగ్ం సరూపామ్॥

‡ (2) శ్లో॥ బ్రహ్మాదయస్సురగణా నతుకిం యుపత్యాః...శ్లో॥ త్వంనాఽపుమాన్ నచ పుమాన్...... (దేవీ-౧- స్కం) శ్లో॥ నాఽహం స్త్రీ నపుమాంశ్చాహం నక్లీబం......(దేవీ-3 స్కం,)

† (3) తద్భిన్నత్వేసతి తద్గత భూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్।

(పరిషత్పత్రికనుండి.)

పరిషత్పత్రికాపాఠకోత్తములారా!

2 సంపుటము 2 సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) "అష్టభాషలకు" అను సీసములో గీతి తక్కఁ దక్కినది "సర్వశూన్యశతకము" నుండి యనువదింపఁబడినదని యెఱుంగవలయు ....

దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి.

(1913 వ సం॥ నవంబరునెల 1 వ తేదీ సుదర్శని పత్రికనుండి.)

"మీ "రోజు మంచిదని- పట్టపగలే కన్నమా" అను స్థూలదృష్టి వ్యాసము నుజూచితిని. అందు మీరు "నాయీసంశయమును నివారింతురుగాక" అని చదువరులను గోరుటయెగాక తుట్టతుద నన్నుద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు ..."అష్టభాషలకు" అను పద్యము సర్వశూన్య శతకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రిగారికవిత్వమేను. ముమ్మాటికి వారిదేను ..."

ఇట్లు, (Sd) కృత్తివెంటి గంగరాజు.

ఇతరులదిగాని, తనదిగాని, యన్యత్రక్లప్తమైన దానిని వేఱొకచో గ్రహించుట * యనువాద మనఁబడును. ఇందులకు 'కాళిదాసు తిక్కన' లోనగు మహాకవుల ననేకులఁ బ్రమాణముగాఁ జెప్పనొప్పగు. అదియటులుండె. ఇతరాధీనము చేసినపద్యమును మరలనాత్మ సాత్కరించుటమాత్రము తప్పు గాదా, అని యందురేని, ఆక్షేపమునకు మే మిప్పటికిఁ జిరకాలము క్రిందటనే పరిహారమును వ్రాసియున్నారము చూడుడు

(1908 సం॥ లో వచ్చియిన నానారాజసందర్శన పీఠిక నుండి.)

(పండితుండనెడి) యనునది. 2 వ పేజీలో నస్మత్కృత యయ్యును నితరకవి కృతమని వీక్షిగామిమ్మ భ్రమింపఁజేయునది కలదు. దానింగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము విశేషించి పెరుఁగును. గాన నయ్యది యస్మత్కృతమే యనియును నితరకవికృతమైన గ్రంథములో మేమే పూర్వము దానిని సంస్కరించునప్పుడు కృతినాయకుఁ డందులకు నిందులకు నొకఁడేయగుటచేఁ జేర్చితిమనియుఁ జదువరులూహించి మాపద్యమును మేము తిరిగియు బుచ్చికొన్నందు

"సిద్ధస్య కథనమనువాదః"

లకుఁ దత్తద్రవ్యాపహరణ దోషమునే మాయందాపాదించి గ్రంథచౌర్యదోషము నాపాదింపకుండఁ బ్రార్థితులు.

ఈ పంక్తు లిప్పటికి 6 వత్సరముల క్రిందట వ్రాసినవి గాని నేఁటివి కావు. ఈ సంప్రదాయముం బట్టియే మా 'గురుదక్షిణ' లోని

సీ॥ మొదలంటు నడుగంటి మూలమూలల నుండు వేదశాస్త్రమ్ములు వెలికిఁ దెచ్చి

అను సీసపద్యము శ్రీకృష్ణాపత్రికవారి కవిత్వముకాక మాకవిత్వము కావలసియుండును, 'అష్టభాషా' పద్యమువలెనే మొదలంటు, పద్యమునందును నిటీవల గీతి మార్పఁబడినది. ఆయీయంశమునకు 28 అక్టోబరు 1910 సం॥ తేదీ కృష్ణాపత్రిక చూడఁదగు, ఇంతవఱకుఁ దెలిసికొనునంతటి తెల్వితేటలు భగవంతుఁడీ యని యప్పుడా యాయీమానిసు లెట్లు ప్రసంగించినను దప్పులేదు గాని యిట్టివారల వ్రాఁతలకుఁ బ్రత్యుత్తర మిడుటమాత్రము మాది తప్పు కాక పోదు. ఆతప్పు సోదరులతోడి వాదిప్రతివాదిభావముకన్న నెక్కుడుది కాదు, దాని కెవరు సమ్మతింపుచున్నారు, ఎవరు కీసడింపకయున్నారు? ఎవరు విచారించుట లేదు? చూడుఁడు.

ఉ. "కొప్పరపుంగవీశ్వరులకుం గలహాంశిత తెల్లమయ్యె మీ
రిప్పనిఁ బూని వారల జయించెద మంచు వచించు టెంతయుం
గొప్పయుఁ గాదు దీటగున కోవిదుతోఁ గలహంబు సేసినం
దప్పని చెప్ప రేరును ఘనం బగు నయ్యది వెంకటేశ్వరా!

ఓకొప్పరపు సోదరకవులారా!

మ. అరరే! దుర్మదపూరపూరితమహాహంకారహుంకారని
ర్భరతుండాహతిపీడ్యమానసుజనవ్రాతక్షమాజాతనీ
చరటత్కారకవిమత్తసామజశిరస్సంభేదనిర్నిద్రకే
సరులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరుల మీసాల్ పీక మీశక్యమే?

మ. కలరే! గర్హితకాకవిత్వకలనాకౌశల్యదుష్ప్రాంశితీ
చలదౌర్బల్యవిశీర్ణబాలతృణనీచగ్రాసదగ్జీవనా
ప్తలఘుప్రాణకుమార్గగామికుకవిస్తోమత్కురంగాళికిం
బులులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతోఁ బోరాడువా రిద్ధరన్.

మ. అవురా! నిస్తులసత్ప్రశస్తిఘనవస్త్రాలంకృతామోదని
త్యవిరాజత్కకుబంగనావితతిధైర్యస్తోత్రపాత్రప్రథా

సవిధస్థాననిరర్గళప్రకటభాస్వత్సత్ప్రభాశోభిస
త్కవులౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతోఁ గాల్ ద్రవ్వవార్ మీరలే?

మ. నిమిషానేకవిధప్రబంధరచనానిర్ణిద్రవిద్వత్సమా
జమనీషాప్రియసద్రసప్రథితశశ్వచ్ఛందదత్యార్భటీ
ప్రముఖాలంకృతసత్కవిత్వవిలసత్పాండిత్యగాంభీర్యదు
ర్గములౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరు లసంగా దోమలై తోఁచిరే?

మ. సతతప్రస్ఫురదాంధ్రసంస్కృతకలాసందర్భవిస్తీర్ణస
త్ప్రతిభాశక్తి విమోహితప్రతిభటవ్రాతప్రభావాఢ్యలం
కృతవిద్వత్కవి మూర్ధరత్నశతసత్కీర్తిస్ఫురన్మాత్సర్యస
మ్మతులౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరుఁతో మారాడనోరాడునే?

శా. చండీసత్కరుణారసాప్తకవితాసామ్రాజ్యధౌరేయతా
ఖండైశ్వర్యయశోభిమండితదిశాకాండప్రచండార్భటీ
పాండిత్యాశనిపాతసాధనరిపువ్రాతాద్రినిర్భేదనో
ద్దండుల్ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులు వాదంబేటికవ్వారితోన్.

కరవది
ఒంగోలు

పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి,
శతావధాని

క. అను పద్యంబుల వేగన్, ఘనదీర్ఘలసత్సమాసకంబులతో నేఁ
బనిచితి వారలకడకున్, బనిబూని లిఖింపరైరి ప్రత్యుత్తరమున్.

చ. కవియన నెట్టిఁడో యతనికార్యమదేమొ యతండు దేనినిం
దవిలిపఠింపఁగా నగునొ తత్స్థితియేమొ వచోవిశుద్ధి యెం
తవఱకు నుండఁగావలెనొ దాని నెఱుంగని యట్టివారలన్
గవులని చెప్పుచోఁ గవులు కానిజనుల్ జగమందునుందురే!

క. తెలిపితి మీకీసంగతి, నలఘుయశోభాసురా! యిదంతయు నీలో
కులకుం దెలిపెదరనియెం, చి లటిన్ గ్రహియింపుఁడీ విశేషములిందున్

పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(జనవరి 1914 సం॥ అభినవ సరస్వతినుండి)

సుకవిరిపుకపోలచపేటము.

ఇంచుమించు నాలుగు సంవత్సరములనుండి శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవుల మీఁదికిఁ గొందఱు పండితంమన్యులొంటికాలిపైన లేచుచున్నారు. అందగ్రతాం

బూలపుహారు గిరతకారయితలు, తరువాత వారు గుంటూరుసీమలోని కథానాయకులు, అటుపిమ్మట వారు పైవారల ననుకరించువారును,...... శ్రీ కవివరులపై నిపుడు మన్న్యులు కొలఁదిప్రవ్వటను గుఱించి పూర్వ మెన్నఁడో తాతలకాలమునఁ జేసిన వీరిదిగ్విజయసమయమున నంతపాటివా రెవ్వరును లేమిచే నెటో కనులు మూసి గంతకట్టి యశముపడసిరనియు నిపు డెందఱో మహానుభావులు విలసిల్లుటచే వీరియాట లెంతమాత్రమును సాఁగిరాకున్నవనియుఁ గొంద ఱభిప్రాయపడుచున్నారు. కాని ప్రకృతపు మన మన్న్యులవలె శ్రీ కవివరుల దిగ్విజయసమయమునందలి పండితశౌండులు స్వశక్తి నెఱుంగక "యేనకేనాప్యుపాయేన ప్రసిద్ధఃపురుషోభవే" త్తను శ్లోకప్రమాణానుయాయిమండలితో గణింపఁబడి బుధజనపరిహాస యోగ్యత నిచ్చగింపక గౌరవపరిరక్షణము గావించుకొనిన సంగతి వారు (పైవిధముగ నభిప్రాయపడువారు) గమనింపలేకపోవుట శోచనీయమని వ్రాయవలసివచ్చినందుకుఁ గష్టముతోఁచుచున్నది......శ్రీ కవివరులవలని పరాభవము సహితము గ్రంథస్థమై శ్రీమోదాయకమగుటంబట్టి మన్న్యుల కెట్లుచూచినను లోటుగలుగదు......ప్రస్తుతపు మన వృథామత్సరగ్రస్తుల చారిత్ర మెంతవ్రాసినను లేఖకులకు విసువు పుట్టవలసినదేకాని యెప్పటికినిఁ దుదముట్టునట్లు తోఁపదు. కనుక నిఁకనొకపద్దెమును మాత్రము వ్రాసి మా లేఖిని కొకింతవిశ్రాంతిగలిగింతుము.

సీ. భట్టవర్యులలోన దిట్టయౌ నన్నయభట్టారకున కాడిఁ బుట్టువొంది
చాళుక్యవంశసంజనితుఁడౌ రాజేంద్రుతోరంపు ముంగిట దోఁగియాడి
అలకృష్ణదేవరాయలవారిసభలోనఁ దకదింధిమంచునృత్యం బొనర్చి
తంజాపురీశునాస్థానమంటపమందు మంతుకెక్కఁగఁజాల అంతుసల్పి

గీ. ఇపుడు కింకవిదంతి మృగేంద్రులైన
పరస తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల యింటఁ
బీఁటవెట్టుక గూర్చుండెఁ బుధులహావ
భావరసపేటి సత్కవితావధూటి.

సికింద్రాబాదు
8-7-1913

ఇట్లు,
చివ్లుకుల వేంకటాచలశాస్త్రి.

మామా తారతమ్యము నెఱుఁగని వారెవరు? మాకుఁ దెలియకున్నను నితరులకుఁ దెలిసియే యున్నది. ఈ క్రింది వాక్యములు గూడఁ దిలకింపుఁడు.

సుబ్బయ్యగారిటు నుడివిరి. "శాస్త్రిగారూ! నాటిసభయందు సోదరులనుగూర్చి ...పద్యములు చెప్పుటకు మన సొగ్గకయూ చెప్పుచుండినచో బంధుమిత్రుల మనసు నొప్పింపజేసినవాడ నవుదునని యెంచి ఎట్టకేలకు...అను నర్థముగల పద్యములను జదివితిని ... యీ పద్యములు సోదరులు విని ... తోనున్నా వంశీకుల తోనున్నా పోల్చిరేకాని తమ్మునుగూర్చి పొగడలేదని ... యిదిగాక బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకటేశ్వరులకు సంబంధించు అవాచ్యప్రసంగములు సభలో ప్రారంభించుటయె కాక వారి నేమో సాధించెద మనియెదరు,... అనాదినుంచి హెచ్చుకు పేనుగునున్నా, తగ్గుకు దోమనున్నా పోల్చుటకలదు గాని వీరిపట్ల దీనిని కూడా వుపయోగపర్చుటకు తగదని నేను చెప్పెదను" యీ సంగతులు బాలేమర్రు గ్రామములో బాలేమర్తి లక్ష్మీనరసింహంగారి యింట్లో చర్చించబడినవనిన్ని యథార్థములనిన్ని నేను చెప్పుచున్నాను."

కలవకొలను రామయ్య, వరపు రామకృష్ణయ్య, యీనాందారు, పెదపరిమి, మకాం, కొడపటికల్లు, నందిగామపోస్టు, కృష్ణాజిల్లా.

20. November 1913.

వీరివలెనే బ్ర॥ శ్రీ॥ వేదము వెంకటరాయశాస్త్రులవారుగూడఁ దమయంతరంగము నొక సంపన్నగృహస్థునకు నొసంగియున్నారు ఆయంతరమును దెలుపు నుత్తరము మేమిట నుదాహరించ నసమర్థులము. లకోటాప్రశ్నగాఁ జెప్పుచున్నారము, వారి యంతరంగము వేలు, ముమ్మాటికిని వేలు, వేలు, వేలు. దీనినిటులుంచి శ్రీశాస్త్రులవారి మెప్పు నీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

(1914 సం॥ జనవరి 3 వ తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి)

...వేంకటరాయశాస్త్రివారు చెప్పుటలో ... అన్ని పద్యములును మిగుల బాగుగా నున్నవి. లోపములే కనుపించలేదు. (ఉభయభాషలయందును) వీరికిగల సమర్థతను వెల్లడించుచున్నవి..."

పైయక్షరములలో మిగుల సంశయింపవలసినది, మాచేఁ గుండలీకృతమగుభాగము, దానిఁగూర్చియే శ్రీ శాస్త్రులవారికి మున్నుదాహరించిన సంపన్నగృహస్థుత్తరమును వ్రాసినది. ఇంతవఱకు నడచిన ప్రసక్తియెల్ల మేమెఱిఁగినదియే. ఇట్టిప్రసక్తి కిడిన ప్రత్యుత్తరమే చూడరాని కట్టుబాటులతో వచ్చినది. అందలి సంగతులనే మే మనుమానప్రమాణమువలన గ్రహించినది. మాయను

మితిలోఁ బొరపాటున్నచో శ్రీశాస్త్రులవారు తెలుపఁదగుదురు. వారు సర్వథా పెద్దలు. మా యనుమానమును బలపఱుపఁదగు మఱికొన్ని బీజము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

యేలూరు 20-1-1914.

"...మహారాజశ్రీ మంత్రిప్రగడ భుజంగరావుగారి లోపల వివాహము నాల్గవరోజున మహారాజశ్రీ కొప్పరపు కవీశ్వరులను ...పార్వతీపరిణయము చెప్పమనగా చెప్పినారుగాని యేమీ బాగాలేదు. గంటకు 75 పద్యముల చొప్పున చెప్పినారు. 'ఆశుకవి శిఖామణి' యని బిరుదులుకూడా యిచ్చినారు. తరువాత ... గారు వీరిని వెంటబెట్టుకొని... దగ్గరకువెళ్లి అడుగగా నిరసన భావము చూపుటవల్ల మోతేవారిని ... పడితే వారు ఒకసభ చేయించినారు ఆరోజునకూడా బాగాలేదు,... వీరికి వున్న బిరుదులన్నీ స్వశాఖాభిమానులు యిచ్చినట్లు తోస్తుంది..."

Ellore,

5-2-1914. గుండు వెంకటకృష్ణమ్మ

"తాము వ్రాయుచున్న గుంటూరిసీమ రెండవభాగము తయారు అయిన వెంటనే వి పి. ద్వారా నాకొకపుస్తకమును పంపించగోరుచున్నాడను కొప్పరపువారికిని మీకునుగల వివాదయందు విద్యావిషయము పరిశీలించుటకన్న శాఖాభిమానమధికముగా యుండుటచే వారు ఆ వేషములతో సంచారముచేయు చున్నారు. యీమధ్య యిచ్చట మోతేవారి ఆఫీసులో కొప్పరపువారు చెప్పిన ప్రహ్లాదచరిత్ర ఆశుకవిత్వమువల్ల వారి పాండిత్యపటుత్వము న్యాయబుద్ధి కలిగినవారికి తెల్లమైనది ... సభా మధ్యమున కొండగుంటూరి నాగభూషణకవి గారు ప్రశ్నించగా అది తప్పించుకొనుటకు యెన్నో తప్పుదారులను త్రొక్కియు తుదకు మాకు అంతే తెలుసునని నెల్లడిగా కవులు నుడివిరి ... కొందరు శాఖాభిమానులు... న్యాయవాదులమని పేరుధరించి ... న్యాయబుద్ధి విడిచి అడ్డము వచ్చిరి......" చిత్తగించవలెను

Ellore T. Ramanjulu Naidu

మఱియు బేతపూడి ప్రకాశముగా రను నొక విద్యావయోవృద్ధులా నాఁటిసభ కేగి వచ్చి ప్రసంగవశమునఁ జెప్పిన యక్షరము లాయాయీ యుత్తరములను

బూర్తిగా బలపఱుచుచున్నవి. శ్రీరాజా భుజంగరావుగారును, శ్రీవాసుగోవింద రావుగారును, శాఖాభిమానులై సోదరులను సుకవులంజేయఁ బ్రయత్నించు గురుతు లనేక మాయీ సభకు సంబంధించినవి కలవు. అందు సంపూర్ణావధాన మొకపరియేని యేజన్మమునఁగూడ * జేయనివారికి 'అవధానిపంచానన' 'శతావధాని' అను బిరుదములను శ్రీవారు తమ యాహ్వానపత్రములందు లిఖించుట యొకటి, సర్వసామాన్యముగా నేర్పడిన యాశుఘోషాప్రయుక్తమగు సభను శ్రీగోవిందరావుగారు పరీక్షార్థమై యేర్పడినదానిఁగాఁ బోల్పఁజూచుట వేఱొకటి, ఇది యిటులుండుఁగాక. వీరియవ్వరును వహించిన శాఖాభిమానముమాత్రము శ్లాఘ్యము కాకపోదు. ఏమన? శాఖాభిమాన, కులాభిమాన గోత్రాభిమానాదులు ప్రతి మనుజునకు నుండఁదగు సద్గుణములు, అదియటులుండె, పరిష్కృత వైవాహిక కవిమండల సభకు సందర్భించిన యీక్రిందిపంక్తులం దిలకింపుఁడు.

(1914 వ సం॥ జనవరి నెల 1 వ తేదీ, సుదర్శనిపత్రికనుండి)

వైవాహికోదంతము

"...సుదర్శనీ పత్రికాధిపతియైన కస్తూరి శివశంకర కవి గారిని శ్రీరాజా గారు సభకు నాహ్వానముఁ జేసినతఱిని ఆయనచే శ్రీవారికి వ్రాయఁ బడిన విజ్ఞాపన మీక్రింద నుదాహరించఁ బడుచున్నది....

చ. తిరుపతి వెంకటేశ కవిధీరులకున్ స్మృతి కొప్పరంపు సో
దరులకుఁ గల్గుచుండెనుకదా చిరకాలమునుండి పాండితీ
తరతమతాప్రశస్తికయి దండి వివాదము దానిఁ దీర్పఁగా
నొరు లెవ రింక నీవు వినకుండిన సత్కవిరాజచంద్రమా.

* శ్రీ శివాభ్యాన్నమః. ది 26-6-13

కం॥ గుంటూరుసీమఁ జదివితిఁ। గంటిన్ గొప్పరంపువారు గర్వోద్ధతులై గెంటినవారిఁ తల విద్వ। త్కంటకులగు టెందుఁ వారికర్మమెఁ కాదే॥ తే॥ గీ॥ దూర దేశంబునందున్న కారణమునఁ। బత్రికలె మాకు దిక్కయి పఱలె నందు। నవియు సత్యేతరముగూడ నభిలిఖింపఁ। దత్త్వమిదియని తెలియఁగాఁదరమె మాకు॥ చ॥ అరయక పత్రికాధిపతులందఱు నజాలు పంప్రలేఖిలన్। ఓరఓరఁ గూర్చి వ్రాయుదురు విజ్ఞశిఖామణులైన నేలొకో। పరువడి "దన్న యీగె నన బట్టుఁ డు గట్టుఁడు గాట"నంచు సం। బరపడువాని పోల్కి నొగి బాసనముల్ గనఁ

చ. కడు రసవేత్తవీవు బహుకావ్య నిబంధనచాతురీధురీ
ణుఁడవు రమావిలాసుఁడవును న్మతి యింతకు త్యాగభోగరా
యఁడవును నయ్యుఁ దిర్పతిమహాకవి యుగ్మము నేల పిల్వ? వి
ప్పెడెకద యర్హమైన తతి వోల్చెడు నిన్నిదినాల కెంతయున్.

వెండియుం బండితకవిమండలాఖండలు లగు నత్తిరుపతివెంకటేశ్వరు లను విడిచి మీరలు గావించు పండితకవిసభ యెట్లన్వర్థయగు? మీరు కవుల య్యును భుజంగరాజులగుటచే మీకుఁ బక్షపాతము విరుద్ధమయ్యెడిని గదా! మీయట్టి చాలినవారు పూనకున్న నీకార్య మెంత కాలమిట్లు విచారణీయమై యుండవలెను............ ఇందెవరి కెవరు బెదరుచున్నారో తజ్ఞులకుఁ దెలియ వలయును..."

పైపంక్తు లనేకసందర్భములను వ్యక్తీకరించుచున్నవి. మేము శ్రీవారి గేహమున జరుగు వివాహమున కాహ్వానింపబడనివారము కాము. మాకుఁగా వేఱుగ సభ నేర్పఱపకున్నను శ్రీవా రందఱితోపాటు మమ్మాహ్వానింపకపో లేదు. ఇంతకు మున్ను చాలదినములనుండి "విఘ్నేశ్వరుని పెండ్లివలె" నాఁగి యున్న వేమవరాగ్రహారశతావధాన పరియుక్తసన్మానమునకుఁగా గుంటూరు వెళ్లవలసివచ్చినది. ఆ యీ సందర్భమును మా 'నక్షత్రకుని' విచారవాక్యముల వలన నింతకు మున్నే స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొని యుందురు. ఎట్లో దానిని ముగించుకొని శ్రీవారి సందర్శనమునకు రావలయు నన్న రావచ్చును గాని వచ్చినచో-

"అవధాని పంచానన' యన నేమి, 'శతావధాని' యన నేమి"

అని సోదరుల నడుగకున్నను శ్రీవారి నడుగ వలయు నని లోలోపలఁ గుతూహలము బోలెడు కలదు. ఈప్రశ్నము వైమనస్యమునకుఁ గారణ మగునే కాని తగిన సముత్తరము రాఁదగినది కాదు. కావున నాప్రయత్నము సంక్షేపించు

జాల రక్కటా...॥ కం॥ వినన్ సోదరకవులొగి। మానగరమునందు నైన మా వ్యతఁజాలం। గా నడుమ్రదురఁట యట న। ద్దానిన్ వ్రాసెదను గోరెదను బ్రక టింపన్॥ తే॥ గీ॥ ఇం దసత్యంపు వ్రాఁత సుంతేనిలేదు। వారియందున లపమేని పగయులేదు। సత్యమును వెలిఁజేయు వాంఛ దవిలితి। సాక్షులున్నారు పెక్కుం డ్రు చతురమతులు॥ కం॥ ముస్త్యాల రామ ముఖ్యుండు ... చేసె వేడ్క సప్తాహంబున్॥ క॥ అపుడు కొపరంపు సిద్ధకవి... పద్యములన్... జదువగఁ।

కొంటిమి. ఆయీ విషయము ప్రకృతమున కంతగా సంబంధించినదికాదు. ఈవివాదము శాఖాభిమానప్రయుక్తమైనదిగా నెంచఁదగదను నియోగిశిఖామణు లనేకులు గలరు. ఈయంశము ధ్రువపఱుపఁదగు ననుభూతాంశము లెన్నో కలవు. అందొకటిమాత్ర మిట నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

చ. ఒకదినమందు గర్తపురి కొండొక చాపునఁ గట్టుచున్న పే
టకడఁ గనంగనయ్యె నొకటన్ సుగుణుండు నియోగియొక్కఁడు, డం

...లేదీతనికి ననిరి తజ్జ్ఞులగు బుధుల్। శా॥ 'శబ్దజ్ఞానము లేదు సుంతయయినన్ సాహిత్యమున్ లేదితం। డబ్దంబుల్ ప్రభవాదులన్ జదువునట్లాత్మీయపద్యావళిన్। శబ్దం బొకసమంటఁగాఁ జదువు నిశ్శంకంబుగా వర్షహీ। నాబ్దధ్యానముఁ బోల్పవచ్చుఁ గవితావ్యాపార మిట్లొప్పునే'॥ క॥ అని తమలోఁ దమరనుకొని। కని కొప్రపుటతని కనిరి 'కవివొటకు నెం। దునుఁ జాలవీవు చదువుము తెనుఁగున్ సంస్కృతముఁ బిదపఁ దీర్పుము కవితన్'... తే॥ గీ॥ మనుచరిత్ర పద్యములుకొన్ని ... గొప్రిపుంగవిసప్పె యంద ఆఫ్రు డిహిహీ యని మందలింపఁ... సీ॥ ఒకడు వ్యస్తాక్షరి నొసఁగెడమన దాని యత్నంబుఁ జేయలేదనియను గవి। కావ్యపాఠంబు నొక్కఁడడుగఁగా వానిఁ జదువలేదని చెప్పె సరసతముఁడు। ఒగిఁ బురాణార్థంబు నొకడు కోరఁగ నెప్డు చెప్పుట లేదని చెప్పె మేటి। ఒక రక్షరనిషేధ మొనరింతుమన్న నెక్కుడు భారమగునని యుడిగె ధీరుఁ తే॥ గీ॥ డిట్లు ధారణ, పాండితి నెఱుఁగకయె వ। ధానమని పదుగురకుఁ బద్యముల జెప్పె। నెల్లజను "హిహిహీ" యని నెల్లుగోలఁ। జేసి రిదె వారి యవధాన మోసుధీంద్ర... ఉ॥ అంతటఁ గొప్రపుంగవి... వెంకనన్ దగడ... నీరసవ నిప్పుడే... పాఱుఁడాయనన్॥ క॥ అనవ్రదుఁ గవి భయ మెదఁగొని। చనియెన్... తే॥ గీ॥ ఆర్య! వీరలు మాపురమందుఁ జేసి। నట్టిపని యిదియే పొందినట్టి గౌర। వం బిదియె వేరొకటిలేదు వారలచటఁ। బ్రమదమున నాడునుడులు దబ్బఱలు వినుఁడు... ఉ॥ కావున సత్కవిత్వమును గానని యిట్టి కవుల్ వచింతు మి। ధ్యావచనమ్ములన్ గలఁత నందకయుందురుగాక మానవుల్। భావమునందుఁ ఖండితులఁ బల్మఱు మెత్తురుగాక సత్యవుం। దోవఁ జరింత్రుగాకఁ జెఱ త్రోవలఁ దోఁగక కొప్రిపుంగవుల్॥

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుఁడు, కశస్సుబజారు, శికిందాబాదు.

తను మును మమ్మతండు విదితమ్ముగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు, వి
న్కి కతనఁ బూర్తిగా నెఱిఁగి కేవలసక్తుఁ డితండు మాయెడన్

ఉ. ఆపుహితుండు మాయెదుటి కాదృతిమైఁ జనుదెంచి మ్రొక్కి 'యో
స్వామి ! భవద్యశంబు విని సారెకు దర్శన మాచరింప నెం
తే మది నూరుచుండు సుకృతోదయ మిద్వరఁగూడ మిమ్ముఁ దా
నీమెయి నీపురమ్మునకె యెట్టులొ తెచ్చెఁ గృపానుషంగియై.

ఉ. ఐన మఱేమి మిమ్ము మనసారఁ గనుంగొని మాటలాడు పు
ణ్యానకు దూరగుండను గదా ! మఱి నేను నియోగినౌట; న
య్యో ! నయమింతలేక తమయోగ్యత, యన్యులశక్తి, పూర్తిగా
లోన నెఱింగియుండి చపలుల్ కలహం   పెట్టి రీసునన్.

క. "కలికుక్క గంగిగోవుగ, విరచింపఁగ నెంచి" రంచు విని నెమ్మది"నీ
చరితము! హులికిక్కి పుక్కిటిపురాణ, మ"నియెంచుకొందుఁబూర్వంబెపుడున్

చ. ఇపు డెటువంటి ప్రాజ్ఞతములేని జగమ్మున నుండవచ్చు నం
చపరిమితమ్ముగాఁ గలిగె నాఱినమ్మిక, లేనిమాట తా
నెపుడును బుట్ట దొక్కయెడ నెట్టులొ పుట్టిన నిల్వనేర దే
చపలుఁడొ యట్టివాఁ డొకఁ డెసంగుటనే జనియించె నానడుల్.

చ. అది యటు లుండనిండు మనమందలి కోరికి దీర్చుకోఁగ మీ
పదయుగదర్శనంబునకు వత్తునో, వెంటనె కక్షలోనిదు
ర్హృదుఁ డెవఁడేనిఁ జూచి మఱి యేమనునో యని సంశయింతు, దు
ర్హృదులకు నక్కటా ! కలదె మంచియుఁ జెడ్డయు నడ్డమాకయున్.

చ. "అతఁడు నియోఁగిగానఁ దగఁ డాసనసత్కృతి" కంచు మీరు వ
ల్కితిరె? వృథాగ నెందులకు లేపిరి కక్ష నియోగివైదికప్ర
తతికి ? విద్దెయున్నయెడఁ బక్షము యుక్తము; విద్దె లేనిచో
వితగద పక్షపాత, మవివేకుల పద్ధతు లిట్టివేకదా!

చ అని తన నెమ్మదిం గలుగునట్టి యథార్థము నెల్లఁ జెప్పి తోఁ
చినగతి నొచ్చుకోఁ దొడఁగె; న్వీయు లొనర్చెడిదానినైన స
జ్జనులు దురుద్యమంబును బ్రశంస యొనర్పరు గాని వారణం
బునకు యతింపఁ గొంకుదురు మూర్ఖులకున్ జగమెల్ల జంకుఁగా.

ఇట్టినిష్పక్షపాతులను గణింపక మాసోదరులు తప్పుడుసృష్టులు లోనగు కార్యములచేఁ దమకుఁ దోడ్పడ నుంకించు సామాన్యులను మిగుల గౌరవించుచున్నారు. ఆసృష్టిస్వరూపమింతకుమున్ను 1 వ పుటలో నుదాహరించినదియు, (వఠెం నరసింహయ్యలేఖచూ) మఱియొకటి యిటఁ జూపుచున్నారము.

(మక్కికిమక్కి నకలు) 28-7-13

“...మీరు ప్రకటించిన గుంటూరుసీమ అను అబద్ధపు పుస్తకము పీఠికలో 41 పేజిలో మీపుస్తకమును ది 1-3-13 వ తేదిన నాకు వీ. పీ. గా పంపింపుడని కోరుచు నొకజాబు వ్రాసినట్లు ప్రచురించి యున్నారు. అట్టిజాబును మీకు నేనెన్నడును వ్రాసియుండలేదు. ఆయుత్తరమును మీరే యాధారమున బ్రచురించితిరో వెంటనే తెల్పవలయును.”

పోతగా వరదయ్య, సంతమాగులూరు పోష్టు.

ఈ యుత్తరముఁగూడ మొదట వ్రాసిన వరదయ్యగారే వ్రాసియుందరని మామనస్సాక్షికి వచ్చుట లేదు, అందలిలిపికిని, ఇందలిలిపికిని, లేశమును బోలిక లేదు, అయినను నిందలి తత్త్వమును దెల్పుటకు నిజమైన వరదయ్యగారు ప్రార్థింపఁబడుచున్నారు. ఆ యీ మాయవేషములెల్ల ముందు శ్రీ సోదరులు ప్రకటింపఁబోవు ‘నారాణశాస్త్రము’ లోనగు నేతిబీఱకాయ పాత్రములయందుఁ జూడగలము, తత్ప్రతిక్రియ యగు ‘నమస్కారమున’ వాని తత్త్వమును దేల్పఁగలము, కావున నిటఁ జర్చింపవలసినది లేదు, సోదరు లిప్పు డొనర్చుచున్న పరిశ్రమమెల్ల * నెల్లెని ప్రకృతచరిత్ర బోధకము లగుమా గ్రంథములను మాయింపవలయునని తప్ప వేఱొకటిలేదఁట! ఇందులకు వీరు వారి వారిపేర వ్రాయు నుత్తరములు కడు శోచ్యస్థితిలో నుండుటయు, ఆకాలమున వీరు వారివారిచే మందలింపఁబడుటయుఁ బ్రత్యక్షముగా మే మెఱుఁగుదుము, ప్రకృతము సోదరు లొనర్చుచున్న.—

‘కష్టము కిష్టారాయనికే యెఱుక’

* గుంటూరు 17-2-14

...గడచిన సంవత్సరం ది 14-6-13 తేదీన వేమవర అగ్రహారం సమీప గ్రామ కాపురస్తుడు ... అనువారు మీ పేరవ్రాసిన వుత్తరం వేమవరం శతావధాన పీఠికలో నుదహరించియున్నారు. ఆవుత్తరమునకు వ్యతిరేకముగా

సర్వథా వారియుద్యమము ఫలించుఁగాక, ఇంతకుమున్ను తనకై యాత్మను సంచించి యవాచ్యములను బ్రచురించిన ప్రల్లదులకు వీరు చూపనెంచిన కృతజ్ఞతాస్వరూపము నీక్రింది సోదరుల యుత్తరమువలనఁ దెలిసికొనవచ్చును.

“శ్రీ పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహ సత్కవికి, ప్రియమిత్రమా! మీకాహ్వానపత్రికలు వచ్చియేయుండునుగదా ... మీకు వినుకొండ, సోలస గ్రామములలో రెండుచోట్లను సన్మాన శూన్యమయ్యెను ... మీకు ప్రథమముగా శ్రీ విద్వత్ప్రభువర్యునిచే సన్మానము చేయింపవలెననియు, ... మీ పేరచ్చట వెల్లడిచేయవలెననియు, ... దలంచితిమి, ... కాన ... 15 వ తేదీ సాయంకాలమున కిచ్చటికి తప్పక వచ్చితీరుడు మీకుఁ జెప్పవలసినసంగతులనేకములు గలవు, ... అది వివాహము, ... కావున, ... ధరించు వస్త్రములు. ఉష్ణీష చెప్పనక్కఱలేదుగదా, ... 1, 2 తావులకాగితములు, ఒక పీన్సిలు, ఉండవలయును, ... ఇట్టిసమయములో మీరు వెల్లడికి రానిచో నిఁకనెప్పటికిని, ఏలూరు, ముప్పాళలలోషాహుకార్లు ఎప్పుడు సభచేయింతురా, అని ప్రతీక్షించుచుండవలసినదే కాని వేఱుకాదు, ... కాన రేపుసాయంకాలమునకు మిమ్మురమ్మని కోరుచున్నాఁడ, ... ఆంతరంగిక మిత్రత్వకారణమున నిట్లు వ్రాసితిని, ... చి॥ మన్నికంటి (గురునాథుని) యొద్ద వివాహాహ్వాన పద్యరత్నావళియను మా పుస్తకమొకటికలదు, దానితో నత్యవసరము, కాన వానిని విచారించి ... వీండ్రిచే బంపవలెను,...”

12-12-13 ఇట్లుభవన్మిత్రుడు,

కొ॥ వెంకటసుబ్బరాయశర్మ.

బాలదాసత్వమునకు (విశ్వనాథునిఁ) బుత్తెంచుము.

షుమారు నెల రోజులక్రిందట సోదరకవులు ... గారు కొప్పరం వెళ్లగా వారికి విందుచేసి పద్యములచే భూషించి “ఆవుత్తరంలోని సంగతులు నాకు తెలియవు, యెవరు వ్రాసినారో” మొదలైన సంగతులతో వారి స్వదస్తూరిని నొక వుత్తరం సోదరులు వ్రాయించుకున్నారట ... మీకు వుత్తరం మొదట వ్రాసి తిరిగి యీలాగు వారికి వ్రాసియిచ్చుట చిత్రముగావున్నది, ...”

W. V. Subbayya.

ఇందుఁ గుండలీకరింపఁ బడిన గురునాథ విశ్వనాథులే గురువిశ్వనాథ కవులు, అనుపిల్లదులు, ఇల్లెందఅనో సోదరులు కవుల నొనర్చుచున్నారు మూర గులు మోసమున మునుఁగుచున్నను దగ్గఅవారు నొప్పుకొని * నిజమును వెలిపుచ్చుచున్నారు. ఆ యీ 'గూడుపుఠాణీ' లోని కొందఱయోగ్యతలను దెల్పు వ్యాసములనే యభినవసరస్వతి యుపేక్షించినట్లు వెనుక వ్రాసియుంటిమి. గ్రంథవిస్తరభీతిచే మేముగూడ వారివారి వాక్యములనెల్ల నిందుదాహరింప లేకపోతిమి. విషయమంతయు వ్రాయజాలకున్నను శైలీ ప్రదర్శనార్థమై కొన్ని యక్కరములను మాత్ర మిట నుదాహరించెదము.

(1)...సీ॥ గుడ్డిపుల్లమకడ నడ్డదిడ్డపుఁగూఁతలను గూయుటాయని యనెడివారు... తే॥ గీ॥ తనదు బండారమును మంగతాయియొద్దఁ, జూపఁగా వలెనో యంచుఁ జోద్యమనుచుఁ, బలువిధమ్ములఁ బలికిరి పాప మతని సరసులైనట్టియా సభాస్తారులెల్ల॥ తే॥ గీ॥ లౌకికజ్ఞానహీనులు లక్షణంపు, వాసననుగొంచె మెఱుఁగనివారలెల్ల, సుకవులకు శోభగూర్చెదు సుజనులగుట, వారు చిరజీవులై యుండవలయుఁగాక.

*... తమకు "హెచ్చరిక" అని వ్రాసినకవీశ్వరులు యేమి తెలియనివారు. వారిని గురించి క్రిందవారి విశేషంబులు వ్రాయుచున్నారము. గురుకవిగారి యొక్క బుద్ధిబలముఁ ఈ క్రింది సంగతులవల్ల తెలియును. ఒకరు యేలూరిలో జమీన్‌దారుగారి కొమార్త వివాహవిషయంబులో 'కొప్పరపు కవీశ్వరులకుయేమి బహుమానము యిచ్చినారు'. అని అడుగగా మెడల్సులు యిచ్చినారు ఒకొక్కటి 30 శవర్లుయుండునని చెప్పిరి. యెంతవెడల్పు, యెంతమందము, వుండునని ప్రశ్నించగా అర్ధణా వెడల్పు అర్ధణా మందము వుండునని చెప్పినారు వారి యొక్క బుద్ధిబలము దీనిలో తెలియును. విశ్వనాథము అను కవికి 10 సంవత్సరములు వచ్చినపిదప 'కృష్ణా' అన మనినయెడల 'కుత్నా' అనెడివాడు యిప్పుడు యితనికి 15 సంవత్సరములు వయస్సు యుండును. ఈ సంగతులను బట్టి వారి యొక్క సంగతి మీరే గ్రహించ కర్తలు. 'హెచ్చరిక' అని వ్రాసినపద్యములు కొప్పరపు కవీశ్వరులు వ్రాసి వీరల పేరులు పెట్టినారు. విశ్వనాథము అనే అతను పోతరాజు లక్ష్మీనృసింహ కవిగారి సహోదరుడు........."

(చేవ్రాలు,) 10-1-14

సాలసగ్రామం, ఫిరంగిపురం పోస్టు, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు.

(2)...మ॥ వినవయ్యా కడు హేయపద్యతతి తద్వ్యాఖ్యాత కారుణ్యచే
తను నాతండదివిన్నదాదిగను జింతన్ జేయఁ జొచ్చెన్ గవీ, శుని మర్యాదనుజేయ
హెచ్చగఁ; గవీశుం డద్ది గాంచంగ లే, కనుమానంబొక యింతలేక కడుధైర్యం
బొప్పనుండెం బురిన్॥ ... ఉ॥ పాపము...లకుఁ బాలుగనయ్యెను శర్మశాస్త్రి
యం, చాపలు గాకి కీట్టులనె యంతట నంతట నైనఁగాని తా, నీపనులెల్ల మానఁ,
డని యింతనె యాతఁడు సిగ్గుకొందెనే?, 'యీపని యెంత వాని' కని యెంచెడి
వారునునైరి వీటిలో॥ ... సీ॥ ఓదార్పవచ్చిన యోజఁ జే 'రిది నీకు మర్యాదగా'
దని మరలువారు ... "తగనిగర్వంబూనెఁ దగినలాభం బొందెఁ గను బుద్ధినిఁక"
నని చనెడివారు॥ గీ॥ పలువురును బలువిధములఁబలికి పలికి । యేడ్చువానిని మఱి
మఱియేడిపించి । యెట్టు మన్నఁగఁజేసి రే నేమివ్రాతు, నెంతయైన స్వభావోక్తికే
కొఱంత॥ ... సీ॥ "పిప్పిశుఁతలుగూసి ... దినువారెల్లఁ గవులనఁబడ" రటంచు
... తే॥ గీ॥ పురమునందలి పెద్దలు పొలుపుమీఱ, నాడి సిద్ధీకరించిరి యంతనుండి,
యింటిలోనుండి వెల్వడఁ డెంతకష్ట, మక్కొ నాతని కొఱార ! యహహ! కర్మ॥"

పాపము, సోదరు లీపాటికేని మంచిత్రోవకు వచ్చువారేగాని, మనోరంజనీ, హితకారిణు లవ్వారి నేమో యుద్ధరించుననుభ్రాంతి వెనుకకు లాగుచున్నది. అవి చేయుచున్న యధిక ప్రసంగమునకు సుదర్శనీ పత్రికాధిపతికన్నఁ జక్కని హితబోధకులు దొరక రనుట నిక్కము. కాని యిప్పుడిప్పుడాయనం గూడ నవి తిరస్కరించి దూషింప మొదలిడుచున్నవి. సోదరులో ! వానికన్నను మించి ప్రసంగించుచున్నట్లు పూర్వరంగమునఁ బెక్కు సందర్భములు చూపఁ బడినవి. ఇందు వారి రిజష్టరు త్తరము చదివిన వారికి వారివాచాటత పూర్తిగా గోచరించెడిని. వారి హృదయమునకుఁ గడు నిక్కృష్టముగా నెక్కినమా 'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము ప్రాజ్ఞుల కన్యథాగా దోఁచుటకుఁ గారణమేమో నంత విచార్యము కాక పోదు. గానఁ దద్బోధకములు గొన్ని యుత్తరము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

అభినందనములు

తమ సీమ పూర్తిగఁ జూచితిని. కడు రసవంతముగనున్నది. తత్రాపి 'యుత్కంచి త్సంస్కారులు' అను కందమునకు సాటిమఱియొక పద్యము లేదు, ..."

మ. అవురా! శీతధరాధరేశ్వరగుహావ్యాప్తాతిగాంభీర్యగ
ర్వవినాశిత్వదుదారవక్త్ర విసరద్వాగ్జాహ్నవీపూరధా

తవిరుద్ధాశయపంకపామరసహృదాదర్శమ్ములం దెల్లఁ గా
కవిఘూకాననముల్ వివర్ణములుగాఁ గన్పట్టె నిప్పట్టునన్.

మ కలుషస్వాంతు లనామకుల్ స్వకపిధిక్కార ప్రియుల్ "ల్సత్యవా
దులు" నా పెద్దలడంగ సాదులయి సూను లారిల దుర్మంత్రితం
త్రులు గూలన్ దను 'సీమ' శాస్త్రమ్ము నుద్ఘోషించుచో నందఱ
ల్గలరూపంతయుఁ నెల్లవారలకుఁ దెల్లంబయ్యె సుల్లంబులన్.

శా. 'అంభోధ్యాభనభస్సభోచ్చగత సూర్యాలోకసంతప్తులై
జృంభద్గ్రీష్మముఁ గృష్ణలోనఁబడి వే "క్రిందెట్లు మీఁదెట్లు క్రి
ష్ణంభల్లై" మటుమాయమై చనిన శుంఠల్గొంద అవ్వారిసం
రంభం బెల్లనడంగఁగాఁ దుదకు సీమ న్బట్టెరీనాఁటికిన్.

శా. సత్యాధార మసహ్యదూర మగుచున్ సర్వంసహాచక్రమం
దత్యున్నత్యముఁ గాంచి సర్వవిబుధాహ్లాదానుసంధాయియై
సత్యాభాసులగుట్టు బట్టడఁచి విశ్వస్తుత్యమై యెప్డు గీ
ర్వృత్యర్థాగమరీతిఁ ద్రాలఁ గల దస్మత్సీమ నిస్సీమమై.

కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

శా. కంటిన్ గుంటురి సీమలోనఁ గనకక్ష్మాజాతబీజోల్లస
త్ఫాంటాస్వాదన సప్తధీశుకవిరాడ్వ్యాంతిప్రశాదక్రియా
లుంటాకౌషధదాత్మ సత్కవిభిషగ్లోకోత్తరౌషజ్ఞతా
కాంటక్యావహదుర్జనార్జునముఖాఖండక్రియోద్దండతల్.

మ. బళి! భావత్కకషాయపానమహిమం బై జాడ్యమందాగ్నులం
జలుబుల్ నీరుహరించెఁ గర్ణకటువుల్ చండాశుభారాక్షుత
మ్ములు నుండగ్గె బడాయిదగ్గులపుడే పోయెన్ జుఁడీ! దొంగవ్రాఁ
తఁ మాఱ్ఱఁగన్నిఁకెఁ బుట్టఁ గూడ దస లంతర్గ్రామ వెట్లున్నవో!

శా. బండాటంపు మహ్మ్లూచాలి మొగముల్ వాయంగ దన్నం బళా!
గుండెల్ కొండొక దాని కుండుసె భవద్గుంటూరు సీమాభిధా
ఖండగ్రంథనిబంధనోత్థకవితాకంఖాజికిం డక్కసీ!
పండుల్ సైతము రాలఁగొట్టిన దదే పాపమ్ము విప్పత్కవుల్.

శా. చట్టాలం దనియించుపూన్కి-మెయి హేమచ్ఛాయల్ గ్రమ్ములుం గొట్టి యే
లట్టాలుం బయిఁ జెట్టుకొక యొటో కాలక్షేపముం జేయు నా
గుట్టుం గిట్టలతోడఁ జివ్వినది మీ గుంటూరిశేషాహ్వయా
రట్టానీతవినీతవీతి నిజభారాచారచక్యంబునన్ .

శా. గంటల్ గుంటకుఁ జేర్చి మున్నొకఁడు మీ గారాబు శిష్యుండు దా
నంటుంగాజు లొసంగె శాత్రవుల; కయ్యా! "యంత మాత్రంబుగా
యుంటేచా" లనుకొంటి మప్పు; డిపుడయ్యా! గాజులన్ రాల్చె మీ
గుంటూర్సీమ కృతిప్రతీతకవితాఘోటీఖురాఘాతముల్

శా. కల్లల్ కొల్లలుగూర్చి లోకము నెటో కన్గప్పి వాచాటపుం
జల్లు ల్గుప్పిన దొంగయుత్తరములన్ సంధించి రన్నన్న! మీ
ఫుల్లస్ఫారవచోరుచు ల్గని తమఃపుంజంబు లెల్లేనియుం
దెల్లంబాఱు నటం చెఱుంగ రెద మా దేబన్న లోసత్కవుల్.

శా. గేహేనర్దులు పత్రికాళుల దురుక్తివ్యక్తి చాటించి నై
జాహంయుత్వముతో ముదంపడుట లాహా! కానఁగానయ్యె నీ
యాహూతప్రిపలాయికత్థఃవచఃప్రారంభసంరంభస
న్నాహంబు న్మొదలంటఁ గూల్చెనె భవన్నవ్యామృతవ్యాహృతుల్.

మ. గురుధిక్కారముఁ జేయునిర్వరను ము న్గాటించు మీ కిప్పు డీ
గురుగర్వాంధుల వీడుపెట్టు తగు ? వీర్గూపెట్టుసందాఁక నెం
దరయుం బెల్లముకొండ మిర్రిఁగలధైర్యాచార్యుఁ డక్కొండకొ
ప్పరము న్వీడు నటన్నమాట కలదే! భావింపుఁడో సత్కవుల్.

శా. అన్నా! యెన్ని పథాలఁ బోయిరి త్వదీయానూనకీర్తి ప్రకా
శౌన్నత్యంబు హరింప దస్యు, లపు డాయామార్గలోఁ గంపఁ గొ
ట్టన్నిక్కంబుగ మీక చెల్లు నొగు లీటాటోటులం 'బట్టికొం'
డన్నం బట్టఁగ లేర; యందునన కాదా! వారి కాబీరముల్.

శా. జల్లిం బల్లిదు లెత్తువారలఁట! యా సత్కావ్యమెట్లుండునో!
చిల్లు ల్పెల్లనినామమే తెలిపెడుం జేఁ దిప్పినంగాదె పా
టల్లంతన్ బయి కేగుదెంచు; నటు పై వస్త్రంబొ ? యస్త్రంబొకో?
తెల్లం బే, చిరజీవియానటుల మీ ద్దీవింపుఁడో సత్కవుల్.

ఈ పద్యములు ...నాశరీరము చాలశోచ్యావస్థలో నుండుటచే నింతటితో నంతరింపవలసివచ్చునేమో యను శంకచే నిప్పుడు పంపుకొంటిని. నాయందు దయయుంచి వీనిని గ్రహించి నన్నాశీర్వదింపుఁడని కోరుచున్నాను.

2-9-13. రాళ్ళబండి వెంకటసుబ్బశాస్త్రి.

Guntur.

......నిన్నటిదినమున నామూలాగ్రముగా తమ సీమంజదివితిని. చదువునపుడు ప్రత్యక్షరము మేన గగుర్పాటు కలిగించె. ఇది అతిశయోక్తికాదు. కొన్నికొన్ని భాగములయందు తాము యాథార్థ్యమును వెల్లడింప వ్రాసిన వ్రాతలు చదువుచో నాకు గన్నీరుఁబొడమె. విశేషించి కొప్పరపు తప్పుడుజాబు ఘట్టమున మీరుచేసిన కష్టము, మీరు వెళ్ళినపోకలు, తిక్కనను మఱపించినవి. భారతపు ఫక్కియంతయు మీకొక్కరికే యలవడినది. అపరతిక్కన యని మిమ్ముదలంచుచు మీహస్తమును గన్నుల నద్దికొంటిని. ఇంతకంటె నాసంతోషము వెల్లడింపలేను. ప్రతిపక్షులైనను నీగ్రంథమును త్రిశుద్ధిగా శిరసావహించి తీరవలయునని నానమ్మకము.

B. Lakhmikantam.

...గుంటూరుసీమ చేరినది దానిని... అందుకొంటిని. దానిని చదివిన నాటి నుండియు నాకు కలిగిన యానందమును మీకు వ్రాయజాలను. మీరువ్రాసిన వ్రాతకున్నూ మాగుంటూరులో అన్యాయముగా, అక్రమముగా జరిగిన అల్లరకి యేమి భేదములేదు. తమరు వ్రాసిన పుస్తకములవల్ల మాగుంటూరులో 'సత్యవాదుల' మనియు, ...దొంగపేరులు పెట్టుకొని సంచరించుచున్న వారియొక్క డంబము అణచినది అని నేనురూఢిగా వ్రాయుచున్నాను. మీయెదుటిపక్షము వారియొక్క...కట్టివేసినది..."

11-4-13 గుంటూరు. మాటూరి బసవయ్య.

చ. తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు తెంపరులై మనకొప్రపుం గవీ
శ్వరుల వృథాగ దూఱిరని వ్రాసెడువారికిఁ దారతమ్య సం
కరముగఁ బెక్కువారలకుఁ గాఱులఁ బత్రికలందుఁ బ్రేలు ధీ
వరులకు 'రామరక్ష' యన వచ్చును గుంటురుసీమ నెంతయున్.

ఉ. ఎక్కడి వేంకటేశ్వరుఁ డిఁ కెక్కడి తిర్పతి ! రామకృష్ణులే
దక్కఁగనీరు వారిఁ, దగఁదక్కఁగ నిచ్చినఁ గొప్పఱిపుంగవుల్
నిక్క వికల్పఁగా గలరు, నిశ్చయమం చని వ్రాయుచున్న య
వ్వాక్కులు వ్యర్థముల్ సలుపువారల మిమ్ముల నెన్నశక్యమే.

సీ. "భువి మహాకవులతోఁ బోరిన ననుభవింపక తప్పునా ! యంచుఁ బల్కువారు
"తిరుపతి వేంకటేశ్వరు లనఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరు లం" చు వినుచువారు
ఆత్మకూరాది రాజాస్థానగత కథాభాగంబులను జ్ఞప్తిఁ బట్టువారు
ఎదిరింప మునుపు వ్రాయినిఁగట్టినట్టి పెద్దలచరిత్రలు మదిఁదలఁచువారు

తే. గీ. నిన్నగాకనె మొన్న నిందించినట్టి
రామకృష్ణులు దృష్టాంతరంబటంచు
సారెఁదలపోయఁ జేసె గుంటూరిసీమ
విబుధమండలమందు వ్యాపించువేళ.

మ. ఎలమిన్ గొప్రపుజల్లిసీమయును మీ రీవ్రాయు గుంటూరు సీ
మలఁ జేఁ బట్టి నిజంబుఁదేల్చుకొని నమ్మన్ వచ్చు సత్యంబు ని
శ్చలచిత్తంబున నంచుఁ బూనితిమి యోసాహిత్యయుక్తుల్, నియో
గులునున్ వైదికులన్న నొక్కటియె మాకున్ బెక్కు లింకేటికిన్.

సోదరకవులు { దూపాటి తిరుమల శేషాచార్యులు.
వేంకటరమణాచార్యులు 5-5-13.

... గీరత, గుంటూరు సీమలయొక్క భాగము లచ్చుముగిసినతోడనే నాకు బంపుట కొరకు నా పేరును రిజష్టరుజేసికొని...కృతజ్ఞతాబద్ధుని గావింపవేడుచున్నాను...నిన్నటిదినమున కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయకవిగారి గ్రామమును దేరగా గుంటూరుసీమవలన వారిసుస్వభావము నెరిగినవాడ నగుటచే, అయ్యా! గుంటూరు సీమందిలకించితిరా? తమజల్లిసీమ యేమైనద ? ని యడుగ, నేమేమో ప్రగల్భములంబలికి జల్లిసీమ నెలదినములలో వచ్చుననిరి...గుంటూరు సీమయొక్క పూర్వరంగమును తనివిదీరగాంచితి. కొప్పరపువారి యసత్యప్రకటనలును తమ సత్యనిర్ధారణలును మధురసుధాధారలొలుకు తమ కవితానైపుణ్యమును నాకే గాక సర్వాంధ్రులకమందానందము నొనరింపక మానవని ఘంటాపథముగఁ జెప్పక తప్పదు.

మాకరాజు నారాయణరాజు. గుంటూరు 17-4-13.

గవర్నమెంటు ట్రెయినింగుస్కూలు.

... గుంటూరుసీమ చదివితిని. అఖండమగు మీకవితయందలి కథావిషయగమనము అత్యద్భుతముగ నున్నది. ఈకథా సంవిధానపరిపోషణ ఆంధ్రవాఙ్మయమునందు ఒకరిద్దఱు సనాతన కవులయందు తిక్కన, పినవీరభద్రుఁడు తక్క లాఁతి యెడలఁ గనుపట్టదు..."

దుక్కామాకెష్ తిరువళ్ళిక్కేణి 2-7-13.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

...గుంటూరుసీమ పూర్వరంగమను గ్రంథమును ... నందుకొంటిమి... సదరు గ్రంథము మాసంశయములను బోగొట్టి నిజమైన విషయములను దెలియఁబఱచినందులకు మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము. "నిజమునిలకడమీఁదదెలియు" నను లోకోక్తి కల్లగాదుకదా! వేయేల! సర్వవిధముల యీగ్రంధము సప్రమాణముగాను, పక్షపాతరహితముగను, చరిత్రాత్మకముగను, వ్రాయఁబడినదనుటకు సందేహము లేదు. దీనింగాంచియైనను గలహాశనులు మౌనముద్రను వహింతురుగాత.
Secunderabad Daccan. ఏ. యన్. రామకృష్ణులు. 30th March 1913

ఉ. చూచితినండి 'సీమ' పరిశుద్ధవచోనిచయాభిరామ వి
ద్యాచతురప్రమోదఘనధామ, యథార్థకథానకోక్తి ము
ద్రావణకామ, గ్రామ్యకవితంత్రబహిష్కృతిదేవభామ, యం
బాచరణాంబుజాతరసబంభర! శ్రీపతి వేంకటేశ్వరా!

శా. ప్రాచీపశ్చిమదిక్స్థితాంధ్రకుకవిప్రాణానిలాహీంద్రమై
వాచాదోషవిషాక్తరిక్తజనతావక్త్రాపటూసారమై
భూచక్రోపకృతిప్రసూనలతికాస్ఫూర్జద్వసంతస్థమై
తోఁచెన్ జుండి చరిత్రయుగ్మము కవీంద్రశ్రేణి చూడామణీ!

క. గీరతమా! యత్యద్భుత, ధీరులపసఁ దేల్చె 'సీమ' తేల్చె సహోత్థ
శ్రీరాజులపస; నార్యులు, చారుప్రజ్ఞులు భవత్ప్రశాంతికి మెచ్చన్.

భాషాత్రయశాలి. 22-4-13 గుంటూరు అగ్రహారం

D Ramaswami Sastri

ఉ. దైవముఖమ్ముఁ జూచి సమతన్ వహియించి చరిత్రయుగ్మమున్
భావవిదుల్ సెబాసనఁగ వ్రాసితి రౌనసుశైలిఁ దాము, మీ

చేవ యథార్థ గౌరవ విశిష్టము శిష్టజనైకవేద్య మో
దేవ! భవత్ప్రతాప మతిదృప్యదరిప్రతిబంధకం బహో!

గీ. సకలలోకమ్ములకు సత్యసత్త్వమిట్టి
దనుచుఁ దెల్పంగఁదాము వ్రాసినచరిత్ర
'సీమ' నాకొండుప్రతి వీ. పి చేరఁజేయ
వెంకటకవీంద్ర మ్రొక్కెదవేవిధముల.

మాగంటి వీరరాఘవశాస్త్రి. 24-8-13

...గుంటూరిసీమ యను వివాదాంశగ్రంథమును నామూలాగ్రముగా జది వితిని. సోదరకవులకును మీకును గలిగిన వివాదసందర్భములో మీ తప్పేమిలేనట్టు యీ గ్రంథమువల్ల యథార్థము బయల్పడినది...ఉత్తరరంగము గూడ ... బంప గలందులకు ప్రార్థించుచున్నాను. ఖరీదు ఎంతయిననుసరే ముందు పంపుమని సెల విచ్చిన బంపెదను.

చించినాడ వేంకటరత్నశా। బెజవాడ 29-4-13

గీ. సిరులఁజెన్నొందు గుంటూరుసీమ ప్రథమ
రంగమునుగాంచి తుష్టాంతరంగుఁడైతి
వెలయ నుత్తరరంగము వేమవరశ
తావధానము వీ. పి. గాదయనుబంప,
గోరి వందములుసేతు కోర్కెమీఱ.

చివుకుల పిచ్చయ్యశాస్త్రి.

స్కూల్సు సూపర్వైజరు, పొదిలె, నెల్లూరుజిల్లా, మకాం తర్లుపాడు 21-7-13

చ. కనుఁగొనలేక మీప్రతిభఁ గల్లరు లల్లిన ప్రల్లదంబులన్
గని విని యిబ్బు పండితుఁ డొకండు శతంబున కైన నున్నె? యుం
డిన నలదిక్కటాహముల నిండి పయిన్ బయిఁ బొంగి నింగిఁ బా
ఱిన భవదీయకీర్తిలహరిన్ నిలుపంగ నెవార లోపెడిన్.

చ. అనదలు కూళ లేరొకొ యహంయువులై తమనోటి యాసుపో
ప నుడువురిత్త పల్కులను పంచనకల్గునె? "యారకుక్క కూ
సినయెడ జంగమయ్య కిలఁ జేటగునే?" బుధులేరు విన్న సీ!
యనుచుఁ జకారగుళ్లొఁసగరా నగరా మొగమెత్తి నిత్తురా.

ఉ. "అక్కనమాదనల్ చెలఁగునందల మెక్క సరప్ప సాటికిన్
నిక్కుచుఁ జెప్ప కట్టపయి నిస్త్రపతన్ వెప నిల్చుమాడ్కిఁ" బా
రొక్కటరెంటఁ జామరులయొద్ద రహఃసుహనావధానమున్
జక్కనొనర్చిరన్నఁ దమసాటికి వత్తురె? తక్కఁగై సరుల్.

చ. అనవసరంపుఁ జివ్వకు సహాయువులై విఫలోరుశాఖ దార్
పెనఁగొని మున్నడించు పెను పేరుల నీటఁగలంచినట్టి రీ
వినయవివేకశాలు లికఁ బెగ్గెల రహస్థ్యలంబులన్
గొనఁగుటమాని యిష్టయిన 'గుంటురిసీమను' మ్రొక్కఁగాదగున్

క. సారతరహృద్య పద్యసు, ధారసనిష్యంది గీరతముబలె నరయన్
మీ రచిత, సీమ, సరసంబై రాజిలె నఖిలసూరు లౌనని మెచ్చన్.

రామడుగు సీతారామశాస్త్రి. 14-1-14

..."గుంటూరిసీమ" చేరినది ... మిక్కిలి శ్రమకోర్చి ఆయాపత్రికల యందలి విషయములను ముందెన్నడో గ్రంథము వ్రాయవలయునని సేకరించి గ్రంథము తయారుచేసినందువల్ల తమకు 'చాణక్య' లనుబిరుదు సార్థకమైన దానినిగా దలంచుచున్నాను. తాము నిజములని వ్రాయించిన విషయములెల్లను నేను పత్రికలయందు చూచినవగుటచే యిందుమీరెంత మాత్రము అనృతము వ్రాసితిరని నేతలంపను.

వేమూరి సుబ్బరామశాస్త్రి. ఆళ్లమూడి 6-6-13

గీ. అంతియేకాక నారాయణశాస్త్రి మొకఁడు,
బయలు వెడలి గుంటురిసీమ పటిమనెల్లఁ
జించిచెండాడి వెనుఁజూపఁ జేయునఁట! యిఁ
కేమిపురికెక్క గుంటూరి సీమపగ్గ.

గీ. కాన నారాయణాస్త్రమ్ము గ్రమ్మిరాలు
మూడుసేయక మున్నె సమ్మోదమలర
నారయన్ గోరినాడఁ గుంటూరిసీమ
లోని యుత్తరరంగమ్ము లోకవినుత.

తెలికెపల్లి రామచంద్రయ్య. 25-2-14

శ్లో॥ ...పూర్వరంగ మమలం దృష్ట్వాఽఖిలం మానవ
స్స్వాంతే మోదముపైతి సంత్యజతి శాఖాపక్ష పాతాదికం.

శ్లో॥ కాత్యాయన్యై సమస్తం ప్రకథిత మను జాత్యైక దేశ ప్రగల్భా
సూయాశాఖాభిమాన ప్రకటిత పశగాశక్త దౌర్జన్యజన్యం..."

శ్లో॥ ... శాఖాం విజానాతి హి నీతి బాహ్యకః॥

శ్లో॥ రాజ్ఞాంగృహేషు ధనశూన్యగృహేషు కుర్వంత్యుద్వాహకాంశ్చ విభవై
ర్నసమాస్స్యరేవ తద్వత్క్వచిత్వరచనా సుచసంతిబహ్వ్యః పాండిత్యవైభవ
మిదంతువిచారణీయం॥ భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి. 4-4-1913

మండవల్లి, లింగాలపోష్టు, కృష్ణాజిల్లా.

మ. హరనారీచరణాబ్జచింతనమరందాసక్తహృద్భృంగ! యు
త్తరరంగం బెపుడబ్బునో? యనుచు నత్యాసక్తుఁడై వేంకటే
శ్వరదైవజ్ఞుఁడు దానినే మదిసదా భావింపుచున్నాఁడు కా
న రయంబొప్పఁగఁ బంప వేఁడెదఁ గవీంద్రా! ముద్రణంబైనచోన్.

ములుకుట్ల కోటీశ్వరః. 9-7-13 యింకొల్లుగ్రామం

..."గుంటూరుసీమ" యనుగ్రంథములు ఆరుకాపీలు V. P. ద్వారా తీసుకొంతతొందరలో నా అడ్రసుకుఁ బంపఁ బ్రార్థించెదను. ఉభయ భాషా కవిత్వ మహాకవులగు తాముప్రకృత చర్యనంతయు కలికాలముపై ద్రోసివేసి... వంతలో ... మాహాత్మ్యము... అధికమగుననియు, పెద్ద లనుకొనుటను విని విశదపఱచు కొంటిని

మన్యం సీతారామయ్య. 2-4-13
టీచర్. టవును హైస్కూల్ గుంటూరు.

...గుంటూరుసీమను చూచినాను అందు నిజానిజములు తప్పక తేలుచున్నవి. యిట్టి సత్యమును దెలుపు యీ పొత్తము దేశమంతటను వ్యాపింపచేయుటకు భగవంతుని సదా ప్రార్థింపుచున్నాను.

బొడ్డుపల్లి శేషయ్య బోర్డుస్కూలు, మాష్టరు. మండపాడు 27-3-13

స్థాలీపులాకన్యాయమునఁ జూపితిమే, కాని మాయొద్ద నున్న సామగ్రిలో వెన్నవంతుగాని కైకొనలేదు, సరికదా వారి నామములఁ గూడ నుదాహరింపలేదు, పాఠకకర్మము ప్రతివిషయమునకును గ్రంథవిస్తరభీతియే మమ్ము నెను... తీయించుచున్నది. పీఠికలో నక్కడక్కడ నుదాహరించిన ప్రతివిషయమును నేదో యొకటితక్క నిట్టే లవలేశముగాఁ గైకొనినదియే కాని యేదియును బూ

తిన్నగా కైకొనలేదు. ఈలోటు రాఁబోవు 'నమస్కార' గ్రంథపీఠిక తీర్పఁగాక యని యింతతో విరమించుచు నిఁక నిందలి తప్పులంగూర్చి కొండొక చర్చించుచున్నారము. ఎచ్చటనేని యతిప్రాసములు, వ్యత్యస్తను లగుటంగూర్చి ప్రాజ్ఞులు గణింపరు. అవి భ్రాంతిమూలకము, అనివార్యము, దానింగూర్చి యితరులకు గోచరించినంత గ్రంథకర్తకు గోచరింపదు. ఆవిషయము కనిపెట్టుటకుఁ బాండిత్యముతో నవసరములేదు. యతిస్వరూప, ప్రాసస్వరూపములను దెలిసికొనుటకు సరిగా 5 నిమేషములకన్న నెక్కుడుకాలము పట్టదు అట్టి స్వల్ప విషయమును గూర్చికూడ దిసంతులు గొట్టువారు నేఁడు బయలుదేఱుటచే నీకాలముయొక్క దుస్థితికిఁ జాల విచారపడవలసియున్నది. పరిష్కృతము, హితకారిణి మనోరంజనులు నూఁకుఁ దప్పులు చూపవలయుననియెంచి పైరీతి తప్పులనే యన్వేషించి యవాకుచవాకులను వదరుచున్నవి. ప్రథమముద్రణమునందలి స్ఖాలిత్యము నిటీవల పరించితిమను మాటకూడఁ బాటింపక యీపత్రిక లూరక ప్రోఁగువెడు లిడుట మఱియును విచారణీయము. స్వాత్మదౌర్బల్యప్రకటనమునకై తమంతఁ దామే పలువిధముల సాక్ష్యము నిచ్చుచున్న యీపత్రికలు చూపు తప్పులెట్టివో తెలుపుటకుఁ బ్రకృతగ్రంథమునుండి కొన్ని యుదాహరించుచున్నారము.

"వి। ద్యామహేంద్రులు పశ్యశబ్దముపైని సారెకుఁ గొంపఱు

ఇందు విశ్రమము పొరఁబడినది దీనింబట్టి యజ్ఞతను సమర్థింపనెంచుచో తి। నెం॥ కవులకు, యతియననేమో తెలియదని కాని, అక్షరజ్ఞానము లేదని కాని, మెఱుఁగవలసియుండును. ఈమాట విశ్వసింపఁజేయుట కడుఁగష్టము. ఇట్టి ప్రయత్నమునకుఁ బాటుపడువారి నేమనవలయును ? మఱియు,

డం। బలరు నియోగి వైదికులు పంచుచునుందురు.

(పూర్వరంగము 4 వ పుట 16 పంక్తిచూ)

ఇందుఁ బ్రాసము పొరఁబడినది, పైపద్యము రేఫప్రాసకము కావునఁ అలరు, ఒరయు, అందు, ఒందు, గా మార్చికొన్న సరిపోవచ్చును. యతివిషయమున 'పశ్యశబ్దము తప్పుగాదని నొందలు' అని సవరించుకోవలెను. ఇట్టి భ్రాంతిప్రయుక్తములగు స్వల్పలోపము లెందఱచేతనో యెన్నిసారులో సంస్కరింపఁబడుచువచ్చినను భారతాదులయందుఁగూడ నిప్పటికిని గ్వాచిత్కముగాఁ గానవచ్చుచున్నవన నస్మదాదుల లెక్కయేమి! భ్రాంతినశించినఁగాని యీలోపములు

...శింపవు. అది ప్రపంచముతో పాటుండఁదగినది, బ్రాహ్మణులుకూడ దానికి ...షులు. ఇది విషయాంతరము. ఇంకను వ్రాయవలసినవి చాలనంశములుగలవు. వ్రాసినవానివలనఁ దక్కినవి యూహించుకొందురుగాక. పూర్వరంగోత్తరరంగ ...ములలో సూత్రప్రాయముగా నాయావివాదకు సంబంధించిన యాదాత్ర ...ముద్పఁబడినది. ఆది ఆసనచర్చయు, అంతము వేమవరావధాన ప్రయుక్తమగు ...ఖ్యానమును నని యెఱుఁగనది, ఆసమ్మానసమయమునందలి పద్యములు మాత్ర ...ముదాహరించి విరమించుచున్నారము.

చ. తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీకరయుగ్మ మలంకృతంబు చే
సిరికద! కంకణంబులఁ బ్రసిద్ధులు నల్వురు చెన్నయాము ల
బ్బురమును సంతసంబు నెదఁ బొంపిరివోవఁగఁ జూచుచున్న యం
దఱనయనంబులం దవి కనంబడుచున్న వదేమి చిత్రమో.

తి॥ శా॥

ఉ. గోడకు వెల్ల వేయుటది గోడహితమ్మును గోరి కాదు మో
మోడి భవత్కుతూహలము నోమఁగ సింగపుమేల్మిబంగరుం
బోఁడిమికంకణమ్ము లివి పూనుచునుంటిమి యిందు కర్హుఁడె
వాఁ డెవఁడో యెఱుంగఁగల ప్రాజ్ఞులు మృత్యులు నేఁడు చూడఁగన్.

వెం॥ శా॥

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

గుంటూరిసీమ - ఉత్తరరంగము

శ్లో. ఉన్నతం పద మవాప్య యో లఘు, ర్హీలయైవ న పతే దితి బ్రువం
శైలశేఖరగతో దృషత్కణ, శ్చారుమారుతధుతః పత త్యధః.

(రసగంగాధరము)

శ్లో. యద్యపి వదతి సరోషం, మృగపతి పురతోఽపి మత్తగోమాయుః
తదపి నకుప్యతి సింహో, విసదృశపురుషేషు కః కోపః.

(అలంకారశేఖరము)

శ్లో. సంత స్సచ్చరితోదయవ్యసనినః ప్రాదుర్భవద్యంత్రణా
స్సర్వత్రైవ జనాపవాదచకితా జీవంతి కృచ్ఛ్రం సదా
అవ్యుత్పన్నమతిః కృతేన నసతా నైవాసతా వ్యాకులః
కృత్యాకృత్యవివేకశూన్యహృదయో ధన్యో జనః ప్రాకృతః.

(కువలయానందము)

(సదుపదేశము)

చ. వలదు నియోగివైదికవిభాగము, కొంపలు మున్గు దాన, వ
ర్తిలుఁడు యథానుపూర్విగ, విధేయులు విద్యకుఁ గండు; శాఖకున్
బల మిడ నెంచి స్కంధమును బాయఁగఁ ద్రోచు టదేటి తెల్వి! పూ
ర్వుల హృదయం బెఱుంగుఁ డని బోధ యొనర్పఁ గదమ్మ, శాంకరీ !

చ. వలదు నియోగివైదికవిభాగము, వల్వ దసత్య గోష్ఠి, ము
గ్ధులను విదగ్ధులన్ సరిగఁ దూఁచెడి తక్కెడకై ప్రయత్నమా
వల, దపలాపముల్ గిలుక వల్వదు వల్వ దొటించు నంబ! శే
వలదురితంబుగా నడుచు వ్రాఁతల కాళ్ళ కురిన్ ఘటింపుమీ !

చ. వలవని కోర్కులం బడినవా రెవరున్ దుద నెగ్గ లేదు, యుగా
కలియెడఁ గూడ సత్యమునె కాంతురు గాని యసత్యమున్నఁ బే

ద్దలకుఁ బ్రవృత్తి లేదు, ఋజుధర్మము పట్టి చరింపుఁ డంచు మూ
ర్ఖుల నుసిగొల్పు పెద్దలకుఁ గొండొక బోధ యొనర్పు మంబరో !

గ్రంథప్రవృత్తి.

ఉ. సత్య, మసత్య మంచు మనుజన్ముల మంచికిఁ జెడ్డకున్ సదా
దౌత్యము సేయుచుండెడి పదార్థములందొకదాని కింకొకం
డత్యయమున్ ఘటించెడి యథార్థపదార్థము నిల్ప యోగ్యులున్,
వ్రాత్యులు వేఱొకండు నిలుపన్ బ్రయతించుచునుండ్రు శాంకరీ !

చ. నిలిపిన నిల్వఁజాలని దనిత్య మసత్యము, నిల్వకున్నను
న్నిలిచి యొసంగఁజాలినది నిత్యము సత్యము, సత్వరప్రభా
కలన కదే నిమిత్త మది గావలెఁ గావున దానికై మహా
త్ములవచనంబు లూఁత గొని పుస్తక మియ్యది సేతు మంబికా !

ఉ. నోటుకుఁ గాలదోష మది నోటియెడన్ గొఱ గాదు, కాన నె
ప్పాటునొ యుక్తి సేయుడు నపర్ణత గల్గదు, తప్పుత్రోవలం
దాఁటెడివారి రజ్జులు వృథా, ఋణమిచ్చి యపర్ణుఁడున్ ద్విష
త్కోటి నెదిర్చి పేర్చి కవికుంజరుఁడున్ వెలుఁగొందు నంబికా !

మ. మనవాఁ డెవ్వఁడు ? సత్యమం బలుకు సంపత్కామి, యన్యం డెవం ?
డనృతం బాడెడి దేబె, యీనియతికిన్ న్యాయైకదృష్టుల్ శ్రుతుల్
దనియన్ మ్రొగ్గెద; రన్యులో, మొఱకులై "తాఁబట్టుకుండేటికిన్
జమఁ బాదత్రయమే" యటన్నుడికిన్ దాసానుదాసాగ్రణుల్.

మ. ధనమున్ జూడరు, వేషభాషలకు బందల్ వోలె లో జంక, రె
వ్వని కేగౌరవ మంతెకాని యధికత్వం బొప్పఁగాఁ బోరు, స
జ్జనులన్ దక్కఁ దదన్యులన్ మనమునన్ జర్చింపఁగాఁబోరు, ధీ
ఘను లంచున్ జననీ ! ఋతం బడఁచు ప్రాజ్ఞశ్రేణికిన్ దెల్పుమీ !

పూర్వవిద్వన్నాగరికత.

శా. "మీవిద్దెల్ ధన మిచ్చి కొన్నయవి, మీమీ పోకలెల్లన్ ధనా
శావిద్ధంబులు, పూర్వనాగరికవిద్యాభ్యాసముల్ వేఱు, త
ద్భావస్ఫూర్తులు వేఱు, వారు మనకై దైన్యంబు గైకోరు మీ
త్రోవల్ వారికి సైప రాని" వని యుద్బోధింపుమీ శాంకరీ!

ఉత్తరరంగము

శా. పూర్వాచారుల విద్దె నేర్చు గుణలుబ్ధుల్ వారి మర్యాదలే
సర్వోత్కృష్టముగాఁ దలంతు రిపు డాచారమ్ము లేమున్న వీ
దుర్వారుల్ గనఁబోరు, దూర్వ లెనయా దుర్వాసుతో నందు రో
శర్వాణీ! యిటువంటి యోగులను లక్ష్య మ్మేలసేయన్ వలెన్.

టాటోటుకటకుఁడు

ఉ. కొట్టు నుపానహం బదియుఁ గొండొక కొంకు వహించు, నెవ్వనిం
దిట్టఁగ దానిఁ గట్టు నల దీనుని నాల్కయు వెక్కఁదీయు, నా
పుట్టుగు బమ్మచారి యెటుబొంకిన నేమగు? నట్టి చీపురుం
గట్టలు గిల్కు వ్రాఁతలకు గౌరవ మెక్కుడి దమ్మ! శాంకరీ!

మ. ఘటచేటీకరనీచకాచకలనాక్రాంతంబు కర్ణద్వయం
బఁట! నానానృతపాతకాంచితవృథాహంకారపంకాంకితం
బఁట! చేతం; బటువంటివాఁ డొకఁడు పే రాసించి టాటోటులన్
రటియింపన్ గటువౌనుగా కవియు ధీరవ్రాతముల్ చూతురే.

ఉ॥ "ఆవులు దూడలుం గలుగ నార్పులు గుంజల కేల?" తా నెవం
డీవిషయంబు నేమెఱుఁగు? నింతకుఁ దన్నెవఁ డీసడింపకే
పో విడుచున్? జరిత్రమున బొంకులు బూతులుఁగాడ నానొకో!
కావల మేడ! సత్యపుఁ బ్రకార మదేడ! పచింపు మంబికా!

ఉ. ఇట్టి వృథా ప్రజల్పకుల హీనపు వ్రాఁతలు కీర్తికామినిం
గట్టుడు నాపె "కాళ్ల కురి గ్గై" నటం చొకమూల నాఁగుచోఁ
బట్టపగంటఁ జుక్కలపరిభావము వెల్గకపోదు "తా దొగన్
రొక్టైయుఁ గాకపో, దొకనరుం డలతానును గాకపోఁ" డిఁకన్.

ఉ. వానిది నోరు గాద, యల వానిది నాల్కయుఁ గాద, తోఁచిన
ట్లేనరుఁడే నసత్యములనే సెగడించునో యట్టివాఁడు శ్రీ
జాని స్వనామమూనినను జందనమూనిన రాసభంబె, దూ
రానఁ బరిత్యజింతు రల వ్రాయసకాని నుడుల్ బుధాగ్రణుల్.

ఉ. ఉన్నది యున్నయట్టులుగ నోపిక మీఱ లిఖింతు మంబరో!
కన్నపువొంగ వ్రాఁతల ప్రకారము నోటికి వచ్చినట్లుగాఁ
బన్నము, బన్న మాగిలికు వ్రాయసకాండ్రి శిరాన నుంచి వి
ద్వన్నుతమైన మార్గమునఁ బంపెడి భారము నీది యీదెసన్.

(త్రిశంకుస్వర్గము)

చ. అతనిని రాఁగి యుండు రవఁ డల్ల వసిష్ఠగవిస్రవంతికై
మతిచెడి పోర నోడి మతిమత్తుఁడై తప మాచరించి బ్ర
హ్మత యొకకొంత గాంచె నల యాతఁడె గాధిజుఁ; డాతఁ డిచ్చె స్వ
ర్గతి నొక రాజసూతికి, సురప్రభుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచున్.

ఉ. గడ్డము మీసముల్ పెరిఁగి గాధిజుఁ జేయవు వేని నేని యా
చెడ్డ మునీశ్వరుం డొకని శ్రీపతియన్నను జేర్పఁ బోయి తాఁ
బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుఁ, గృతార్థుఁ డయ్యెనే?
అడ్డఁడె యింద్రుఁ! డాపముకథాంశ మెఱుంగనివారు లేరుగా.

(పౌండ్రకవాసుదేవీయము)

ఉ. ఉండ్రు జగమ్మునందు మును పుండినయట్టులె యుండువారు పె
క్కండ్రు, వృథాభిమానమునఁ గర్జ మెఱుంగక కొంద ఱెట్లొ చే
కొం ద్రపమానమున్ దమకుఁ గూడని బల్ బిరుదుల్ ధరించి; యీ
*పౌండ్రక వాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరో!

(గౌతమీనది — సెలయేఱు)

ఉ. కొండలు వ్రీల బండ లొగిఁ గొట్టుక పోవుచుఁ జేల గౌతమీ
చండతరప్రవాహ మది శాశ్వతమై భువిఁ బర్వ నెన్నియో
కొండలనుండి వచ్చి యడఁగున్ సెలయేళ్లట నూరుఁ బేరు లే
కుండఁగ "దివ్యటీసరస నుండెడి దీపములో" యనం బొరిన్.

ఉ. అంతన పుట్టు నంతటనె యాఱుఁ గడున్ రయ మొప్పఁ బాఱునొ
క్కింత వెడల్పుఁ బొడ్డు గల యే ఱదియే సెలయేఱు, దాని పై
నెంత? మహాప్రవాహముగ నెల్లపుడున్ బ్రవహించుచున్ బవి
త్రాంతరమై తనర్చెడి మహానది గౌతమియందు, శాంకరీ!

(చ్యవనమహాముని)

ఉ. కొండలు బండలుం గలిసి గొప్పగ నెంచి స్వపక్షపాత మా
ఖండలుచేతి కత్తి కిడఁగా గరుడుం డిడెఁ బక్షపాతియై
యుండియు నీకమాత్ర; మదియున్ జ్యవనుం డిడఁ; డాత్మశక్తి యి
ట్లుండు నటంచుఁ దెల్పుటకు నో జగదంబ! తృణీకరించుచున్.

---

* హరివంశోత్తరభాగము-ఆశ్వాసము 6.

క. తనబలము నెదిరిబలమును, గనని కతన వజ్రిమట్టి ఘనహేతియె కీ
ర్తిని గోలుపోయెఁ గొడవ, ళ్లని మొవ నటు లాచరింప నవి యేమగునో!

(కాళింగులు)

ఉ. అంగమునిండ భూతి నిడి, యల్పపువస్త్రము గట్టి, చెంబు కే
లం గొని శుద్ధసద్ద్విజులలాగు నటించుచు నెందుఁ బోవు కా
ళింగులపోల్కి నేఁ డకట! లేరు లనేకు లౌకిఁత నేరు పెం
దుం గనకే వధానిబిరుదుం దలఁదాల్తు రదేమి పాపమో!

ఉ. వేసము పొట్టకోస మెటు వేసిన వేతురుగాక. యీరసా
భాసులు నిక్కపుం ద్విజులఁ బట్టుక "మీరును విప్రులే? మిముఁ
భూసురు లంట తప్పు మముఁ బోరునఁ గెల్చినఁగాని మీకు మీ
భూసురనామ మొప్ప" దని మ్రోఁగుదు రేమిటి కంబ! శాంకనీ!

(లూత)

ఉ. అంబరమందు *సాలెపురు వాదరు వింతయు లేక వ్రేలుచుం
దం బొకయప్డు తోఁచు నది తథ్యమొ? కా, దటమున్నె యల్లియుం
చుం బహుతంతుజాల మది చూరున సంటుక యుండు, దాని దా
రంబు మొగంపుదారపుఁ బరంపరతోఁ గలుపన్ దిగంబడున్.

ఉ. నేయును గాత లూత యది నేర్చిన నేతగఁ బొట్టకోసమా
నాయము; బట్టకోసము జనంబు కువిందుని గోరుఁగాని యా
మాయపుఁబుర్వు నేతకయి మానస మెంచునె? యుంచుఁబో, యెటో
కాయమునందుఁ గప్పికొనఁగా నది వచ్చునో! మట్ట విచ్చునో!

---

*21 వ సెప్టెంబరు 1912 సం॥ కృష్ణాపత్రికనుండి

ఈఁగపులి

తే. కీటకములందు మిక్కిలి కీర్తిగంటి। నీఁగపులి యందు రఁదలు నెలమి వన్నె। గాదె యంచును మది వృథా గర్వపడకు। సరసు లది విన్న నగుదురు సాలెపురుగ! కపటమున నేదొ యొక పన్ను గడను బన్ని। యీఁగలను మోసపుచ్చుట నీఁగపులివి। కాని యెదురుగ నిలఁబడి కలనఁ గెలిచి। పేరుపొందిన దేదిరూపింప లూత!।ఎట్టులో యొకరీతి నీ కీబిరుదము। కలిగె నామాట లటులుంచు కలిగినంత। మాత్రమున నూర్ణనాభ మామదిని మివులు, । తలనుదాఁటిన గర్వంబు

గుంటూరి సీమ

ఉ. అల్లిన దానిచే మరల నల్లును, గ్రొత్తవిధాన నల్లఁగాఁ
జెల్లదు సాలెపుర్వునకుఁ జేతయుఁ గాదది యెన్నిసారులే
నల్లిన యల్లికే మరల నల్లెడి; దానికె సంతసింతమా?
యల్లిక యెందుకేని గొఱయైనది గాదుగదా మహేశ్వరీ!

(నీరసాశుఘోషానిరసనము)

చ. ఎఱిఁగియుఁ గ్రొవ్వుపుం గయిత కేమును బాల్పడఁబోదుమేమొ! కొ
ప్పర మొకవేళఁ బోరికి సభాస్థలికిన్ జనుదెంచెనేని; శాం
కరి! యది కాము కూడదని కంకకుమమ్మ! ప్రసక్తి దీరు ను
త్తరపు క్షణంబునన్ మరల దానిఁ ద్యజించెద మాజ్ఞ యిమ్మొగిన్.

చ. ఎలమిఁ దురుష్కునిం దగిలి యేగిన నాతికిఁ బ్రీతిఁ గొల్ప మొ
క్కలుఁడు దురుష్కతాప్తికయి కట్టెఁడిమార్గముఁ బట్టు భంగి వెం
గలులకుఁ బ్రీతిగొల్పఁ గల కాకవితం బురుడింప నెంచి క
శ్మలమగు గ్రామ్యధాటి కొడిసాచెడి తప్పను సైఁపు మమ్మరో!

ఉ. తప్పులఁ దోఁపనీకు, మెపఁదం గల శాస్త్రము గప్పిపుచ్చు, మే
చొప్పున నో దడాబిడిగఁ జొప్పశలాకలఁ బోలు పద్దెముల్
గుప్పఁగఁ జేయు, మెయ్యెడలఁ గొంకు ఘటింపకు, మెట్లొ నూఱులన్
జెప్పినదే మహాపదవి సేయుము, మూయుము గ్రామ్యవక్త్రికుల్.

ఉ. కష్టముగా నెటో భవదఖండకృపామహిమమ్మ కల్మి నీ
సృష్టి కవిత్వమధ్యమున ముద్దులు మూటలుగట్టఁజాలు ని
ర్దుష్టపుఁ బద్యమున్న నది తొల్లిరచించిన దండ్రి, వారి సం
తుష్టికి నటు కాదనుచుఁ దోఁపఁగఁ జేయుట యెట్లు శాంకరీ!

దాల్పఁదగునె। నీపరాక్రమమునకును నీయశముకు। నీదుబిరుదంబునకు లోఁ
నీవు మెచ్చ। వలయు నీజాతివార్ మెచ్చ వలయుఁగాక। యింక నెవ్వరు
మెత్తురో యీఁగలపులి!, యెన్నియో గొప్పకీటము లున్నవి సుమి। వాని కేమియు
గర్వంబు గానఁబడదు।, వెదక రవ్వంత యల్లి కల్లుదువో లేదో। మేలు నీదు
గర్వము పట్టఁజాలకుండెఁ।, జాలునింతటి నుంచైన సాలెపురుఁగ!।, బుద్ధి తెచ్చు
కొని నయాన బుజములెగర। వైచి కొనుటచాలించి గర్వంబు విడిచి। భద్రముగ
నుండుము మిదియు నీబ్రతుకు దెరువు.

పిప్పర సోదరకవులు

ఉ. గిరగిరఁ ద్రిప్పు మోఁగెడిఁ బకీరుకరమ్మున నొక్కయంత్రి, మా
'కిరకిర' బాలురన్ దమపఁ గీల్కొనుభంగియె మాన్యమైనచోఁ
బరపరలాడుచున్ గవితఁ బాడె దడాబిడిగా నటంచుఁ బా
మరులు నుతించుపూనికయు మాన్యతఁ గాంచుఁగదే మహేశ్వరీ!

మ. స్వరవర్జ్యత్వమెఱుంగకే పొరిఁబొరిన్ సంగీతముల్ వాడి యె
వ్వరు మెప్పింతురు! గాయకోత్తములు 'వహ్వా' నాఁగ; నట్లే పర
స్వరసందర్భము శ్రోత్రపేయతయు సౌశబ్ద్యంబు లే కెట్టులో
విరచింపన్ గవితల్ శ్రవోయుగళికిన్ విందుల్ ప్రసాదించునే!

చ. "పదనిస, సానిదానిపస, పస్పసరీసరి, గామగారిసా,
సదగద, నీరిసారి, దరిసా, గరిసా, నిరిసా, రిసా, రిసా,
గదగద, పాదపాద, సదగా, పదగా, నిదగా, దగా, దగా,"
యిది యొక గానమేని యిదియేనిఁ గవిత్వ మగున్ మహేశ్వరీ!

ఉ. "చేసిన దోసముల్ బయలుసేయఁగ నెంతువె! దుష్కవిత్వవి
న్యాసము బైటఁబెట్టుటకునై గమకించెదవేల" యంచు దే
వాసురయుద్ధముల్ గెలిచినట్టిఁడు పండితరాజుచేత నీ
వీసడిలంగఁజేసి మము నెందుకు దూర్చెద విందు శాంకరీ!

ఉ. ఎంచి పురాదులైన పదునెన్మిది వర్ణ్యములంగుఱించి వ
ర్ణించి కథానుగుణ్యముగ నించి రచించియె యుంచి రంచుఁ బ్ర
శ్నించినచోఁ సదుత్తరము చెప్పుటకున్ దగవైనయుక్తి దోఁ
పించి యనంతరమ్ము నడిపించుమి యాకృతి కో మహేశ్వకీ!

చ. కవివరులెల్ల మేలనఁగ గ్రంథములన్ రచియించి కప్రపుం
జవుల జగమ్ము ముంచెడి ప్రశంస ఘటించియు నేఁడు కొప్రపుం
గవులకతమ్మునన్ రసము గన్పడకుండెడి దిక్కుమాలు కా
కవితకు మమ్ముఁ బాలుపడఁగా నొనరించెద మాలదైవమా!

చ. గడియకు మూఁడువందలఁట! గంటకు డెబ్బదివందలంట! త
ప్పడుకవనమ్ము చెప్పుటకుఁ బూనినవారిని బట్టఁజేసి యె
ప్పుడు సరసాశుసత్కవనమున్ బచరించు మదీయవక్త్రమున్
"బడబడ" మోఁగు "తాషమరపా" నొనరించెదవమ్మ? యీశ్వరీ!

ఉ. వృత్తవిశేషముల్ చెడి వివేకము పాకముదప్పి సద్గుణా
యత్తతఁ దక్కి శయ్య యొకఁ డంతగ బొంతగ సంగ్రహించి యే
పొత్తును రోయకే పలుకు పోకడ నేరిపి మాదు కైత ను
న్మత్తతమైఁ జరించు కసుమాలగఁ జేసెదె మాలదైవమా !

చ. తొరతొర గ్రామ్యనామములు తొంబదియో పదియో సహస్రమో
పరపర గ్రుక్క త్రిప్పకయె వాగెడి విప్రవినోదివైఖరిన్
జరచర నోరు జార్చు టది సత్కవిధర్మము గాదటంచు నీ
వెఱిఁగియు దానికై మనము నేటికిఁ గొల్చెదవమ్మ శాంకరీ!

ఉ. అక్కట ! నీరసాశువున నందముఁ జందము లేక యెట్టులో
గ్రుక్కలు మ్రింగుచున్ వెడఁగుగొల్లల సుద్దుల నెంతపాడినన్
దక్కునె 'కైత' యన్ పదవి దానికి? "గాడిద గంపెఁడూఁక దాఁ
బొక్కిన నేమి లాభమగు" బొంకక తెల్పఁగదమ్మ శాంకరీ !

ఉ. అబ్బెస మేల సేయవలె నంబరొ ! తంబుర యొంటికంటి త
బ్బిబ్బ మృదంగ మీద్వయమె వేషముపట్టున లోటు గాని యా
బొబ్బిలిపాటగాండ్ర తలఁపుం గొలుపంగల పాడుకైతమున్
సిబ్బితి గల్గి పండితులచే నుతిగాంచెడి కోర్కె యున్నచోన్.

చ. కవితయుఁగాని సంతతియుఁగాని జనించిన యుత్తరక్షణం
బవిసి నశించెనేని ఫలమబ్బునె ? గర్భభరమ్ము దక్క నా
యువు లవమేని లేనిసుతు లొక్క సహస్రము ఱెప్పపాటులో
శివ ! శివ ! పుట్ట నేమియగుఁ జెప్పఁగదమ్మ, మదంబ! శాంకరీ !

ఉ. 'అనుకరణత్వమందు రస మారయరా'దని యప్ప సెప్పె, నో
యీశకుటుంబినీ ! జననమే లిఖియించిన బంతికిందనే
నాశముఁగూడ వ్రాయు టది నల్వకు సమ్మత మానుగాక, గ
ర్భాశయమే స్రవించుటకు నక్కట ! దీనికి భేదముందునే ?

ఉ. "మారుని నేరఁజాలు సుకుమారుఁడు, కన్నులు చేరెఁడేసి, బం
గారము మే" నటంచు స్మృతి గాంచిన బాలున కేద్భుభంగి వి
స్తారరసమ్ముగల్గుటయు సంభవ మందదుఁగాక, నిల్వఁగా
నేరని కాపరిపాశుకవి నేరుపు లేటికి మాకు, శాంకరీ !

చ. పలుకుల కల్కి నేర్చిన సుభాషితముల్ జతఁజేసి కచ్ఛపిన్
బలుకఁగఁ జేయ దానికి నుపశ్రుతిగా శ్రుతివిందుసేయుచున్
గలకలలాడు కంకణవికస్వరసుస్వర మట్టులుంపు నా
పలుకు లొనర్చెదే యనుపవాడిగ బండిరవంబు లీశ్వరీ!

చ. కలుషితమైన నీర్ దురుసుగాఁ బ్రవహించెడునట్లు తప్పుఁగై
తలు దొరలున్ దడాబిడిగఁ; బ్రజ్ఞుల కెట్లు రుచింపనౌ, శర
ల్లలితకలావిలాసవిమలమ్ములు సత్కమలంబులో, రస
జ్ఞులకు రుచించునట్టిది యగున్ హిత మాశుకవిత్వ మేరికిన్.

‡ (తలకుఁ దగని వ్రాఁతలు)

మ. కవితాతత్త్వరహస్యవేత్తృతకునై కష్టించునుత్కృష్టలి
ప్డవివేకుల్ కులగోత్రనిందకులు వేదాచారపారంపరీ
దవవహ్నుల్ సకలాన్నభోక్తలు సమస్తస్త్రీకుటుంబుల్ మహా
సువివేకుల్ విపరీత మీ తెలివి విజ్ఞుల్ రోయ కెట్లుందురో!

ఉ. దుర్మతముల్ కడుం బ్రబలి తొందర గొల్పెడుపట్ల ధర్మపున్
మర్మ మెఱుంగునార్యు లవి మాపినయట్లె కవిత్వతత్త్వవి
త్కర్మకు లాఁగఁగా వలెఁ గుకావ్యము; తాదృశధర్మ కార్యమే
కర్మ మెఱుంగఁజాలని యకర్మపరుల్ నిరసింప నేమగున్?

---

‡ (మే 10 వ తేది 1913 వ సం॥ కృష్ణాపత్రికనుండి)

చరణాయుధ ప్రశంస

ఒక భాషాభిమాని

ఈ పోట్లాటకు అంతంలేకుండా ఉన్నది. ఈ కవులు కోళ్ళనుగూడా మించి పోయినారు. తురుష్కయుద్ధమైనా ముగిసేటట్లున్నది కాని యీ కవుల కలహ మెప్పు డారంభమైనదో దానికి విసుగు విశ్రామము లేకుండా ఉన్నది. అంత కంతకు కక్షలు ప్రబలుతున్నాయి. ఇరుపక్షములచుట్టు గ్రామసింహాలు చేరి గర్జనము మొదలు పెట్టినాయి. ఈ పోట్లాటల నాపించే ప్రభు వెవడు కనపడడు. వీటి విషయమై ఆంధ్రపత్రికలు జాబులు ప్రకటించకూడదని దొరతనము వారొక చట్టంచేస్తే బాగుండును కవులకే బుద్ధిలేనప్పుడు నావంటివా రేమి చేయగలరు?

ఉ. జన్నము లాఁగి పోయెనో! యశస్వుల సత్రము లాఁగిపోయెనో!
అన్నము మాల మాదిగల దండఱకుం బ్రియమై తనర్చెనో!
దున్నల కాలు భార్య లయి తోసము వందెనో! ప్రోషిత శిష్టసం
పన్నగృహస్థపుత్రికరపంకజ మంటెనో! వీరియార్పులన్.

ఉ. ఐనది కాదు, కాని దగునం, చది దేశము నుద్ధరించు నం
చేనరమాత్రిలో గిలుకు నేపపు వ్రాఁతల కూఁతమై యశో
ధీనులఁ బూర్వపండితగతి న్మతిఁ జొన్పెడి జ్ఞానులన్ మహో
ధీనిధులన్ వృథా దెగడు తెల్వ్యలవిల్వల నెంచ నేటికిన్?

(మే 15 వ తేదీ 1913 వ సం॥ సుదర్శనీ పత్రికనుండి)

కవుల కలహములు

గతవారపు కృష్ణా పత్రికలో కవుల కలహములను గూర్చి విచిత్ర చిత్రావళిలో నొక చిత్రము ముద్రింపఁబడినది. అందు రెండుతలల కోళ్లు రెండు ముఖాముఖిగా నిలువఁబడి యుద్ధము చేయుచున్నటులను ఇరు ప్రక్కలను శునకములు అఱచుచున్నట్లును జిత్రింపఁ బడియున్నది. ఇది చూచుటకు మిగుల నచ్చెరువుగానే కన్పట్టుచున్నది. గాని కొంచెము దీర్ఘదృష్టితోఁ జూడఁగా మిక్కిలి జుగుప్సాకరముగఁ బర్యవసించు చున్నదని తెలుపుటకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. ఈ జంటతలల కోళ్లరూపముతో నున్న కవులెవరో యెల్లరును జెప్పకయే తెలిసికొనఁగలరు...ఇంతకాలమునుండి వీరిట్లు వాదోపవాదములు చేసుకొనుచుండఁగా నింతవఱ కెవరి కేమి యనర్థము కలిగినదో చెప్పఁగలరా? వైదిక నియోగి కక్షలు పెరుగు చున్నవందురా? ఆపాప మిందుమూలముననే పండలేదు. అది యిదివఱకే పండి బ్రద్దలయినది... ఈ తారతమ్యచర్చ ప్రతివిషయములోనను గలుగుచుండును..."నిరంకుశాః కవయ" అనునట్లు వారిలో వారు చర్చచేసుకొనుచుండఁగా నడుమవారు వారిని గోళ్ళతోడను గుక్కలతోడను బోల్పఁజూచుట యనాలోచితము... కోళ్లు, కుక్కలు మొదలగు నీచోపమలచే వారిని బ్రజారంగమునఁ బడవేయుటకంటెఁ గొదమసింగములఁగానో మదగజములఁగానో ప్రదర్శించినచో సత్యమైన యర్థమయినను గౌరవమయిన ప్రదర్శనమయి యుండును... మఱియు వీరిట్లు నీచోపమలచేఁ జిత్రరూపమునఁ బ్రదర్శించుటయే కాక దాని వ్యాఖ్యానములో "ఈకవులకు బుద్ధిలేదు" ఇత్యాది పరమతృణీకారనీచ వాక్యములచేఁగూడ సంభావించిరి,

తే. గీ. జననమరణాలు లీస్టు విస్తరమొనర్ప
నవతరించిన యయ్యలే యగుదురొక్కొ!
పండితులటన్నఁ గవులన్నఁ బ్రాజ్ఞులన్నఁ
బత్రికలు వ్రాయువారింత లప్పగిదిగాక.

తే. గీ బుద్ధిలేదఁట? కవులకు; బుద్ధి గల్గు
వార లిఁక నెవ్వరో! కులాచారములకు
నున్న చుట్టైడి మేటిసంపన్ను లొక్కొ?
వీరలు నిగర్వులవ? గర్వు లేరు? జనని!

చ కవికలహాప్రచారములు కట్టిఁడులన్ గరఁగింప లేవు కో
ళ్లవుదురు వారికిన్ సుకవు; లన్యులు కొందఱు కుక్కలౌదు; రీ
యవినయమున్ సహింపనిగుణాఢ్యుల కీలిఖియించు ప్రాజ్ఞు లే
మవుదురొ? నీ నెఱుంగని రహస్యములుం గలవే? మహేశ్వరీ!

(1913 వ సం॥ రం॥ జూన్ నెల 15 వ తేదీ సుదర్శనీపత్రికనుండి)

ఇప్పుడు వివాద పడుచున్న కవియుగ్మములను గూర్చి కృష్ణాపత్రికలోఁ గోళ్లుగను గుక్కలుగను పరమనీచోపమగాఁ జిత్రించఁగా వర్తమానకవులలో గౌరవనీయులయి యున్నవారి నింత నీచపరచుట చాలజుగుప్సాకరముగ నున్నదని మేము వ్రాసినది పురస్కరించుకొని "కవులు కలహించ వలెనఁట" యను వ్యాసమొకటి సువర్ణలేఖ, యొక చదువరిపేరిటఁ బ్రకటించెను ... అంత కంటెను అధికులు చర్చించుకొనుచుందురేని వారి ప్రశంసయే యెత్తుకొనము. ఎందుచేత, వారి వివాదము తీర్చుటకు మనమెంత మన బ్రతుకెంత యనెడు స్వసామర్థ్య దౌర్బల్యమునుబట్టి మనత్రోవను మనము పోవుదుము. టర్కీ బాల్కను రాష్ట్రముల మహాప్రవిదారణము సంధిచేయ బ్రిటిషుప్రభుత్వము వంటివారికే యర్హత గలదుగాని, యలమంచిలి పొప్రియిటర్లు ఏమి చేయఁగలరు. ... ప్రస్తావనకవు లేతన్మాత్రులుగారు, కల మెట్లు చేతఁబట్టవలెనో తెలియని "చదువరి" ప్రభృత్యస్మాదృశు లందఱును వంకఁ దొరకెఁగదాయని యెద్దియేని యనిష్టకారణమున వారిని దోఁచినట్లెల్ల నీచపఱచుట కధికారము లేదు...చమత్కారముగా యుక్తిప్రయుక్తికముగా వాదములు చేయుచున్నారు సొంపుచెడినట్లు మధ్యస్థులకుఁ దోఁచుటలేదు ఇష్టములేనివారు వారి వాదములను బ్రకటించక

గీ. కోడిగుడ్డంత యన్నమ్మ గొసరె నొకఁడు
నిమ్మకాయంత గోరె సత్సమ్మతుండు
వేఱొకఁడు; దీనఁ గలసువివేక మజ్ఞు
లెఱుఁగ రది విజ్ఞులకేఁగాక యెట్లు తెలియు?

మ. ఉపమాకల్పనఁ బట్టి కాల్పనికసం దూహింపఁగా వచ్చు ని
క్కపుసౌభాగ్యము లెన్నియేని; యది యజ్ఞగ్రాహ్య మెట్లౌ? వృథా
కుపితుల్ తోఁచినయట్ల గిల్కుదురు సంకోచింప రల్లంత న
య్యపలాపంబు సదోవిగర్హితముగా నద్దెంతు రజ్ఞత్వముల్.

ఉ. అజ్ఞుల వ్రాఁతలే ప్రకటనార్హము లౌనఁట? త్యాజ్యముల్ మహా
విజ్ఞుల వ్రాఁత లౌనఁట! వివేకులు కొల్లఁట, తక్కులంట! ధ
ర్మజ్ఞత మేలుమే, లిదియు బ్రహ్మసమాజమతప్రపత్తి స
ర్వజ్ఞతయొక్కొ! యన్యమతవర్తుల కంబరొ! యింత జ్ఞానమే.

పోవచ్చును... వీరికి నిజముగాఁ గవులు కలహించి పాడయి పోవుచున్నారని పరితాపమా, లేక వారిలో నెవ్వరియందేని యనిష్టకారణమున నేదేని వంకఁబెట్టి యేవో వెలితి "రిమార్కు"లు చేసి తద్వారమున నయినఁ దమయనిష్టమును దీర్చుకొందమను దురుద్దేశమా?... తొలుత రామకృష్ణకవులు తమకీశ్వర వేరులన్న మాట వినగానే తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు 'గుడ్డువచ్చి పిల్లను వెక్కిరించినందుకై' కంటగించుకొని కొంచెము ముష్టోష్టణము చేసిరి. ఇట్లె గుంటూరి శతావధానములోఁ గొప్పరపుకవి గారికిఁ దమ రంగస్థలములోఁ దమతో సముఁడన్న సిద్ధాంతముమీఁద సహాసనమీయఁగా నట్లు వలదనిరి. లోక సామాన్యమర్యాదకై మీరెట్టి యాసనమిచ్చినను మాయభ్యంతరము లేదు గాని, ప్రత్యేకించి మాతో సముఁడన్న సిద్ధాంతముపై యాసనమిచ్చిన మే మంగీకరించ మనిరి.

ఇందు దప్పేమియున్నది? సన్యసించి తపమాచరించుకొనువారికైనను నీవు కొలఁది వాఁడ వందుమేని యాతఁ డూరకోఁడే! అట్టియెడ మానుషము విడనాడని లౌకికకవిమాత్రులు స్వగౌరవన్యూనతాపరాభవము నెట్లు సహింపఁ గలరు.... కాఁబట్టి సర్వవిధములను ఏవంకనో తమ యనిష్టమును దీర్చుకొందమను దురుద్దేశమే యీ పరితాపమునకుఁ గారణమని ఘంటాపథముగాఁ జెప్పవచ్చును... ఈ హృదయకల్మషముల కొక్క ప్రబలదృష్టాంత మిచ్చుచున్నాము.

సీ. అమ్మ యెంతటిధన్యురాలో యీబిడరజస్వలయయ్యు మొగియదిప్పటికిఁ బెండ్లి
కితనియోగ్యత నెన్న నెవనిశక్యము పెండ్లియాడె నల్వదియేండ్లయాఁడుఁ బడుచు
నాపెసంస్కరణపరాయణత్వము మిన్నయాఁ బుత్రవతి పెండ్లియాడె విధవ
ఆతఁ డిందఱకన్న నధికుఁ; డేమన జందెమును ద్రెంచె బాలుఁడైనను దెగించి

తే. గీ. ఇట్లు ధర్మేతరములనే యొప్పుడు వినుతి
సల్పు పత్రిక లెక్కడ! సహజధర్మ
బద్ధ బుద్ధికిఁ గాని కన్పడని సత్య
మనెడి పరమార్థ మెక్కడ! యఖిలజనని!

చిత్తగించుఁడు... నిన్నటి సువర్ణ లేఖలో... "ఓర్వలేక పగవులాడు కవులను జుట్టుజుట్టు ముడిపెట్టి ఇనుపగాలములు వేసి లాగుమన్నారండో! శ్రీరామరామ" యనునొక సందర్భములేని యపలాపమును వ్రాయించినారు... 'కవులను' ప్రత్యేకించి నిర్దేశమేల చేయవలెను? కవులనే కాని, యోర్వలేనిగుణము గల యితరుల నెవ్వరిని శిక్షింపరా యేమి?... లెడుబీటరు దొరగారు చెప్పినట్లు కామము తీర్చుకొనుటకు అకృత్య మెంత యుపయోగమో క్రోధము దీర్చుకొనుట కిదియు నంతియ యుపయోగము. ఈ యమపటవర్ణనము విధాయకమే గనుక ఓర్వలేక తగవులాడు కవుల నొక్కరినే కాక యాగణములోని వారి నందఱనుగూడ నాలోకమునఁ జిత్రవధ చేయుట తప్పనిసరి యని తెలియఁజేయుచున్నాము. కలహించఁగూడ దను వీరి సిద్ధాంతమే సర్వదా ఆచరణీయమను నేనియు, నట్టివారి నెల్ల నేకోళ్ళుగనో యేకుక్కలుగనో చిత్రించవలసియుండు నేనియు నిప్పటివఱకు ననేకవిషయములలోఁ గలహించుచు వచ్చిన కవులు, విమర్శకులు, పత్రికాధిపతులు, పండితులు, సంఘసంస్కారులు, పూర్వాచారపరాయణులు మున్నగు మహామహుల నందఱ నీవిధమునఁ గోళ్ళు, కుక్కలు, పిల్లులు, పందులు, గాడిదెలుగాఁ గూడ వరుసగాఁ జిత్రించి వారికి బుద్ధిగఱపుచుండవలెననియుఁ దెలియఁ జేయుచున్నాము. ముందు విఘ్నేశ్వరపూజగాఁ దొలినాఁటి కలహాకవులయిన దండి కాళిదాసులను జెఱియొక కుక్కగను వారికిఁ దగవుదీర్చిన దేవినొక యాఁడుపందిగను జిత్రించి యది మొదలు మొన్నటివఱకుఁ దగవులాడిన శిష్టుకృష్ణమూర్తి, పిండిప్రోలు లక్ష్మణకవి, వెంకటరత్నశర్మగారు, వీరేశలింగం పంతులుగారు, వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిగారు, కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు

సీ. ఘనుని బట్టుక నీచజనుఁ జేసి వ్రాసిన నది శిరమ్మునఁ దాల్చునట్టి ఘనులు
నీచుని నీచత నిక్కమ్ముగాఁ దెల్పువారి వ్రాఁతలు బట్టనైచు ఘనులు
సత్యమ్ము నెఱిఁగియు శాంతులపోల్కి నొప్పరకించు పరిపాటి నురుఁగు ఘనులు
ఏదియో పోట్లాట నూఁదినఁ బత్రిక కబ్బ 'వేట' రటంచు నరయు ఘనులు

తే. గీ. పత్రికాధిపతిత్వంబుఁ బడసిరేని
దానివలనను గల్గెడిహాని జగతి
కెంత యని చెప్పఁగలము లోకైకజనని!
సత్య మడుగంటు నెగడు నసత్యమెందు.

కథాప్రారంభము

వ॥ అంబా! దీనికేమి, ప్రకృతవృత్తాంత మ్మవధరింపుము.

(సూర్యోదయము)

మ. పరితస్సర్పదపారభాస్వరగవీపారంపరీనున్నతై
మిరభారుండు దివాకరుండు త్రిజగన్మిత్రుండు మందేహధి
క్కారణోద్యోగి వెలింగె నార్యులు "కృతఘ్నఘ్నాయ దేవాయ" యం
చెరఁగన్ దస్కరకోటి కాల్కాలఁది నెందేఁ బందలై పాఱఁగన్.

చ. సరసిరుహాప్తుపాదములు సారెకు నుప్పరమందు నెందుఁ గొ
ప్పరపు శిరమ్ములందు నొగిఁ బ్రాఁకి ఘనాలయపంక్తి మీఁదుగా
ధరణికి డిగ్గి యెల్లెడలఁ దామయి యామెయి వారి శైత్యపున్
భర మఱఁజేయుచున్ నెగడెఁ బండితపామరరంజకమ్ములై.

(కొప్పరపువారు కాలుదువ్వుట)

చ. దురుసుగ నుండె నుత్తరపుధోరణి యుత్తరుగత్తరంబలెన్
ద్వరపడి తిట్టి బందుగులదాపునఁ దూఱుట స్పష్ట మయ్యె నె

వడ్డాది సుబ్బారాయఁడుగారు, శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు మున్నగువారి వంటిఉను వారివారి యర్హతకుఁ దగిన జంతువులతోఁ బోల్చి చిత్రింతురుగాక అపూర్వోపనిషన్మతము వెలయింత్రుగాక.

త్తఱి నెటఁ జేయనట్టి * యవధానము నెత్తుట వీర్వలాయన
స్థితు లని యెంతమూర్ఖునకుఁ జెప్పక చెప్పఁ దొడంగె నంబికా!

క. అలనూజివీటి శిష్రికా, కళమున మఱికొన్నిచోట్లఁ గోవిదు లెఱుఁగన్
జలిపిన ప్రత్యేకపుసభ, లలవా లెఱుఁగమియు స్పష్టమై కన్పట్టెన్.

‡క. ససహాయంబుగ నవధా, నసభన్ బొనరించునట్టి నరుఁడె ఘనుఁడో తా
నసహాయుఁడు ఘనుఁడో యది, సుసుమలకుం దెలియునే ఘనులకుం దక్కన్.

◆క. తెలుఁగట! మీసంబఁట! అది, నిలుపన్ వలెనంట! వీరు నేరుతురొక్కో
తెలుఁ, గౌరా! తెలుఁగనఁగాఁ, దెలగాల్ మాటాడు పచ్చి తెలుఁగేయగునో!

తే. గీ. బళిర! యీవ్రాఁత తెలుఁగెల్లఁ "బాటిమీఁది
పందికొక్కులు బల" మన్న పగిదిదోఁచె
వీరికి జవా బొసంగుట విజ్ఞులొప్ప
రయిన సామాన్యలోకు లట్లనరుగాక.

క. అని యెంచి వారు పద్దెము, లను గిలుకన్ మేము వానిలక్షణమును నే
రనిపోల్కి †వచనమున జా, బును బంపితిమంబ! వారుపురపురఁబోకన్.

---

* బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవీశ్వరులకు......

సీ॥ అష్టావధానంబు నాచరించెదరేని యద్దానిమించి సేయంగలేమె
శతఘంటకవనంబు సల్పఁబూనెదరేని యద్దానిమించిసేయంగలేమె...

‡ గీ॥ అన్యునిసహాయ మించుకయైనలేక, పద్యమవధానమందు జెప్పంగ లేని, మీ మహాధారణాశక్తి......

◆......తెలుఁగు మీసంబు నిలుపంగ దిప్పుడింక. (20-8-11)

† మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయ కవిగారికి. అయ్యా! పద్యమయంబగు తమ యుత్తరమందినది, "మీపరువును మాపుమాటను జవాబు నొసంగినవాఁడ నమ్మఁడీ'' అని వ్రాయించినారు. ఏసందర్భమునం దేవిషయమునం దేరూపముగా మాయేమాట మీయేపరువును మాపినదో యావిషయము విపులముగా వ్రాయించినంగాని మీకుఁదగిన యుత్తరమిచ్చుటకు వీలులేదు. కావున వెంటనే దయచేసి పైవిషయమును వ్రాయింతురుగాక.—

21—8—11.

ఇట్లు, దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

క. 'పద్దెములు వ్రాసితిమి వి, ద్వద్దశ గూపెట్ట మనము పలుచనగా వా
ర్గద్దె మిటు గొట్టి'రని లో, గుర్దుకొనం దొడఁగి రంట? కొప్రప్రసాముల్

క. 'మును రామకృష్ణులకుఁ జ, క్కనిపద్దెమ్ములను వ్రాసి ఘనతనొసఁగి రి
య్యానువున మనలం జూచిరి,'యని లోలో నగచిరంట? యాత్రింపుఁగవుల్

క. అనుకొంటిరి మేము వీరికి, ననపద్యపుఫక్కి వచనమైనన్ వ్రాయం
జనద, యది గ్రామ్యశైలిం, బనుపడుటే యుక్తమనుచుఁ బవపడి జననీ.

క. కాని యటు మొదట యోజన, మానసమునఁ దవులకున్కి మఱి యాధాటిన్
బూని లిఖియింప మైతిమి, దానికె యక్కవుల కెపఁప తబ్బిబ్బయ్యెన్.

క. తగినంతగూఢగతి మే, మగుపఱచిన వీరికర్థ మగుపెట్టులు
యఁగ నర్థము తముఁగోరఁగ, నగరాజకుమారి ! నగరా? విజ్ఞుల్.

సీ. ఆవి యనడ్వాహమ్ముల న, "మాకునిత్యమియ్యావియె కూర"కటన్న దెవరుజననిః?
ఒక్కరో? యిర్వురొక్కొ? దేవులనుకేలి 'కెద్దు'లంచనుకొన్న దెవరు జననిః?
"లవణం"బనిన నేదొ యవలికిఁ జని తెచ్చి యెలమి నడ్డించిన దెవరు జనని ?
సభ "నఘాతో బ్రహ్మ"చదువ "సీతాత" లోనవుప్రసంగము నేసి రెవరుజననిః?

గీ. వారిలో వారు గారొ కొ్రంపువారు
కాక యుండిన గీత మెక్కితిన కృత్తి
మయ్యె వీరికి? నీలాటి యభముశుభము
నెఱుఁగని యమాయకులు మీసలెత్తనేల.

క. ఇది యిట్టు లుండె మాజా, బది వారికిఁ జేరె మరల నలవ్రాఁజాబున్
గుదురుచుకొను నీలోపలఁ, బొదలిన వేఱొకవిశేషమున్ విను మంబా.

(మ॥ రా॥ రా॥ ఏకా రామయ్యాపంతులుగారింట విందు)

ఉ. ఇంతకునున్నె విందనుచు నెల్లబుధుల్ విన రామయార్యుఁ డే
నంతపమూనియో పిలిచెఁ జట్టన, నాఁడె నియోగివైదిక
స్వాంతము లెజ్జఁబొల్చెఁ గొనసాగని యాసనచర్చకన్, ధీ
మంతుఁ డితండు మున్ననినమాటకు దాఁటక వచ్చి చెచ్చెరన్.

ఉ. నేఁ డరుదెంతుమన్ననుడి నిక్కమొనర్పఁ డటంచుఁ బిల్చి మో
మోడిన తోఁవ గన్పడఁగ నొయ్యన నయ్యనఘుండు వోయెఁ "బో,
గూడదు కూడు" నంచు నొకకొందఱు దందడిఁ జర్చఁజేసి రా
పాడి గడింప 'కేగుటయె బా' గనె వెంకన నిర్విశంకుఁడై.

ఉ. ఇందనుకూలమై జరిగె విందున లోప మొకింత లేద, యెం
దెందులలేని మంచి దని యెంచిరొ యేమొ, మఱొక్కపంక్తి నా
కుం, దమవారి కంపఱకుఁ గొండొకపంక్తియుఁ గాఁగ నేరుపా
టుం దగఁ జేసి రయ్యది కదా సుఖ మిచ్చె ననేకభంగులన్.

ఉ. పట్టురుమాల్ బుజమ్ముపయి వ్రాలఁగ విప్రప్రభ లీనఁ బంక్తికిన్
రాట్టయి యగ్రపీఠమున రాజిలెఁ గొప్పిప్రసుబ్బరావు, బల్
దట్టులు మందపాటికులధన్యుఁడు లోనగువార లాతనిం
బట్టి క్రమమ్ముగా నతనిపంక్తి నెసంగి రభంగురస్థితిన్

తే. గీ. జరిగె నారీతి విందు ప్రశస్తగరిమ
భోజనానంతరమ్మున నోజఁ గొంద
ఱేగుదెంచిరి వారు కోటీశశర్మ
శాస్త్రిముఖ్యులు పదపటిచర్య వినుము.

మ. చిఱుమామిళ్ళకులుండు యోగ్యుఁ డలలక్ష్మీప్రపూర్వనారాయణుం
డురుకీర్తిస్థిరుండు వచ్చెనట కుప్యోగిత్వమైత్రిన్, ధురం
ధరులై తక్కినచుట్టులన్ మఱియు నం డెక్కుంగటా రొప్ప భా
స్వర మయ్యెన్ దగుపాటిగ సభ భవిష్యచ్చర్య సూచించుచున్

శా. ఏకారామయగారితమ్ములంట! బీ,యే,బీ,యలై క్లీడరీ
దాఁకన్ వచ్చినవేఁటియంట! మఱి యా ధన్యుండు తాంబూలముల్
వీఁకన్ గొన్ని ఫలమ్ములుం గొని సభన్ వీక్షించి తాఁ బంచె; నా
పోకల్ కొండొక వర్ణనీయము లనంబోలుంజుమీ శాంకరీ!

ఉ. ముందు భుజంగరాయనృపమూర్తికొ, కొప్పిప్రటయ్యకో, ఫలం
బందఁగఁజేసి యాపిదప నస్యలు బంధుల కిచ్చి మీఁద న
స్పందితకీర్తి కంఘ్రిజనిభాస్వరుఁ డౌ నలమేటి కీయ నా
విం దతఁ డందకే కదు వివేకి మమున్ గరసంజ్ఞఁ జూపుచున్.

ఉ. రామయగారితమ్ముఁ డలరారెడియోగ్యతఁ బొల్చువాఁడు సు
శ్రీమహితుండు లక్ష్మినరసింహ సమాఖ్యుఁడు మా కొసంగెఁ ద
ద్ధీమహితత్వమేమి, మఱి తేఁకుపయేమి మది న్నుతించుచున్
ప్రేమ ఫలమ్ము వెంకన పరిగ్రహణం బొనరించెఁ గ్రన్ననన్.

చ. తిరుపతి పుచ్చుకోక యొకతేఁకువ దాని ననాదరించఁగాఁ
గరము మదిన్ దలంచి యటు కర్జమునన్ గుశలత్వమూనె, సం
తరమునఁ దత్ప్రదాత యది తా గ్రహియించె నొకింత చర్చయున్
సరసముగా నెసంగె నది సభ్యు లెఱింగినదే మహేశ్వరీ!

ఉ. రామయగారికిన్ మఱియు రామయతమ్ముఁడుగారికిన్ గడున్
ధీమహితత్వమందునను దేఁకువయందును గల్గువారకున్
మామదిఁ జర్చ నల్పుచుఁ గ్రమమ్ముగ వచ్చినతోవ నింటి కే
మేమియొ చెప్పికొంచుఁ దగ నేగితి మానిసి వోయె సీగతిన్.

చ వెలవెలవోయెఁ జుక్కలు వివేకవిహీనులమోములట్ల ని
ర్మలసలిలాశయంబులు ప్రమాద మెఱుంగని వారి మానసం
బులబలెఁ దెల్వి మీఱె ఘనపుణ్యులు వైదికులు న్నియోగులున్
గలిసి యొసంగునర్ఘ్యములు గైకొనుచుండె దివాకరుం డొగిన్.

మ. అది వర్షర్తువుగాన మేఘపటలం బావంత దన్గప్పఁ గో
విదమాన్యుండు దివాకరుండు తనగోవిస్ఫూర్తిచే జ్ఞానిదు
ర్మదముంబోలె నపాకరించి సుదినప్రఖ్యాతి యవ్వేళకున్
గదియన్ వెల్గఁదొడంగెఁ గాకవితతుల్ గ్రాసార్థ మఱ్ఱాడఁగన్.

క. తరువాతఁ దనదు సొమ్మగు, "గురుతరలీల" యనుపదముగొని పద్యంబున్
బురపుర లిఖించి మీసము, స్మరియించుచుఁ గొప్పరంపుచతురుఁడు పెలుచన్.

ఉ. * పత్రిక నంపి యప్పుడును బద్యము వ్రాయక యుత్తరించు మా
పత్రికఁ జూచి "వీర్మనకుఁ బద్దెము వ్రాయమిఁ జూడ,' నేటి కీ
యాత్రము మీరు మాకుఁ గవులే యని తోఁపదు మీరు తిట్టినన్
శత్రుత మాకుఁ బుట్ట'దను చందముగా" మదిలోఁ దలంచుచున్.

---

* మహారాజశ్రీ తిరుపతివేంకటకవులకు......చ॥ గురుతరలీలచెప్పె సభ కూర్పఁగ నుంటిమిగాని, భానువా। సరమున చక్కరారెవరు...ఆశుకవిత్వశతావధానముల్। విరచనసేయరాఁడలయు, నెంటనె, మేమవి యాచరించి ధీ। వరసభ మీప్రతిజ్ఞ దెలుపం గలమీసము దీయఁజేతుము..."

గుంటూరు,
22-8-11.

ఇట్లు,
కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ, శతావధాని.

క. పదపడి*పచనమె వ్రాయుచుఁ, దుదిదమకం బత్రికలకుఁ దొడఁగెన్ 'సుకవుల్
పదుగురుగల సభ'యన న, ప్పెదలో రాయిపడి వ్రాఁత లెల్లన్ సురిఁగెన్

క. ♦తటిమితటిమి మునుమా కు, త్తరములు లిఖియింపు నతని తత్తఱమూపై
విఱిగి సురిఁగి కరిగెనో? యు, త్తరమే వచ్చుటకు మిగులఁదడవై పోయెన్.

గుంటూరు, 23—8—11.

* మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మగారికి. అయ్యా... మీసభఁ బద్యమున కర్థ మేకారణముననో మీకుఁ దెలియలేదనుకొనియెదను... తెలియదేని పెద్దలనడుగుఁడు... (4) ఈప్రతిజ్ఞ ప్రస్తుతవిషయము కాకపోయినను మీయంతటఁ మీరు పురస్కరించుకొని వివాదకుం దిగుటచే నయ్యది యింతటినుండి మీయెడలఁగూడ నిర్వహించుట కంగీకరింపక తప్పినదికాదు... (9) మీరు మాకుఁ దెలిసిన యంశములలో నేకదేశప్రవిష్టులు మాత్రమే యయినను మీకోరికంబట్టి మీసభకు రా నుద్యోగింతుమే యనుకొనుఁడు రేపిఁక నొక రాంధ్రభాషైక దేశమగు గ్రామ్యభాషయందుఁగాని నిర్యతిగణప్రాసశాబ్దరసాభాస కవిమార్గమునంగాని యన్యత్రఁగాని మమ్ము జయింపుఁడని కాలుద్రవ్వినచో మాగ్రహాచారమందుకు నోడఁబడవలసినదేనా! అందులకుఁ బ్రాజ్ఞులు సమ్మతింపవలసినదేనా! మాకుఁగల శక్తులలో నేకైక దేశమున నంతో యింతో యెంతో యెఱిఁగినవారెల్ల మమ్మెదిరింపఁ దగువారేనా! శాంతం పాపం... (12) ఈ వ్రాఁతవలనఁ దెలుఁగునేని మీకు వదలితిమని యనుకొనకుఁడు..."

గుంటూరు, 27-8-11.

♦మ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయ శర్మగారికి, అయ్యా, (1) జరూరు "అని 25 వ తేదిని మేము వ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేదీ 11 గంటలకు మీ రిచ్చిన జవాబు అందినది...౧. సభ ముందు మీరే చేయవలెను. ముం దుత్తరము వ్రాసి యవధానాశుకవిత్వములకై కాలుద్రవ్వినవారు మీరుకాని మేము కాము...౨. మా విషయమై మీరును మీ విషయమై మేమును నవధానపు టేర్పాటులు చేసికోవలసినదేకాని యయ్యవి సభ్యు లేర్పఱుపఁదగినవి కావు. ఉభయులచే నేర్పఱచికొనఁబడిన సభ్యులు న్యాయాన్యాయములును రసారసములును దారతమ్యములును విచారింపఁదగినవారు మాత్రమే. ౩. ఈ విషయముల కంగీకరించుచు మీరు సభ సమకూర్పుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చె

క. లక్ష్మీ "బాజాసందడి మం, గళ నూత్రము మఱచినట్టు"గా సభకై ముక్
గిలికిన రవివాసర మా, నలికిఁ జని వచ్చె సోమవాసర మంతన్.

చ. సభయగునన్న యాదినము సందడిగా జను లేగుదేర రా
నభమయి పోయె నెన్నెడల సందుల గొందుల సంటపూటియిం
డ్ల భరముగా జనుల్ విడిసి "డాబులు డాబిరి యేలసేయరో
సభ" యని కొంపరిపుంగవుల సారెకుఁ గేరఁ దొడంగి రంబికా!

సీ. పుట్టుదిట్టయు లేదుపో? నిల్చు టెట్లు కొప్పరమంచుఁ బలుమాఱు పలుకువారు
తన్నుఁగట్టలబట్టి తనయున్నతిని నిల్పు నెంతదనన్నటంచు నెంచువారు
తన్నానుబండలే తన్ను పంచననేయ నవసరంబైనప్పు డనెడువారు
నేల విడిచి సాము లేలాకో? యొకచోట నంకెలోనే యుండక యనెడివారు

తే. గీ. వింధ్యగర్వం బగస్త్యునవంధ్యమహిమ
మడఁగించి యిసీ! యని యొఱలువారు
హంసకాకచరిత్రి మిష్టందఱకును
స్మృతికిఁ దగిలె నటంచు వచించువారు.

దము...రా. జరూరని వ్రాసినను వెనుకటివలెనే ఆలస్యముచేయక రేపు సూర్యో
దయమునకుఁ దప్పక జవాబు పంపవలెను.

ఇట్లు
దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

——

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11, గుంటూరు.

అయ్యా! ఈ దినమున సభ తప్పక జరుగునను మీ ప్రకటనను బురస్కరిం
చుకొని యనేకు లనేక గ్రామములనుండి వచ్చి నిరీక్షించుచున్నారు. వారిని
వృథాశుల నొనరించుట యుచితముకాదు కావున నవధాన సభాపిషయ మేమయిన
దియుఁ బ్రకటించి వారి సందియము దీర్పవలెను. మా యుత్తరమునకుఁ బ్రత్యుత్త
రము రాకుండగనే మేము ప్రకటించుట యుక్తము కాదుగదా?

ఇట్లు
దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

మ. ఒకచో శైలిగ నొక్కచో నడిగ నోహో! యంచుఁ గన్యాగ్రణీ
పరికరం బెంచఁగ నంచ యేగె, నటు "రార"మ్మన్న కాకంబు ము
న్నొకతీ, రాపయి నొక్కతీరు, పయి నెన్నో తీరులై డస్సి, నూ
టొకయానమ్ములు   శరణం బొందెన్ మరాళప్రభు

క. అని పూర్వగాథ లెన్నుచు, మనమునఁ బమపడిన శ్రీమకు మతిమతి విసువుం
గనుమఁ దిరిగిపోనెంచుచుఁ, బునఃపునర్యోజనలకు బుద్ధి చొనుపుచుఁదాన్.

ఆ. వె. కొండపీటిసామి దండ నుండెడి లేడి
కొండయేనికూఁతు గుజ్జునకుఁ
దఱుచు భయము చెంది దండెంబు లిడుచో య
ద్దానితోడఁ జెనఁగు తలఁపు గొనునొ!

తే. గీ. సింహగమనంబు నేర్వంగఁ జిన్నిలేడి
కెన్ని జన్మము లెత్తిన యేని గలదె!
పాల్యపాలకభావసంబంధ మునుపఁ
దలఁచు టది యెంతయేనియుఁ దప్పిదంబు.

క. తనపాదములు మనమ్మున, ననయము మననమ్ము నిల్పునస్పటికకుఁ దాఁ
గనికరము కరపు గని దా, నిని ముద్దుగఁ జూపకున్న నేరము హరిదే.

క. హరికిన్ హరిణమునకు సం, గర మది హాస్యాస్పదంబు గాదనువా రుం
డరు దానికేమి హరిణము, కరి నెదురుబె యంప మెట్లు ఘటియించునటుల్.

ఉ. రంహువు శీఘ్రగామియని రాజులు పట్టపుటేన్గు వీడి గా
జ్యాంకము గాఁగఁ గైకొనిరె యక్కట! యేనుఁగుతోడఁ బోర నా
జింకకు శక్తియున్నదె? ప్రసిద్ధికినై "యెదిరింపు" మంచు నే
కొంకును లేనివాఁడు పురికొల్పినమాత్రిన యేమిలాభమో!

చ. అరులకభేద్యమైన చతురంగబలమ్ములు గల్గునేనితో
గాతియలగొల్లలఁ జెదురుకోలు ఘటింపఁగ నెంచి "మీరలున్
గాతియలతో నెరం"డనుచుఁ గోరిన "సీ"యని రోసి, దానికే
"సరి"యని సిద్ధపడ్డ వెడజాబుపరాబుల డాబు లేటికో.

ఉ. ఇచ్చి వరమ్ముఁ గైకొనరె యెల్లసురారులకున్ నిలింపు; లా
పచ్చరితుల్ మహాత్ములు లసన్మదహారులతోఁ బ్రినఁ బట్టి వా

రిచ్చినమెచ్చు లాగికొనుటేమి యపూర్వము! మెచ్చినంత నే
హెచ్చును దగ్గనుఁ బలవదే? తలదాఁటినపోక లొప్పునే.

శా. దేవబ్రాహ్మణవృత్తులన్ విడిచి వర్తింప న్నియోగించి భూ
దేవుల్ వీడుదు రాలపోతు నది భూదేవాజ్ఞకుం దక్కు దు
ర్భావం బౌతతి నూరకుండరుగదా, పైవచ్చుచో నెవ్వరిం
గావంజూతురొ? కావలం బడఁపరే? కాల్ద్రిప్పఁగా నిత్తురే.

ఉ. చెక్కిలినొక్కుచున్ జనులు చేఁపఁగ ముద్దిడుకొంచుఁ బేర్మిమై
నక్కునఁ జేర్చికొన్న సమయమ్మున బాలుఁడు పాలు గ్రోలుచున్
ముక్కు 'కటుక్కునన్' గొఱుక ముద్దిదియెల్లను మూలఁబట్టి "నా
యక్క! ఇదేమిరోరి చెడుగా" యనదోసమె? గాన రోసమే.

చ. వితతతరప్రబంధముల విశ్వజనీనములన్ రచించి కీ
రితి జగమెల్ల నించుచుఁ జరించెడి తిర్పతివెంకటేశ్వరుల్
మతిచెడి కొప్రపుంగవుల మాయకవిత్వముతోడఁ బోరికిన్
గుతుకము పూనినా రని జనుల్ విని నవ్వుదు రేమొగమ్మునన్.

ఉ. అల్లిక లేమి సాలెపురుగల్లదె? 'హు' ప్పని యూఁదునంతలోఁ
బొల్లగునల్లికల్ సరిగ బుద్బుదముల్ గద! దీని కేసుదృ
క్తల్లజచిత్రమేరియు యథార్థముగా ముదమందునే? యెటో
యల్లిన దేల కాదనఁగ నం 'చదిమే' లను టొక్క వెఱ్ఱికో.

ఉ. మంగలివాని యుద్ధము క్రమమ్మున మున్ను రచించినట్టివే
ముంగలి కీడ్చి పాత్రమును బొల్పుగ నవ్వఁగఁ జెప్పఁ శిష్యపో
ల్కిం గడు ధాటిగాఁ జదివి వేవల మెక్కుడొ యొక్క టొక్క టో
జం గయితంబు సెప్పుట యశస్కరమే, సుకవీంద్ర సత్యమే?

ఉ. విప్రవినోదిసంచి నెటు వేఱొక వస్తువు లుండు నట్టులే
కొప్రపువారు సంచి నిడుకొందురు వర్ణన లన్ని చేసి, యా
శు ప్రకృతిన్ రచించిరని శుద్ధులమాయికు లంచు మర్మమున్
సుప్రథితుల్ గ్రహించితు రిది చూచిరి పట్టి రనేకు లెల్లెడన్.

ఉ. గుట్టిది బైటఁబెట్టుటకుఁ గొందఱెఱింగియు సంశయింతు రీ
చెట్టి నడంపకున్న నెటు చేటు దొలంగు? మహాకవిత్వ వి

ధట్ట సుధాసధామకవితానవతామరసాననావచః
పట్టణవైభవప్రథిత బంధురసౌధవిలాసలక్ష్మికిన్.

ఉ. జీవనమాడె మాకని వచింతురుగా కొకకొంద ఱట్టివా
రేవగనైన జీవనము నీవయిఁ జేతురుగాక, కైత యే
కావలెనే? మఱొక్కగతి గానఁగరాదె? యమాయికాత్మలన్
జీవికకై జగం బపహసించునటుల్ గికురింపఁ జెల్లునే.

చ. ఇటులొక కొంతమంది కడు నెల్లిదపుంగతి దోఁపనాడ న
ప్పటుమతు లాడుపల్కు లలపక్షమువారు సహింప "కేల యీ
కటువులు? కొప్పరిపుంగవు లఖండులు వారల శక్తి చూడుఁ, డు
త్కటమసె, గోరతం బనెడికావ్యమునం దగుపట్టు" నావుడున్.

ఉ. అప్పరమేశ్వరీ దయకు నాకరులన్ గదలించి దానిచే
గొప్పను గోరి కర్తమునఁ గూలి యెటో పయి రాఁగడంగి యీ
కప్పలరావముల్ కొఱయుఁ గావని లోనఁ దపించి పొక్కు నీ
కొప్పరపుంగవీశులకు గోరతమే హితమెన్ని భంగులన్

చ. అనుటయు వారిపక్షపు జనావళి వారలయోడు పూర్తిగా
మనమునఁ బట్టియుంట మఱుమాట వచింపక యూరకుండ వ
చ్చిన జనసంఘమందలి ప్రసిద్ధులు కొందఱు కొప్పరంపువా
రిని గని కొన్ని మాటలను రేఁగగ నేగెవ మంచు నెంచుచున్

క. చనుచుండ వారిపక్షు, మ్మనవా రొకకొంద ఱాఁగి మొగి నేమేమో
యన మొదలిడ 'మీరెవ్వరు? చనుఁడా, మేమడుగ నటకుఁ జనవల'ెనుచున్.

శా. కాలిందప్రిష్వితి రూరకుండెదరె? సంస్కారుల్ జగమ్మందు నే
వేలున్నా రలవారిఁ గోరికొనుఁ డావిద్వాంసు లేతెంచి మీ
మీలోపమ్ముల నేర్పరించెదరు సామ్యమ్మేరి కెవ్వారికిన్
వీలౌ తెల్పెద రీనుడిన్ వినఁగ నువ్విళ్లూరెడిన్ లోకముల్.

క. తిరుపతి యెట్టిదియో? కొ, ప్పర మెట్టిదియో కవిత్వభర మెట్టిదొ? సం
స్కారణం బెట్టిదియో? ధి, క్కారణం బెట్టిదియొ? తెల్పఁ గలరవ్వారల్.

చ. పరు వెటువంటిదో? తెలుచు బాసయు నెట్టిదొ? లేశమేని సం
స్కారణము పూజ్య మయ్యు సరిగంగలనాడుట యెట్టిదో? సమ

స్కారమున నాసనమ్ము నెడఁ బోరెడిధీరత లెట్టివొక్కొ ? వి
స్తారము లౌసంగ లెట్టివరొ? సత్కవితావనితావినోదముల్.

ఉ. కోరిక లెట్టివో ? యటఁ గొంకదయింకమి యెట్టిదో ? పరి
ష్కారము లెట్టివొక్కొ ? మమకారము లెట్టివొ ? యంతఁబోక ధి
క్కారము లెట్టివో ? పయివికారము లెట్టివొ ? బారుబూరలం
కారము లెట్టివొక్కొ ? యధికారమదెట్టిదొ ? కారమెట్టిదో.

ఉ. సారము లెట్టివో ? పయి నసారము లెట్టివొ ? కాలుద్రవ్వు ఝం
కారము లెట్టివో ? పయిఁ జకారము లెట్టివొ ? యంతలో దభ
త్కారము లెట్టివో ? మఱి నికారము లెట్టివొ ? పిమ్మటం దిర
స్కారము లెట్టివో ? పొరిఁ జోకారము లెట్టివొ ? కాఱు లెట్టివో?

ఉ. శీరము లెట్టివో ? తిరుగు బేరము లెట్టివొ ? పిమ్మటన్నమ
స్కారము లెట్టివో ? పయిప్రకారము లెట్టివొ ? యాపయిన్ వష
ట్కారము లెట్టివో ? పయి నకారము లెట్టివొ ? మీదు మీదు నా
కారము లెట్టివొక్కొ ? నడికారము లెట్టివొ ? వైరమెట్టిదో?

ఉ. హారము లెట్టివొక్కొ ? వ్యవహారము లెట్టివియొక్కొ ? యీచమ
త్కారము లెట్టివొక్కొ ? బయికారము లెట్టివియొక్కొ ? పైబహి
ష్కారము లెట్టివొక్కొ ? యుపకారము లెట్టివియొక్కొ ? యాయహం
కారము లెట్టివొక్కొ ? యపకారము లెట్టివొ నేర మెట్టిదో?

ఉ. పారము లెట్టివొక్కొ ? పయివారలశూరత లెట్టివొక్కొ ? స్వీ
కారము లెట్టివొక్కొ ? గుణకారము లెట్టివొ ? చుట్టునున్న ప్రా
కారము లెట్టివో ? పయి లకారము లెట్టివొ ? చాటు చాటు స
త్కారము లెట్టివో ? తెలుపఁగాఁ గలవారలు పండితుల్ గదా.

చ. కవి యన నెట్టివాఁడో? కవిత గా దనునట్టిది యెట్టిదో? వృథా
కరణము లెట్టివో? కవుల రాజము లెట్టివొ? సత్కవీశ్వరో
త్సవచరితమ్ము లెట్టివొ? బుధత్వ మదెట్టిదొ? యేరి కేరికిన్
శివ! శివ! సామ్య మెట్టిదియొ? చెప్పఁగలారు బుధోత్తముల్ గదా.

చ. ఎవరును నేరు నొక్కయెడ నెల్లరు మెచ్చఁగఁ గూరుచున్న నో
ప్పవునొకొ! యేరికిం దగదొ? యక్కట! శక్తులు పట్టి చూచి "వి

ర్కావు, లలవారలో, కవులు గాఁ దగువార" లటంచుఁ దెల్పఁగా
నెవరితరంబు? పండితకవీంద్రులు దక్క జగత్త్రయమ్మునన్.

ఉ. రా మనిరోక్కా! పండితులు, రమ్మని కోరనెలేదో? సద్యశః
కాములు మీరు వారిపయిఁ గాలటు ద్రివ్వి యుపేక్షసేయఁగా
నేమి! వృథాగ లోకమున కింత పరిశ్రమ మేల పెట్టినా?
కీమెయి నూరకుంట తగునే! యని కంకెద మంచుఁ బోవుచో

ఉ. ఏమిది! యీ జనంబునకు నింతటి పక్షము వారియందుఁ ద
న్నామము వీరి కింతగ మనమ్మున కెక్కఁగ నేల! క్రొపు
న్నామము కోపపాత్రముగ నాటగ నేల! స్వదేశవాసు లన్
ప్రేమముగూడఁ గన్పడ దరిప్రకరమ్మును మించి రీ ప్రజల్.

చ. అని మనమందు నెంచుకొని యవ్వలి పక్షపువారు "మీరు వ
చ్చిన పని చూచిపోవుటకుఁ, జెప్పెడిమాటలు పెద్దమాట, లే
ర్ఘను లయి మీకుఁ గట్టములు గప్పెద? రింతటి కంఠశోషకుం
బని గనుపట్టు" దంచు నుడువన్; "బని లేనివె వచ్చినారమే.

మ. కవితావాద మటన్నఁ జూచుటకునై కష్టించి యీసత్సభా
సువిశేషంబుల నాలకించుటకు నచ్చోనుండి యిచ్చోటికిన్
జవసత్త్వమ్ములు వెచ్చఁబెట్టుకొని రాఁ జన్నే! వృథాహంకృతి
స్థవిరుల్ నించిన పత్రికల్ గని యథార్థం బంచు నూహించుచున్.

మ. అదిగా కూరక వ్యాఘ్రసుం గచుపులా గంతంత మిట్టెక్కి నె
మ్మదికి న్నెమ్మది దక్కి మీసములపై మాత్సర్యమున్ గ్రిక్కి సా
గవ యంచున్ దల గుక్కి పాలుకవులన్ గన్గొఁ జనన్ రాదె! యే
మిది! మీపూనిక యెందు డిందె!" నని పేర్మిన్ బల్కఁగాఁ గూడదే.

చ. అడిగెద మేము మి; మ్మడుగుఁ డట్టులె మమ్మును మీ, రటన్న వె
స్బడమి యదెట్టిదో! కపటపద్ధతు లుద్ధతు లెట్టివోక్కా! యీ
గడబిడ లేమి యయ్యెనోకో? కాలటు ద్రివ్వుట దేడ కేగెనో!
మడమలు ద్రొక్కి మీసమును మట్టునడావడు లేడ డాఁగెనో.

ఉ. "మీసము" లంచు మీసములమీఁదికిఁ బోవుటెకాక వారియ
ర్థాసనమందుఁ జేరుటకు నాసన మూఁచుటె కాక యెన్నియో

దోపపు బాసలన్ గిలికి తుండుడు కందుకె కాక పైరసా
భాసము చేసి పాఱు టిడి భావ్యమె కొప్పరపుంగవీశ్వరుల్.

చ. సమరము చూచి ఖేచరులు సంబర మంచుట యెందు విందు మ
య్యామరులువోలె సభ్యులు జయాపజయార్థులు గాక వారు ప్ర
శ్నము లిడ నెవ్వ "రద్గుఁడు పసన్ గనుఁ డగ్దెద" మంచు వారు స
క్రమముగ వ్రాయ నందులకుఁ గాక పరాఙ్ముఖులైతి రేటికో.

ఉ. గ్రుద్దె నఁ టాంజనేయుఁ డొక గుద్దును రావణుఁ బట్టి మూర్ఛపై
నద్దివిజారి జాతి తెలి సంది "బళీ" యని మెచ్చెనంట! యా
సుద్దికి నంజనాసుతుఁడు సుంతయు సంతస మంద 'కార! నా
గ్రుద్దురుచిన్ వచించు టొనఁగూడెనుగా!' యని వంచె వక్త్రమున్.

ఉ. "మీసము" లన్న "జు" ట్లనుచు మిమ్మను వా రన వచ్చుఁగాదె! యే
వాసియు లేనివారియెడఁ బంతము ప్రాజ్ఞుల కేల? మీ రసా
భాసపువ్రాఁతయే తెలుపుఁ బండితదూషు లటంచు; సర్వథా
దోసము మీది, మీ రిక నొదుంగక చేసెడి దేమి కైసరుల్.

చ. "గురుతరలీల" పద్య మది కో! యని యార్చుచు నుండె మీరె పై
బరు విడుకొన్న వారలు సభం బొనరించుటకంచు, నేల యీ
పిటికితనంబు సెప్పఁ డని బిట్టడుగన్ "లె" నంచుఁ బోయి కొ
ప్పరపు కవుల్ కనంబడక వచ్చిరి వాగ్మముఁ జూడ నంబరో!

చ. అపు డొకచోట విందునకునై చనియుంటిమి మేము మా నివా
సపదము చూచి 'వీరలును జాతిరొకో!' యని యాడుకొంచు 'న
ట్టిపనియు నుండునే!' యనుచు, డీకొని కొట్టెడి సేనపోల్కి న
య్యపరిమితప్రజానిచయ మయ్యెడ తే చనుదెంచె నంతటన్.

శా. అందున్ గొంపఱు బ్రాహ్మణుల్ మఱియు వైశ్యశ్రేష్ఠులుం గమ్మవా
రెందుం గన్పడి రిందఱున్ గవులకై యేతెంచుటంజేసి యం
దం దించించుక గోష్ఠి గల్గు టనుమేయం బయ్యె నోయంబ! మే
మెంగు న్మ్ర గ్గనియుండ మిందఱను దాదృగ్గిక్తిసంపన్నులన్.

ఉ. నాలవజాతియందలి జనంబులు తూర్పున నుండ్రి గాని యీ
నాలవజాతి వేఱు పయి నాగరికత్వముమాట కేమి వి

ద్యాలయములన్నఁ బ్రాణముల నర్పణ చేసెడిపాటిభక్తులుం
జాలఁ గలారు కమ్మకులజన్ములలో శతమున్ సహస్రమున్

ఉ. వారలు నన్యులుం గడు నవారిగ వీధికి రెండుప్రక్కలన్
బారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, కొప్పరిపువారిఁ జూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేగి తమకున్ మతి వారగుపట్టమిన్ వృథా
గ్గై రహి నిండ్లకున్ మరలు టాదిగ నొండొరు లాడుకొం చొగిన్.

శా. అయ్యా! తిర్పతివెంకటేశ్వరులు! మే మత్యాశమై వేడ్క మీ
కయ్యంపున్ సభఁ జూడ వచ్చితి మిటన్, గా ల్ద్రివ్వినా రెవ్వరా
యయ్యల్ మోమును జాటు పెట్టి రిఁక మా యాయాసముల్ వ్యర్థమే
యయ్యెన్, వచ్చినత్రోవఁ బోవుదుమొ? లేదా, యుందుమో? తెల్పుఁడీ!

చ. ఎఱుఁగుదు మేము 'కొప్పర' మదెట్టిదొ? వారిని జూడ రాము, మి
మ్మెఱుఁగము మీదుపాత్రములు నింపెసలారు "ఫొటోలు" దక్క నేఁ
డరసితి మయ్యె ధన్యము భవాదిక; మూరక పో మ్మటందురో?
దరిసెన మిచ్చి నందులకుఁ దగ్గఫలం బొసఁగం దలంతురో?

చ. అనుచు ననేకభంగుల జనావళి మాపయిఁ గల్గు ప్రేమమున్
గనుపడఁ జేయుచున్, బలుకఁగా నపుడేము వసించుసౌధ మొ
య్యన డిగి నాటకాలయమునం దొక మేటిసభన్ బొనర్చి నే
ర్చినగతి వారికిన్ గలుగఁ జేసితి మగ్గల మైన మోదమున్.

సీ. 'తిరుపతివేంకటేశ్వరులఁ జూచితి' మంచుఁ బలుమాఱు సంతసంపడెడివారు
ఉవ్వెత్తుగా లేచి యొక్కదండములీలఁ బడి నమస్కారమ్ము లిడెడివారు
కొప్పరపువార లీగొడవఁ దెచ్చుట మేలె యయ్యెఁబో! యని పేర్మి నాడువారు
కయ్యంపుసభఁ జూడఁగలభాగ్య మిఁక లేదు వారుపాతీరటంచు దూఱువారు

గీ. పాటు కేమి యొనర్తురు వారికున్న
సరుకు నెఱుఁగ మెయని చర్చసలుపువారు
ఐనచోఁ గాలు ద్రవ్వ నేల నెడివారు,
అడుగు మవ్వారి నటకేగు మనెడువారు.

ఉ. అన్నిట వీరిదృష్టిని శతాంశము వారలుగారు దద్దడన్
దున్నకవిత్వమందు వలఁతుల్ మనవారలె యౌదు, రంచు; నే

మున్నది దానిలో ననుచు, నుండిన దేదియొ యున్న దంచు, నా
తెన్నొకకష్టమే యను, చుదీర్ఘతరమ్ముగ వాదులాడుచున్.

ఉ. ఏమియు రానివార లెటు లేది యొనర్చిన మంచి దౌ, సుధీ
గ్రామణు లట్లొనర్చు నెడ గ్రాంథికు లొప్పరు సాఁగఁ దీతు రిం
తే, మనవారు పోలె నలతిర్పతివేంకటపండితుల్ వచ
స్తోమము జార్చ లేరె యది దోసముగాఁ దలపోయ కుండుచో.

ఉ. జార్తురుగాక నో రెటులొ చయ్యన, నొయ్యన నట్లె పద్దెముల్
గూర్తురుగాక వీరు "చెవి గోసిన మేఁకల" పోల్కిఁ జాలనే
పార్తురె! డయ్యరే! యుభయు లంత బలాఢ్యులె? దేహదార్ఢ్యమం
దేర్తురు కొప్పరంపుఁ గవు లీకవియుగ్మము నొక్క వ్రేల్మిడిన్.

చ. అనునెడ దేహదార్ఢ్యమునకా యలవారలు గాలు ద్రివ్వి? రి
ప్పనియెడ నేను జాలనొకొ! పాండితియన్న భయమ్ము గాని వీ
రిని మఱి వారినిం గలిపి రేనియు నాబుజ మొక్కటే సుఁడీ
పనిఁగొని యాఁపు నం చొకఁడు బాహుబలాఢ్యుఁడు పల్కె నల్కనై.

క. అని వారి వారికిన్ దోఁ, చినగతిగాఁ "బిచ్చపాటి" చెప్పికొనుచు భో
జనపుం బసలకుఁ జని మఱు, దినమున నటనుండి బయలు దేఱిరి వారల్.

చ. సెలవును వ్రాసె స్కూలునకుఁ జెచ్చెర వెంకటశాస్త్రి మున్నె, యీ
కలహము దేలునంతకును గాల్గదలింప నటంచుఁ బంతముం
గలిగి వసించె నప్పురిని, గయ్యపుసంగతు లాలకించి శి
ష్యులు మఱికొంద ఱయ్యెడకుఁ జూడఁగ వచ్చి తనున్ భజింపఁగన్.

చ. సరసులు యోగ్యులౌ జనులు సంతతమున్ గవితాదరమ్మునై
నెరఁగుచు విందులన్ దనిపి యెంతయు గౌరవ మాచరింపన
ప్పుర మది వాసమై యచటిపూజ్యులకున్ దలలోని నాల్కయై
తిరుపతి యప్పు డప్పు డరుదేరఁగ, వెంకన యుండె నయ్యెడన్.

శా. "ఆసీమాంత మొనర్చి గాని విడువం డావెంకటేశుం" డటం
చాసీమన్ జనులెల్లఁ జెప్పికొన నిత్యమ్మున్ గవిశ్రేణి కెం
తే సంతోసము గూర్చుచున్ విమతు లంధీభూతచేతస్కులై
యీసున్ జెంది కృశింప మూఁడునెల లందే యుండె నద్దండతన్.

ఆ. వె. మొదటఁ గాలు పెట్టినది యల్ల * శిష్టా హ
నూమదార్య గేహసీమ, యచటి
నింబభూరుహంపునీడ సాక్షాత్కల్ప
పాదపంబునీడ గాఁ దనర్చె

ఉ. చాపలు నిండి బల్లలకుఁ జాలి రజఃకణకీలితంబు భూ
మీపద మాక్రమించి పయిమిక్కిలి వీధికిఁ దాఁకి గేహప్రం
దాపున నున్న యన్యసదనంబుల ప్రక్కల నిల్చి సారెకున్
శ్రీపతి వేంకటేశ్వరులు చేయుప్రసంగము విందు రెల్లరున్.

శా. అంబా! నింబము నీనివాస మదియో? యభ్రంకషానూనశా
ఖం బచ్చో నెపుడీవు పొల్చుటది నిక్కంబే, భవత్సాక్షికం
బుం బూజ్యాశయసాక్షికంబు నగుచుం బొల్పారు తత్తత్సభా
లంబంబౌ కవితాప్రసార మది యేలా నొక్క వాక్రుచ్చుటల్.

మ. ఎటు నీభక్తులవాఙ్మధుద్రవము లందే పారె, శత్రుప్రజం
బటుకున్ వచ్చి మనంబునందు నెటు "ఛీ" లౌవార, లాక్రోశప్రపుం
గటువాక్యమ్ముల కెట్లు వారురక దుఃఖం బందువా, రెట్టుగా
గుటకల్ మ్రింగెడివారొ? నీమది యెఱుంగున్, జెప్పఁగా నేటికిన్.

ఉ. ఐనను శాఖ బాధ కయి యావలికిం జని తప్పుచొప్పులన్
బూని యవాచ్యముల్ గిలికి పుచ్చియు నెమ్మన మాఁగ లేక మా
పై నెనరున్నయట్టులుగ వచ్చి రసం బది గ్రోలి పోవు వా
రేని యథార్థముం దెలియ నెల్లరు నీవును డాఁగురింతురే?

చ. ఎలమి వచించి తీరవలె నీకపటాత్మలసత్స్వభావ; మీ
యలఘుల కేము శత్రువులమై మఱి మావచనంబు లెట్లు వీ

(గుంటూరినుండి బయలుదేఱు సమయమునఁ జెప్పినది.)

*సీ. తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని కొండకు నీకు భేదమే కనుపట్టలేదు తల్లి, శ్రీశైలమల్లేశు శిఖరమ్మునకు నీకు భేదమే..., మధురమీనాక్షి వేశ్మస్థలికిని నీకు భేదమే..., కాశికావిశ్వేశు గర్భగుడికినీకు భేదమే... తల్లి, తే॥ గీ॥ ఎట్టి సుముహూర్తమందుఁ దాఁగట్టెనో కో, ఘనుఁడు శిష్టాహనూమదాఖ్యాక సుకవి, అడుగు పెట్టిన దాది బ్రహ్మసభఁ జేసి, పంపుచుంటివి నినువీడవలసె నేఁడు. (వెం॥ శా)

నులకు రసాయనంబు లగునో? యవి జీర్ణము లైనవెంట లే
ఖిల కపవాదముల్ గిలుకఁగాఁ గరముల్ దిరుగాడు నెట్టులో!

క. ఖిలజనులవర్తనములకుఁ, దలయాని తోఁక యని చెప్పఁ దరమే? యలపా
పులకేమి నింబకుజభూ, తలసభ లవి యెంతికేని దగు జగదంబా!

చ. అరు లగువారి కిట్టు లెదయందలికుంపటివోలె నుండి యా
తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు "తీర్పరులన్ బిలిపింపుఁడీ, సభన్
జరుపుఁడి మీసముల్ వెఱుకఁ జాలినచోఁ బెఱుకుండ" టంచుఁ దీ
వరముగఁ జెప్పఁ గొప్పరపువారిబడాయి క్రిచుక్రమమ్ముగన్.

ఉ. తగ్గి యిదెట్టులేనియును దప్పికొనన్వలె నంచు నంతటన్
బగ్గెలు వ్రాయమాని తమపక్షము దుర్బలమౌట నెట్టులు
న్నెగ్గ దటంచు లో నెఱిఁగి * నెయ్యుఙకుం గడు గూఢవృత్తిపై
నగ్గతి డాఁచి స్నేహ మగు టర్హ మటంచు లిఖించుచు న్వెసన్.

చ. పయికిఁ బ్రగల్భవాక్యములె పల్కుచు నప్పురమందె తీరికన్
గయికొని కూరుచుండిరి ప్రకంపితమైన మనంబు చంపమె

చెన్నపురి; లైబ్రిరీ, గురువారం

*...నిన్న కొప్పరపుంగవులు నాపేర 8 పేజీల ఉత్తరం వ్రాసినారు, వివాదప
త్రమును వ్రాసినారు. తమదోషము లేశమును లేదనియు వెం॥ శా॥ అన్యాయ
ముగా గర్వించిరనియు, మొదలుగా వ్రాసినారు. దాని వైఖరిచూడఁగా వివాదము
నుండి తప్పించుకొనుట కిష్టపడుచున్నారని దోఁచుచున్నది. అట్టి ప్రయత్నము
న్నచో తప్పక మీరును అంగీకరింప వేఁడెదను. ఈ వివాదసభలు కావ్యకారులు
కావు. నడుమ వారికి పండువు, పోరాడువారికిర్వురకు శ్రేయము కన్పడదు.
ఈ సభలలో తీర్పుతీర్చువారెవరు? ఎట్లుసాగును? "లోకోభిన్నరుచిః" తత్రా
ఽపి స్వస్వపక్షాభిమానో బలవాన్ బాధతే. వారు 'ఛాలెంజి' ప్రచురించినం
దుకు, శివరామశాస్త్రి వరల ప్రచురించెను. ఇంతట నాఁగిన బాగుండునని
నేను తలంతును నాప్రార్థన మిదియే. ... ఏవిధముననైనను తగవుమాపుకొనుట
బాగు. నేను వారికేమని సమాధానము వ్రాయుటకును పాలుపోకయున్నాను.
జవాబు వెంటనే వ్రాయించవలెను,...."

వే॥ ప్రభాకరుఁడు.

ల్ల యెడల నెల్లరుం దెలిసి “లావతీ” రంచు వచించుచుండు న
ప్రియములు పూర్తిగా వినియు బీరము మానర వారు మాటలన్.

ఉ. అంతట వారిపక్షమున కాదరు వౌ కులవృద్ధుఁ “డక్కటా!
యంతన తేలిపోవు నని యంపు మటంటిమి పత్రి మల్లవా
రెంతటిపట్టు పట్టిరొకో ? యిప్పురి వీడను కొప్పరంపువా
రెం తలవారి ధాటి? కిపు డేమనుకొన్న మతేమి లాభమా.

మ. పులిపై జడ్డను వేసి చెట్టుపయికిం బోవన్ వెసన్ దత్కుజ
స్థలమందే యది పీఁట వెట్టి యెట్టులో సాధించుఁ గాదే పగన్
దొలి నాలోచన చాల దయ్యె నపు డేదో హానియు మన్నార మి
ప్డలఁతిం బోకది “యేకమే” క నెడిసామ్యం బయ్యె నెట్లో కదే!

ఉ. పాపము! “వారిదాసులము వారలలోన శతాంశమేనిఁ గా
మోపము వారి” కంచు నతియోగ్యుఁడు కొపరిపుజ్యేష్ఠుఁ డప్పు తా
నోపిన యంతపట్టు మొగమోడక చెప్పె; వృథాభిమానపుం
దాపము నాఁడు మామదికిఁ దద్వచనమ్ముల నెక్కనీ దహో!

ఉ. ఎంతటి ధైర్యమున్ మఱియు నెంతటిశక్తియు లేక యున్న ని
శ్చింతగ నాఁటి సత్సభ “ననేమిర వారల కాసనంబు మా
కెంత ఘటింపఁ గూడ” దని చెప్పఁగ నేర్చెనె ? వేయుసీమ య
న్నంతన పుట్టి పలదా ? కలదా? యిటువంటిచేవయున్.

చ. ప్రముఖుల మెంతమంది పని పట్టితి మక్కట! వారిముందు మా
అ మయితి మింత కెంతటిపరాభవ ? మూరక కొప్పరంపువా
రి మొరప మిక్కుటమ్మునఁ బోరిం బోరిఁ దగ్గఁగఁ జొచ్చెనే యుపా
యమునన్ వీరిపైఁ బడునపాయముఁ బాయఁగఁ జేయఁగా వలెన్.

మ. * అని యోజించుచు నుండె నంత నొకనాఁ ప్రసంగంబు నె
ల్లను విన్పింప సభం బొనర్చి తగుహేలన్ విన్కి సేయంగ వ
చ్చినవా రెల్లరుఁ బత్రికల్ వినుచు మంచిన్ జెడ్డ యోజించుచుం
డు నెడన్ గొందఱు వచ్చి రయ్యెడకు నెట్లో యాసవ స్సాఁగఁగన్.

* నిష్పక్షపాత హృదయులును యథార్థపరిజ్ఞాతలును గుంటూరు పురవాస్తవ్యులు నగు నార్య సోదరులారా! కొప్పరపువారు ప్రతిజ్ఞా పూర్వకముగా

ఉ. వచ్చిరిగాని యాసభ యవార్యముగా జరిగెన్, సమస్తమున్
విచ్చెననంటిపండు బలె విజ్ఞులదృష్టికి స్పష్టమయ్యె "ని
ప్పచ్చర మెందు కీగతి గబాగబ లాడిరొకో ?" యటంచు వె
న్నిచ్చినవారి దూటి "రిహిహీ, యిహిహీ !" యని కొంద ఱయ్యెడన్.

ఉ. పనిగొని యుత్తరాల్ విసుచుపట్టున నాసభ నాఁగుపూనిక వ
చ్చిన యలశ్రీనివాసగుణిశేఖరుపై ఖరి "కొప్పరంపున

---

27 వ తేదీ ఆదివారమునాఁడు సభకు రాఁవలయునని ముందుగా మాపైఁ గాలుద్రువ్వి పత్రికవ్రాసి, యందులోని యసందర్భములను దెల్పుచు మేముత్తరమీయఁగా వానికిఁ దగు సమాధానము వ్రాయక యేవో కొన్ని యుక్తులతోఁ గొన్ని యుత్తరములు వ్రాయుచు సభ ఆదివారము దప్పించి సోమవారమునకు మార్చిరి. తుద కాదివారమునాఁటి రాత్రి యనేక గ్రామములనుండి విచ్చేసిన మహాజనుల విఫలమనోరథులంజేయుట యుచితము కాదని మేమాదివారమునాఁడు వ్రాసిన యుత్తరములోఁ గొన్ని పండితసమ్మతములైన నిబంధనము లుదాహరించి "యీ ప్రకారము మీరు సభకూర్పుఁడు లేదా మేము గూర్చెదము అంగీకారానంగీకారములు రేపుదయమునకు దెల్పుఁడు లేదా మీరీయుద్యమము మానుకొన్నట్టే ప్రజలు దలంతురుగాక" అని స్పష్టీకరించినను దానికిజవాబువ్రాయక సభానిర్ణయదినమునందుఁగూడ నుదయము 8 గం॥కు మరల 'రిమైండరు' పంపినను దానికిని నేమియుఁబలుకక చల్లఁగా నాదినమెల్ల దాఁటించి ఆమఱునాఁడు 29 వ తేదీని మాకవసరము లేకున్నను మేము మరల "మీయుద్యమము మానుకొన్నట్టే యని తలఁచి మేము కాకినాడ వెళ్ళుచున్నా" మని వ్రాసిన యుత్తరమునకును దగిన సమాధానము నేమియు వ్రాయకుండుటచే వారు సభను మానుకొన్నట్లు మువ్వాటికిని స్పష్టపడినది. పిదప సభమాటట్లుంచి మీ మా యుత్తరప్రత్యుత్తరములలోని సారాసారములను న్యాయాన్యాయములను ప్రాజ్ఞులమూలముగా దేర్చికొని పిమ్మట విద్యావాదమునఁ బ్రవర్తింతమనియు, ఇందుకు రేపుదయము 8 గం॥కు లోఁగా జవాబిండనియు 29 వ తేదీ రాత్రి 7 గంటలకు మావ్రాసిన యుత్తరమునకు నేఁడు 10 గంటలకు ననవసరపు యుక్తులతో దానికిఁగూడ ననంగీకారమును దెల్పక "యుత్తరప్రత్యుత్తరములు ముగించుకొన్నాము" అని వ్రాసిన యుత్తరమునుగూడఁ జూచి వారికి జవాబు వ్రాయుట యుఁతలో

త్తనములయుత్తరమ్ము లవి ప్రాజ్ఞసభానుకూలదుర్వచః
ఖను లని యెల్లవారలకుఁ గ్రన్ననఁ జెప్పక చెప్పె నొప్పుగన్.

ఉ. ఏమిటి కాఁగఁగా వలెనొ? యెల్ల రెటింగిన యుత్తరమ్ములన్
శ్రీమహితుల్ మహామహులు చేరిన సత్సభ విన్కి సేయుచో
నామహితుండు ప్రాజ్ఞుఁ డగునట్టిఁడు గావున వారితప్పదుం
బూమెలు కంపు గొట్టునని బుద్ధి గలంగినవాఁడు గానిచో.

ముగించుకొని ఆయాయంశములు లోకులకు శ్రుతపఱుపఁ దలఁచి ఈనాఁటి సాయంకాలము 6 ఘంటలకు శ్రీ ఫస్టుకంపెనీ నాటకశాలలో నుపన్యసించు చున్నారము గానఁ దామెల్ల విచ్చేయఁ బ్రార్థితులు.

గుంటూరు,
30-8-11.

ఇట్లు,
తిరుపతివేంకటేశ్వరులు, శతావధానులు.

పై నుదాహరించిన యాహ్వానపత్రిక ననుసరించి శ్రీ ఫస్టుకంపెనీ హాలు లోనికి ననేకులు పౌరులును నితరులును నగు మహాజనులు నియమితకాలమునకు మున్నే వచ్చియుండిరి. పదపడి కాలేజి ఉపాధ్యాయులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లాది వెంకటసోమయాజులవారి కోరిక ననుసరించి శ్రీమాన్ వంగిపురం కృష్ణమాచార్యులు బి. ఏ. ఎల్. టి. (వీరును కాలేజీ యుపాధ్యాయులే) గా రగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. వీరు సంస్కృతాంధ్రములలో గ్రంథముల రచించిన పండితకవిసత్తములు. పిదప నాయాయి యుత్తరములు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు వినిపింపఁదొడంగిరి. మొదట వెంకటశాస్త్రిగారు శ్రీకొప్పరపువారి మొదటియుత్తరమును మాత్రము వినిపించి ఆనాఁడే 12 గంటలు మొదలు మూఁడు గంటలవఱకును గోర్టులోఁ గంసాలులనుగూర్చిన వ్యాజ్యములో సాక్ష్యమిచ్చి యుండుటవలని యాయాసముచేఁ గాబోలును పదపడి యుత్తరములను దిరుపతిశాస్త్రిగారిని వినిపింపుమనిరి. తిరుపతిశాస్త్రిగారు వినిపించుచుండఁగాఁ గొందఱు పెద్దమనుష్యులువచ్చి యంతతో ప్రకృతసభ ముగించుటకై వెంకటశాస్త్రిగారిని గోరిరి గాని తగినంత హేతువునుజూపి కోరనందున వెంకటశాస్త్రిగారందుల కంగీకరింపరైరి. పిదప గంభీరముగాఁ దిరుపతిశాస్త్రులుగా రాయాయియుత్తర ప్రత్యుత్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వేంకటశాస్త్రులుగారు దాని నాఁప నుంకించువారితో సహేతుకముగా మెల్లఁగా నుపన్యసించుచుండిరి. పదపడి సభ

క. ఉత్తరముల తత్తఱములు, సత్తములకు సేహ్యమైన చందము గలవం
చుత్తముఁడు శ్రీనివాసుఁడె విత్తములకు సాక్షి యని వివేకు లెఱుఁగుతన్.

క. *కుచమర్దనాదిపదముల, రచనం బచరించు కొప్పరపువారి వచో
నిచయము గల పత్రికలకు, నచటం గల సభ్యు లేవమందిరి పెలుచన్.

నాఁపుడని కోరినవారు తామేదో మధ్యచెప్పుటకు నవకాశమిండని కోరిరి. అందులకును దుట్టతుదకుఁగాని వీలులేదనియు నప్పుడేని యగ్రాసనాధిపతుల నడుగఁదగియుండుననియు వెం॥ శా॥ గారు బదులు చెప్పిరి. పదపడి యుత్తరములనెల్ల దిరుపతిశాస్త్రిగారు వినిపించినపిదప నెవరు సమర్థులో, యెవరుకారో యెవరియుత్తరములు దురుసుగానున్నవో యెవరివట్టివికావో, యెవరు కోరిన షరతులు పండితసమ్మతములో యెవరివికావో, యెవరి వెనుకతీఁతవలన సభకాలేదో లోనగు నంశములు సభ్యులకేకాక సభనాఁపవచ్చిన యుత్తమపురుషుల హృదయములకుఁగూడ స్పష్టపడినవి. ఆ యీయంశములనే శ్రీ అగ్రాసనాధిపతిగారు తుట్టతుదనుపన్యసించుచు "మీసములపద్యము యొక్క యర్థమునుగూర్చి" తాము గూడ నిదివఱకుఁ బొరపాటుగానే యన్వయించుకొంటిమనియు నిప్పుడది స్పష్టముగాఁ దెలిసినదనియు నుభయభాషలు రానివారు దానిజోలికిఁ బోఁగూడదనియు సంస్కృతము రాని తెలుఁగు గణనీయము కాదనియు నుపన్యసించుచుండఁగా సభనాఁగుపూనికతో విచ్చేసినవారు ప్రకృతమావిషయము నాఁగవలసినదని కోరిరి. దానిమీఁద నగ్రాసనాధిపతిగారు "వీరికోరిక ననుసరించి యీ పద్యార్థము నిప్పుడు విస్తరింపక వదలితి" మని చెప్పి యావిషయము మాని తమ కీయుభయకవులయందును భగవంతుఁడు న్యాయముగాఁ దోఁపించిన యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. అదివిని సభ్యులెల్ల నానందించిరి. పిదప శ్రీ వెంకటశాస్త్రులవారు కవితయన నేమో, కవియన నెవరో, ఆశుకవితయన నేమో, కవికి వలసిన సామగ్రి యేమో తేటతెల్లముగా నుపన్యసించిరి. పదపడి సభనాఁగు పూనికతో విచ్చేసియున్నవారిలో నొకరగు మ॥ రా॥ రా॥ గోవిందరాజుల శ్రీనివాసరావు పంతులు బి. యే. బి. యల్. గారు సర్వసమ్మతమగు తమ మనోరథమును వెల్లడించిరి. వారి పూనికను వెంకటశాస్త్రిగారు తమ సమ్మతిని చెల్పిరి.

*(3) ఇంతనైన మీ స్వకుచమర్దనలు మానుకొని"...

30-8-11 ఇట్లు,

కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ-శతావధాని.

క. ఆమెయి సాక్షా దశ్వ, త్థామన్ బురణించు తేజు దశదిశలలనం
గా మా శిష్యుం డల శివ, రామయ చనుదెంచె సభ కరం బలరారన్.

ఉ. ♦వచ్చి సభాంతమందుఁ దన వచ్చిన హేతువు, తాను విన్నయా
యచ్చెరువున్, సభాధిపతి యాజ్ఞను బొంది సభాసదుల్ "బలే!
వచ్చిన శిష్యుఁ డీతఁడె" యనన్ విన నింపగు కంఠమాధురిన్
హెచ్చగు గానపుంబటిమ యేర్పడఁగాఁ జదివెన్ గ్రమమ్ముగన్.

క. పదపడి సభ్యులు సారెకు, నెద శివరామకవి వాణి కెంతయు మెచ్చుల్
వొదలఁగఁ గరతాళంపు ని, నదములఁ జెలరేఁగఁ గ్రన్నన న్ సభముగిసెన్.

క. ఆమఱునాఁ డుదయము శివ, రామయ క్రొపంపుఁ గవిని "రారమ్ము సభా
సీమ" కని యుత్తరంబు, ద్దామత లిఖియింతు" ననుడుఁ దద్దయు నెమ్మిన్.

ఉ. వెంకటశాస్త్రి పల్కు— "నిది విన్న బుధుల్ మము నవ్వినట్లె ని
శ్శంకగ నిన్ను నవ్వుదురు శాస్త్రము నేర్చియు సాహితి న్నిరా
తంకతఁ బేర్చియున్ శతవధానివియై యసమాన కక్షగా
ఱంకెలు వైచెదే? "సభకు రం" డని క్రొపువారిఁ బిల్చుచున్.

ఉదయము-9-గంటలు.

♦పదపడి యంతకొక యరగంటకుమున్నె రైలుదిగి సభాభవనమునకువచ్చి యున్నట్టియు తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యుఁ డైనట్టియు, చిరివాడ గ్రామ కాపురస్థులు శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిలవా రీక్రింది పద్యములఁ జదివిరి.

ఆ. వె. రాజశ్రీ భుజంగరావు, చెల్పతిరావుఁ గూర్చి యిటులువ్రాసె గుంటురిపురి, జరుగుచున్న వైరచర్యయందునఁ దిర్పతికవి, వెంకటకవి తెరువు తప్పె॥1॥ చ॥ అనవిని యంత నామడలునామడలుం బడిపోయినట్లు వ, చ్చిన వది మిథ్యయంచుఁ దెలిసెన్ గవితాసభ లేకపోయెఁగా, కనుపుగ ధారణాబలమునంచున నాశుకవిత్వ మందునన్ దనివిగఁ గొప్రిపుంగవుల దారులుతీరులు చూచి తీరనే॥2॥ తే॥ గీ॥. కాశినాథ బుధేంద్రుఁడు ఘనుఁడు శ్రీని, వాస సూరియు నెందఱో పలుఁతులైన, కవులుపీఁకనిమీసమ్ము కఱచిపట్టి పీఁకనున్నారె కొప్రింపుఁ బిదపకవులు 3 తే. గీ. కలదు నేత్రావధానంపుగరిమయొకఁడు కలదు గర్భావధానంపుగరిమయొకఁడు, కలదు హస్తావధానంపు గరిమయొకఁడు, వీని నెఱుఁగని సూరులెందేని గలరె 4 ..."

క. † అసమానకక్షయని మము, రస దూఱెడివారి యుత్తరము లివిగో! నీ
రస మీ కయ్యము మానున్, బొసఁగెం దనయంతఁ బూర్వపుం గర్మమునన్.

చ. జ్వరితుఁడ వయ్యు సజ్జనులు సారెకు రమ్మని పిల్వ రానిచో
గరువముగాఁ దలంతు రని కస్తి గణింపక వచ్చినాఁడ ని
ష్ఠురపునియోగివై దికులపాత్రిసుమంతయు నే నెఱుంగ దు
ర్భర మసమానకక్ష యిటు రాఁదగి యుండఁగ నెట్లెఱింగెదన్.

ఉ. ఐనను గాలుదిప్పుదొసఁ గాదెస నుండుటఁజేసి యంత మా
పై నెపముండ, దీ విపుడు పత్రిక నంపెదవేనిఁ బోరికిం
దా నయిపిల్చినట్లు యయి "తక్కెడ" సామెతగాఁ బనర్చు నీ!
మానఁగదయ్య యిట్టి యసమానపుఁగక్షకు దీక్ష యేటికిన్.

ఉ. ఎప్పటికేని మాయెదుట నే పడఁగావలె వార, లప్పుడా
తప్పుడుకైతపద్ధతులు తజ్ఞులకున్ విశదంబు కావలెన్

1. † ... యిదివరలో వున్న దే అసమానకక్ష అని అనుకుంటూ వున్న సంగతిలో పులిమీద పుట్రలాగ్ను యిదివకటి వచ్చినది దీనిని గు॥ కొన్ని రోజులు వ్యర్థపుచ్చడమున్నూ శ్రమతీసుకోవడమున్నూ నాకు సుతరాం యిష్టంలేదు..."

ది 2౮-౬-11 రా॥ వెంకటసూర్యరావు.

Masulipatam.

2. బ్రహ్మశ్రీ శతావధానులు తిరుపతి శాస్త్రిలవారిసన్నిధికి, మీరు కృష్ణారావుగారి పేరున వ్రాసిన జాబు చేరినది. మాయుభయుల నమస్కారములను అంగీకరింపవేడుచున్నాను. యథార్థవాదియొక్క వ్యాసము యథార్థముగనున్నను లేకున్నను దాని సత్యాసత్యములు మేము గ్రహింపజాలము......మీరీ లేనిపోని కలహములలో జిక్కుకొని ఆరోగ్యమును బుద్ధిని చెడగొట్టుకొనుట మా యభిప్రాయము కాదు. వారిని గెల్చినను మీకీర్తి హెచ్చునా? ఇదివఱకే మీఖ్యాతి జగద్విఖ్యాతమైనపుడు మీకీపోరాటము లెందుకు? వారు కుర్చీమీద గూరుచుండిన మనకేమి? ఇంటి కప్పుమీద గూరుచుండిన మనకేమి? మీ బలాబలములు లోకము పూర్తిగ నెరిగియే యున్నది. ఈ పోరాటములను గుంటూరు చెరువులో త్రొక్కి వెంటనే బయలుదేరి రావలయునని మా ప్రార్థన..."

ఆః నారాయణరావు.

బిప్పి ప్రసంగముల్ సలుపు పెద్దలతోడుత నీకు నేల? నేఁ
జెప్పినమాట చొప్పునకుఁ జేతము చొన్పుచు మిన్నకుండుమీ.

చ. వెనుఁబడి కాకవుల్ తనదు వీఁపుపయిం జరణమ్ము లుంచి తా
చిన నది లెక్కగాఁ గొనక చిన్వకుఁ బూనక వైన తేయుఁ డే
మనక శిరమ్ము వంచుకొని యల్లనఁ బోవఁడె? శక్తిమంతు డెం
దును నలఁతుల్ పొనర్చునఃతుంపుడుకున్ గణియింప రంతగన్.

ఉ. ఇంతకు నీవు పత్రికల నెన్నిటి నంపిన నేమి లాభ? మా
వింతకవీశు లెన్నఁటికి విజ్ఞులు తీర్పరులున్న సత్సభా
భ్యంతరమందు నిన్నెదురువారనుకొనుచు వారితంపనాల్
గొంతు రెవారు వారికడ గంతులు వేయుచునుం డ్రెఱుంగుమీ.

శా. "ఓ కన్నో మతివంక" లన్నఁ దెలియన్ యోజింపఁగాలేని స
ద్ధీకుల్ వారికిఁ దోఁడు, వారిదియుఁ దాదృగ్ధీవిశేషంబె యీ
యేకాకారులు సత్సభాస్థలికిఁ దా రేనుంచు నేతెంత్రు? నీ
వీ కార్యమ్మునకుం గడంగకుము మేమే యుంటి మన్నింటికిన్."

చ. అనుటయు నాతఁ డప్పటికి నన్యము చెప్పక మిన్నకుండె నె
మ్మనమున బాల్యచాపలము మానని చందము తోఁచుచుండె, నా
తని కొకకొంత తిర్పతి స్వతంత్రత నిచ్చె ననంతరంబు వెం
కనఁ గికురించి యిర్వురును గ్రక్కున నేగిరి "ప్రెస్సు" ప్రక్కకున్.

ఉ. * పద్దెము లచ్చు వేసి యవి పంపి నభోమణి రెండుయామముల్
పొద్దును దాఁటునప్పటికిఁ బూర్తి యొనర్చిన మేటి కార్యమున్
పద్దయు మెచ్చుకొంచు బసదగ్గఱకున్ జనుదెంచి చెప్పి రిం
కెద్దియుఁ జేయరామి సహియించెను వెంకన కొంతనొవ్వుతో.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయశర్మగారికి.

* చ॥ తిరుపతి వేంకటేశులకుఁ దెంపరినై సరినైఖిలిం గవీశ్వరుఁడను వాఁడు నోటనుడువన్ గడు సిగ్గిలునాశుధారకున్, బురికొలుపం దలంచితె 'నమోనమ' యంచు వచింపకేటి య, ల్లరియిది సింగ మేన్గుపలలంబు భుజింపక పూరి మేయునే. మ॥ అనిమిత్తంబుగఁ గాలుద్రవ్విన త్వదీయాహంత నాఁప్రుంపలం, పున నీసీరసనిర్గుణాశుకవనంబున్ జెప్పి నిగ్గెల్వ నెం, చిన యస్మద్గురువర్యులన్

శా. * రామస్వామి యనంతరమ్ము కడుధీరత్వమ్ము చెన్నార నే
మేమో పద్దెము లల్లి తెచ్చి యవి మ మ్మీక్షింపుఁ డన్నన్ క్షణం
బేమిం జెప్పక పిమ్మటం జదివి "మే! లీపద్దెముల్ వారిదౌ
సామర్థ్యమ్ముఁ గడున్ యథార్థముగ నిచ్చల్ వచ్చి వాక్రుచ్చెడిన్.

సుకవితాశ్రీధుర్యులన్ మానిపిం, చినున్ గెల్వఁగ వచ్చినా నిదె సభంజేయిం తువో వత్తువో. ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివట! "గంటకు వందలు వేలుపద్యముల్, గెంటుదు' నంచు నేఁడు పరికించెద గెంటుటయెట్టిదో? నినుం, గెంటెద నే వధానమున గెల్చెద నీరసధారయందు నీ, ఘంటికలూడఁ గొట్టెదను గాచుకొనం గమకింపుమి త్తఱిన్. సీ॥ గురుపాదసేవఁ జేకూఱిన వ్యాకృతిపాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి, ఉభయభాషాకావ్య విభవాభిరామమౌ పాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి, రసవత్ప్రబంధనిర్మాణధీచాతురీపాండిత్యగరిమయటుండనిచ్చి, సురుచిరలక్షణాభరితాశుకవిత్వపాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి॥ గీ॥ ఆశుపఠనంబటంచుఁ గొండాడఁదగిన, తావకాశుకవిత్వంపుఁ జేవఁగూడఁ, దావకశతావధానవిధంబుఁగూడఁ జూడఁదలఁచితి వెంకటసుబ్బరాయ! చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీవరశిష్యుఁడ నాదుపేరు వే, లురి శివరామశాస్త్రి యని లోకము వాకొను నాఢ్యమైన వ్యాకరణముజీవనమ్ము నధికారము కావ్యపురాణనాటకా, కరములఁ; జేయఁజాలుదు నఖండముగాఁగ శతావధానమున్॥

గుంటూరు,
11-8-11

ఇట్లు వినీతవశంవదుఁడు,
వేలూరి శివరామశాస్త్రి, శతావధని,

* మహారాజశ్రీ కొప్పరపు సుబ్బరాయశర్మగారికి— సీ॥ అఱవదేశంబున నవధాన మొనరించు, టోకాద! యిదియు గుంటూరుసీమ, పల్నాటిసీమలోఁ బద్యంబులను జెప్పు, టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ, ఆయూరనాయూర నాశుకవితసెప్పు-టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ, గుడివాడసీమలోఁ గొన్ని యూళ్ళనుజెప్పు - టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ, గీ॥ యెట్లుదక్కించుకొందురో యిపుడుమీరు, నిందుకొల్వున మీకున్నదండిబిరుదు, లూరకేపోదు పూజ్యులఁ గాఱులఱవ, నాశుకవిసింహ కుండిన హంసలార॥ ఉ॥ బట్టులరీతిఁ బద్యములఁ బల్కుటెకాని శతావధాన మె, వ్వట్టుల నేదిచేసితిరి పండితులెల్లరు.

ఉ. వారలకన్నఁ దెల్గునెడ వారక సంస్కృతమందుఁగూడ నీ
వారయఁ బెద్దపండితుఁడ వైనను వారలు బ్రాహ్మణుల్ మహా
శూరులు మేల్ నియోగులును "శూద్రుఁడ వీ" వని యీసడింతు రీ
వేరమునందుఁ గాలిడక వేగమ యేగుమ యంగలూరికిన్.

తే. గీ. వారి తప్పుడుధారను వడిగఁ బోయి
సభ్యులఁగరంప నీకు నసాధ్య మెప్పు
డేని పనిపడ్డచో మేమె యేగవలయుఁ
బిదప నిది తప్పటంచు నొప్పింపవలయు"

చ. అనుటయుఁ బిన్ననవ్వు నగి యాతఁడు "చిత్త" మటంచు నేగి యే
మని మది నెంచెనో? తుదకు నాతని పద్దెము లచ్చులోనికిన్
జనుటయు కాక, కొప్పరపుసన్నిధికిం జనె; వీని నెల్ల మే
మనిపినవే యటంచును యథార్థ మెఱుంగనివారు దూఱఁగన్.

మెచ్చినారలో, గుట్టుగఁ బోవకీగతిని, గొంటెతనంబును జేయఁజూతురే, "షెట్టిలు క్రొవ్వి పుంజుపయి, బీరముఁ జూపిన" లాగుఁ దోఁపదో॥ గీ॥ జగతి వైదికులౌట మీసాలఁదీసి, కొన్న నెవ్వరు నవ్వరు; నిన్ను నవ్వ, కుందురే కన్నవారు నియోగివయ్యు, మీసములఁ గాచుకోలేక మిడుకుచుండ॥ క॥ గంటలఁగట్టెదరే! మీ, కంటెతురగములకు పాలికవితానంబీ, గంటలు మఱియేకార్యము, పొంటె వచింపుండు కొప్రపుం గవులారా॥ సీ॥ శతఘంటకవనంబుసల్పెదు మన్న మీ శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్కొ, అష్టావధానంబు నాచరింతుమన మీ శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్కొ, ఆశుకవిత్వంబు నాచరింతుమన మీ శక్తియడంప నే జాలనొక్కొ, సద్గ్రంథరచనంబు జరపుదుమన్న మీ శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్కొ, గీ॥ ఇంగిలీషునవత్తురో యెఱిఁగియడపఁ, గరము నేఁ జాలనొక్కొ మాగురుపులేల, రండు వేగమీ బిరుదులు దెండు పెట్టి, పొండు నిండుసభను గొప్రపుఁ గవులార॥ గీ॥ ఓడినారని తలపోయువాఁడ మీరు, నాకుఁ బ్రత్యుత్తరంబును నీక మౌన, ముద్రవహియింతురేని నీముచ్చటెఱిఁగి, ముందుపనిఁజూడుఁడీ కొప్రపుఁగవులార, క॥ శివరామకవికిఁ బోలెన్, జవాబునొసఁగకయె వృథగ జంపు నడిపినన్। వ్యవసాయముకలదుసుఁడీ, వ్యవధిం గయికొనక యిందు ప్రత్యుత్తరమున్॥

అంగలూరు
3-9-1913

ఇట్లు బుధజనవిధేయుఁడు,
త్రిపురనేని రామస్వామి.

ఉ. ఉన్నయథార్థ మియ్యది మహోత్తము లొప్పుదు రంచు మేము సం
పన్నగృహస్థుఁ డనుచు వ్రాసితి; మింకొక కుజ్జశిష్యుఁడున్
గ్రిన్ననఁ * గొన్ని పద్దెములు గానుక గొప్రిపువారి కంపె నా
చిన్నతఁ డొక్కసాహసము చేసె వచింతుము తత్స్వరూపమున్.

బందరు.

శ్రీపద్దుర వేసము.

(ఇయ్యది కొప్పరపువారికి వ్రాసినయుత్తరమునకు సరియైన నకలు.)

* చ॥ ఉరుకరుణాయుతుండు, సమయోచిత ధీమహితుండు, భక్తులం, దజా
కిని గల్పకద్రుమవిధంబుననుండెడువాఁడు నట్టియా, తిరుపతివెంకటేశ్వరుఁడు
తిన్ననిచూపుల మిమ్ముఁజూచి యె, ల్లరును ముదంబు నొందునటులన్ దయ
మీకజయమ్ముఁగూర్చుతన్॥ 2. చ॥ గురుతరధీవిశేష మహిమోన్నతులార!
గుణాఢ్యులార! కొ, ప్పరపుకవీంద్రులార! వినవచ్చెను మీదుప్రతిజ్ఞ; యెంతొ
సం, బరమువహించినాఁడను, రమాపతి మీకజయంబునిచ్చు. నా, తిరుపతివేంక
టేశుల నెదిర్చి గ్రహింపుఁడు వారిమీసముల్॥ 3. చ॥ ధనముగడించి యుంటి
రవధానములం బొనరించి మీరలిం, దనుక శతావధానులనునామముతో; నిఁక
మీఁద నట్లు కా, దనుచు శతావధానముల నక్కడనక్కడఁ జేసి పండితుల్
వినుతియొనర్ప మీసములఁ జేకుఁడు నూతననామధారులై॥ 4. గీ॥ తెలుఁగు
తిర్పతివేంకటేశులకుఁగూడ, వచ్చుఁగావున నోడింప భారమగును, గాని వారికి
నేత్రావధానమందుఁ, బ్రజ్ఞలేదందుమీరుగెల్వంగలారు॥ 5. క॥ నేత్రావధాన
మది స; ర్వత్రజయంబిచ్చుమీకు, వదలకదానిన్, మాత్రమె పెట్టిన నప్పుడు
శత్రులనోడింప మీ కసాధ్యంబగునే॥ 6. చ॥ వినుతగుణాఢ్యులార! యొక
విన్నపమున్ వినుఁడయ్య "గ్రుడ్డు పి, ల్లను గని వెక్కిరించినటులన్" గను
పట్టెను వీరియత్న" మం, చు నిట జనుల్ వచించిరది సుంతయు నామది
నమ్మఁబోవనే, మనిన నియోగినాటఁ దగవా? యదినమ్మి మిముంద్యజించుటల్.
7. మ॥ "సభమీరెచ్చటఁ జేయువార" లని ప్రశ్నన్ వేసిరవ్వారు, మీ యుభ
యుల్ మాపురికేగుదెంచి యిట సభ్యుల్ మిమ్ముఁ గీర్తింపఁగా, సభసేయిం
పుఁడు, తోఁచినంతవఱకున్ సాహాయ్యమున్ జేతు నా, కభిమానంబది మీయెడం
గలదు రం డామోదముం బొందుమన్॥ 8. ఉ॥ "ఆరయ నీవు చేసెడిసహాయ

ఉ. బందరునుండి పద్యములు వారికిఁ బోష్టునఁ బంపి మీఁద మా
కందఁగఁ జేసె దానిప్రతి; యక్కట! యాఁగుట యెట్టు? లిట్టులే
కొందఱు * స్కూలుశిష్యు లొకకొన్నిటి నంపిరి, మే మెఱింగిన
ట్లందఱు గాక యున్న జను లందరు గొందఱు మాన్ప నేర్తుమే!

చ. "తిరుపతివేంకటేశులకుఁ దివ్యముగా సభ కేగుదెం డటం
చటమటి వ్రాసి కొప్పరపుటాయన దా సభ కేగుదెంచెనే?

ము దెట్టిది? పిల్లవాఁడ" నం, చూరక నెంచఁబోకుఁడు మహోదధివారి నిబంధనంబు చే, కూఱఁగ రాముఁడయ్యడవిఁ గ్రోతులసాయముగోరలేదె? సు, శ్రీ రహింమించ మీరు దయచేసి జయంబు వహింపుఁడో బుధుల్॥ 9. క॥ తప్పక దయచేయుఁడు మీ, రిప్పరికి జవాబు వీని కిడుఁడు సరగునన్। మెప్పు గనుఁడయ్య వైశమ! కొప్పరపు కవీంద్రులార! గుణమణులారా!

'VIth Form C. Division,
Noble College.
Masulipatam.

ఇట్లు
సుకవిపాదరేణువు,
వడ్లమన్నాటి నరసింహశర్మ.

శ్రీ మత్స్వర దేవ తా యై న మః.

11-9-11 బందరు.

* గురువర్యా! చ॥ మనమున భక్తినిల్పెదను మాధవపాదసరోజయుగ్మ చింతనపరిలబ్ధదివ్యవిభవానితామహితప్రభావ సం। జనితలసద్యశః కుసుమజాలవినిర్మితహార ధారులై। తనరెడు వేంకటేశ్వరబుధాగ్రణి! మీవగుపాదకంజముల్. ఉ॥ ఇందులనుంచు పద్యముల నేనె రచించియు నచ్చువేయఁగా, సందియ మొందుగ్గి తమసన్నిధి కంపితి వానిఁజూచి నా, కుం దయవ్రాయ వేఁడెదను గొంకక యెట్టులు సేయుమందురో? యందులనుండుదోషములనన్నియు దిద్దుచు నంపవేఁడెదన్. మ॥ తమసందర్శన మెప్పుడబ్బునని చింతాక్రాంత చిత్తుండనై, కుముదంబుల్ శశిఁగోరుభంగిఁ దమ వాక్సూనామృతాస్వాదనం, భ్రమమేపార నెసంగువాఁడ నిట ధీరాగ్రేసరస్తుత్యని, త్యము లేఖార్థము చూచువాఁడఁగృపతో నం. పంగఁ బ్రార్థించెదన్.

చిత్తగించవలెను

ఇట్లు తమశిష్యుఁడు
కోకా రాజారావు, హైస్కూలు, బందరు.

పరపర వ్రాసి రమ్మనినఁ, బాఱుద" మంచలస్యాలుఁగుట్టి లెం
చిరి యని తోఁచుఁ జర్చఁ దగఁ జేసినయోగ్యులకెల్ల నిప్పనుల్.

క. ఎటు దోఁచిన సరియే మే, మిట లేశమెఱుంగ మెఱిఁగి యే మెవ్వరి నాఁ
గుటకు యతించితిమో? వి, స్ఫుటముగ మునుమున్న దానిఁ జూపితిమి కదా!

చ. చరితము గాన వ్రాయఁదగు సంగతి వ్రాసితి మంతె కాని యే
రెఱుఁగరు మేము కొప్పరమున కిట్టులు శిష్యుల రేఁపి పంపుసం
బరమున కొప్పువారమొ? స్వబాహుబలమ్మునఁ బోవువారమో?
యరులు నిజం బెఱింగియును నాడఁగఁ జొచ్చిరి వేఱురీతిగన్.

చ. ఎఱిఁగినదే కదా, జగతి యెల్లఁ గుశిష్యుల రామకృష్ణులన్
మఱి యలయిర్వురందు నొకమానిసి కన్న బహుశ్రుతుండు కొ
ప్పరమున వారి కంటె నొకపత్రిక * "నేత్రవధానమందు వ
త్తురె" యని రామకృష్ణు లటుదూఁకఁగఁజేసి రనంగఁ జెల్లునే.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ. కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మగారికి... మ॥ ధరణీ
చక్రము గూలఁగా వలదె! సప్తాంభోధిభాస్వద్వ్యసుం, ధరభారంబు వహించి
మించునలమాతంగంబులున్ వీడి; కొప్పరపుం బండితమానులార! తమకున్ భాషాద్వయీ కావ్యసం, భరితుల్ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో వాదంబు శ్రేయంబొకో" మ॥ కరిశార్దూలమృగేంద్రసత్తములు గంగాభంగకల్లోలలీ, ల విజృంభించి పెనంగుచుండఁ గవిమార్జాలాదిసంపూజ్యులీ, రవధానంబు రచింపబూనితిరహా! హాస్యంబె యార్యోక్తియున్ 'శివుఁడుండాండవమాడనాడవె పిశాచీభూతబేతాళముల్'... ఉ॥ చెప్పినమాట చెప్పకయె చెప్పఁగ నేర్తుఁగవిత్వధారగా, నొప్పిదమావిధంబున బుధోత్తములందఱు మెచ్చనీరమున్, దప్పిక ద్రావుభంగి వచనంబున గెల్వఁగరండు నన్నహో!, కొప్పరపుం గవీశ్వరులకుం దగదే మొకో? నా ప్రతిజ్ఞయున్.

* విద్యాచర్చాపత్రిక.

"అయ్యా! తమకును బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులకును, ఒక మాసమునుండి జరుగుచున్న కవితా కలహంబును పత్రికాముఖంబున వింటిని ...సర్వసాధారణమైన యాశుకవితకేమి? తమకు నేత్రావధానంబున నెన్ని బిరుదులున్నవో... వానిని మీ కంటె నతిశయించి కాఁకరపర్తి విద్వత్సభలో

చ. పనిగొని రామకృష్ణులు "సెబాసు! బళీ!" యని కొప్పరంపువా
రొనరుచు తప్పులన్నిటిని నొప్పులుగాఁ దలపోయు పేరెఱుం
గని? దల వారిబంధువను కారణ మొక్కఁడె చూచి యట్లనన్
జనునె? యశ త్త్రిదుగ్ఘనత సర్వవిగర్హిత మెన్ని భంగులన్.

క. ఇది యిట్టులుండె మమ్మున్, బదిబది యాసీమ నున్న ప్రాజ్ఞులు పూజా
స్పదులుగ నవధానాదులఁ, బొదలించుచునుండి రరులు పురపురఁబొక్కన్.

శా. ఆపైఁ గొప్పరిపువారిపక్షమున వా రాలోచనల్ సేసి "ఇం
కీపై నెయ్యది కార్య? మీపురమునందే వారికిన్ పారెకున్
బ్రాపై గౌరవ మిట్టు లౌనె? యిది యెప్పాటన్ సహింపంగ నౌఁ
గోపం బూనుటయే యనుగ్రహముగాఁ గూర్చుండి రవ్వారిటన్.

సీ. చుట్టుపట్టులనుండి చూడ వచ్చెడివారిసంఖ్య పందలకన్నఁ జాలహెచ్చు
వచ్చి "మాయూరికి విచ్చేయుఁ" డనువారిసంఖ్య యేఁబదికన్నఁ జాలహెచ్చు
'రాఁజాల' మన్నఁ 'దీరదురాక' యను వారిసంఖ్య యిర్వదికన్నఁ జాలహెచ్చు
ఏమాట వినిచిన నింపుమై వినువారిసంఖ్యయో? వేలకుఁ జాలహెచ్చు

తే గీ. పద్ధతినియోగులం దేరొ పట్టుదలకుఁ
నేగకున్నను నెల్లవా రేగి వారి
చుట్టునుం గూరుచుం డ్రిది చూచు టెట్లు
త్రిమతములు వారిపక్షమై తిరిగిపోయె.

శా. ♦ ద్వైవాద్వైత మొకండు దక్క నఖిలద్వైతంబు నద్వైతమున్
శైవంబున్ మఱి వైష్ణవంబు నొకటై ఛత్రింబుగా వారలన్

ది 20 సెప్టెంబరు 1911 సం॥ రం తేదీని తత్తదంశంబుల నెఱవేర్చి యూడఁబెఱుకు
చున్నాను గనుక నీ నోటీసు అందిన వెంటనే మీ ప్రజ్ఞా విశేషంబును గనుపఱుప
నారోజునకుఁ గాఁకరపఱ్ఱుమీరు రాఁగోరెదను "లేనిచో మీతో విద్యాచర్చలకు
రాఁజాలను" అని నాకొక జాబైనను వ్రాయఁగోరెదను...

ది 14-9-1911 సామవేదుల సూర్యనారాయణావధాని

నేత్రావధాని, అండష్టావధాని, మకాం, కాఁకరపఱ్ఱు అగ్రహారం, తణుకు తాలూకా

ద్వైవాద్వైతము.

పరా:— అనఁగా, నిది యొక నవీనమతము, దీనికే పద్ధతినియోగ మని

బూవుంబంతులపోల్కిఁ జూచెదరు రేపు న్మాపు నవ్వారితోఁ
బ్రోవై యుండుఁ బురంబు వారివచనంబుల్ వేదముల్ వీరికిన్.

చ. ఇతరులమాట కేమి ? మది నించుక గోపము కల్గియున్న నా
కుతుకముగూడ వారనినఁ గొండొకపర్వులు వాఱు, వారివా
క్ప్రతతి వినం గుతూహల మపారము గల్గియుఁ బోను వారిపెం
కెతనము నాకు నచ్చమియె కేవలమింతకు మూల మెమ్మెయిన్.

ఉ. 'పెంకెలు గారు సాధువులు పేర్మికి నిక్కలు గర్వదూరు' లం
చంకిలి లేక చెప్పికొనునట్టిరుసుం గల రల్లవారి; ని
శ్శంకగ వారు వారికటు చల్లఁగఁ దోఁచుటయు న్నిజంబె; యే
పంకమొ యస్మదాదులకు వారు రుచింపరు వేయునేటికిన్.

ఉ. పాండితి లేని యీమనము పాండితిపట్టున వారి గెల్వ లే;
మొండొక త్రోవఁ జూడవలె "హుమ్మను" వారిది మాపఁగావలెన్
గండతనం బడంచుటకుఁగాఁ గబురంపితిఁగాని బెల్లపుం
గొండకవీంద్రుఁ డేమిటికిఁ గొంకెనొ ? "రా" నని యుత్తరం బిడెన్.

తే. గీ. తీరి కూర్చుండి పెట్టి రీవైర మనుచు
నతఁడు కొండొక నిరసించినట్లు వినికి
యితరులకు నట్లె తోఁచుఁగా కిదియునట్టి
దెట్టులగు ? నాసనము నీయ రేమి మనకు!

ఉ. పండితపామరుల్ గలిసి వారలకే హితులైరి; వారలన్
గండడఁగించు టెట్లు ? మనకక్షు జయించుట యెట్లు ? తోఁపదొ
క్కండు నుపాయ"మంచుఁ దన గాదిలిపద్ధతివారితోడఁ గొ
ల్వుండి విచారణల్ సలుప నొండొకనేర్పరి పల్కె నీగతిన్.

యుం బేరు, ఇది సదుద్దేశముతోడనే శ్రీ నందిరాజు లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితుల వారు పుట్టించిరి. వైదికు లసురులనియుఁ దాము దేవతలమనియు వారిసిద్ధాంతము, ఆ యీయంశము దైవాద్వైత పదమే తెల్పెడిని. సుప్రసిద్ధాద్వైతము వీరికి నసూరాద్వైతము. విస్తరము వారి విశ్వపత్య సురవిజయము లోనగు గ్రంథముల వలన నెఱుఁగఁదగు. ప్రకృత కలహమునకుఁ గారకు లేతన్మతావలంబులలో స్వల్పసంఖ్యాకు లని చదువరు లరయుదురుగాక.

చ. అవమానం బడి యెంత గావలయునో యాసర్వ మవ్వారికిం
జవిఁజూపెద మనకొప్పరంపుఁగవి; మీసాల్మాట సామాన్యమే?
యెవ రెచ్చో నలవారి నిట్లనఁ గలారే? యంతియే చాలు న
న్యవిచారం బిఁక నేల? నా కొకయుపాయం బిందుఁ గన్పట్టెడిన్.

మ. అవివేకంబో వివేకమో జరిగె నేలా "సంధి మిచ్ఛంతి సా
ధవః" యన్ వాక్యముఁ బట్టి పోవుదము విద్వత్తాకవిత్వాభిజా
త్యవిశేషమ్ములఁ జేసి యిందులకు వా రంగీకృతిం జూప రం
చు విచారింపకుఁ డట్లు కావుటకె యీచో పృహ్పహ్య మెబ్బంగులన్.

క. కొఱుకంగ రానికొయ్యలు, తిరుపతివెంకటకవు లని తెల్లము సేయన్
బరికించితి సదుపాయము, గర మాలోచించి దీని గ   యింపుఁ డనన్

తే. గీ. వృద్ధుఁడిట్లను "బాగు నీపెఱవు, దీనఁ
గలదు కష్ట మొకండు; లోకమునఁ గొప్ప
రంపువార లసారులు గ్రామ్యకవులు
వా రనేతాదృశ లటంచుఁ బేరుగలరు.

తే. గీ. అట్టిచో సంధియనుటకు నర్థమేమి
యగునో? పరికింపుఁ డది యసమర్థతకును
నపరపర్యాయమగు" నన నతఁడు పల్కె
"నగును మీరన్న నుడియు నేనరసినాఁడ.

గీ. కాని యిపుడింతకన్నఁ జక్కని యుపాయ
మొండు గన రాదు సభసేయకుండ వారి
నిప్పరమునుండి పంపుటకింక నొక్క
సాధనం బేది? యానతిసల్పుఁ"డనుడు.

తే. గీ. కొంత యోజించి యావృద్ధు కొసకు సమ్మ
తించి రాజీకిఁదగునట్టి మంచిమాట
లెల్ల వ్రాయించి వ్రాల్గు చేయించ్చుటకును
పెద్దలగువారియొద్ది కంపించుటయును..

ఆ. వె. ఈసడించువార "హిహిహీ" యనెడివారు
పెదవి విఱుచువారు "మొదలలేని

శాంతి యిప్పుడేల చాల్చాలుఁ బొందుపొం"
డనెడువారు నైన మనసు విఱిగి.

క. చని కడచిన వృత్తాంతమ్మును వృద్ధునితోడఁ జెప్ప మొగ మించుకఱియై
వనటం బడి తెప్పిలి యేమిని దోఁచక యుండె నపరిమితయోజనతో.

తే. గీ. "నేనె నిడుదుఁ గంటెలో క్రేలు, నీవు నాదు
నోట వేలిడు" మన్నట్టు "లేటికిట్టి
సంధి" యని యెల్లరాడు నాచంద మేను
మొనటఁ దెలిసియుఁ బంపితి [illegible]ంసహోతి.

క. అని కొంతసేపు తన చేసినయపలౌకికపుఁ బనికిఁ జేతమ్మున నె
క్కొన సిగ్గుకల్మిఁ జింతిం, గొనుచు నుపాయాంతరములకుం గడఁగు నెడన్.

చ. మఱియొకఁ డిట్లు పల్కె "మఱుమాట వచింపకుఁ డింతకన్న నొం
డరయఁగ గా దుపాయ మొకరైదుగు రేనియుఁ జాలు వార్లి కం
దఱు నొనరించినంత విలునై చెలువారెడునంత వారుగా
దొరకవలెన్ సరాసరిగఁ దూఁగెడువారుగ నుండఁగావలెన్.

తే. గీ. శాఖ కొక్కొక్కరుండుగాఁ జర్చచేసి
యేరి వ్రాళ్లు చేయించితి మేనిఁ జాలు;
సంధి కన్నప్పుడేమని సమ్మతింప?
రరయరే "సంధిమిచ్చుంతి" యన్న నోడువు?

సీ. ద్వైతులకెల్ల నాతని చేతఁ జేయింత మద్వైతులకు నెల్ల నతని చేత
నతని చేఁ జేయింత మలవిశిష్టాద్వైతశాఖకెల్ల నతండు చాలువాఁడు
ఇంక ద్వైతాద్వైత మిందుఁ జేసెడివార లెందఱేనియుఁ గల రెంచనేల
శుక్లయజుశ్శాఖ సుముఖులకెల్ల నయ్యనఘుచేఁ జేయింత మతఁడె చాలు

గీ. తప్పెవరిదేని యగుఁగాక తగు మనుష్యు
లిరువురకు సంధిగూర్చుచో నేమిదోసఁగు?
పైకి నటియింత మిట్లు చేవ్రాళ్ళు దొరకు
వఱకుఁ బిమ్మట మనయిచ్చ నుఱుకవచ్చు.

ఆ. వె. సంధి కొప్పిరేని "చాలతే" కందము
సమ్మతింపరేని "శాంతిదూతు"

లంప మనల; దీనియట్టి యుపాయమ్ము
మనకుఁ గానరాదు మఱియొకండు.

క. చెఱియొకటిగఁ బంపినఁ గొ, ప్పరమునకున్ లాఘవంబు పైఁబడ దెవరో
యెఱిఁగిన వారెట్లాడిన, నరయుఁడు దూరగులు యోగ్యులందురు మనలన్.

తే. గీ. ఒక్కరొకరికి నెప్పట్లనోడువారు
కారు, తుల్యులు కయ్యమ్ము గలిగినప్పు
డేరి నేరు జయింతురో! యింతలోన
సంధి చేసిరి పైవారుశాంతి గోరి.

క. అనుప్రథ గల్గిన మనకున్, ఘనతయె, మనకవుల కింతకన్నను గొప్పం
గొని తేఁగలమే? మును పా, సనమేనియుఁ గోరు టీయశమ్మునకె కదా!

తే. గీ. ఆసనం బిడ నందుల కల్లవారి
మీసములు బీఁకుదు మటన్న బాస చాలు
నిపుడు మనపన్నగడ ఫలియించె నేని
"కోటలోఁ బాగవేయుఁబో! కొప్పరంబు."

క. అనునతనిమాటచొప్పున, ఘనుఁ డా వృద్ధుండు సలుపఁగా నెంచియు వారి
ళ్లనుకూలింపమిఁ గొండొక, దనుకన్ మాకడకుఁ గాగితము రా దయ్యెన్.

గీ. అంత బ్రాహ్మణకోటూరి యగ్రజన్మ
లెల్ల మమ్మునాహ్వానించి యెలమి నొక్క
సభను గావించి మేటియుత్సవ మొనర్చి
గౌరవించిరి వైరులు కళవళింప.

క. పిడపఁ బినపాడులో నొక, సదస్సిటులె జరిగె నంత ఛాత్రుఁడొకఁడు గో
విదమయ మగు కాలేజీ, సదస్సులో శతపధానచతురిమ నెఱపెన్.

గుంటూరు కాలేజీ శతావధానము

చ. ఎఱుఁగడు పిల్లకాయ యెటులే నొనరించు శతావధానమున్
సరసులు మీర లెల్లరును సభ్యులు పేర్మి ననుగ్రహింపుఁ డా
దరమునఁ దప్పులన్ తదయు నొప్పులు చూచి మెచ్చుఁడీ
తిరుపతివేంకటేశకవిధీరుల శిష్యుని వృద్ధికామునిన్. (వెం॥ శా॥)

☞ అవధానపద్యము లన్నియు వదలఁబడినవి.

....

శా. నీకున్ శ్రీయును ధీయుఁగల్గుత మఱి స్నిగ్ధ కంఠసారస్య మ
స్తోకంబై యలరారుఁగావుత నిసుం డూలింపఁగా లేక దు
ర్ధీకుల్ గ్రామ్యశతావధాను లిఁక వ్యర్థీభావముం గందురి గా
కేకాకారయశంబు గైకొనఁగదోయీ! ఛాత్రచూడామణీ!

మ. కుతుకంబొప్ప సరస్వతిం గొలిచి నేఁ గొంతార్జనం జేసితి
స్మృతిమస్మత్ఖ్యాని బ్రహ్మఁ గొల్చి మఱికొంత న్నేర్చితిన్ విద్దె ని
చ్చితి నీకు న్మతిఁ గొంతమందికి యశశ్శ్రీ నిల్పితీవో జగ
న్నుతనామా! శివరామ! నీకు నొనరింతున్ దీవనల్ హెచ్చుగన్.

మ. ఎదిరిం దమ్ము నెఱుంగవే యెవరో మ మ్మెంతేని నిందించునా
యడప న్వచ్చితి వడ్డు చొచ్చితివి నిన్నవ్వారు లక్షింప రై
రది లోకం బెటులో యెఱింగె సభ గణ్యత్వంబు నీ కిచ్చి ర
య్యా! దెసల్ నిండె భవద్యశంబు శివరామా! ఛాత్రచూడామణీ!

సీ. నీతండ్రి వేదవిద్యాతత్పరుం డిట నున్నచో నెట్లు నిన్నెంచునొక్కొ!
నీతల్లి లోకవిఖ్యాతదివ్యచరిత్ర యిది గన్నఁ దా నెంత ముదముగనునొ!
నీయన్న విద్యావినీతితత్పరుఁ డిట నిపుడున్న నెంతటి యెలమి గనునొ!
నీతమ్ముఁడవధాన నిపుణుఁ డీకృతి గన్న నెంతయూ మోదమ్ము నెనయునొక్కొ!

గీ. ఇది మహాత్సంభవంబు నీ యెల్ల బంధు
వులను బొందెడి మోదమ్ము గలిసి యొక్క
నన్నె నే పొందె; భరము ఘనంబు మోయు
టెట్లు శివరామ! చెప్పవోయీ! కుమార!

మ. కలవిద్దెం బలుమంది కిచ్చితిని వీఁకం గొంద ఱెట్టెట్టులో
యెలమిం గూర్చిరి పంగనామ మిడి యెట్లేఁ గొంప ఆనందముం
గొలుపం బూనిరి నీకతమ్మనన దగ్గంగాక యాయొగ్గుఁ ద
గ్గులు; వేవే శివరామశాస్త్రి! మది పొంగుంగాక నాకుద్ధతిన్.

శా. "సంతానం బది లేదు నా" కను మనశ్శల్యంబు నీవై దుక్షీ
కాంతుల్ ద్రోచెఁగదోయి! తండ్రి! నినువాక్కాంతుండు దద్భార్యయున్

స్వాంతం బుంచి యనుగ్రహించి బహుధా సంతుష్టునిం జేయుచున్
మంతు గ్గాంచ సమస్తలోకమును సమ్మానించుఁగాక న్నినున్.

చ. "అఱుపదియేడు లాయు" వని యందురుగా కలిలోన, నల్వదీ
వఱకె గతించె నిప్పటికి వ్యాఘ్రమనన్ జర నోరువిప్పి మ
మ్మ్రింగయుచునుండె మాభరమునంతయు నీతలఁదాల్చి చేయు మే
ర్పఱచిన త్రోవ నోయి శివరామకవీ! బహుశావధానముల్.

క. 'య'స్సనుచుఁ గొందఱనఁగా, 'బ'స్సనుచుం గొందఱనఁగ బాలుఁడవయ్యున్
నిస్సీమయశముగొంటి మ, హాస్సాగర! వృద్ధినందుమా! శివరామా!

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

మ. జగతీనాథులు పెక్కుమంది ముదితస్వాంతంబునం గాన్కలం
పఁగ సాంగంబు సలక్షణంబుగ శరద్వావింశతిం బేర్మి హె
చ్చఁగ మా యేలిన యీ వధానకవితాసామ్రాజ్యభారంబు మో
యఁగఁ బూనంగదవయ్య తండ్రి! శివరామయ్యా! చిరంజీవివై.

మ. రిపులే తెంచిన రూపడంచుచు ధరిత్రీనాథు లర్పించు న
య్యుపదల్ గైకొనుచుం బ్రమత్తుఁడవు గా కుద్యన్న వేందుండవై
విపరీతం బగు త్రోవఁబోక కవితావీరుండవై వర్ణనీ
యపరాక్రాంతి వహింపుమయ్య, శివరామయ్యా! చిరంజీవివై.

శా. బాల్యోద్రేకమునై నెదిర్చితివి కొప్పింపుంగవిం గ్రంథసా
కల్యంబుం బొనరింతో లేదో యని నీకై కొంకు నస్మన్మన
శ్శల్యం బిప్పటి కూడఁ బీసితివి వత్సా! సత్సభాశోభివై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య! యిఁక వీఁకన్ శిష్యచూడామణీ!

మ. అవనీదేవులు నిస్సమానకవితావ్యాపారవారాశిసం
భవపీయూషరసాభిలిప్తలలితవ్యాహారనీహారులై
యవలోకింప శతావధానమున మాకానందముంగూర్చి గౌ
రవము న్నిల్పితివయ్య మాఋణము తీఱెన్ శిష్యచూడామణీ!

శా. స్వర్ణీలావతులెల్ల రద్భుతపదవ్యాపార మేపార మా
చర్లబ్రహ్మసుధీగురూత్తముని వాచాపూర్తిఁగీర్తింపఁగా

క. మాకును మాశిష్యులకు న, నేకులు ప్రాజ్ఞు లిటు లెల్లయెడఁ జేసెడి య
స్తోకపుగౌరవముల కల, లౌకికు లెంతేని జింతలన్ జివికి వెసన్.

గీ. యత్న మెంతేని యొనరించి యంత "విశద"
లాఖ్యఁదగు పల్లెలో సభ ననుఘటించి
రా సభావిశేషంబుల నరసి తీర
వలయు నంతియె యంబ! నీ వరయ లేదె?

గీ. వాసి "కలవాటులేని యౌపాసనములు"
కొప్పరపుసాము లొనరింప నొప్పికొనరు
పాప! మేమి సేతురు వారిఁ బట్టికొనిన
గ్రహములనుబట్టి మిక్కిలి కష్టపడిరి.

క. "తాటికెగఁబ్రాఁకఁబూనిన, చోటన్ మఱియెంతదనుకఁ "జోచో" యనుచున్
మాటికి నెగఁద్రోయుదు" రను, మాట కుదాహరణముగ శ్రమంబడియొప్పెన్.

గీ. కొప్పరం బవధానంబు కొఱకుఁబూని,
‡ వశము గాక పడెడి భంగపాటులెల్ల
మాసయుని బొల్పుఁదొడఁగిరి మంత్రబలము
చాలఁగల కూటలౌకికాచారపరులు.

మ. అవధానం బెటు చెడ్డనేమి, "బళి, మే, లాహో, జగమ్మందు లే
రవధానుల్ మఱి యొక్క రిట్టి" రని యాహాకారముల్ వ్రాసి తా
[illegible] ్రిక కంప దానిఁ గని "యిట్లే నిక్క" మంచున్ జగం
బవలోకించు మనమ్మునందు నిజ మేలా తేలు నప్పట్టునన్?

ఉ. ♦'బాగుగ నుండెఁ గొప్పరపువారి' దటంచు లిఖించునప్పుడున్
డాఁగియె గిల్క రెండవి; హుటాహుటివ్రాఁతలు డాఁగనేల? యే

గీర్లాభంబును గోరి మాదరికి భక్తిన్ శిష్యు లేతేరఁగాఁ
దర్లంజేసితి వస్మదీయగురువిద్యావంశచూడామణీ!

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

‡ ఈ భంగపాటులనుగూర్చి పూర్వరంగము 106, 107, 108, 109, 110 పుటలుచూ

♦(1911 సం॥ రం 13వ అక్టోబరు తేదీ, ఆంధ్రకేసరి పత్రికనుండి.)

(గుంటూరి శతావధానము.)

...సభ అసమాన వైభవంబుతో జరుపబడినది. 51 పృచ్ఛకులకు నిరాఘాట

వాఁగుడో వెళ్ళఁ బెట్టునెడ వ్రాయసకాఁడటు సేయుఁ గాక "మేల్!
బాగు! భళా! భళా" యని పట్టున డాఁగుట కర్థ మేమగున్?

క. కల నిజమెల్ల నిటులె యీ, కలహమ్మునఁ దెలిసికొనినఁ గాక తెలియ; దే
పలుగో పేర్మార్చి యెదో, గిలికెడి నిజ మెట్లు తెలియుఁ గృతబుద్ధులకున్?

ఉ. ఇయ్యెడ భిన్నభిన్నతను వేటికి నెత్తిరో! ప్రత్తిపాటి కా
మయ్యయు, రామకృష్ణులును, నందఱ దాఁచెడి కాళ్లకూరి నా

ముగాఁ జరుపబడినది. అవధానపు పద్యములైనను ప్రబంధ పద్యములను మించి యున్నవి. యిదియంతయు జూచినతోడ ప్రతిపక్షులకు నోరెత్తుటకునయినను సందుదొరికినదికాదు. అంత సభానంతరమున ప్రతికక్షివారిచే కూడ మెప్పు వడసిరని వ్రాయుటకు గడు సంతసిల్లుచున్నారము. యిదివర గ్రామంబున జరిగిన సభలలో నేదియు నింత జయప్రదముగా జరిగి యుండలేదు.

ఇట్లు, యథార్థవాది.

(ఆన 1911 వ సం॥ అక్టోబరు 4 వ తేది ఆంధ్రపత్రిక నుండి.)

గుంటూరు సమాచారము.

గత నెల 18 వ తేదీని గుంటూరు తాలూకా "విశదల" గ్రామమున కొప్పరపు సోదరకవిశ్రేష్ఠుడగు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటసుబ్బరాయ శర్మ కవిగారిచే శతావధానము జరిపింపఁబడినది. నాటి సభకు బ్రహ్మశ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్యపంతులుగారు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. నాటి శతావధానమునకు గుంటూరునుంచి యుద్యోగస్థులు, విద్యార్థులు, న్యాయవాదులు, పండితులు, కవులు సుమారు 150 మంది వచ్చియుండిరి. వారి కందరికి పిండివంటలతో సహా భోజన సదుపాయములు జేయబడినవి. వీరి ధారణాశక్తియును, సమయోచిత యుక్తి శక్తులును, కవితాపటుత్వమును, మేధాశక్తియును, శ్లాఘనీయములు. సభానంతరము కొందఱు పండితులు, కవులు తమ యుత్సాహములను దెలుపుచు గొన్ని పద్దెములను జదివిరి.

ఒక పృచ్ఛకుఁడు.

☞ ఇట్టి వ్రాఁతలు పెక్కులు, లోపల నిజ మెఱిఁగియుఁ గప్పిపుచ్చి శాఖాభిమానమును వెల్లడించు నీ వ్రాఁతలోఁగూడఁ జక్కఁగఁ బరికించువారికి "విశదల"లో నవధానముకన్న భోజనమే కొండొక మెఱుగను తత్త్వార్థము

రయ్యయుఁ జట్టిసింగయయు నట్టిరె నాఁదగు 'పోచి' పోత్రలీ
యయ్యలు పూర్వజన్మమునయం దొకరేయనితోఁచు నంబికా!

క. అవధానం బారీతిగఁ, జవుటం బడువిత్తులట్లు సమయుడు శాఖా
యువతీమనోహరులు తమ, సువివేకమునెల్లఁ దెలుపఁజొచ్చిరి పెలుచన్.

ఉ. వెంకట రామకృష్ణులను వీరికిఁ దోడుగఁ దెచ్చి, తిర్పతిన్
వెంకన నోడఁబుత్తమిది వీలని కొందఱు వారికోసమై
చంకలు గొట్టికొంచుఁ జని సారము గన్గొని "ఛీ" యటంచు ని
ట్టింకుల నింకినట్లు జనులెంచఁగ వింటిమిసుమ్మి శాంకరీ!

చ. "కునికిన బోసినక్కపయిఁ గొండొక తాటి ఫలమ్ము పడ్డ" య
య్యానువున రామకృష్ణు లిది యూరసియుండవలెన్; దెగించి యు
ప్పని పయిఁబెట్టికొన్నఁ దమపాండితి బైటికిరాదె? దూరపుం
జనులు సమీపగుల్ బలె స్వశక్తి మహత్త్వమెఱింగి నవ్వరే!

తే. గీ. "ఎడమచేయియుఁ బుజ్జిచేయియు" నటన్న
సామెతయె వీరి కవధానచర్యపట్ల
తక్కసామగ్రిలోన భేదంబుబోలెఁ,
దెసఁగుఁ గొప్పింబునకు రామకృష్ణులకును.

ఉ. వచ్చిన రాకయున్నఁ దమవాక్కులఁ దోడుగ నంపుకేనియున్
మెచ్చు ఘటించుఁగా! యనుచు మేటులు మేటులు "శృంగభంగముల్"
వచ్చికమోఁపులుంబలెనె పంపిరి పాపము! రామకృష్ణులే
మిచ్చఁ దలంచిరో? నిజమెకే బయలౌనని తా రెఱుంగమిన్.

ఉ. వెంకట రామకృష్ణు లవివేకవిశాలపు 'శృంగభంగమున్'
జంకలనూని జన్మదివసమ్మునసే యనధీనతాప్తి ని
ట్టింకులు గొన్ 'శతఘ్నిఁ' బఠియించుచుఁ గొప్రపువారి బందుగుల్
పంకపుఁద్రోవలంబడి స్వపద్ధతి నెల్లఁగఁబెట్టిరంటటన్.

దొరకకపోదు. అది యటులుండె, ఈ రసాభాసావధానము మాయవధానము
కన్న వేయిరెట్లధికముగ నున్నదని వ్రాసిన యతని వ్రాఁతను పూర్వరంగము
నందు జూడఁగోరెదము.

తే. గీ. బంధుగులటన్న దగ్గఱివారుకారు,
ఏకశాఖీయులనియె నీవెఱుఁగుమంబ!
వారు లోలోనఁ గొప్పింపువారి సత్తె
నెఱుఁగ రనుకొను మెఱుఁగియు నిట్టులైరి.

తే. గీ. ఒకరొ యిర్వురొ తక్క నియోగులందుఁ
గొప్పరపుధారయన నొప్పుకొననివారె
కాని యాసనచర్యాభిమానమాన
మానసాంతరులై మేను మఱచి చెడిరి.

సీ. "పండితబ్రువ"మంచు బండతిట్టులుతిట్టి యెవ్వాఁడు తనహైన్య మెఱుకపఱచె
"సత్యవాది"యటన్న చాటుపేరున లేనిపోనివాదుల నేఁడు పూని వ్రాసె
అతనికెక్కుడుగ "యథార్థవా"ద్యభిధానమున నెవ్వఁడుఁ లిఖించె ననృతములను
వంటబ్రాహ్మణునుత్సవమ్మున కెవ్వాఁడు తన యశ్వమునొసంగి ఘనతఁ జెఱచె

తే. గీ. కొనియె నీ నల్వురును మఱికొంతమంది
దక్క మాయందు ద్వేషంబుదగులు జనులు
లేరట నియోగులందు నివ్వారికలన
వృథగ నెందఱికో చెడ్డపేరువచ్చె.

మ. జననీ! కొబ్రపువారిపక్షు మది నీచంబో, ఘనంబో కనుం
గొనుమీ! వంటనియోగి నశ్వముపయిన్ గూర్చుండఁగాఁ బెట్టి యూ
రున నేగించిరి వాద్యఘోషములతోఁ గ్రొంగ్రొత్తదీపాలతో
"ననయుల్ వీరికి బుద్ధిలే"దని పురం బాబాలమున్ గోలగాన్.

మ. శివరాముం డవధానమున్ సలిపి వాసిన్ బేర్చుడున్ వానిగౌ
రవ మొప్పన్ ఘనులట్లు చేసిరని యోర్వన్ లేక 'కొబ్రంబు దా
నవధానమ్మిటు చేయఁజాల దెటు లట్లౌ నల్పకం' బంచుఁ గుం
దు వెలార్చన్ దమపాచకాధముని నెంచుం ద్రిప్పి రప్పట్టునన్.

తే. గీ. దీనిచేతనె సకలంబు తెలిపినట్టి
దయ్యెఁ బ్రాజ్ఞుల కిఁకనన్య మనవసరము;
ఐన నాయాయి సందర్భమంతొ యింతొ
తెల్పుకున్న దూరగులకుఁ దెలియు టెట్లు?

చ. "విశదల" లోపథాన మది పెట్టిఁ దోఁచినమీఁదఁగూడ వీ
ర్వీశయము దక్కి గుంటురుపురిన్ సభఁ బెట్టి చెడంగఁ జూచి "దు
ర్దశులకు సత్సవంబనినఁ దప్పగ నుండు" నటంచు నెంచి యీ
పశుకృతి కిచ్చఁ జేసి నగుఁబాటులపాలయిరంబ! లౌకికుల్.

మ. అభిమానంబన గర్తపూర్తితనియోగ్యాగ్రేసరాధీన మం
చు భయంబించుకలేక చెప్పఁదగు నెచ్చో హార లద్దానికై
శుభదూరంబు నసత్యముల్ శుభదమంచున్నమ్మి భాషింతు రే
రభసప్రక్రియకేని సిద్ధపడి యారంభింతురి దుర్వ్యాహృతుల్.

క. కుక్కశ్వముపై నెక్కిన, నిక్కపు సంతోసమందు నిపుణులు కవులం
దెక్కువ తక్కువ లరయుదు, రొక్కో! యిదివిన్న నవ్వరొక్కో! విబుధుల్.

క. ఇది యిటులుండుత రాజీ, గుదరింపఁగఁ బత్రిమది యొకొండు మును పె యా
సదమతులు వ్రాసియుంచిరి, కద! తచ్చరితమ్ము వినికి గావింతు మిఁకన్.

క. ఇరువదినాలుగు దినములు, పరిపరి యోజించి తుదకుఁ బత్రిక మా కి
చ్చిరి తెచ్చి ‡ గౌరవస్థులు, మతిమూగురు; దానిఁ గాంచి ముదిముద మొదవన్.

ఉ. అంతకుమున్నె పత్రిమిటులాగతమౌ నని విన్న నాఁడె వా
క్కాంత యనుగ్రహమ్మున నొకానొక కల్పన దోఁపఁగా "యశః
కాంత వివాహముం" గుఱిచి కట్టియ యుంచిన పద్యసప్తకం
బెంతయుఁ బేర్మి వారు విని హెచ్చిన మోదము గాంచి రయ్యెడన్.

‡ (1911 సం, అక్టోబరు 20, తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకట కవీశ్వరుల సముఖమునకు. ఈదిగువ సంతకము చేసిన వారు నమస్కరించి వ్రాయువిజ్ఞాపన:—

ఈపురమున నీమధ్య శతావధానసభ జరిగినది మొదలు దమకును గొప్పరపు సోదర కవులకును వైషమ్యములేర్పడి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు నడచినవి. మాగ్రామములో తమ తమ మధ్య వైషమ్యము లేర్పడుట మాకు మిక్కిలి శోచనీయముగానున్నది. తమరును కొప్పరపు కవీశ్వరులును మాకు గౌరవార్హులై యుగుట మాగ్రామమునుండి వారలను విమ్ములను సఖ్యపరచి పంపుట మాకు యుక్తమనియు గౌరవమనియు దోచుచున్నది. కావున మాయుద్దేశ్యమును మీరును అంగీకరించి మీరాసభ మొదలింతవరకు నొండొరులఁగూర్చి వచించి

యాశ్వ కన్యకాపరిణయము.

సీ. తారతమ్య మెఱింగి తరలి వచ్చెడియూరు కొవ్వూరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తప్పెటల్ మ్రోగంగఁ దరలి వచ్చెడియూరు కొవ్వూరంబం చెఱుంగుదురు మీరు
తరుణతాభరముమైఁ దరలి వచ్చెడి యూరు కొవ్వూరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తగుబాంధవులతోడఁ దరలివచ్చెడియూరు కొవ్వూరం బం చెఱుంగుదురు మీరు

తే గీ. తిరుపతియొ, కన్యకాదాత; తెరువుదలి
వచ్చుచో నింత యాతిథ్యమిచ్చు, రాక
యున్నచో నప్పుడే పెండ్లి సున్నయయ్యె
నొకరువారింప నేటికో యోగ్యులార!

సీ. కలదొక్కకూఁతురు కలిగెఁ బెండిలికాకమున్నో వదుగు గాకమున్నో మాకు
నాంధ్రగీర్వాణభాషాంగనాతిలకమ్ము లిరువు రక్కన్నియ నెత్తి పెంచి
రీడేటి; నెండటో యీకన్నెఁ బెండ్లాడఁగా నెంచి యత్నించి కడకు దీని
చే నీసడింపుల నూనిపోయిరి తల నరయంగఁ దఱియయ్యెఁ బరిణయంబు

తే. గీ. లేకయే పోయె ననుకొనుపాక మెఱఁగి
కొవ్వురపువారు తరలి రాఁగోరి; రంత
సంతసించితి; మంత నే జాఱఁదొడఁగి;
రూరకుంటిమి; తప్పేమి యోగ్యులార!

సీ. 'తల నరసిననాతిఁ గలయుట కామశాస్త్రవిరోధ'మని మదిఁ దలఁచిరొక్కొ!
'ఉభయభాషలు నేర్చునువిదఁ బెండ్లాడఁగాఁదగ'మంచులోలోనఁదలఁకిరొక్కొ!
'పెక్కుమాటలు నేర్చు పెంకెపిల్లను గొన్న మాటదక్క'దటంచుమానిరొక్కొ!
'ఎండటో జంకిన యెమ్మెలాఁడినిగొన్నఁ బరువుదక్క'దటంచుఁ బఱచిరొక్కొ!

నవియు లిఖించినవియు మరల్చుకొనుచు నొకరికొకరు లిఖితరూపముగ తెల్పు
కొని యెప్పటి స్నేహభావ మవలంబించిన మేము మిక్కిలి సంతసించెదము.
మావిజ్ఞాపన నాదరించి మీవైషమ్యకారణములను మరచి మాకు సంతసము
కూర్చుదురని నమ్ముచున్నాము.

గుంటూరు.
4-9-11

చిత్తగించవలెను,
ఇట్లు తమ విధేయులు.

యేకా రామయ్య, జి. రామనాథయ్య, వంకిపురం కృష్ణమాచార్యులు
వ్యాపతి హనుమంతరావు, కొండ వెంకటప్పయ్య.

తే. గీ. 'కట్నమేఁ చాల' దనుకొని కనలిరొక్కొ!
వారు గోరినదిచ్చు మానేఁగ మేమి?
ఎట్టులో పెండ్లి సాఁగించి యిలమిపైన
దస్యులన్ బండితులఁ దన్పఁ దలఁపుఁడయ్య!

వియ్యమ్మునకు వారె పిండుల నంపింపఁ 'దుల లే' దనుచు మున్నె పలికినారు
"కాదుగూడ"దటంచుఁ గాల్పికల్పి కరాఁగ "మంచిదే"యనిసమ్మతించినాము
ఒకమాసమే కట్నమోలి పైఁ గోరఁ దక్కినమాసమునుగూడ నునిచినాము
కన్యావరణదాఁకఁ గార్యంబొనర్చి మంతలో సుముహూర్త మగునటంచుఁ.

తే. గీ. దలఁచుచుండఁ బురోహితుల్ దగినవారు
కావలసి వచ్చి రంతట గాలివాన
వచ్చి కథయాఁగె; నిందలి పొచ్చె మెఱిఁగి
యేల నెపపెట్టెదరు మమ్మ హీనులార!

సీ. "ఎంత మాసమ్మైన నివి వెండ్రికలె" యంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు?
"వైదికకన్యక వలదు కైకొను" టంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు?
"శాస్త్రంబు చదివిన సతియేలమాకంచు నీసడించిన రోస మేమిమాకు ?
"హెచ్చుపంగడపు మాయింతి మాకేల" యం చీసడించిన రోసమేమి మాకు?

తే. గీ. మొదటఁగోరిరి పిమ్మటఁ జదువు సందె
లెఱిఁగియో, యేమొ వెనుదీసి; రెందుకేని
సమ్మతించితి మింక మీర్నెమ్మి గూర్పఁ
బూనుటది పునరుక్త మోజ్ఞానులార!

సీ. రుద్రాక్షపూస లఱుతఁ దాల్చువారికి బంగారు వారి కేబాంధవంబు?
వెలిబూది దాల్చువారలకుఁ దిర్మణి తిరుచూర్ణాలవారికే చుట్టఱికము?
"ఇత్వ్యర్థలితిభావ" లేనేళఁ బల్కువారలకుఁ దెల్గులతోడ రాజియేల?
గురుపాదసేవఁ జేకొనినపిద్దియకు బాజారు పిద్దియతోడ సఖ్యమేల?

తే. గీ. ఏడ 'తిరుపతి' !'కొప్పరం' బేడ !నహహ!
ఆహవమె కాని,మఱి వివాహంబె కాని,
స్నేహమేకాని మాకెట్లు చెల్లుఁ జెపుఁడ
సరసులార! గుంటూరు వాస్తవ్యులార!

సీ॥ గోదావరీనదీకూలమ్మునఁ గొండపీటి కూపమ్ముతో వేరమేల?
ఆమ్రాదితరుజాల మలరు తోఁటలకు గోఁగాకుభూములమీఁదగాఁకయేల?
ఎచటఁజూచిన నిక్షులే వొల్చుపొలములకేలయ్య జొన్నపొలాల చెలిమి?
తిరుపతి వేంకటేశ్వరున కంకాలమ్మజాతరమీఁది విశ్వాసమేమి?

గీ॥ ఇంతకును గ్రాలుదప్పిన దెవ్వరో యె
ఱుంగుదురు మీర; లెవరిస్వరూపమెట్టి
దో యెఱుంగుదు; రరక యేదోవిధమున
మమ్ము నెపపెట్టనేల? యోమాన్యులార!

చ. పదపడి కొన్ని పద్దెములు పత్రికలోఁ * బ్రకటించి సంశయా
స్పదులగు లోకులందనిపి ప్రాజ్ఞుల, సంధికిఁగోల్పు యోగ్యులన్
ముదమున మంచి యచ్చటనె మోదమెలర్పఁ గవిత్వగోష్ఠి పెం
పొదవఁగనుంటి మాపయి కథోదయము౯ వినుమంబ! పేర్మిమై.

(* 1911 సం, అక్టోబరు 20, 28 తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

పై సంతకము లొనర్చినవారికి నమస్కారపూర్వకముగా మాయొనర్చుకొను వినయపూర్వక పద్యమయ విజ్ఞాపనము:—

ఆర్యులారా! 4-9-11 తేదీగల తమ పత్రిక 28-9-11 వ తేదీ సాయంకాలము సుమారు 5-30గంటలవేళ మ॥ రా॥ రా॥ కొండ వెంకటప్పయ్యపంతులుగారు బి. ఏ; బి. యల్; గొల్లపూడి రామనాధయ్యగారు బి. ఏ; బి. యల్; గోవిందరాజు శ్రీనివాసరావు పంతులుగారు బి. ఏ; బి. యల్; అను నీ పెద్దమనుష్యులవలన మాకు నంది యపారానందము నొనర్చినది. దానిపైఁ గొన్ని పద్యములు భగవతి తోఁపింపఁగా నయ్యవి యన్నియును తమసన్నిధి కంపికొన దలఁచితిమి గాని గ్రంథవిస్తరభీతియును విలువగల తమకాలమునకు లేనిపోనిపని గల్పించినవారమగుదుమేమో యను సందియమును వెనుకంజవేయించుటచే నందలి దశాంశమునుమాత్రముఁ బంపికొనుచున్నారము. వ్రాసి పంపినచోఁ దమకు మాత్రమే యిందలి మంచిచెడ్డలు బోధపడునుగాని యావదాంధ్రలోకమునకును బోధపడవని పత్రికాముఖమునఁ బ్రకటించికొంటిమి. ఇందుఁగలతప్పులనుమన్నింప. వేఁడుకొనుచున్నారము.

(తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు)

సీ. అనవసరమ్ముగా నాసనమ్మునుగోరి యవధానవిఘ్నమ్ము నాచరింప
'మదియయుక్త' మటంచు నగ్రాసనాధిపుఁడనిన పిమ్మటఁగూడఁ బెనఁగఁబోము
పెనఁగియుఁ దుదకది గొనలేక సభవీడి యవలికేగి యసూయనందఁబోము
అందియు నాటకాభ్యంతరమ్మున నుండునప్పుడు పద్యమ్ము లంపఁబోము

గీ. ఎఱుఁగకే మీసములఁబట్టి యెట్లొ వ్రేలఁ
బడము, తుందుడుకందము, పలికినట్టి
పలుకు మూఁడులోకమ్ముల నిలిపికొనఁగఁ
జాలుదుము పండితులయొద్ద సరసులార !

సీ. ఒకని పెండిలిలో మఱొక్కఁడు డా పల్లకీ నిఱుకనుంకించు టెంతేనిఁ దప్పు
ఎఱుఁగక యత్నించిరే యంద మాపైనిఁదెలిసియుఁ బెనఁగు టెంతేనిఁదప్పు
అధ్యక్షుఁ "డిదికూడ"దంచుఁ జెప్పినమీఁదనేని యాగమి మటెంతేనిఁదప్పు
అక్షరతత్త్వంబు నరయ కాపై భీతి దీతి కాల్ద్రివ్వు టెంతేనిఁదప్పు

తే. గీ. "మీసముల" పద్య తాత్పర్యవాసన యిసు
మంత తెలియక వ్రేలాడు టెంతయేని
దప్పు; "తప్పని" నేఁ జెప్పుటొప్పుగాదు,
పండితులచేతఁ జెప్పింపవలయుఁజుండు.

సీ. తిరుపతి వేంకటేశ్వరులతక్కువయును గొప్పరంబున వారి గొప్పఁదనము
ఆంధ్ర గీర్వాణభాషావరత్వము గ్రామ్యభాషావధూటీపరిభావగరిమ
సనియమాశుకవిత్వమునఁగల్గు లోపం బనియమాశుకవననిర్ణిద్రమహిమ
అవ్యాజరచనాపహాస్యత్వమును బూర్వసంచితపఠనపరిశస్తతయును.

గీ. సభయొనర్చినపైఁగదా! సహృదయహృద
యావగతమగుఁ, గాల్ద్రివ్వు టలఁతి వారు
సేయఁదగుకార్యమా ! యెంతచేవయేని
నుండియేతీరవలెఁజుండి యోగ్యులార !

సీ. ఊరూర నూరేగు నుత్తరప్రత్యుత్తరముల కేలాగు నాశము ఘటిల్లు ?
నొప్పుతప్పుగఁ,దప్పునొప్పుగాలిఖియించు "సత్యవాదుల" వ్రాఁతసమయు టెట్లు?
ఇహపరమ్ము లెఱుంగకే ప్రవర్తించు "యథార్థవాదుల" ధార్ష్ట్యమడఁగు టెట్లు?
తిరుపతికన్నఁ గొప్పర మెక్కుడనెడి యీపాటిబండలగోల దాఁటు టెట్లు?

తే. గీ. ఊరకే స్నేహమునుగూర్పఁ గోరినారు
మీ రమాయకు, లివియన్ని యేరికతనఁ
గల్గెనో సుంత యోజింపఁగా భవద్ఘ
నత్వము నుతింతు మింక విజ్ఞాసులార!

సీ. అక్కటా! కవులకు నపయశంబబ్బెఁగా! యనెడి మీహృదయంబు నరసినాము
అది యాసనప్రసంగాధీనమనెడి మీ యాశయం బాసాంత మరసినాము
ఆపరిశంసను దెచ్చు సమలాత్ములెవ్వరో యామూలముగ మున్నె యరసినాము
ఈసఖ్యమొనఁగూర్చు యిందుమూలమున వారనఘాత్ములగుపూనిక నరసినాము

గీ. ఆపులించినఁ బ్రేవుల నరయఁగలరు
కవులు రవియెఱుఁగనిచోట్లు గాంచఁగలరు
కొప్పరపు సోదరులె యెఱుఁగుదురు సకల
మక్కటా! యాసనం బెంత చిక్కు దెచ్చె!

సీ. “ఒడ లెఱుంగని సివమున్నదే” యెందేని మాశక్తి నెఱుఁగమే మాన్యులార!
ఈఁతకు మించు లోఁ తెందేనిఁ గలదె? కా నిండయ్య యొకసారి నిండుసభను
వైదికత్వమున కేవం జేటి కెట్లో మీసాలు దీయుంపుఁడీ సరసులార!
విద్వద్వినోదముల్ వినుటగ్రామమున కేయపయశమ్మునుగూర్ప వరయుఁడనఘ

తే. గీ. లార! సత్యవాదులును, యథార్థవాదు
లిప్పరమ్మునఁ బుట్టు టెంతేనిఁ దప్పు
గాని, విద్యలలో సేరు ఘనులొ, యెఱుఁగు
పూనికలు తప్పుగావయ్య పూజ్యులార!

సీ. “కాశికృష్ణబుధుండు కరమందు లిఖియించి సన్నఁ జేసిన” దెంత సత్యమయ్య!
“అభిమానమున మమ్ము నర్చించిరేకాని శుద్ధమూర్ఖులె”యంట సూనృతంబె?
“రామకృష్ణులఁబట్టి రహిఁదిట్టినా”రన్న [illegible]ఁత యెంతటి సత్యవంతమయ్య!
“నలుబది మందికే సలిపి రివ్వా” రని వెక్కిరించుట యేటి ఫక్కియయ్య!

తే. గీ. తమ రెఱుంగని దింక లేశమును లేదు
ఆసనమె తెచ్చిపెట్టె నీ యనృతములను
నిజముదెల్పి యశమ్ము చే నెగడరయ్య!
వలదు జంపింక గుంటూరు వాసులార!

సీ. "కృష్ణలో" వ్రాత నిష్ఠేని మీరొకసారి పరికింపుడీ హితవాసులార!
"దేశమాత" యొనర్చు దివ్యోపదేశమ్ము లరయుఁడీ యొకసారి యార్యులార!
"ఆంధ్రకేసరి" లోని యంశమ్ము లొకపరి చూడుఁడీ యిష్టేని శుద్ధులార!
తక్కు పత్రికల యథార్థంపు వ్రాఁత లింకేనిఁ జూడుఁడి మహాజ్ఞానులార!

గీ. సభను జరిగినయట్టి వాస్తవ మదెట్టి?
దెట్లు వ్రాయుచునున్నారో, యెఱిఁగి శాంతి
చేయుఁ; డీ వ్రాఁత పోరికిఁ జెడ్డ యశము
గూర్చు నిజ మెట్లొ పైకి రానేర్చునేని.

సీ. వేనవేల్ సత్యవిజ్ఞాను లుండియుఁ జెడ్డకీర్తిఁ గొనునె గుంటూరుపురము?
సభ నున్న మీవంటి సరసులకన్న నాకాశంపు సూర్యుఁడా కర్మసాక్షి?
పంచభూతముల మా పాండిత్య తత్త్వంబుఁ జెప్పఁగా నప్పగించెదరె పౌరు?
లెవ్వరో యొకరిద్దఱే హేతువై పురమ్మున కప్రతిష్ఠ రాఁబోలునయ్య?

గీ. 'రజకువాక్యమ్ములను వినురాము' లౌట
యుచితమయ్య! మీవంటి యోగ్యులకు సకల
మెఱిఁగినందుకు ఫలమేమి? యిట్టిపట్టు
నం దుదాసీనులగు టెంత యర్హమయ్య?

సీ. "ఆసనం బొప్పలే" దని కోపగింతురా? యది గోరుటే పెద్ద యనుచితంబు
"అనుచితం బనుట కేయాధార"మందురా! కొ ప్రంపుకవిదాఁచికొను టే సుందు
"అనుచితంబగుకోర్కె ఘను లెట్లు కోరువా"రందురా! అది ప్రమాదాతిశయము
"మతి ప్రాజ్ఞులకును బ్రమాదమా"యందురా! ♦ వారికే యంచు నిర్ధారణంబు

గీ. చేసి వ్రాసిరి వ్యాఖ్యాతృశేఖరులు, ప్ర
మాదములు విశ్వసింపమి మాకుఁ దప్పె?
అంతమాత్రిన గంతుల కనుమతింత్రె?
సోదరులు చెప్పుఁడయ్య! యో నూరులార!

సీ. ఉచితమో యనుచితంబో చేయుపండితుం డరయఁగావలె భవిష్యత్ప్రశంస
అని * భర్తృహరి చెప్పనైనఁ జూడక యేరి ప్రేరణమ్మున నొదుర్వారులగుచుఁ

♦ శ్లో॥ ప్రమాదోధీమతామ" పీత్యత్ర, అపిశబ్దఏవకారార్థక ఇత్యభియుక్తాః.
* శ్లో॥ ఉచితమనుచితంవా కుర్వతా కార్యజాలం, పరిణతిరవధార్యా యత్నతః పండితేన. (భర్తృహరి చూ.)

గాల్ దప్పివ్వి యెన్ని యోగాఅులు ప్రకటించి తలకుఁదగని ప్రయత్నములొనర్చి
« పండితసభ" యన్న పైఁ గొంత శాంతించి పండ్లబింక మొకింత ప్రాఁతయందుఁ

గీ. జూపి, ప్రాజ్ఞుల సమ్మతి పాపకార్య
మనుచు మము వెక్కిరించిన యట్టివారి
సఖ్య మది మాకు లేకున్నఁ జచ్చిపోము,
పృథగ నెపవెట్టకుండు సుప్రథితులార!

సీ. 'ఓంశాంతి' యనెడు మీ యోగ్యత నేనోళ్ళ శ్లాఘింపవలెఁజూండుసరసులార!
ఈయూహ మీకప్పుడే పుట్టెనేని మీసములమీఁదికి వారు చనరుసుఁడు
అంతకొక్కింతపైనైనఁ బుట్టిన వారు "కుచమర్దనములు" పేర్కొనరుసుండు
సకలమ్ము జరుగుపై శాంతిఁ జెప్పుటకన్న నన్యాయ ముంకునయ్యా! మహాత్మ

తే. గీ. లార! విద్వత్తులోఁదప్పు నన్యవిషయ
మందుఁ గొప్పింపువారి సంఖ్యంబు మాకు
సమ్మతము; దానిలోఁగూడ సమ్మతింతు
మేని భారతి మమ్మింక నీసడించు.

సీ. చొరవమై నెదిరించి సొఱకాయకోఁతలు కోసినారు కటార్లు దూసినారు
'అవధానమందు మిమ్మతిశయించెద' మంచు వ్రాసినారు సవాల్లు చేసినారు
మీఁది మీఁదికివచ్చి మీసాలపైఁ జేయివేసినారు చెడుగుడుల్ గూసినారు
మసిపూసి యెట్టులో మారేడుకాయఁగాఁ జేసినా ర్మ్మెడఁ బాసినారు

తే. గీ. పెనఁగి మా మీసమింతేనిఁ బీకకుండ
నెదిరియవధానమున మమ్ముఁగదుమకుండ
నేటి సఖ్యంబు మాకు? మీ కేటిభరము?
సభను సమకూర్పుఁడయ్య! యశస్వులార!

సీ. బందరేమయ్యెనో? "ప్రెస్సు" లేమయ్యెనో, పుస్తకాలేమయిపోయెనొక్కొ?
అచ్చేమి యయ్యెనో, ఆస్తి యేమయ్యెనో, చర్మకం బేమి కావలసెనొక్కొ?
'న్యూ' లేమియయ్యెనో, బాలురేమయిరొకో, యుద్యోగమేమూలనుండెనొక్కొ?
ఇల్లేమి యయ్యెనో! యితరమేమయ్యెనో, మిత్రవర్గంబు లేమి యయిరొక్కొ?

తే. గీ. వచ్చినదె రాక యయ్యె, నీపాటికేము
సెలవు గైకొనుచున్నాము, స్నేహభావ
ముంచి పంపింపుఁడయ్య! యేముండె!
'వడ్ల గింజలోబియ్యపుగింజ' గేస్తులార!

సీ. శ్రావణమాసానఁ జనుదెంచితిమి భాద్రపదమాశ్వయుజము నిప్పట్టణమునఁ
బూర్తిగాఁ గడచె నిప్పుడు కార్తికము వచ్చె నిప్పటికేని మాకింటి కేగు
నిచ్చ పుట్టుట లేద, యిదియెల్ల నీసీమవారియాదృతియు నుదారమైన
మీ మైత్రియును మాదు*మీసాలమహిమయుఁ గొప్పింపువారి మిక్కుటపుఁ బేర్మి.

మద్రాసులో బి. యే. (B. A. Honours) చదువుచున్న శ్రీవారణాసి శ్రీనివాసరావుగారు తత్కాలమునం దంపిన 200 పద్యములనుండి కొన్ని

* మ. తలమీఱన్ దలపోసి యీసుగొని గద్వాలాత్మకూర్పార్థివేంద్రులసంస్థానములందుఁ బండితులు నిన్నున్ దీయయత్నింపను, జ్వలవాగ్వాహిని గొట్టివేసితివి ప్రాంచత్పాండితీ వైఖరిన్, బళిరా! మీసమ! నీకు నీవసరి త్రిప్పన్ జెల్లురా నిన్నుఁ గన్. సీ. ఏన్గుల నెక్కించి పృథ్వీపతులు గొల్వ నిక్కింపఁ జేసితి నీవకావె, వాదింపఁగా వచ్చువారి వాదంబుల నీఱుగావించితి నీవకావె, వర్షాశనస్థితిఁ బడయగాదగు రాచనెమ్మి నుద్రేకింతు నీవకావె, మాన్యంబు లిప్పించు మార్గంబుచూపించి నేస్తంబుఁ జాటుదు నీవకావె, గీ. మీసమా! గాఢ గౌరవావాసమైతి, వెంతఁజేసితి మున్ ముం దిఁ కెంతఁజేయఁ, జాలవెప్పుడుఁ గడుఁ బెంచఁజాలియుందు, త్రిప్పఁద్రిప్పంగ నినుఁజెప్పి చెప్పవలయు. క. కాసర కూసర నడి సం, తోషిల్లఁగ నాసు కయితతో సాగెడి నీ, వీసపు కైసరులేసరి, మీసమ! నినుఁ దీయఁ గలుగు మేధాగతికిన్. సీ. అలబృహద్రథు శక్తి దరియనప్పుడ నీళ్లుద్రమింగిన వివ్వచ్చు మీసమెంత? దుర్యోధనుని గూల్పఁ దోడుగా కృష్ణుఁడు మిణ్కిన వలలాంకు మీసమెంత? వాలినివధియింప వంచనావృత్తిపై 'మెప్మె'యనిన రాము మీసమెంత? ఇంద్రజిత్తునికీలు నెఱిఁగిత్రించుచు దూడనేసిన సౌమిత్రి మీసమెంత? గీ॥ నీవ మీసంబ వీమహీ వీవ 'కుంతి తంబ్రా నాఁగలపల్కు నెత్తతినెఱుంగ, నెప్పు డసమానవిక్రమంబే వహించి జయము గొంటివి జగతిమీసంపు ఱేఁడ. చ॥ అలఘుకవిత్వకీర్తిఁ గొననందఱకున్ దరి మానె? మించునె, త్తుల గమకింప నందఱకుఁ దోఁచునె? తోఁచిన జీలుగెత్తుగా నెలయదె? మేకుమాటమఱపించదె పెంచదె గీరతంబు; నీ, వలుగకు సంస్కృతాంధ్రకవితైక మహత్త్వమ," చాలు మీసమా! మ॥ సుమనిర్యన్మకరందగంధకవితాశుద్ధాంతభృంగీరవో, పమభక్తప్రతిపత్తితో వెలయుచున్ బాండిత్యగంధానిలంబమలంబై తెమలంగ లోకజనసమ్మాన్యక్రియం బొల్తువో కమనీయప్రతిభావిలాసమ! నమస్కారం బిదే మీసమా! (13)...

తే. గీ. యనుచుండఁడీ! లేకయున్న మేమొకటనింత
కాలముండుటెట్టిపుట్టినఁ గల్గుటెట్లు?
తర్కిన ప్రసంగములు చె దైవకల్పి
తమ్ము, లాజ్ఞయొసంగుఁడీ ధన్యులార!

సీ. శ్రీదర్లమా? కాము, బీదలమా? కాము, ధనికులమా? కాము ధన్యులార!
అర్థులమా? కాము, స్వార్థులమా? కాము, ప్రభువులమా? కాము, పణ్డితులార!
దీనులమా? కాము, మానులమా? కాము, హీనులమా? కాము, మాన్యులార!
క్రుద్ధులమా? కాము, బద్ధులమా? కాము, వృద్ధులమా? కాము, వేత్తలార!

గీ. కవుల, మిప్పటి 'రూల్సు'కుఁ గట్టఁబడము,
ఘనులు * పండితరాయాదికవులు చూపు
త్రోవఁ బట్టిపోదుము, దేవుడైన
లక్ష్యపెట్టము † మాకు వల్లభులు లేరు.

సీ. తిరుపతివేంకటేశ్వరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాసనపుఁజర్చ
అల్లకొప్పరపు సోదరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాసనపుఁజర్చ
విద్వత్కవీంద్ర ~~[illegible]~~ మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాసనపుఁ జర్చ
కేవల కవుల యాకించనత్వము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాసనపుఁ జర్చ

తే. గీ. మేటి యాసన చర్చకు, మీకు, సత్య
వాదులకు, మాకును "యథార్థవాదుల" కును
మఱియు మామీసములకుఁ, గొప్పరపు సోద
రులకు దీర్ఘాయువిడి నల్వ ప్రోచుఁగాక!

సీ. కాళిదాసునిమార్గ గరిమంబు నెఱిఁగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార!
భవభూతి యను మహాకవిమార్గ మెఱిఁగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార!
పండితరాయలదండిత నెఱుంగువారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార!
ఆంధ్రకవీంద్రనిరాఘాటత నెఱుంగువారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార!

తే. గీ. పల్కనే పల్కఁ జెప్పట్లఁ బండితుండు.
పల్కినా, నిల్పునే గాని భయముగొనఁడు

---

* శ్లో॥ మనస్వీ మ్రియతే వాఽపి స్వోత్కర్షం నైవ ముంచతి।
అపి నిర్వాణ మాయాతి నాఽనలో యాతి శీతతామ్.

‡ నిరంకుశాః కవయః

ఇదియె విద్వత్కవీంద్రుల కింపునింపు
మార్గమని మీ రెఱుంగరే మహితులార!

సీ. మాకపకీర్తి సంపాదింపఁగా నెంచి దేశమాతను దూఱు వెచ్చినారు
మా కపప్రతిష్ఠ సంపాదింపనెంచి కృష్ణను నప్రతిష్ఠచే నడిపినారు
మాకు దుష్కీర్తి సంపాదింప నెంచి కేసరిని దుష్కీర్తి పాల్పఱచినారు
మాకు దుర్యశము సంపాదింప నెంచి యాంధ్రపుఁ బత్రికను నదితార్చినారు

గీ. ఎందఱో 'యథార్థవాదు' లిం కెంద ఱేని
సత్యవాదు లిప్పురమున జననమంది
నారు, శివరామశాస్త్రి యీనాఁటికి శివ
రాముఁ డయ్యె; మాకేల కొపప్రింపుఁజెలిమి?

సీ. సఖ్యపఱచి మమ్ము సాగనంపుటకు మీ చేయు యత్నము గడు శ్రేష్ఠమయ్య!
సాగనంపకమున్నె చనువారమేకాని చుట్టుపట్టుల నుండు నూరివరులు
సభలు చేయుటఁ జేసి చనకిందు నిల్చితి మంతియేకాని సభాంతరమున
కింకను సోదరు లేతెంతు రని కాదు; గాయత్రి సాక్షి నిక్క మ్మెఱుఁగుఁడు

తే. వారి సేమంబు గోరినవారు గాన
సంశయించుచు నున్నారు; సకల మెఱిఁగి
నట్టి మాకడ డాఁచ నేలయ్య! వారి
వదలి చిరకాలమయ్యె సహృదయులార.

సీ. వ్రాసి యుండంటిరే? వారితోఁ బోరాట మానికొంటి మటంచుమాన్యులార!
వ్రాఁత వ్రాసిన యంతనే తప్పిపోవునే! కాల్ద్రివ్వువారి బింకంపుఁగంపు
కాల్ద్రివ్వ జెట్టిదో గనుఁగొన్నపైఁ గాని నిదురఁబట్టదు మాకు నిక్కమయ్య!
యీయూరఁ గాకున్న నేయూరనైన మీసమ్ముఁ బీకుట చూచి సఖ్య మంతఁ

గీ. జేసి విడుతుము; మామీఁద నీసు గొనకుఁ
డనఘులార! దెబ్బను దినినట్టి పులికి
నోరు పెటులబ్బు మీరెన్ని యోర్పు మంత్ర
ములను బఠియింతురేనియు నలఘులార!

సీ. పుట్టుపట్టునఁ జిట్టుబట్టు లచ్చోత్రించి పట్టణంబునఁ బంచిపెట్టునాఁడు
"కాంపిటీషు" నటం చెకాయెకీ నరుదెంచు ప్రజల కోరిక భంగపఱచునాఁడు

అక్షరతత్త్వ మావం తెఱుంగక మీఁస లొగిఁ బట్టి యుయ్యేల లూఁగునాఁడు
ఎఱుఁగని వ్రాఁత లేవేనియోఁగిలుక్కుచుఁ ‘గుచమర్దనములు’ పేర్కొనెడునాఁడు

గీ. మీర లేమైతిరొక్కొ! యిమ్మెయిని జేయి
కాలుమీఁద నాకులకు యత్నా లివేల?
“యద్భవతి తద్భవత్యేవ” యనెడిమాట
లెఱిఁగి వర్తింపుఁడయ్య! యింకేటి సంధి?

సీ. సత్యవాదియెవరో‘జంటిల్మన్’పదవాచ్యుఁ డేయంటయా సూరినెఱుఁగుఁడయ్య!
అతని జ్యేష్ఠభ్రాత యగు “యథార్థవాది” కూడ నట్టిఁడె యంట చూడరయ్య!
ఈ యవతారమ్ము లెత్తువారల రసనాంచలమ్ములకు భర్మాంచితములు
భూషణమ్ములు దెచ్చి పొల్పుగా నర్పించి వాసిమై నూరేగఁ జేసి పిదప

గీ. సోదరులకును మాకును వాదుతీర్పఁ
బూనుఁడయ్య! తరతమత్వములను బట్టి
‘మార్కు’ లొసంగుఁడయ్య! మీ మతివిశేష
మెల్ల విద్వాంసులును మెచ్చ నెసఁగుఁడయ్య!

సీ. “కుక్కతోఁకను బట్టి గోదావరీఁదువా” తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు కారు
“వేడినీళ్లనె యిండ్లు నెలిఁగింపఁ బూనువా” తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు కారు
“గానమ్ముచేఁ జింతకాయలు రాల్చువా” తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు కారు
“కంజాప్త ధూళిచేఁ గప్ప నెంచెడివారు” తిరుపతివేంకటేశ్వరులు కారు

గీ. పైకి రాకున్న నెవ్వరి పైకిఁగూడఁ
జనరు తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు; వారి
భారతీతత్త్వమును జూచి వారివీరి
తారతమ్య మెఱుంగుట తగదె మీకు?

సీ. పిలువని పేరంటముల నొసర్పరు; గౌరవార్హుల నవమానమంద నీరు;
ధూర్తుల సైఁపరు; ధూర్జటియైనను దగవుమాలినచోటఁ దగవుపెట్టి
తీరుదు; రూరక యేరిని గదలింప; రెవరేనిఁ గదపిన “నితఁడు తగఁడు
మనతోడఁ బోర” నం చనుకోకయవ్వాని నెదిరించి తమకున్న కదనశక్తి

గీ. అంతయో యింతయో యర్హులైన పండి
తులు పొనర్చెడిసభలోన నిలిపికొనఁగఁ

బూనుదురు; పక్షపాతుల పూనికలను
వినరు; తా మెఱింగినయట్టివిషయమె యిది.

సీ. 'సత్యవాది' పదంబు చండాలమయ్యె నద్దానియాపదదీర్పఁదలఁపుఁడయ్య
ఆ దురాపదయె 'యథార్థవాది' పదంబు గనియెఁ దద్దుఃఖంబు గడపరయ్య
శాస్త్రీయమైనట్టి సరసాంధ్ర కవిత ధిక్కృతయయ్యె గెలుపోడు లెఱుఁగుఁడయ్య
పదియాఱుకళల యవ్వానితో రిక్కల నెనఁజేయుపూనికల్ గొనకుఁడయ్య

గీ. కీర్తికాములరై కవిత్వార్తిఁ బాపి
పక్షపాతులవ్రాఁతల వలనఁ గలుగు
దేశఘోషంబు నడిపి యుదీర్ణగరిమ
వఱలఁజెలువారుఁడయ్య! ధీవరులు మెచ్చ.

సీ. లేదు శాస్త్రజ్ఞత, లేదు కావ్యజ్ఞత, సంస్కృతజ్ఞానలేశమును లేదు,
శబ్దమంజరిఁ గూడఁ జదువంగలేదయ్యె; నదియట్టులుంచుఁ డింకాంధ్రమందు
లేదు వ్యాకరణంబు, లేదు పాండిత్యంబు, లేదు సారజ్ఞత, లేదు శిష్యు
లకు భారతాదుల నొకపద్యమేని పాఠముఁ జెప్పు శక్తి నిక్కముగ నేఁడు

గీ. కట్టియయ్యలుఁ మమ్మాంధ్రమందు నెట్టి
మీసములుపీఁకుటకు నెట్లుమీసములు మ
హాత్మ్య లొప్పుదురో? తెలియంగవలయు
సభను సమకూర్పుఁడయ్య! యశస్విలార!

సీ. తాఁ జెప్పినట్టి పద్యమునకే నర్థమ్ము చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
తా నుచ్చరించు పదములకే నర్థంబు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁ జుండు
కవనంబనఁగ నేమొ కవు లున్న సభలోనఁ జక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
పద్యమ్ములటులుంచి గద్యమేయనుకొండు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు

గీ. ఆంధ్రమంతయు వల్వ దచ్చాంధ్రమైనఁ
జక్కఁగ నుపన్యసించినఁ జాలుఁజుండు;
మేముపదలెద మూరకే మీసముల మ
టంచు మీసముఁ దలపెట్టు టర్హమగునె?

సీ. మచ్ఛిష్యుల నటుంచి తచ్ఛిష్యులకుఁ గూడ శుశ్రూష జేసి నేర్చుకొనఁదగిన
పాటిపాండితి లేనివారు మామీఁదికి వచ్చి కాఱులు వ్రాసి హెచ్చుతగ్గ

తెలుఁగక మీసాల నెత్తి పీఁకెద మన్న మాట కేమర్థంబు మాన్యులార!
శాఖాభిమానపిశాచంబు వైదుష్య మీ నేర్చునయ్యా యహీనులార!

గీ. తగినమందులు పక్షవాతమ్మునకు ల
భించుఁ బక్షపాతమునకు లభింపఁ బోవు;
"కొఱవిఁ బెట్టి నెత్తిని గోఁకికొనియు" నిప్పు
డేటి రాజీలు మావారి కెఱుఁగఁ జెప్పఁడి!

సీ. ఆంధ్రమ్మునందేని యష్టావధానంపు నామ మెత్తఁగ వీరి కేమిహక్కు?
శతవధాన మ్మనుశబ్దంబు నెత్తంగ వీరి దే యూరయ్య వేత్తలార?
నేత్రావధానమ్ము నిగమజ్ఞులదికదా! దాని పేర్వార లెత్తఁ దగునయ్య?
నిజమైన శక్తియుండినఁ "బండితులుగల్గు సభ" యన్నయంత నే జాఱు టేటి

గీ. కయ్య? వారుమమ్మెదిరించు టాశుకవిత
యంద యుక్త మామాత్రమేమైన మేము
విశ్వసింపకయున్నను విశ్వమెల్ల
సమ్మతించుట కొంతేని సంభవించు.

సీ. "ఆశుకవిత్వమ్ము నందేని మీ రేల విశ్వసింప" రటంచు వేయుప్రశ్న
కుత్తరమ్మాలింపుఁ, డూరకే యెట్లెట్లొ "బడబడ" వాఁగునప్పట్టునందు
నేరేనిఁ జాలదు; రేమానవులొ దాని మెచ్చిన నామెచ్చు మెచ్చు గాదు;
పండితులగువారు "పకపక" నవ్వుదు రవ్వారు నవ్విన యాశుకవిత

గీ. అందు వేరొక్కనామంబు; నట్టిదాని
కెప్పుఁడీకొను "నిహిహిహీ! యిహిహి, యిహిహి
యిహిహి" యని పండితులు నవ్వు నిట్టి పూని
గొనరు విద్వత్కవులు గనుంగొనుఁడు మఱియు.

సీ. కట్టుఁబాటులు గల్గు గానంబె గానమో? కట్టువీడినదియే గానమొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గుకాంతయే కాంతయో? కట్టుదప్పినదియే కాంతయొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గు కాయమే కాయమో? కట్టువాసినదియే కాయమొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గుకవనమే కవనమో? కట్టూడ్చికొన్నదే కవనమొక్కొ?

గీ. మీమనమెఱుంగదే? మేరమీఱి మంచి
చెడ్డ లరయక యెన్నియో చెట్ట లఱచు

వారినేరంబు సైఁచుట పాడిగాదు
కూక లిడుఁడయ్య! సత్కీర్తి గోరుఁడయ్య!

సీ. సంస్కృత గ్రంథవాసనయె లేకున్నచోఁ దెలుఁగుగాదది పెద్దతెగులు గాని
ఆంధ్రరహస్యవైయాత్యమే లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది యొక్కయెలుఁగు గాని
శబ్దశాస్త్రప్రవేశము సుంత లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మేనినలుఁగు గాని
నాటకాలంకారనైపుణుల్ లేనిచోఁ దెలుఁగుగాదది చెడ్డపలుగు గాని

గీ. ఈరహస్యంబు నెఱుఁగనివారె మీరు?
తెల్గులో నేని వీర లెదిర్చి యేమి
సేతు రనుకొంటిరో? సుంత చెప్పుఁడయ్య!
సంధిసంగతికేమి యోసరసులార!

సీ. ఏపండితుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ దులఁదూఁచి తనకీర్తి నిలిపికొనునో?
ఏకవీంద్రుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ము సరిఁజేసి సద్యశశ్శాలి యగునో?
ఏజమీందార్వచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నెనఁజేసి తా వన్నెకెక్కఁగలఁడో?
ఏదైవతము వచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁబుజుడించి దీప్తినిల్పుకొనఁగలఁడో?

గీ. చూచియేతీరుదుము; మీఁదఁ జూడవచ్చు
సంధిసంగతు; లెల్లని సభయొనర్పఁ
గడఁగుఁడయ్య! వేరొక గతిగాంచఁబోకుఁ,
డయ్య! వేత్తల రప్పింపుఁడయ్య! యొయ్య.

సీ. చెప్పింపుఁడయ్య! దేశికునొక్కరునిబిల్చి చదువుసందెలు మన శర్మకింకఁ
జేయింపుఁడయ్య! యీపాఠ్యమందునసె శుశ్రూష కావ్యజ్ఞు నిచ్చోట నిల్పి
మాన్పింపుఁడయ్య! "డమాడమాడమడమల్" "ప్రాజ్ఞులీపోకలొప్ప" రని చెప్పి
బోధింపుఁడయ్య "యీబుడబుడక్కలకాశుకవితా ప్రశస్తిదక్క" దనినొక్కి

గీ. మీకు యశమబ్బు, రికి మేలుగల్గు,
మమ్మెదిర్చినపనికి లాభమ్ము వెంట
నే కనంబడు, మాకెంతయేని మోద
మబ్బు; సంధియు నామీఁద ననుఘటించు.

సీ. వైదికలౌకికవైషమ్య మెవ్వారు తెచ్చిపెట్టిరో? సుంత తెలియుఁడయ్య!
ఆత్మగౌరవమునకై పాటుపడువారె దీనిఁబెట్టుదురు సందేహ మేల?

తగుగౌరవంబు విద్వత్తకుండును గాని యన్యమ్మునకు నుండ దనుట ధ్రువము
గానఁ "దదన్య లీకక్షకుఁ గారకు" లని యెవ్వరేనియు ననకమాన

గీ. యకట! విప్రులు దేవాంగులట్లు, పశ్వ
తోహరులయట్లు వెఱివెఱ్ఱిత్రోవఁబోవఁ
గావలెనె? దీని మానుపఁగడఁగుఁడయ్య!
సంధి గోరుమీ కియ్యది చనుఁగదయ్య!

సీ. ఆంధ్రభారతకర్త యైన తిక్కన సోమయాజిజన్మస్థానమైన కతన
శ్రీనాథకవిరాజశేఖరు నేలినకొండవీటికిఁ బ్రక్క నుండు కతనఁ
బ్రకృతంపుఁ గవుల సంభావించు గద్వాలరాజ్యంపుఁ ద్రోవలోఁ గ్రాలుకతన
వెనుక కాలమునందు వినుతింపఁదగు పెద్ద విద్వత్కవులు దీన వెలయుకతన

గీ. నింతకవితాదరంబు మీ కిచ్చెః మెచ్చ
వలదె గుంటూరిపురిని? విద్వత్కవీంద్ర
జనని, కేవలకవితిరస్కారిణి, దీని
మహిమ మెంతేని శ్లాఘ్యంబు మాన్యులార!

సీ. నిందింపనేమయ్యె? నిజమైనసత్కీర్తి గలిగించు "సత్యవాదులు" గలారు
గర్హింపనేమయ్యె? గణుతి నర్పించుయోగ్యు లగుయథార్థ వాదులు గలారు
కార్యాలకేమి? సత్కవికదంబముల పేర్వెలయింపఁగల నియోగులు గలారు
అభిమానమున కేమి? యాత్మీయుకతన శత్రులఁ గూడ మన్చు మాన్యులు గలారు

గీ. ఏరిచే మెచ్చు గొనదు గుంటూరిపురము?
సరసతకుఁ దావు, బలువెన్నె సిరులప్రోవు;
మీకు, మీప్రోలికిని మేరమీఱుసిరుల
నిచ్చు భగవంతుఁ; డింక మమ్మేగనిందు.

సీ. ప్రేమించితిమి మున్నె పెద్దఱికము నిల్పుకొన్నచో వారి కేకొఱఁత రాదు
వారినేమముఁ గోరువారె "యాదవ కులమునకు ముసలము" నాఁసనపుఁజర్చ
కల్పించి; రదిపూర్వకవిసమ్మతము గామి మాకు నంగీకృతి లేక పోయె;
వీని నామీఁద వైదికనియోగపుఁగక్షగాఁ బొల్చి రెవ్వరో ఘనులు వారి

గీ. వెఱుఁగుఁడయ్య! 'యనవసరమిట్టికక్ష
లింపుగాఁబో' వనుచు మందలింపుఁడయ్య !

యేరువైదికులు? నియోగులెవ్వ? రొక్క-
విప్రులే గారటయ్య! యోవేత్తలార!

సీ. ఘనుఁడు వయోవృద్ధ ఖండపాండిత్యభూషణుఁడు సీతారామశాస్త్రికన్న
నుభయభాషాకవితోపాయశాలి శిష్టా హనూమత్కవి శాస్త్రికన్నఁ
గృతి యభినవ సరస్వతి నేత పట్టాభిశబ్దపూర్వక రామశాస్త్రికన్న
మాలుకుట్లకులుఁడు నిస్తులుఁ డాశుకవి గుణశాలి వెంకటకృష్ణశాస్త్రికన్న

గీ. మఱియునుంగల శాస్త్రవిన్మణులకన్న
మొలచినవె కొమ్ము లితరుల మోములందు?
నవసరము లేని యాసనం బడుగనేల?
చర్చ పెంచఁగనేల? యశస్వులార!

సీ. వేదవేదాంగాదివేత్త చేపలి వెంకటప్ప శాస్త్రుల కెన యన్యుఁ డగునె?
రామడుగుకులుండు ధీమన్మణియు రామకృష్ణశాస్త్రులఁ బోల నెవని వశము?
కంఠపాఠము నాటకములెల్ల శ్రీ నోరి హనుమచ్ఛుధుని కెవ్వఁ డగును దీటు?
అతిశాంతమూర్తి సాహితిపట్టు శ్రీపార్వతీశశాస్త్రికి సాటి యెందుఁ గలఁడు?

గీ. మఱియు నెందఱు లేరు ధీమంతులందు?
వీరిలో నేరు కొప్రింపువారు చెప్పుఁడ?
వారికే యాసనంబును గోరనేల?
చర్చ పెంచఁగనేల? యశస్వులార!

సీ. కవి హూణభాషావగాహి వంకిపురవంశజుఁడు శ్రీకృష్ణమాచార్యకన్న
బలిజెపల్లి కులసంభవుఁడు కవిత్వవిస్ఫూర్తి లక్ష్మీకాంత సుకవికన్న
సకలకళానైపుణికిఁ దావు మేటి మల్లాది వెంకట సోమయాజికన్న
నాలువేల నియోగి యనఘు జూపూడివంశజ హనూమచ్ఛర్మశాస్త్రికన్న

తే. గీ. మఱియునుంగల సత్కవిమణులకన్న,
లౌకికాగ్ర్యులకన్నను లాఁతివారి
కాసనము గోరనేలయ్య? యనుచితముగఁ
జర్చ పెంచఁగ నేలయ్య? సరసులార!

సీ. కొంకె భద్రాద్రిశాస్త్రులవారి శిష్యుండు తచ్చెబ్రోలి గలక్షేత్ర దనరు సుకృతి
"అవధాన మేఁ గూడ నాచరించితి"నని స్వయముగాఁ జెప్పికోఁజాలు ధట్టు...

ఏకశైలినే కాక ప్రకటితంబుగఁ బలుశైలులఁ గవనమ్ము సలుపుజాణ
ఎపుడు రచించినట్లే కనుపట్టఁజే పలుకృతుల్ ప్రకటింపఁగల యుపాయ

గీ. శాలి, బ్రాహ్మణప్రభువు, నాచారపరుఁడు,
ప్రథిత మంత్రిప్రగడ వంశభవుఁడు శ్రీభు
జంగరాయలకేల యాసనము నడుగ?
రౌరులు వీరికి మిన్నలే? యోగ్యులార!

మ. పటుజంఝూనిలఘోరణీరణరణత్ప్రాగ్భారనవ్యాటవీ
ఘటనాధూపితభస్మసాత్కృతకురుట్కాండంబుతో వహ్నికిన్
ఘటియింపం దలపెట్టినారు కద! సఖ్యం బార్యచూడామణుల్!

మ. స్వకృతాగఃప్రకరప్రచారనిహతాపారప్రబోధప్రజా
నికరాత్మైకశరణ్యసర్వధరణీనిర్ణేతృతాభాగ్యభా
రకృతాహంకృతితో, సుబోధనునితో భ్రాజిష్ణునిన్ ధర్మపు
త్రకునిన్ గల్పఁదలంచినారె? యిది ధర్మ్యం బెట్టు లోహో! హితుల్.

సీ. "గర్వం" బనెడి మిష గల్పించి దుఃఖంబు దీర్పఁగో నుంకించు ధీరుఁడొకఁడు
"పండిత లక్షణ" ప్రస్తావ మిషచేతఁ బడదిట్టునట్టి సర్వజ్ఞుఁడొకఁడు
"వంటబాపని కుత్సవం" బంచుఁ గల్పించి రసఁ బేరుగను యశోరాముఁడొకఁడు
"రామేశ్వరీయ" మన్నామంపు పొత్తాన బూతు లేకరు వెట్టు పుణ్యుఁడొకఁడు

తే. గీ. మఱియు నెందఱో శాఖాభిమానులిట్లు
బయలుదేఱిరి, యింకను బయలుదేఱఁ
గలరు, కీర్తి చేకూర్పఁ గలరు సంధి
కొప్పరపువారి కేటికిఁ జెప్పుఁడయ్య!

సీ. "ఈలకూరకుఁ బోయి యిల్లటం బున్నట్టు" లయ్యె మా నర్తనం బార్యులార!
ఆల పాశుపతమహాస్త్రాగ్నిహోత్రజ్వాల లాఁగిపోయెను దీన ననఘులార!
కాఁకరపర్తి "శృంగంపు భంగపు" వ్రాఁత లడఁచుపూనిక దీన నడుగుఁబట్టెఁ
జర్ల నారాయణశాస్త్రి "బార్హస్పత్య" మరయు వేడుక దీన సంతరించె

గీ. గిరతము సాకెక్కుం గోరు గిరతుల కు
తూహలమ్మున కించుక దొడరె విఘ్న

మిక్కుటమ్మున, నిఁక నింటికేఁగ నాజ్ఞ
యొసఁగుఁడయ్య! గుంటూరుపురీ యోగ్యులార!

సీ. కొత్తపంపువారు మాకుఁ గనిష్ఠులవ్వారి కరయఁగా జ్యేష్ఠుల మగుదు మేము
కొత్తపంపువారు మాకు సుశిష్యులవ్వారి కరయఁగా నొజ్జల మగుదు మేము
తత్కవిత్వంబు "సదరు మరాటా రైలు" "మదరాసు రై" లయ్య మాదు కైత
మిత్రుల నవ్వారు మెప్పింతు రేము శత్రులఁగూడ మెప్పింపఁగల మొకింత

గీ. వయసుకా? పెద్దలము మేము, వారు పిన్న;
లింతియే భేద; మింతకు నింత కలహ
మెందులకు? స్నేహితుల మైతి, మింక మీరు
శంకడక్కుఁడు సెలవు నొసఁగుఁడు మాకు.

క. ఉరుకీర్తి నరసరాట్పుర, వరవాసుఁడు పంగనామవంశ్యుఁడు సుగుణో
ద్ధరుఁడు నరసింగరావ, ప్పురమునకున్ మమ్మును స్వయముగఁ దాఁ బిలిచెన్.

తే. గీ. అతఁడు శాఖాభిమానుల కహితమైన
పనికిఁ బూనిన కతన నప్పట్టణంపు
శాఖలోని గుణాఢ్యులు సాగకుండఁ
జేయవలె నని యత్నంబు చేసి రంబ!

ఉ. * ఆపురికేము రేపు చనునట్టికుతూహల మూనియుండ నే
పాపియొకాని యయ్యనఘుపజ్జకుఁబోయి "వృథాప్రయత్న మే
లా పొనరింతు? విప్పురికి నల్లకవుల్ చనుదేరు భీతి లో
దాపర మయ్యె వారి" కని తా నొగి బొంకి కలంచె నాతనిన్.

---

* (నర్సరావుపేట శతావధానపీఠికనుండి.)

నాప్రియమైన ఆర్. హనుమయ్య గారికి— శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవీంద్రుల నిక్కడకు దయచేసి వారి కవితానైపుణ్యమును జూప నిక్కడకు రమ్మని యావాహనజేసియుండుట మీకు తెలిసినవిషయమే కదా; ... వారు రే పిక్కడకు వత్తురని నిరీక్షిస్తూయున్నాము. అవధానము రేపు 1 గంట లగాయితు ఆరంభమగునని నోటీసులలో ప్రచురించినాము. ఇక్కడ శతావధానమే లేద నియూ యిది యంతయూ నబద్ధమనియూ, పి. నరసింగరావు సదరుకవులను మోసగించు

చ. కలఁడు ప్రసిద్ధవంశ్యుఁ డరికాండము సైతము మెచ్చఁదగ్గ ధీ
బలమున కిక్కయౌ "పయిడిపాటి" నివాసి, యశస్వి, త్యాగి, వి
ద్యలకు నిధానమంబ! కవితావనితాహృదయంగముండు పే
ర్వెలసిన "రామరా" వనెడి జెల్లముకొండకులీనుఁ డున్నతిన్.

చ. అతనికి మాయెడన్ మఱియు నాయనయందున మాకు విన్కిపై
నతితరమైన ప్రేమ యలరారెడి నప్పురిలో వధానమున్
గుతుకముపై నొనర్చి కనుఁగొంద మటంచుఁ దలంచుచుంటి మ
ట్టితఱిని బెట్టె నొక్కఁడు కడిందిగఁ గయ్యము దయ్యమంబలెన్.

చ. కలహము పెట్టుమానిసియు గప్పకు మాఱెడివాఁడు గాఁడు పై
నెలమిని వాని నూఁత గొని యెన్నియొ ముగ్గులు పెట్టు చెట్టు నీ
డలమురిసంప్రజీవనపుఁ దక్కరు లాతనిపాటి వారె? య
య్యలఘుఁడు రామరా వొకఁడె యాఢ్యుఁడు సర్వవిధాల నంబికా!

క. అతఁ డింట నుండియే పం, డితులం బిలిపించి విద్య నేర్చెన్ శాస్త్ర
స్మృతిముఖ్యసంస్కృతకళా, గతి నసదృశుఁ డంతెకాదు కవితాన్వితుఁడున్.

తే. గీ. నరసరాట్పురి శతధానంబు మొదట
జరిగె నందు నొకానొకజనుఁడు రామ

దలచినట్లున్ను ఎవరో వారితో చెప్పియున్నట్లు, వినుట మిక్కిలి విచారకరముగా నున్నది.... అవధానమిచ్చట జరుగుట యిష్టములేనివారలు పన్నిన కుట్ర మాటలై యుండునని మేము తలంచెదము ... రేపు వుదయం 9 గంటల రైలుమీద వారు యిక్కడికి దయచేయవలయును ఈ వుత్తరం తెచ్చినవారు ప్రత్యేకించి వారినిక్కడకు తీసికొనివచ్చేనిమిత్తం పంపబడిరి. రేపు వారు ఇచ్చటికి రాని యెడల మాకవమానకరముగా నుండును....తప్పక రాగోరెదము.

నరసారావుపేట
30-9-31

ఇట్లు విధేయులు
ఆర్. కృష్ణమూర్తి.
పి నరసింగరావు.

(ఇంగ్లీషు వుత్తరమునకు సరియైన తెనుఁగు.)

— — —

రావు నడిగి సమస్య నైరంబుకతనఁ
దెచ్చి మాకిచ్చె నదిమాకు నచ్చదయ్యె.

క. అందుఁగల "పశ్య" శబ్దము, సందేహాస్పదమె కాక సరసతరముగా
దెందమునకుఁ దగులదు త, త్సందర్భము కతన 'మస్తకసుఁ దా' ననుడున్.

గీ. పృచ్ఛకుఁడు మూర్ఖుగాన నద్దేమియనక
పైడిపా డేగి మఱునాఁడు వచ్చి వచ్చు
నప్పుడా రామరాట్కవి నటకుఁ దెచ్చెఁ
"దప్పెటులో తెల్పుఁ" డనెడివాదమ్ము కొఱకు.

క. గతదినమే కౌముదిఁ జూ, చితి మే మద్దానికొఱకు శ్రీకరుఁ డలవి
క్షితుఁడటఁ 'బశ్య' యని యుదా, హృతిఁ జూపెఙ్ సూత్రమందిఁ కేమనవచ్చున్?

తే. గీ. పాప! మలరామగా వల్లబలము యీని
వాదమున కేసు దెంచి యవ్వాసరమున
సలుపు నష్టావధానంపు సమయమందు
మరల నడుగంగఁ జేసె నమ్మొఱకు చేత.

ఉ. అంత కొకింత పూర్వమె ‡ సమస్యను బూర్తి యొనర్చి మేము ని
శ్చింతగ నుండియుఙ్ "మునుపు చెప్పితిమాఁగద! 'తప్పు' టంచు సి
ద్ధాంతము సేయఁగా వలయు నానడి యట్లొనరింపమేని దు
ర్దాంతులు వైర లిక్కతనఁ దాండవ మాడుదు" రంచు నెంచుచున్. 210

క. అది యెట్లు తప్పగునో? త, త్పదుపాయము చూడకయె నెసన్ సాహసమున్
మది నూని మున్నుబలెఁ "దప్పది" యని పల్కితిమి మే మనాతంకముగన్.

ఆ. వె. "ఎట్లు తప్పసెప్పుఁడీ" యని యడివిన
యంబుమెఱయ మమ్ము నడిగె మొఱకు
'ఇప్పుడు గాదు పిదప నీపని తీరిచి
చెప్పువార' మనుడుఁ జెయ్వు లుడిగె. 212

ఉ. కౌముదిఁ జూచియుండియు నఖండుఁడు రామకవీంద్రుఁ డస్మదు
ద్దామత కోహటించి మది ధైర్యము చాలక మిన్నకుండె నం

---

‡ శ్లో॥ యః పశ్యతి జగ త్సర్వం యోనపశ్యతి సర్వతః, తావుభౌపరమా
త్మానంపశ్యానపశ్యో పశ్యతః। (విస్తరమునకు 'పశ్యాంపుశ్యాం' చూ॰)

ఖా! ముగిసెన్ వధానము క్రమమ్ముగ నంతట రాత్రి యయ్యె నా
యామహితుల్ గృహమ్ములకు నమ్మొయి నేగిరి సంతసమ్మునన్. 213

ఉ. ఏమను నింటికేగితిమి, యేగడునంతకె * యుత్తరం బొకం
డేమనుజుండొ తెచ్చె; నట నెందును రామకవీంద్రువ్రాలు లే;
దా మెయిఁ జూచి "రామకవి కంతగ ధైర్యము లేదు లే" దటం
చేము మదిన్ దలంచి † ప్రతి యింపక పంపితి మల్ల జాబుకున్. 214

* బ్రహ్మ   తిరుపతి వెంకట శాస్త్రుల వారికి.

బ్ర॥.   .రావు వ్రాయునది యేమనగా ? నిన్నటి దినము శతావధానములో బ్రహ్మశ్రీ   .య్య, అను నొక పృచ్ఛకుడు అడిగిన "పశ్యాపశ్యానపశ్యతః" అను సమస్య తప్పని మీరు అనేక పర్యాయములు వక్కాణించి యున్నారు. ఈరోజున ఉదయము కూడా "తప్పులేదని చెప్పిన పండితు డెవ" డని పండిత దూషణతో ఉల్లంఘన జేసియున్నారు. ఈరోజున అష్టావధాన సమయమున తిరిగి ఆ పృచ్ఛకుడే ఆ విషయమును అడుగగా సభానంతరమున మీరు చెప్పిన విషయమును సమర్థించుకొందుమని చెప్పియున్నారు. గనుక మీరు చెప్పిన ప్రకారం తప్పును చూపించుటకు సామర్థ్యము కలిగిన యడల పండిత సభ చేయించుటకు సిద్ధముగా నున్నాము. అందుల కీయకొననిచో వ్రాతపూర్వకముగా సమస్యలో తప్పులేదని యొప్పుకొనుచు "సమస్య తప్పు అని చెప్పుటయే తప్పు" అని మీరు తెలియపరచవలయునని కోరుచున్నాము. పండితదూషణ నివృత్తికొరకై యేది విధియో ఆ ప్రకారము జరుపవలయునని కోరెదము. సాహసముగా సభలో పండితదూషణ చేసినందుకై ఇట్లు వ్రాయవలసివచ్చినది. వెంటనే జవాబీయ గోరెదము. కాలయాపన ఉభయత్ర కష్టము.

2-10-11,
Narasaraopeta.

Yours Sincerely,
(ఇంగ్లీషు చేవ్రాలు.)

† శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

మహారాజశ్రీ.........రావుగారికి

అయ్యా

తమ యుత్తర మందినది. అందు ప్రస్తుత విషయములు కొన్ని వ్రాసినారు. మేము పండిత దూషణము చేయలేదు. ఆ సమయమున మా యుచ్చరించినమా

క. మఱునాఁ *డుదయ మ్మొకటియు, మరల నిశీథమున నొకటి మఱి యట్లే గొం
టరు లెవ్వరో చేవ్రాలిడి, పురపురఁ బంపియు జవాబుఁ బొందరు మాచే.

టలు విద్యా విషయములు గాని పండిత దూషకములు కావు. అవి యటులుండ నిండు. ఇది పండిత విషయము గాని తను విషయము కాదు. కావున నా విషయమై తమకు జవాబు వ్రాయుట మాకనవసరము. ప్రతివాదులగు పండితులచే వ్రాయించినచో దానికి సమాధాన మీఁబడును.

3-10-1911
నరసారావుపేట దివాకర్ల తిరుపతిశా

* మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్ల గార్లకు.

.........రావు వ్రాయునది యేమనగా ? మిమ్మును కోరిన యంశమును మాత్రము తప్పించుకొనుచు మీలో తిరుపతిశాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన జవాబును చూచి చాలా సంతసించినాము. "మీరు ప్రచురము చేయుకీర్తిని విశేషములు గల పండితులు కా" రనే ఉద్దేశముతో "మీరు తెలియపరచుకొన్న సంగతులను సమర్థించుకోగలరా" యని మిమ్మును పండిత సభకు రమ్మని కోరగా అట్టి సందర్భమున సభకు వచ్చుటకు పూనుకొనదగిన పండిత లక్షణమునకు విరుద్ధముగ "సభను నిర్మాణము చేయుటకు పూనుకొనినవారు పండితులైతే జవాబు నిత్తు" మని పండిత లక్షణము గలిగినట్లు కనుపడని యూహను పెట్టుకొని "వ్రాసినవారి విషయము కా" దని పండిత లక్షణమునకు వెలియగు జవాబు నిచ్చినారు. ఆ విషయమును తమ కే పరదేవత తెల్పినదో తెలియదు. సమయము మీరుతరి ఈ ప్రకారము తప్పించుకొనుచు ఛందోలక్షణ అనభిజ్ఞులగు స్కూలు పిల్లలు మొదలగువారికి మాత్రము శతావధానము చెప్పుచూ పరదూషణ చేయుచుండుట మాత్రము పండితలక్షణమా ? అట్టివారే పండితులని మీ యభిప్రాయమా ? వారితో ప్రసంగములు గలుగజేసుకొనుటయే పండిత లక్షణమా ? ఇట్టి సందర్భములలో మీరు పండితులనుట కెటుల దగుదురో తెలియకున్నది. "పండిత సభ చేయబూనుకొంటి" మని యొకరు వ్రాయగా యిట్లు తప్పించుకొనుటవలననే "మీరు పండితులు కా" రని మాత్రము స్పష్ట మగుచున్నది. మా పాండిత్య విషయమును మీ రిటుల నిరాకరించిన మాత్రమున మాకు గల్గి

తే. గీ. ♦ రామరావు పత్రికలోన వ్రాలు చేసి,
పంపుచో నుత్తరం బీయ వలయుననియు

లోప మేమియు లేదు అందువలన మీకు యేవిధమైన ఔన్నత్యమును కలుగ నేరదు. ఇంతటనైనను విజయదశమినాడు మాచే వ్రాయబడిన ప్రకారము స్వవచనపోషణసమర్థత్వము గలిగిన పండితసభకు వచ్చెదరని తలచెదము.

నరసారావుపేట,
3-10-11

(తెలుఁగుతో చేవ్రాలు.)

నరసారాయనిపేట,
3-10-11.

♦ మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్లు గార్లకు.

అయ్యలారా!

"పశ్యాపశ్యావపశ్యతః" యను సమస్య విషయములో రెండు దినముల యందును "సమస్యలో తప్పు గలదు గాన పూర్తిచేయ వీలులే" దని మీరు వృథముగాఁ జెప్పియున్నారు. పండితులు సాధువని చెప్పినారని తెలియపరచుకున్నను పండితుల నగౌరవ సూచకముగా నింద సల్పినారు. సామర్థ్యముగలయెడల స్వవచనపోషకము చేయుఁడీ యని బ్రహ్మశ్రీ........రాయలవారు మీకు వ్రాసిన, సదుత్తరము లివ్వబూనరైతిరని తెలియవచ్చినది. పై సమస్య తప్పుగా నున్నదని మీరు పండితలక్షణముగ సిద్ధాంత పఱచినయెడల నూటపదియారు రూపాయలు మీకు తప్పకుండ నిచ్చుటకును సాధువని సిద్ధాంత పఱచిన నట్టి మొత్తమే మీరు మాకు నిచ్చునట్లుగను మీరు పడంబడిక చేయు నెడల నందులకు మేమంగీకరింతుము. పై ప్రకారము బూనెదరా, మీ తరఫున జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిగారు వచ్చి మాటాడగా నీ సంగతులతో కలసి మాటాడి జవాబు నిత్తుమని చెప్పి కాలవిలంబము చేసినందున నీ కాగితము వ్రాయ వలసివచ్చినది వెంటనే జవాబు వ్రాయకోరినాము.

ఇట్లు
......శర్మశాస్త్రి.
......శర్మశాస్త్రి.

ట్టి "శశ్చోటి" గాండ్రతో వాదమేల
యనియు భావించి ప్రతి పంప మంబ! యేము.

చ॥ ఉదయము మావ్రియాణ మపు "మూగునవేగఁగఁ జేతు" మంచు సొం
పొదవఁగ యత్నముఞ్ జలుపుచుండు నెడన్ "రయి" లేగువేళ కి
య్యది తుటమట్ట వేగపలె నక్కడ నింకొకచో సదస్సు మా
కొదవు కతాన" నంచు నలయుత్సవ మాఁగితి మంబ! యే మెఁగెన్.

శా. "ఊరేగిం పొనరించి తెచ్చితిమి మీ"మ్మోహహో" యన స్నేఁడు నిం
పారన్ బంపెద మట్లె" యంచు నరసింహారావు లోనైన యా
ధీరుల్ పల్కఁ దొడంగి రట్లో యలసద్ధీమంతులన్ మాన్పి కా
ర్యారంభంబునఁ జేసి యేగితిమి మే మానాఁడు గుంటూరికిన్.

చ. పతితుఁడు * "సత్యవాది" తరువాత నెటో లిఖియించె వాని కే
గతి పరమందుఁ గల్గెడినొ! కట్టిఁడి సర్వ మెఱింగియున్న సూ
నృతము నడంచి యాత్మను జయించి వృథా వదరు ల్లిఖించు నా
చతురుని సాహసమ్మునకు సల్పవలె న్నతు లెన్నియేనియున్.

శా. అంబా! యిట్టి యసత్యవాదులకు నీ వాపంతయే నల్గ"కా
లంబింపం జన దీరసత్య"మని వాలాయం బెదేరీతి జ్ఞ
ప్తిం బుట్టింపుము, నీదు కోపమున కీ'దేవయ్య' లేపాటి? కో
పం బూనన్ బని లేద, పిచ్చుకలపై బ్రహ్మాస్త్రముల్ నింతురే?

ఆ. వె. రైలు కదలు వేళ రయమున నొకఁడొక్క
‡ యుత్తరమ్ము తెచ్చి యొసఁగెదానఁ

---

* షరా:— ఈ 'సత్యవాది' తప్పడువ్రాఁతను గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము 58 పుటలోఁ దుట్టతుదను జదివి, దాని సత్యాసత్యములను గూర్చి మ॥ రా॥ రా॥ పంగనామాల నరసింహారావుపంతులుగారికిఁ గాని వేరొక సంపన్నగృహస్థునకుఁ గాని యోగ్యుఁడని మీకుఁ దోచిన యొకరికిఁగాని వ్రాసి తెలిసికొనఁ గోరెదము.

‡ ఓం పరదేవతాపతయే నమః.

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరులగార్లకు.

బ్రహ్మశ్రీ .... రాయశర్మ వ్రాయునది.

అయ్యలారా! సెకండు జూబిలీ రీడింగురూం వారు నిర్మాణముచేసి

'బళ్ళ' గోలలేదు పదపడి గుంటూరి
కరిగి దాని కిడితి మంబ! * జాబు.

గీ. అంతతోఁ జల్లఁబాఱె నయ్యయ్యబులుపు
పిదప 'బాపట్ల' వారల పిలుపుకతన
నటకు నేగి యప్పురవాసు లలరి యొసఁగు
సత్కృతులుఁగొని గుంటూరు చని ముదమున.

వటుల శ్రీ పంగనామల నరసింగరావు పంతులుగారు తమ నాహ్వానము చేయు టచే తామిచ్చటికి విజయంచేయగా రీడింగురూం వారిలో నేనుకూడా మెంబరు వాటచే రీడింగురూం సంబంధము నాకు బోధపడకుండి మీరు శతావధానము చేయుబూనితిరి నా కాహ్వానము లేనందున నేను రా సందర్భము గలుగదయ్యె అందుచే తమరు శతావధానులనుచు వచ్చినపుడు మీసామర్థ్యముచూచి సంతసింప కుండుట న్యాయము గాదని తోచి మీరు యథావిధిని శతావధానము పృచ్ఛక ప్రశ్నానుసారముగా సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములో చేయగలశక్తి మీకు కలిగినచో ఈ ఆశ్వయుజ శు 15 స్థిరవారమునకు సరియగు 7-10-1911 తేదీన నేను శతావధానమును మీచే చేయించబూనితి గనుక యాప్రకారమున జరుగ బడుటకు మీయభీష్టమును వెంటనే తెలుపగోరినాను. ఆప్రకారము మీరు జరిపి నచో నూటపదియారురూపాయలు బహుమతి నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నాను.

నర్సరావుపేట (ఇంగ్లీషుచేవ్రాలు)
4-10-1911

4-10-11 తేదీని 3 గంటలు.

* శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

మహారాజశ్రీ.... గుంటూరు, క్రొత్తపేట
రాయశర్మగారికి బ్ర॥ శ్రీ॥ శిష్టా హనుమచా గారిలోగిలి.

ఆర్యా!

తమ 4-10-11 తేదీగల యుత్తరమందినది. ఇంతకుమున్ను ఇరువదిరైదు సంవత్సరములనుండి సంప్రదాయసిద్ధముగాఁ బండిత సమ్మతముగా శతావధా నాష్టావధానాదికములు సల్పుచున్న మమ్ము 'యథావిధిని శతావధానము పృచ్ఛక ప్రశ్నానుసారముగ యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్రభాషాద్వయములో చేయ

గలశక్తి మీకు గలిగినచో' అని వ్రాయుటచే మమ్ముఁ బరీక్షించుతలంపుతో మీరీకార్యమునకుఁ బూనితిరని స్పష్టపడినది. కానిందు మీయభిమతార్థము తీర్తముకాని మీవంటి మహావిద్వాంసుల దగ్గఱ 'యథావిధిని పృచ్ఛక ప్రశ్నానుసారముగా యథార్థము సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములో శతావధాన మొనర్చిన కష్టమునకుఁ దామేర్పఱచిన వెలమాత్రము బొత్తిగాఁ జాలదు. కావున మాకుఁ జెఱియొక 1116 రు రూపికలేని యధమపక్షమీఁగల శక్తిగల్గియున్నచో నీసారి విస్పష్టముగాఁ దెలిపితిరేని మీయభిమతార్థము నెఱవేర్పుట కేవిఘ్నమైన యభ్యంతరమును నుండదు. సాధ్యమైనంతత్వరలోఁ బ్రత్యుత్తరమంపుదురుగాక-

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి }
చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి } శతావధానులు.

☞ షరా:— చదువరులారా!

ఉదాహరించిన యుత్తరములలోని "(1) బ్రహ్మశ్రీ......శాస్త్రులవారికి, (2) మహారాజశ్రీ...... వెంకటేశ్వర్లగార్లకు, ఇత్యాదిసందర్భములంబట్టియేమి బ్ర॥......రావు" అని స్వయముగా వ్రాసికొను నూత్నాంశసందర్భముంబట్టి యేమి, మఱికొన్ని పల్లదములంబట్టియేమి, 'బ్రహ్మశ్రీ' వ్రాయుచు నమస్కారశూన్యముగా లేఖ వ్రాయు సందర్భముంబట్టియేమి, 'హంశము' లోనగు ప్రయోగశుద్ధింబట్టియేమి, యొకటి రెండుత్తరములను వ్రాసినమానిసి తెల్వితేటలను దెలిసికొనుఁడు ఇతనిపిమ్మట, నిరువురు శర్మశాస్త్రులవ్రాలు గల యుత్తరములలోని రెండవమానిసి ధరించిన, 'శర్మశాస్త్రి' బిరుదము, 'పండితునకుఁగాని మేముత్తరమీయ' మనుటచేఁ గల్పించినది. అతనిని మొదటియుత్తరమున 'బ్రహ్మశ్రీ అని మొదలిడి... అయ్యా, అను నొకపృచ్ఛకుఁడు' అనియే యీకలహప్రవర్తకుఁడగు "రావు" లిఖించెను. గాని సమయానుకూలముగా నీ 'శర్మశాస్త్రి' భూమిక వతఁడు వహింపవలసినవాఁడయ్యెను. ఎట్టిమూర్ఖునకేని యీగుట్టు సుగమమే యగుటచే గుట్టుమట్టుతెలుఁగనివారమయ్యు మేమిది గుఱుతింపగలిగితిమి, కావుననే యీ'శశ్చోటులకు' మేము జవాబొసంగమైతిమి, అపిమ్మట నిది తోవగాదని 'అవధానార్థమాహ్వానించువారువలె నిఁక నొకయుత్తరమంపిరి, అందలి "పరదేవతాపతి" శబ్దమును, మా 'పరదేవతా' శబ్దమును, విచారించినచో మఱికొంతవారితెల్వి బయలువెడలఁగలదు. అది యటులుండె, పాపము? ఏగ్రంధము

గీ. అచట మఱికొన్ని నాళ్లుండి యనఘులైన
వారలొనరించు విందుల వలనఁ దనిసి
సెలవు పూర్తి చెందుటయును నాసీమ విడిచి
యెవరి యిండ్లకు వారేగి రెసక మెసఁగ.

గీ. ఉండుతఱిఁ గొప్పరపువారి నోమఁదలఁచు
భంగపడిన బందుగులు *దర్బారటంచుఁ
బత్రిక నొకండు మొదలిడి పాడు నడులు
గిలుకఁ దొడఁగిరి తమ తెల్వి చులుకవడఁగ.

మత్తకోకిల. మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదీశ్వరీ!
మంగళం నినుఁ గొల్చుమాకును మమ్ముఁ దిట్టెడి వాండ్రకున్
దొంగవ్రాఁతలు వ్రాయువాండ్ర కుతూహలమ్మునకున్ సదా
మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదంబికా!

మత్త. "పోచిరా" జొకరుండు బూతులబుంగ సారెకు విప్పెడున్
"పేచిరా" జొకరుండు పేర్లుడుఁ బెట్టి బైటికిఁ బెట్టెడున్

నంయుఁగాని 'పశ్య, శబ్దము సాధువుకాదని వ్రాయఁబడియుండ దను దృఢనిశ్చయము రామారావుగారి కుండుటచే వారీశశ్లోకటులను, ప్రేరేపియుండురనునది మేము వ్రాయకుండఁగనే ప్రపంచము తెలిసికొనఁగలదు గాన విస్తరింపఁబనిలేదు. సమస్య పంపినవారుగాన రామరావుగారు స్వయముగా మమ్మడుగ వచ్చును. చెప్పఁగలిగినచోఁ దగుసమాధానమును, లేనిచో క్షమాపణమును మేము చెప్పను వచ్చునుగాని 'చల్లకువచ్చి ముంతదాఁచిన' సామెతగా శ్రీరామరావుగారు, ఎందులకును గొఱగానిమానిసులకు "శర్మశాస్త్రి" బిరుదములను దగిల్చియుఁ దగుల్చకయు, అవమానకరములగు నుత్తరములను వ్రాయించుటనుగూర్చి విజ్ఞులే విచారించుకొందురుగాక. మాయుద్దేశమును బట్టి వారిట్లు ప్రవర్తింపఁదగువారు కాకున్నను నట్లుప్రవర్తించుట భావ్యపజయసూచకమనియు నందులకే దైవమట్లు ప్రేరేపియుండుననియుఁ బొడకట్టెడిని. ఇందునుగూర్చి, కొన్ని పుటలలో ముందు "బందరు" అను శీర్షికగలచోఁ జదువఁదగు.

* ఈదర్బారునుగూర్చి పూర్వరంగమునఁ గొండొక చూపఁబడియె, ఇది యినుక పాఁతఱవంటిది. దీని ప్రలాపనలు చూచి తీరవలయును.

"చీచిరా" జోకరుండు చెన్నఁటిచీకుఁ గైతము గోఁకెడున్
కాచి కొప్పరపువారి నెట్టులో గట్టు నెక్కఁగఁ జేయఁగన్.

మత్త. "త్రోసిరాజులు" కొంద ఱొక్కెడఁ దూలనాడుచు నుండఁగా
"వేసి రాజులు" కొంద ఱొక్కెడ నెక్కిరిం పలరింపఁగా
"తీసి రాజులు" కొంద ఱొక్కెడఁ దిట్లు బిట్టుగఁ దిట్టఁగా
వాసికై చదరంగ మాపయి వైరులాడి రథీయులై.

మత్త "పోతురాజులు" విఱ్ఱవీఁగుచుఁ, "బోకిరీ" నుడు లాడఁగన్
"బూతురాజులు" పేఁగదప్పుచు బూతు లేకరువెట్టఁగన్
"ఓతురాజులు" "మేవుమే" యని హుంకరింపులు నింపఁగన్
గోతు * రక్కట? కోఁత లెన్నియొ కొప్పరపుంగవు లాసయిన్.

మత్త. బండ లొక్కెడఁ బందలొక్కెడ బారు బూరులు నూఱఁగన్
మొండివాఁగ్రిఁ తలవాచు సారెకు మోఁగ్రిఁత లేమియొ మోఁగ్రిఁగఁగన్
పిండిలేకయె రొట్టెఁగాల్చుచు బింకముల్ తెగబొంకుచున్
దండుబఱ్ఱిని గొప్పరంబు వృథా ప్రగల్భము లాడెడిన్.

(* ఫిబ్రేవరి 10 వ తేది 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

4-9-1911 తేదీన, మాకును దిరుపతి వేంకటేశ్వరులకును వైషమ్యములు వలవని యుద్దేశించి తదనుగుణమయిన పత్రికనంపి అందు సంతకములుచేసిన ప్రజ్ఞానిధులకు వినయపూర్వకముగా నమస్కారములొనర్చి చేసిన విన్నపము......
సీ....గీ చేసిన ప్రతిజ్ఞఁ దప్పము చెప్పమితర, మాప్పుఁడీ సంశయంబొనఁగూర్పుఁడి సభఁ, బంపుఁడీవార్త దిశలకు నింపునింపుఁ, డో సరసులార! గుంటూర్నివాసులార!
గీ. పత్రికలఁ దెల్పికొనినట్టి ప్రతినలెల్ల, వీఁక నిగ్గించుకొందు మీలోకమందె
యింతకే మూఁడులోకాల కేగనేల?, వేగ సభఁ గూర్పుఁడో జగద్విదితులార!

ఇట్లు
కొప్పరపు సోదరకవులు, శతావధానులు

☞ ఈసాఱి కోఁతలు వీరు సంధిపత్రమందుకొనిన 5 మాసములకుఁ బిమ్మటివని యెఱుఁగుఁడు. సారమరయుఁడు, తి॥ వెం॥

బలుగువ్రాతలు మమ్ముఁగూరిచి బండ్లఁబోలుచు దానిచే
గెలుపు కొప్పరపువారికి గమకించి రాఘ్రలు కొల్లగన్

మత్త. మంగళం బగు నాఘఘోషసమాఖ్యకుఱ్ఱరపుచ్ఛమున్
గంగ నీఁదఁగ నూఁతగాఁగొను కాకవిద్విజపాళికిన్
మంగళంబు నిజం బెఱింగియు మాయశమ్మును మార్పఁగా
బెంగలుల్ పొనరించు న్యాయవివేకపుం జెడుగోలకున్.

సీ. ఎండగండినిబట్టియెండుగండి యటంచు వ్రాయఁజొచ్చిరిపృథావాగ్వ్యయముగ
తమపాతిపోక లోకమెఱుంగుటరయెఱింగియునుమమ్ముఁబాఱిరంచనఁదొడఁగిరి
మృదువుగా నేదేని మేము వ్రాయఁగ దుందుడుకు మీఱితందనాలకుఁ గడంగి
"రవధానమును జేయకవధాను లెటులైతి" రనసెక్కసక్కెమ్ములాడఁదొడఁగి

గీ. ఏకట! లోకమ్ము గ్రుడ్డిదియంచు నెంచి
మించి చెలరేఁగి మమ్ము దూషించఁ దొడఁగి
రేమిచెప్పఁగ వచ్చు? నికామరోష
దూషితములు కొప్పరపువారిభాషితములు.

క. ఇది యిటులుండెను వాదా, స్పదమగు నల "పశ్య" యనెడిశబ్దమ్మునకై
వదరులు వదరుచుఁ బ్రకటిం, పఁ దొడఁగి రొక కొంతమంది పత్రికలంతన్.

క. 'శాశిక' యను పేరెఱుఁగని, ధీశూన్యులుగూడ దాని దెగఁదిట్టుచు శా
ఖాశార్యపాగ్రార్యా, వేశమ్మునఁ దఱుచుఁ దాండవించిరి జననీ!

గీ. రామరావు వ్రాసెడిదన్న వ్రాయరాద
యుత్తరం బని మిన్నకయుంటి మేము
ఎట్లువ్రాయ నే మగునొక్కొ యీవివాద
మనుచు నాతఁడు పత్రిక నంపఁడయ్యె.

గీ. అపుడుపాయమ్ము దోఁచక యతని పేరు
గూడఁజేర్చి శిష్యుఁడు వ్రాయుకొండె * వ్రాఁత

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

* బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకు.

అయ్యా!

మీరు నరసారావుపేటలో యీ సంవత్సరము అక్టోబరు 1, 2 తారీఖుల

చూచి యాయన ప్రేరణఁ దోఁచి పుచ్చ
రాక యాతని బుల్పుదీర్పఁగఁ దలంచి.

తే. గీ కాశికావృత్తిలో నున్న గ్రంథమల్ల
రామరావున కెఱుఁగంగ రానిదనుచు
నతఁడు వ్రాయించు వ్రాతల కతన నెఱిఁగి
దానిచే మా నుడిని నిల్పఁదలఁచి మఱియు.

క. * కలహామునకుఁ బూర్వ మ్మొక, యలఘుఁడు తచ్ఛిష్యుఁ డెలమినం పెనుదోష
మ్ములగని యగు రామకవీ, ట్తిలకుని కావ్యమ్ము దాని దెఱచితి మంతక్.

శతావధానమను పేరుచే 40 మందికి సభఁ జేయునపుడొక పృచ్ఛకుఁడు "పశ్యా పశ్యానపశ్యతః" అను సమస్యనిచ్చి పూరింపుఁడనఁగా నాసమస్య తప్పని చెప్పి పృచ్ఛకుఁ "డిది పండితు లొప్పికొనినదియే తప్పుగా" దని పల్కఁగా 'ఏ పండితుఁడు పండితుఁడైన నిట్టితప్పు సమస్య నేలనొప్పుకొను' నని పండితదూషణ చేసితిరికదా అందుపైఁ గొందఱు పండితు లీ సమస్య తప్పు గాదని, మేము సమర్థింపఁగలమనియు, మీరు తప్పని సమర్థింపగలరేని సభకు రావలసినదనియు మీరు తప్పని ధ్రువపఱచినయెడల మేము నూటపదారు లిచ్చెదమనియూ, ధ్రువపఱచలేనియెడల మాకు మీరు నూటపదాఱు లిచ్చివోవలయు నని యుత్తరము వ్రాసి పంపఁగా బ్రత్యుత్తర మీయక నరసారావుపేటనుండి గుంటూరునకు వెళ్లితిరి. ఇంతవఱకుఁ దగిన ప్రత్యుత్తర మిచ్చినవారు కారు. కావున నిప్పటికైన స్వవచనపోషణ సామర్థ్యమున్న యెడల పట్టి యుక్తులు పన్ని కాలము వ్యర్థపుచ్చక తప్పని నిశ్చయపరచుట కొప్పుకొని తెలియపరచిన తత్క్షణమే పండిత సభఁ జేయించుటకును, ఆ సమస్య తప్పు కాదని సమర్థించుటకునుఁ గృతనిశ్చయుఁడనై యున్నాడను. (యింగుల కతి శీఘ్రింబునఁ బ్రత్యుత్తరం బొసంగనిచో మీ రోడినట్లే తలంపబడుదురు)

బ్రహ్మశ్రీ జెల్లంకొండ రామారాయ కవీంద్రుల శిష్యుఁడను
1-11-11. ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రి.

☞ కుండలిరమగు వాక్యము పేర్షకుని స్వహస్త లిఖితము, తక్కినవి అచ్చు

* మహారాజశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి శతావధానిగారికి యిచ్చేది
రవానా, బందరు, భైరవపప్పు, 27-6-11 బందావపల్లి.
నమస్కారములు.

త్మ క్షేమం యీమధ్య తెలియలేదు. గీరతము యెప్పుడు బయలు వెడలునది

మత్త. ప్రాజ్ఞుఁడయ్యును రామరాట్కవి భావియోగవశమ్మునన్
విజ్ఞు లెల్లరు నవ్వ కైతను వెళ్లఁ బెట్టెను దానిలో
నజ్ఞు లత్తఱిఁ జేయునల్లరి కాతఁ డేఘాతముగావుటన్
దజ్ఞుఁడంచు నెఱింగి యుండియుఁ దప్పు లేదటె మంచికా!

మత్త. * తప్పు లయ్యవి బ్రహ్మకేనియు దాఁటరానివి యాటచేఁ
'బప్పులోనడు' గన్న సామెతఁ బట్టిపోఁదలఁపులా
చొప్పు చొప్పడెఁ దక్కువారలు శుద్ధశుంఠలు సారెకున్
బిప్పికైతము చేరి జెడ్డలు వేయఁజొచ్చిరి మాపయిన్.

మత్త. 'రామరా వెటులేని బైకిఁక రాఁగలేఁ' డని కోపప్రపం
గోముకై సరులంతటన్ దమ గుంపు గూడిరి మెల్లఁగన్
సాము సేయఁ దొడంగి రెందు నసత్యమే యొకవిద్దగన్
వామమార్గముఁ బట్టి సారెకు వాగ్వ్యయ మ్మొనరించుచున్.

తెలియలేదు. ప్రస్తుతం మాగుసుపుగాట జిల్లకొండ రామారావుచేసిన కృష్ణలీలా తరంగిణీని మీవద్దకంపినాను దానిని తాముచిత్తగించి గుణదోషములను నెల్లడింతురుగాక. నాశరీరము కొంచము నెమ్మదిగానున్నది. యింకా పదిరోజులకు నాయుచేసిన రుక్మిణీపరిణయ చెంపూప్రబంధమును పంపఁగలను. శ్రద్ధగా పరిశీలింతురుగాక. (మక్కికిమక్కి నకలు)

జూపూడి హనుమచ్ఛాస్త్రి.

(* శ్రీరామారావుగారి కృష్ణలీలాతరంగిణి నుండి)

(1) శ్లో॥ ...సి నందతనయః కరపంకజేన పస్పర్శ శి + మ్...,
(2) శ్లో॥ మయి మాత్రజాయ సదనా ద్బహిర్గతే"
(3) శ్లో॥ నవనీతచోర రప శి + మాహరామి... మమ శి + చుంబనమిదం..."
(4) శ్లో॥ సుభగే త్వదీయ మయి శోభనంభ + ం మమ దర్శయ..."
(5) శ్లో॥ అధిరహ్యాపైమలయనంలయానమ, త్తనయాశ్రుతౌసహితవాన్ని జంపదం
(6) శ్లో॥ మమబాలికాధ + బిలేతవాత్మజోనిధధేకరాంబురుహామధ్యమాంగుళిం
(7) శ్లో॥ ...ఆత్మమాతృవివృతాననాన్తరే సమమాతిప్రియత్"
(8) శ్లో॥ ...ఇతి బాలికాంగ మఖిలం విశాల త్మనః పరిస్తవాన్...

☞ దిఙ్మాత్ర ముదాహరించితిమి. ఇట్టి వెన్నో కలవని యెఱుఁగు

మత్త. రామరాయని కైతలోని దురర్థపుఁ బిరసప్రయో
గామయ మ్మది త్రిప్పరానిది యాట మిన్నకయుండి వి
ద్యామహేంద్రులు 'పశ్య' శబ్దముపైని సారెకుఁ గొంద ఱే
మేమొ వ్రాసిరిగాని నీదయ నేమె కొంటిమి గెల్పులన్.

నది. ఇందునుగూర్చిన విచారణమునకు 'శలభాలభనము' చూడఁదగు. 'ప్రమాదో ధీమతామపీత్యత్ర అపిశబ్ద ఏవకారార్థకః, అతో న రామరాయ స్యైతావతా కించిదపి న్యూనతా సతు సర్వథా సమర్థ ఇతి శివమ్,

గెల్పులు.

☞ పరా:— 'పశ్య' అను శబ్దము తప్పనియు, ఉపసర్గపూర్వక 'పశ్య' శబ్దము సాధువనియు, కాశికావృత్తిమతము, రెండును సాధువు లని కౌముదీమతము, మొదటిది ప్రాచీనమతము, రెండవది నవీనమతము, మొదటిదే మంచిదని మేము, రెండవదియే మంచిదని మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బరాయ శాస్త్రులవారు లోనగు కొందఱు పండితులు, ఇందునుగూర్చి పత్రికావాద మొక సంవత్సరమున్నరవఱకు జరిగినది, కాని యీ క్షణమువఱకు నా వాదమే నిల్చియున్నది. ఇందుఁ గౌముదీమతానుసారముగా వాదించినవారు (1) మంత్రివాది సూర్యనారాయణశాస్త్రులవారు, (2) తాతా సుబ్బరాయ శాస్త్రులవారు, (3) పురుఘిళ్ల రామశాస్త్రులవారు, ఇందు, తుట్టతుదవారు బెల్లంకొండ రామారావుగారి గురువులు, వీరు కడు శీఘ్రముగా నోడిపోయిరని చెప్పవలసివచ్చినందులకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. మొదటివారు తమ శిష్యుపేరితోఁ బత్రికలు ప్రకటించినవారు. వీరు శ్రీరాయఁడు శాస్త్రులవారిశిష్యులగు జయంతి భగీరథశాస్త్రులవారిచే నోడఁగొట్టఁబడిరి. ఆ యీ విద్వన్మణులు వివాదమునకు దిగుటకుఁ గారణము మొట్టమొదట మేము ప్రకటించిన 'పశ్యాంప్రశ్యాం' అను చిన్నపొత్తము, వీరిలో వీ రిట్లు ఖండనముండనము లొనర్చుకొనుచుండఁగా మున్ను వాహించిన మహామహోపాధ్యాయులవారు తటస్థులుగా నొక తీర్పును దీర్చి ప్రకటించిరి. దానిపై జయంతి భగీరథశాస్త్రులవారు వ్రాయవలసిన విధి యున్నను సర్వాపవాదక మగు గురుశిష్యన్యాయము దానికి బాధక మయినది. అంతలో శ్రీరామారావుగారు తమ వాదము గెలిచినదను సంతోషముతో నిట్లొకరి పేరఁ బ్రకటింపించిరి.

(నవంబరు 1 వ తేదీ 1912 సం॥ దర్బారునుండి)

పశ్యాపశ్యానపశ్యత్రః

1 పాఘ్రితి సూత్రములో పైసూత్రమునుంచి ఉపసర్గపదమును కాశికాకారుడు అనువృత్తిచేసినాడు గాన పశ్యశబ్ద మసాధువు, కౌముదీకారుఁడు అనువృత్తి చేయక పోయినందున పశ్యశబ్దము సాధువు అని కొందరందురు గాని అది సరికాదు. కౌముదీకారునికంటె కాశికాకారుడు ప్రాచీనుడు గాన ప్రాచీన మతమే సాధువు అని 'పశ్యాం పుశ్యాం' గ్రంథకారుడు వ్రాసినారు. 2. దీనిని ఖండించి మంత్రిపాటి సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి శిష్యులు నల్లానిచక్రవర్తి వెంకటాచార్యులవారు జ్ఞానాదిగుణములచే నధికుడు గాన కౌముదీకారుడు చేసిన అననువృత్తియే బాగున్నది అందువల్ల వైదికప్రయోగములు మహాకవి ప్రయోగములు కుదురు చున్నవని వ్రాసినారు. 3. ఇందుమీద మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారి శిష్యులయిన జయంతి భగీరథశాస్త్రిగారు జ్ఞానాదిగుణములచే కాశికాకారుడు తక్కువవాడుకాడు. ప్రాచీనుఁడు గాన నీతని మతమే గ్రాహ్యమని వ్రాసిగారు. 4. దీనిని ఖండించి వెంకటార్యులుగారు కాశికాకారుడు ఉపసర్గపదమును కొందరనువృత్తిచేయరని వ్రాసినందున కౌముదీకార మతము కాశికాకార మతముకంటె ప్రాచీనమయినది. కాన అదే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 5. విజయనగర మహారాజ సంస్కృత కలాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయులును మహామహోపాధ్యాయులు నగు తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారు ఉపసర్గపదమును అనువృత్తిచేసిన అన్నం భట్టాదులే పశ్యశబ్దసాధుత్వము నంగీకరించిరి. కాతన్త్రవృత్తికర్తయగు దుర్గసింహుడు కూడ పశ్య శబ్దము సాధువని వ్రాసినాఁడు సారస్వత వ్యాకరణమునందుకూడ అనువృత్తి లేదు. గాన పశ్యశబ్దము సాధువేనని వ్రాసినారు. 6 వాక్యార్థ చన్ద్రికా వ్యాకరణ గ్రన్థకర్తలగు బ్రహ్మశ్రీ భాగవతుల హరిశాస్త్రిగారి శిష్యులగు పురిఘిళ్ళ రామశాస్త్రిగారు సూత్రభాష్యకైయటములయందు పశ్యశబ్దము ప్రయోగింపఁబడియున్నది గాన కాశికాకారమతము తద్విరుద్ధమైనదని వ్రాసినారు. 7. ఇవియన్నియును అచ్చుపడేయున్నవి. ఇక 'పశ్యాం పుశ్యాం' గ్రంథకారులకు తత్పక్షపాతుల స్వపక్షపాతమే గతిగా కనబడుచున్నది.

బెజవాడ. హితవాది.

పై ప్రకటనము శ్రీరామారావుగారు వ్యాకరణవిషయమునఁ బరప్రత్యయ చేయబుద్ధులని చెప్పక చెప్పఁగలదు, అది యటులుండె. ఈహితవాది నామధారి కడువృద్ధు, శాఖాభిమానమును బురస్కరించికొని మమ్ముఁ బరోక్షమున దుర్భాష లాడుటలోఁ దప్ప నన్యత్ర యితఁడుమంచి చెడ్డల నెఱఁగినవాఁడుకాఁడు. ఈతని పేరఁ బ్రకటింపఁ బడిన పై పత్రికయొక్క మాతృక మావద్దకువచ్చియున్నది. బ్రాకెట్టులోనున్న 19 అక్షరములను హంసపాదముంచి రామారావుగారు వ్రాసినవి కాన రామారావుగారు కారణాంతరమునఁ దమపేరితో వాదమునకు దిగకయున్నను "నిందు జోక్యమేలేకయున్నా" రను వారి వాదము సత్యదూరము. ఈయంశమునే యీక్రింది పంక్తులు బలపఱుపఁ గలవు.

(అభినవసరస్వతినుండి.)

..పైగ్రంథములు చూడని కతన రామారావుగారు "పశ్య" అనునది సర్వామతములను సాధువేయనువిశ్వాసముతో నరసారావు పురవాసులు వ్రాయు నుత్తరములకు సమ్మతించిరి. పదపడి యథార్థమెఱిఁగి మిన్నకుండిరి. అది వారియోగ్యతను వేనోళ్ల జాటుచున్నది. అనవసరముగా దూషించి మనబోఁటులొనర్చు ప్రకటనలవలనఁ దేలఁదగునంశమును నేను వేఱే వ్రాయనక్కఱలేదు. చేతనైనచోఁ బత్రికాముఖముననో సభాముఖముననో సమస్యనుగూర్చి పండిత సమక్షమునఁ బెనఁగుటయుక్తము, లేదా యింతటనేని మిన్నకుండుటయుక్తము. యథార్థము నొప్పికొన్నచో మనకప్రతిష్ఠలేదు. జన్మశతమునకేని రామారావుగారు సమస్యను నేను బంపలేదనికాని, నరసరావుపేటసభకు వచ్చి వెళ్లిపోయి పదంపడి యుత్తరములు వ్రాయింపలేదని కాని యందురని నేననుకొనను. సమస్య తప్పని నిరూపింపఁగలిగినచో నూటపదియాఱులు తా మిత్తుమనియుఁ లేనిచోఁ దమకివ్వవలెననియు రామారావుగారు తిరుపతివెంకటేశ్వరులకు నాచేతనే చెప్పి పంపిరి. నే నబద్ధ మాడుదునందురా?

సీ. రసికులు సుజనులై రాణించు పులిపాకపూర్ణయ్యగారె నా మొదటిసాక్షి
పణవిత్త మిా నిష్టపడిన రూపెనగుంట్ల హనుమంతరావుగా రవలిసాక్షి
విప్పర్లపల్ల్యాఖ్యవిపులాగ్రహారస్థ పండితద్వంద్వమా పైనిసాక్షి
వేమవరస్థుఁడౌ వెంకటకృష్ణాఖ్యమేదినీదేవుఁ డామీఁదిసాక్షి

తే. గీ. ఇంక నెందఱోయున్నవా రిందతేల
రామరాయాఖ్యపండిత రాజొకండె

చెప్పి పుత్తెంచ లేదెట్టు లప్పు" డనుచు
బలికినన్ నాకుఁ జాలునో ప్రౌఢులార!

రామారావుగారు స్వయముగా వాదమునకు దిగకుండుటకుఁ గారణము వారి శ్రీకృష్ణలీలాతరంగిణిలోని హేయప్రసంగము గాని వేఱుకాదు. అదియటు లుండె, పిమ్మట మేము 'పశ్యశబ్దవిచారము' అను వ్యాసమును వ్రాసి మహామహోపాధ్యాయులవారి వాదమును ఖండించుచు, "గ్రామం గచ్ఛన్ తృణం స్పృశతి" గా రామరావుగారి గురువుగారి వాదమునుగూడ ఖండించితిమి. అంతతో నాయీ పండితులు విరమించిరి. పిదప రామారావుగారే స్వయముగా వాదమునకు దిగవలసినవారైరి కాని స్వనామగోపనము మున్ను చెప్పిన హేతువున వారి కావశ్యక మయ్యెను. అట్లు గూఢరీతి నవలంబించివారు, (1) పశ్యశబ్దమీమాంస (2) పంచాననపలాయనము (3) గుంజాగర్వభంజనము, అను మూడువ్యాసములు మిగులఁ బచ్చిగా వ్రాసి ప్రకటించిరి. ఇందు మొదటి రెండును 'పశ్య'కు సంబంధించినవి. మూడవది తమ లీలాతరంగిణిని, సమర్థించుకొనుట కేర్పడినది. ఈ మూడును మాచే రెండు వ్యాసములతో ఖండింపఁబడినవి. అందు మొదటిది 'పిష్టపేషణము' రెండవది 'శలభాలభనము.' అంతతో నా 'పశ్య' వాదము సమాప్తమైనది. ఆ యీ వాదమునుగూర్చిన విశేషాంశములు తెలియఁగోరువారు ప్రత్యేకమందులకుఁగా నేర్పడిన 'పశ్యాంపుశ్యాం' లోనగు గ్రంథములు చదువఁగోరెదము. అవి యెల్ల నిందు నుదాహరింపవలసియున్నను, గ్రంథవిస్తరభీతిచే నందులకుఁ బూనమైతిమి. విద్వద్వాదము గాన నది యంతతో ముగిసినది గాని యవిద్వద్వాద మింకను జాలుమాలములు లేక "హితకారిణీ, మనోరంజనీ, పత్రికలలో డిద్ధబిద్ధడబిద్ధాదులవలనఁ బ్రకటింపఁ బడుచు నేయున్నది. అందునుగూర్చి కీర్తికలో సంగ్రహముగాఁ జర్చించఁబడును. శ్లో॥ మూర్ఖాణాం పండితా ద్వేష్యాః" (భారతము శాంతిపర్వము...)

తరల. తనదు వాదము న్యాయ్యమైనను దైవవంచిన కర్మి నెం
దునకు మాఱక సారె దుమ్మున దూళిగాఁ గనుపట్టు చొ
ప్పునకు నక్కవి చింత నొందుచుఁ బోవుతోఁ బ్రవ యొకండునున్
గనక విజ్ఞుఁడు గాన నేవియొ గ్రంథముల్ గనునంతటన్.

తరల. తిరుపతిన్ మఱి వేంకటేశుని దిట్టి యత్తఱి నెవ్వఁడో
*"పరశురాము" లటంచుఁ బద్దెము వ్రాసె నొక్కఁడు యుక్తిమై
పరశురాముఁడు రాచపుర్వులఁబట్టి నేలకు వ్రాయుట
త్తఱి మఱెందుకు సంభవించెనొ? తత్త్వమంబ! యెఱుంగవే?

మత్త. గోవు కోసము హైహయుం డొకకొంత దోసము చేసె నా
గోవిశేషఁదరీతుఁ బట్టుక గూలనేసెను రాముఁడున్
గోవు నా మఱి వాక్కునాఁగ ! కోవిదుల్ పరికించినన్
దేవి! యిద్యోష దానికై కడ తేర్చి రెవ్వరు రాజులన్ ?

మత్త. మేమె రాజులమంచుఁ గొందఱు మిన్ను ముట్టుచు వత్తురో ?
నేమ మేగతిఁ గాంచనేర్తురు ? చెప్పు మట్లగు పట్టునన్
రాముఁ డుద్భవ మందునంతకు రాజు లేమయిరో కదే!
జామదగ్న్యకుఠారధారకు; జాల్మ్రఁ డేమి యెఱింగెడిన్ ?

మత్త. రాముఁడే యల రామరావని రాజు లిక్ష్వ వచింతురో ?
మేము నొప్పెద మాతఁ డేగతి మించి నిల్వఁగ నేర్చెడిన్ ?
ఏమియందువొ ? పచ్చి బూతుల నేరి చూపితి మంబరో !
రామరావు కవిత్వమందుఁ బరాభవం బవి గూర్చెడిన్.

మత్త. కాన నాతఁడు రామరావగుఁ గాక నామసదృక్షమా
దానిఁ బూని యెదుర్పనేరఁడు దైవసంచితుఁ డౌటచే
నీనఁగావలె భూమి యీపయి నింక నొండొక రామునిన్
లేనిచో మనరాజు లూరక లేకులై చెడఁగావలెన్.

తరల. తిరుపతిన్ మఱి వేంకటేశుని దిట్టు నింకొకరుండు వ్ర
చ్చఁజను 'రావణకుంభకర్ణు' లటంచు దుఃఖము దీఱఁగన్,
అరసి చూచిన నిదియు వెన్కటియట్లె రామునకొక్కతన్
సురిఁగె; రాముఁడు పుట్టుఁగావుత శూరుఁ డింకొకరుం డొగిన్.

(అక్టోబరు 16 తేది, 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

ఉ. తామసవృత్తి వీడి యుచితస్థితి నిక్కము నాలకింపుఁడీ
భూమిపు లందఱున్ దునిమి పృథ్విల నాకపు మెట్లుఁ జేసి యు
ద్దాముఁడునైన భార్గవుఁడు తప్పిసుమంతయు లేనియట్టి శ్రీ
రాములఁ దూలనాడియె పరాభవ మొందుట మీ రెఱుంగరే?

☞ ఆయా దర్బారు పత్రికలోని ప్రతిపక్షిపక్షీయుల ప్రలాపముల కెల్ల మేమిచ్చిన ప్రత్యుత్తర మీక్రింద నుదాహరించుచున్నాము.

(అభినవసరస్వతినుండి)

“ప ం డి తా య తే”

శ్లో. భిత్త్వా సర్వాణ్యరణ్యా న్యతివిషమలతాగాఢదుర్గాణి భూయో
యాయాన్తం పక్కణాన్తం భషకతతి రియం బుక్కనైర్ధిక్కరోతి
లజ్జన్తే హన్త మేనాం మదకరటిఘటాభేద సంఘట్టగాఢ
క్రీడాధారేయధారా మమ ఖరనఖరాః కింకరోమి క్వయామి.

(పండితరాజశతకం.)

శాఖాభిమాని భ్రాతలారా!

తగిన ప్రత్యుత్తరమును లిఖింపనేరని “పండితాయతే” గారి ప్రేరణముచే డిద్ధిబిద్ధాదుల పేళ్లతోఁ దిట్టితిట్టి యానందించు మీ యోగ్యత పండితరాయలు తప్ప నితరులు వర్ణింపఁజాలరు. “కృష్ణలీలాతరంగిణి” లోని బూతులు గోపురాదులమీఁది బూతులతోపాటు కోర్టువారు క్షమింతురని సంతసించెడి మీ సంతోషము కడు వర్ణనీయము. బోలెడు లక్షణ గ్రంథము లుండఁగా దాని కీగతి పట్టినందులకు మీయంతట మీరే యొప్పుకొనుటచే దాని యోగ్యత వెల్లడియైనది. కాశికను ఖండింప నేరక యేదో పెఱ్ఱిమొఱ్ఱిమాటలు వ్రాయుటవలన నేమి, ప్రాజ్ఞుల నోటరాని యవాచ్యవచనములతో మమ్ము నిందించుటవలన నేమి మీ “పండితాయతే” గారి లోఁతు విస్పష్ట మగుచున్నది. సరియైన యుత్తరము స్ఫురించినచోఁ దిట్లతోఁ బని యుండదుకదా! కాశిక ప్రకృతము పఠన పాఠములలో లేదనుట పట్టి పిచ్చిమాట. విశేషములు తెలియఁగోరువారు చూచుచునే యుందురు. సామాన్యులు కొందఱు లఘుకౌముదితోడనే తృప్తి నంది సిద్ధాన్తకౌముదినే ముట్టరు. అంతతో దీనికిఁగాని దానికిఁగాని గౌరవము చెడదు. కాశిక నక్కడక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించిరని వ్రాసి దాని నప్రమాణ మనుట యుక్తముకాదు. ఎక్కడ నిప్పుడు దానిని మనము ప్రమాణముగాఁ బట్టుచున్నారమో అక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించినది యుక్తమా కాదా, అను సంశము తేలవలసియున్నది. అందులకు మీవారు పూనవలసియున్నది. కాశిక ననుసరించియే ‘పదవాక్య ప్రమాణపారీణు’ లెల్ల వ్యాఖ్యా

నములను వ్రాసియున్నారు. అప్పటికి భాష్యమున్నను దీనిని వారంతగా గౌరవించుటచే నిది భాష్యతుల్య మని మేము వ్రాసితిమి. నైషధములో 'కథయాన్' అను ప్రయోగమును "యథాకథంచిత్సాధ్య" మయిన దానినిగా వ్రాసిన మల్లినాథసూరిగారేమి సోపసర్గములుగా "పాఘ్రాధ్మా" సూత్రమున కుదాహరణములు చూపిన మహావైయాకరణశిరోమణి భట్టియేమి మఱి కొందఱు ప్రాచీనులేమి మా వాదమును బూర్తిగా బలపఱచుచున్నారు. కాశికను గాని మమ్మునుగాని వారినిగాని తిట్టినచో దిట్టినవారి నోటికంపు బయలుపడునే కాని వాదము నెగ్గదు. సమస్యాపూర్తిం గూర్చి చెప్పదంటు శంకలను బ్రకటించితిరిగదా; అందు డిద్ధబిద్ధాదులచే వ్రాలు చేయించితిరేమి? నానావిధములు మమ్ముఁ దిట్టియు వేఱొకరిని బొగడియు నెవరికి బ్రహ్మపట్టము గట్ట నుంకించుచున్నారో వారి వ్రాలే యందుఁ దగిలింపుఁడు, పస తెలియఁగలదు. ఏక కాలమునందు సర్వజగద్దర్శనయోగ్యత లేకపోవచ్చును గాని పర్యాయముగా నేల యుండఁగూడదు. మఱియు 'యః' అన్నచో 'జడపదార్థః' అని రాఁగూడదని యే పండితుఁడును బలుకఁడు. 'పండితాయతే' లు పల్కుట వింతకాదు. "సర్వనామ్నాం బుద్ధిస్థత్వోపలక్షిత ధర్మావచ్ఛిన్నే శక్తిః" ఇది నిష్కృష్ట సిద్ధాంతము. గత్యంతర మేదియును లేక వృథాగ బూతులు తిట్టు మీకీ మాత్ర మేని వ్రాయుట యనవసరమే. అంతేవాసులలోఁగూడ మీకుఁ దుల్యముగాఁ దిట్టువారు మాకుఁ జేకూఱమి నింతటితో నిప్పటికి విరమించితిమి. "మూర్ఖం ఛందానురోధేన"

ఇట్లు,

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

మత్త. అంతదన్కను మాపరితాపమహత్త్వమే యలరారుతన్
జింత నొందుచుఁ దిట్టిపోయుచుఁ జేతిగాజులమ్రోఁతతో
గొంతు బొంగురుపోవ రోఁజుచు గోఁకికొంచు శిరమ్ములన్
మంతనమ్మునఁ గుట్రజేయుచు మార్తురుండుత మంబికా!

మత్త. "చాల డీ యవతార మింకను జాల లోపము లుంటచేఁ
జాలువాఁ డుదయింపఁగావలెఁ జాల నందులకై తపం
బోలిఁ జేయుఁడు ధీరలెల్లరు నూరకే యిటు వ్రాఁగుటల్
శీలవంతులు మెచ్చ" రంచును జెప్పుమంబరో! వారికిన్.

తరల. పరశురాముఁడు రాజవంశముపై సవా రొనరించె నీ
పరశురాము లటుల్ పొనర్చుమి ప్రాజ్ఞులెల్ల నెఱుంగరే!
ఊరక తిట్టుట కట్టువ్రాయుచు నుంట నింతవచింపఁగాఁ
దఱి ఘటిల్లెను యుక్తిచెప్పుమి తప్పు సత్కవి కంబికా!

చ. కపితము గట్టు చుట్టములు 'గాడిద లెద్దులు, మొద్దు,' లంచు న
చ్చపుఁదమతెల్వి యంతయును శాశ్వతమై రవిచంద్రమోనభః
కుపవపు లుండునాతవఱకున్ వెలుఁగక్షి గిలుకంగఁ జొచ్చి రీ
కుపితులు గోఁకు పద్దెములకున్ దరి యంచును గాస మంబికా!

తే. గీ. అన్నితిట్లకు నాఁటి సహాసనమున
కేము మోమోడమనుటయే హేతు వంబ!
వారి మోముఁ జూచినయంత వారిలోఁతు
స్వాంతమున కెక్కు కతన నాసనము నీము.

చ. ఇతరు లెఱుంగు టెట్టు లెవఁ డేపని సేయునొ దానిగుట్టు తా
నతఁడె యెఱుంగుఁగాక! భుజగాంఘ్రిల పద్ధతి నేఁ డెఱుంగు, నూ
ర్జితుఁడు మఱొక్కచో నయినఁ జేసెడిదేమి మఱొక్కపట్ల? నే
చతురుఁడు వీరి మెచ్చినను సత్సభ * స్వాంతము డాఁచివేసుమీ!

పోష్టుముద్ర } 4 సెప్టెంబరు 1911 ఎగ్మూరు. { లైబ్రరీ సోమవారం

* ... ఈ వివాదమునుగూర్చి కొంతవ్రాత చూచిననాటిరాత్రి, 27 తేది ...వీ కాగితములు వచ్చినవి ఈస్థితిలోనున్న నాకు ఒడలు పులకలెత్తెను. మహో త్సాహానందములు కల్గెను. నేనుకూడ ఇప్పుడు గుంటూరు రావీలుండిన బాగుం డును ...నాకరీవీలులేదు...కొప్పరపుంగవులు ఇక్కడనవధానములు చేయుటలో అష్టావధానము పేరేగాని, లక్షణమింతేనియు లేదు, సమస్యలు ముందు చెప్పించు కొనుట...వ్యస్తాక్షరిలేదు... ఒకవేళ వివాదసభలు జరుగునేని...అష్టావధానము ప్రధానముగా ముందు పరీక్షింపవలసినది. అందు వ్యస్తాక్షరిముఖ్యతమము. వారి ఆశుధార గొప్పదేకాని...వేలకొలది పర్యాయములు తిరుగుచున్న మామూలు చక్రమే గాని క్రొత్తరీతిని దిరుగదు. ఈ యూరనిచ్చిన కథ వారు చెప్పనేలేదు ఇతరం వారిబాటను కొట్టిపోసిరి. వారి బాట తప్పించి (సంభవించెనేని) ఆశుక

ఉ. వచ్చెడి పండితుం డెవఁడు ? వచ్చినవచ్చుత వచ్చి సత్సభన్
మెచ్చెడి పండితుం డెవఁడు ? మే మఖిలంబు నెఱింగినార మీ
పిచ్చికవిత్వ మూఁతగొని పీఁకెదరంట దడాల్న మీస! మీ
సచ్చరితుల్, వృథా నుడులు సైఁచెదరంట ! స్వపక్షపాలంబికా!

చ. ఎఱుఁగని యప్డు "వీరు కవులే" యని యొప్పినతప్పు సైఁపు మి
న్నెఱిఁగితి మాన్యముం దెఱచు టే తడ వంతయు స్పష్టమయ్యె, నీ
శ్వ్యగుఁ డోకసాక్షి వీ ర్నుడువు పద్దెములం దపు డెన్ని వీరు గూ
ర్తురొ, మును పల్లి యెన్నియట దూర్తురొ యంబిక! నీవెఱుంగవే.

ఉ. పత్రికవారి ఘోషయును బామరతన్ మొగమోడి మెచ్చు మా
మిత్రుల ఘోషయున్, దెలిసి మేలు ఘటింపఁగ నెంచి మెచ్చు మా
ధాత్రిని ఘోషయున్ గని ప్రశంస యొనర్చుచు నాఁడు యోగ్యతా
పత్రిక నంపు తప్పిదము పండితమండలి సైఁపఁగాఁ దగున్.

ఆ. వె. శక్తిలేక పూను 'సర్టిఫికెట్టు' లా
యువు లవమ్ము లేకయును దమంతఁ
బెండ్లివేళ నిచ్చు పెద్దలదీవనల్
పొందినార మనుచుఁ బొంగిపడుట!

క. అవసర మైన కతమ్మున, వివరించితి మంబ ! ఘోషవిత మెల్లను నీ
సవిధమున నెఱిఁగి యనృతము, దవిలించితి మేని నీవ దండింపఁదగున్.

శా. ఖండింపంగలశక్తి యున్నయెడఁ గాకవ్యగ్రణీవ్యగ్రతా
ఖండాహంకృతివారకంబయిన యీకబ్బంబు నేఁ జేసియున్

...త చెప్పింపవలెను మాలో శివరామశాస్త్రి కృతార్థతముఁడు. వాయానంద
మతనికిఁ దెల్పుఁడు. మీరా వారితోఁ దులగా వాదింప నేనిచ్చగింపను. గెల్చిన
వచ్చెడు ప్రతిష్ఠయెంత ? ఇఁక నీవాదము లేల ? మీరు వదలుటయే నాకోరిక.
శివరామశాస్త్రియు వలదు. - వారెట్టి పాండితికలవారని;... నాటి వివాద స్వరూ
పము, బీజము, ఎట్టివి ? ఆయూర నిరువాగులను బ్రధాను లెవరు? యావదంశము
మీకు వ్యవధిలేకున్నను మనకుఁ బరమమిత్రులగు బ్రహ్మశ్రీ ... గారిచేనయిన
వ్రాయింపుడు... ఇంకను అచ్చులోనున్న రికార్డు ప్రూఫులయినను వెంటనే పంప
డురుగాక.

వే. ప్ర.

ఖండింతుర్గద సోదరుల్ పృథగవాక్యంపుహాతి వోఁగొట్టుకో
“నెండుంగండి” గ నేమొ దూఱుదురు మా కే మంతలోఁ బోయెడిన్?

గీ. వారుదూఱిన కొలఁది నవారి గాఁగ
మా యశము లోకమునఁ బర్వు; మాకుఁ గీర్తి
కన్న నన్యలాభమ్ముల నెన్న పూన్కి
లేదు; పరికృతశేషమ్మ నాలింపు జనని!

ఉ. అంతట నయ్యె వేమవరమం దవధానము నైరు లెంతయున్
జింతలచేఁ గృశించి పరిశీలన చాలక సాఱెఁ దప్పుడుం
బుంతల వెంబడిం బడి పరిభూతినయుల్ కడు రోయ దూయమా
నాంతరులై మ ఱేదియు నుపాయము గానక కుందు వొందఁగన్.

సీ. తలుపోరగా మూసి వెలవెల్లమోముతో నొక్క ‘శశ్ఛోటి’ మూదిక్కు చూచు
తన యింటి యెదుటి కందలము రా వేగ వే యొక్క ‘శశ్ఛోటి’ తల్పూఁచిపైచు
‘పశ్యవాదంబు’ ‘స్వప్నపుముల్లె’ ‘యయ్యె’ నంచొక్క ‘శశ్ఛోటి’ నిరోఁడ్పుఁగనులఁ
‘గాశిక’ నటుపాముగఁ బెంచెఁ గా ‘హు’ మ్మంచు నొక్క ‘శశ్ఛోటి’ సంద్గురకకొ ఉకు

గీ. కాశికను జూపి “నూటార్లు” గ్రిక్కు మనుచుఁ
గోర్టు కీడ్తురో యేమొ నాకొంపదీసి
యంచు నొక్క ‘శశ్ఛోటి’లో నటమటించు
నరసరాట్పురితోఁ బ్రవమే మరుగుతతిని.

ఉ. “పాతిరి కృష్ణదాఁటి” యని వాగ్వ్యయము న్మను సాఁఱెఁజేయు నా
కారణ మంతరంగము నగల్పఁగ వేమవరమ్మ మే మెటుల్
చేర భయమ్ముఁ గొందు మటు చేకుఱఁ జెన్నఁటినేఁత లెన్నియో
కూరిచి వ్యర్థులై చెడిరి కొప్పరపుంగవిపత్తు లత్తఱిన్.

చ. సకలము నీమనం బెఱుఁగు సత్యవిముల్ పలుమం దెఱుంగుదు
ర్నికరము దేల్చి పూర్వమె మనీషిహితమ్ముగ ముద్రితంబునున్
బరికటిశముం బొనర్చిన పరిబంధ మెఱుంగుదు గాన దానిఁ దరి
వ్యాకయటఁ జూచికొం డనుచుఁ బారిజ్ఞులకున్ వచియింతు మంబికా!

గీ. అంబ! యంతకు మును చేసినట్టి చెట్ట
నేఁత లొకతల వేమవరాతతాగరి

హారసత్సభాప్రత్యూహములవరింపఁ
బడ్డపాటు లింకొకతల పాపశమని!

౯. తప్పడు తోవలన్నియును దజ్జులు దగ్ధము సేయ నంతతోఁ
గొప్పర మారకుండక ప్రకోపము చెంది * "రిజష్టరుత్తరం"
బప్పడు పంపెఁ 'గే' సాకటి యావలఁ దెత్తు నటంచు; సత్యముఁ
దప్పి చరించువారలకు ధర్మముతోఁ బని యేమి శాంకరీ!

* ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని, కొప్ప- రపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, కొప్పరము సంతమాగులూరుపోస్టు. గుంటూరుజిలా। యొద్దినుండి

(రిజిష్టరుత్తరపు నకలు)
బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటకవులకు కాకినాడ, & బందరు.

అయ్యా, మీరు ప్రకటించిన 'గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము', అను పొత్తమును జూచితిని. అయ్యది 'సీ॥ మాయమాటలకు నమ్మకమైన వ్యాఖ్యాతలులేని పచ్చిబూతులకు బుంగ, అను మీ శ్రవణానందము నందలి ముదునలి భోగముదాని పద్దెమున కుదాహరణముగ నున్నదని చెప్పవలసివచ్చినందులకు జాలిపడుచున్నాఁడను. 'సత్యంవద, ధర్మంచర' అను వేదవాక్యములకు విరుద్ధముగా నసంబద్ధములైన యనృతవాక్యములతో మమ్మును, మమ్ములనుబట్టి మాని యోగిశాఖను, ఈవిధముగ నిచ్చవచ్చినట్లెల్ల నిందించుటకై మీకాలమును, మీపాండిత్యమును వినియోగించి, ఇట్టి నికృష్టోద్యోగమునకు మీమిత్రులఁగూడ నియోగించి వారిచేఁగూడ, అసత్యప్రకటనములం జేయించి, యకారణముగ మాహృదయమున కాయాసముం గలిగించితిరి.

2. ఏడనో యున్నవా రున్నట్లుండక మదీయాశుకవిత్వావధానములను బద్యములతోఁ బ్రశంసించుచు ముందుగ మాకు లేఖవ్రాసి మాస్నేహమును సంపాదించుకొని పిదప మాప్రతిభయు, మాకీర్తియు, మారాబడియుఁ జూచి సహింపలేక వృధాభిమానులగు మీశాఖవారి దుర్బోధములకుఁగూడ లోనై యనవసరముగ నాసనచర్చ యొకటి గల్పించి యస్మత్కృతోపకృతి నేని స్మరింపక, కయ్యమునకుఁ గాలుదువ్వి మేము ప్రతిజ్ఞాపద్యములను వ్రాయవలసిన యవసరమును గల్పించి చివరకు సభకు రాక సాకులు పన్ని తప్పించుకొని బందరు కాకినాడలకు వేంచేసితిరి.

క. ఇట్టి వృథాప్రజల్పకులు నిట్టివదావదసార్వభౌము లై
నట్టి రపల్రిపాధికరణాన్యహృదంతరులైన కొపరిపుం

---

3. అప్పటినుండియు విరామము లేని మాయవ్రాఁతలకుఁ బూనుకొని మాఱుపేరులతో మాయలేఖలం గొన్నిటిని బ్రకటించి స్వజనముచేఁగూడ నట్టివే కొన్నిటిని బ్రకటింపించి యంతతోఁగూడఁ దృప్తిలేక "హితోపదేశము" అను పేరునఁ గొన్ని యనుచితములు వ్రాసి ప్రచురించితిరి. అప్పుడే మేము మీ మీఁద గొంతచర్య జరిగింపవలసియున్నను, ఎన్నటికేని మీతప్పులను మీరు తెలిసికొని పశ్చాత్తాపమును బొంది క్షమార్పణమును బ్రకటింతురను సదుద్దేశముతో గొంత హితమును గఱపనెంచి 'జ్ఞానోపదేశము' అను పేరునఁ గొన్ని పద్యములు వ్రాసితిమి కాని మా 'జ్ఞానోపదేశము' మీకడఁ జెవిటివానిముందు శంఖ మూదినట్లయిపోయినది.

4. తరువాత మీరు ప్రకృతవ్యవహారమునకుఁ గారణభూతమైనట్టియు నసత్యముల ప్రోవైనట్టియు, "గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము"ను, వ్రాసి ప్రకటించితిరి. అందు మొదటినుండి చివరవఱకును మీరు వ్రాసిన యసత్యాంశములను వ్రాయించుకొన్న యసత్యపులేఖలను, నారాయణస్త్రమూలకముగా ఖండించి లోకమున సత్యమును స్థాపించుటకై మేము ధర్మదేవతచేఁ బ్రోత్సాహపఱుపఁ బడుటచే మిక్కిలి దారుణమైన యీక్రిందివిషయమును గూర్చి మాత్ర మిప్పుడు తెలియజేయుచుంటిమి.

5. మాకప్రతిష్ఠను గలిగింపవలెనను దురుద్దేశముతో "గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము 87 వ పుటలో" కొప్పరపువారి తప్పువ్రాతలు" అను శీర్షికక్రింద నొక కల్పిత (ఫోర్జరీ) లేఖను బ్రకటించి, అట్టిదానిని మేమెవ్వరికో వ్రాసినట్లును, దానిప్రతి మీకు లభింపఁగా, దానింబట్టి దీనిఁ బ్రకటించినట్లును, నొక యసందర్భపుఁగథఁ గల్పించి యుదాహరించితిరి. ఈ మీ మాయవ్రాఁత మాకప్రతిష్ఠను గలిగించునది మాత్రమే కాక, మాగౌరవమునకుఁగూడ భంగము గలిగించునదిగా నున్నది. అందులకై తగుచర్య జరిగించుట మాకుఁ గర్తవ్యము. కావున మీకీ లేఖయందినది మొదలు 24 గంటలలోపల నాలేఖను మేమెవరికి వ్రాసినట్లు తెలుపనెంచితిరో, ప్రతియెవ్వరివలన లభించినట్లు తెలుపనూహించితిరో, వారి పేరుల నెఱింగించుచు, అట్టి మాయలేఖను మీ రేయధికారముమీఁదఁ బ్రకటిం

దిట్టల మాకు వాదులుగఁ దెచ్చిన తావకతారతమ్యసం
ఘట్టన మేరు మెత్తురు జగాన వచింపఁగదమ్మ శాంకరీ!

చితిగో లిఖితపూర్వకముగా మాకుఁ దెలియఁజేయఁగోరుచున్నాఁడను. "అంత కింతైనది, ఇంకెంతయగునో" అను సామెతకుఁ దార్కాణముగా మీవ్యవహారము పరిణమించుటంజేసి ముందుముందేమి సృష్టింతురో యను భయముకూడ మమ్మోఁ జాలఁగా బాధించుచున్నందున నిట్టి చర్యలోనికి దిగవలసివచ్చినందులకై విచారించుచున్నాఁడను.

వరా:— ఈవిషయము మీరిదివఱకుఁ దేల్చుకొనినదియే యగుట, మరల నాలోచింపవలసిన యవసరముండదు. లేనిపోని యుక్తులతోఁ గాలము గడపక సముత్తరము త్వరగ నొసఁగుఁడు.

వ్రాసినది, ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని కొప్పరపు వెంకటరమణకవి, తుడుపులు 4, నాలుగు, పంక్తులు 55 ఏఁబదియైదు (పక్కికిమక్కి సకలు).	ఇట్లు కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ శతావధాని.

☞ చదువరులారా:—

పై రిజస్టరుత్తర మెందుకుఁ బుట్టినది? ఎందుకేమిటి? సోదరులు చేయనివి చేసినట్లు మీరు ప్రకటించినందుకుఁ బుట్టినదందురా? అటులేని వారి స్వహస్త లిఖితములగు నీక్రింది యక్కరములను దెలకింపుఁడు.

శ్రీరాములు.

4-4-13. కొప్పరపు సంతమాగులూరు పోస్టు.

అస్మద్గురుమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామడుగు రామకృష్ణ శాస్త్రిగారి పాదపద్మముల సన్నిధికి.

భవత్ప్రియశిష్యుఁడు. నమస్కారపూర్వకముగా వ్రాయు విజ్ఞప్తి.

"...వృథాహంకార లాంఛనంబగు వేంకటశాస్త్రిగారి మీసమును దీయింతుమని ప్రతిజ్ఞ సేయునప్పుడును, "సింహమున్నదని తెలిసియుఁ గొప్పరపుఁ గవులు కాకినాడకు వచ్చెదరా!" అనిన తిరుపతిశాస్త్రిగారు గసించిన కాకినాడకుఁ జనునప్పుడును, కాకినాడలోఁ బలుసభ లొనర్చి, సామర్థ్యమున్న యెడల మాకు శత్రుఁడగువాఁడు వచ్చి మమ్మెదిరించి జయింపవలసినదని ప్రతిజ్ఞ

ఉ. దానికిఁ దగ్గ * యుత్తరము వచోభరితం బొకండు మే
మా నరులన్ గుణించి వెస నంపితి మయ్యది గాంచియున్ వృథా

పద్యములం జెప్పినప్పుడును, ఎంతకఠినముగాఁ గాలుద్రివ్వినను నెదుటికివచ్చి శత్రువులు మార్కొనమిచేఁ గాకినాడలో సుకవిపండిత శిఖామణులు సంతసించి స్తుతింప జయస్తంభము నాటి వచ్చినప్పుడును,......" చిత్తగింపుడు.

ఇట్లు భవత్ప్రియశిష్యుఁడు,
కొప్పరపు వేంకటసుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

☞ దీనివలనఁ గాగినాఁడలో — తి॥ వెం॥ కవులఁ బరాభవించినట్లు సోదరులు ప్రకటించుకొనుచున్నట్లు విస్పష్టమే యగునేని దానినే విపులముగాఁ జెప్పి వీరి వేరొక లేఖయొక్క నకలును బ్రచురించిన మాకు సోదరులు రిజిస్టరుత్తరము వ్రాయుట కర్థమేమో? విచారింపుఁడు, "ధర్మదేవత చేతనఁట! వీరఁట ప్రోత్సాహపఱుపఁబడిరఁట!" "నాశ్లీలం కీర్తయేత్" "బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ" శాంతం పాపం, ప్రతిహతమమంగళం, అస్తుస్వస్తి. సర్వే జనా స్సుఖినో భవన్తు"

(మా రిజిస్టరుజవాబుయొక్క నకలు.)

* శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయ వెంకటరమణకవులకు.

అయ్యా!

29-7-13 సం॥ తేదీతో నొకటియు, తేదీలేకుండ వేఱొకటియు మీరు మాపేర వ్రాసిన రిజిస్టరుత్తరములకు జవాబు వ్రాయునది యేమన:

(1) మీరిజిస్టరుత్తరములోని సంగతులు యథార్థములైనవియు, నమ్మఁదగినవియుఁ గావు.

(2) మేము ప్రకటించిన 'గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము' లోని సంగతులు సర్వమును సత్యములైనవియే గాని యసత్యము లెవ్వియును లేవు.

(3) మా 'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, అను చరిత్ర గ్రంథములోని సంగతులు మీకపకీర్తి కలిగింపవలెనను దురుద్దేశముతోఁ బ్రకటింపఁ బడినవికావు. అవి లోకమునకు సత్యము వెల్లడిచేయు సదుద్దేశముతోనే ప్రకటింపఁబడినవి.

గా నలవారు * తప్పనుడికల్పన లెల్లడఁ జేయఁ బూని రెం
డేని యమార్గగాములకు దేవునివల్ల భయమ్ము గల్గునే!

---

(4) తక్కిన మీ రిజస్టరు త్తరములోని సంగతులు ప్రస్తుతము జవాబీఁదగినంత యవసరము కలవిగాఁదోఁచవు. 'మాగుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము 87 వ పుట మొదలుకొని "కొప్పరపువారి తప్పువ్రాఁతలు" అను శీర్షికక్రిందఁ బ్రచురించిన లేఖ "ఫోర్జరీ" కాదు. మీరొక గృహస్థునకు వ్రాసిన లేఖయొక్క నకలును బట్టియే "మక్కికి మక్కి" గాఁ బ్రకటింపఁబడినది.

(5) "మాకీర్తికి భంగమ్మును, మా గౌరవమునకు హానియు, మా రాబడికి లోపమ్మును, మా ప్రతిష్ఠకు న్యూనతయుఁ గలుగఁజేయవలెనను దురుద్దేశముతో నసత్యములును జుగుప్సాకరములును నగు సంగతులు గద్యపద్యోభయ రూపంబులుగాఁ బెద్దమనుష్యుల యెదుట వినిపించినందులకును సంపన్న గృహస్థులకేర నటువంటి సంగతులనే పదిమందికిని వినిపింపుఁడ"నికూడ వ్రాయుచు మీరు వ్రాయు వ్రాఁతలకును మీమీఁదఁ గ్రిమమైన చర్య జరుపుటకు ముందాలోచించియు దానిని జరిత్ర గ్రంథమగు 'మాగుంటూరిసీమ' లోఁ బ్రకటించి దాని సత్యమును లోకులకుఁ దెల్లముగా వినిపించిన పిదపనే చర్య జరుపవలెనని యెంచి ముందుపని ముగించి ప్రస్తుతము మేమా ప్రయత్నములోనే యుండఁగా, మీరిజస్టరుత్తరము వచ్చినందున దానికి జవాబుగా నీయుత్తరము వ్రాయుచు నదరువిషయమై క్రమమైన చర్య జరుపఁబోవుచున్నామని కూడ నిందుమూలముగానే తెలియఁజేయుచున్నారము.

చిత్తగించవలెను.

(సమ్మతిని) (1) దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, } శతావధానులు } బందరు,
(2) చెళ్లపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి, } } భైరవపట్నం.
15-9-13.

---

* ది 27-10-13 సం॥......

అయ్యా!

సోదరకవులు కొద్దికాలము క్రిందట మీకు ఒక రిజస్టరునోటీసును 24 గంటలలో జవాబు యివ్వవలసినదిగాను అట్లా యివ్వనియడల మీమీద డామేజి తేవడమగునని నదరు నోటీసులో వుదహరించినట్టున్ను అందులకు మీరు సోదరకవులను క్షమాపణ కోరినట్టున్ను మాచుట్టుప్రక్కల గ్రామాదులలో విశేష

మంగళశ్లోకః

శ్లో॥ కళ్యాణం రసనే నమ స్సుకవితే భద్రం పదేభ్యో నమ
స్కారః కాల్పనికోత్తమాయ మనసే నృత్తాని వో పందనం
అస్తు స్వస్తి శతావధానవిధయే విద్వజ్జనా యాంజలి
ర్వ్యక్తా యుక్త వివేకినే సుకవితా సారస్య సంగ్రాహిణే. తి॥ శా॥

వాడుక గలుగజేసినారు. అయినప్పటికి యిదివరలో నేను మిమ్ములను యెరిగి వుండి మీసామర్థ్యతను గుర్తెరిగి యుండుటచే అంశముల నిజానిజములు ప్రత్యేకం మీచేత వినగోరి వ్రాసినాను తక్షణం జవాబు వ్రాయించకోర్తాను

దివ్యచిత్తమునకు తేవలెను
విధేయుడు,
పమమూర్తి లక్ష్మీకాంతం వ్రాలు.

గద్య

ఇది శ్రీ కింకవీంద్ర ఘటాపంచానన, విద్వత్కవి, బాలకలానిధి, బాలసరస్వతీ
శతావధాని, తిరుపతి వేంకటేశ్వరసంకలితంబును
అనృతపర్వతదంభోళిసమ్మితంబును నగు
గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము
సంపూర్ణము.

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
16	23	నంత	సంత
30	17	గర్హ్యాం	గర్హ్యాం
55	11	పంచి	పెంచి
85	13	బెల్ల	బెల్లం

గుం. ఉ.